

آزمون

کارنامه رتبه‌های بهرتر

رتبه‌های ا تا ۳۰۰۰

جزوه

فیلم

مشاوره

www.
arefonline.ir

مرکز مشاوره عارف

گروه آزمایشی علوم انسانی

آزمون ماز | پایه دوازدهم

$\frac{2}{8}$ نیم سال اول دوازدهم

$\frac{1}{5}$ پایه یازدهم

ویژه کنکوری های ۱۴۰۵

دفترچه شماره ۱

پنجشنبه ۲۷ آذرماه ۱۴۰۴

ملاحظات	مدت زمان پاسخ گویی	شماره سؤال		تعداد سؤال	ماده امتحانی	ردیف
		تا	از			
۷۰ سؤال ۷۵ دقیقه	۳۰ دقیقه	۲۰	۱	۲۰	ریاضی	۱
	۲۵ دقیقه	۴۵	۲۱	۲۵	زبان و ادبیات فارسی	۲
	۱۲ دقیقه	۶۰	۴۶	۱۵	علوم اجتماعی	۳
	۸ دقیقه	۷۰	۶۱	۱۰	روان شناسی	۴

برای شباهت حداکثری به کنکور، صفحه آرای، فونت و حتی اندازه متن در تمامی آزمون های ماز، کاملاً یکسان با استاندارد دفترچه های کنکور در نظر گرفته می شود.

بودجه بندی دروس این آزمون

روان شناسی	علوم اجتماعی	زبان و ادبیات فارسی	ریاضی
<p>تفکر (۱) حل مسئله صفحه های ۱۱۲ تا ۱۳۳</p> <p>سهم در کنکور: ۲ سؤال</p>	<p>جامعه شناسی ۳ درس چهارم: کنش اجتماعی (از ابتدای پیامدهای نادیده گرفتن کنش اجتماعی) درس پنجم: معنای زندگی (تا پایان پیچیدگی پدیده های انسانی و اجتماعی) / صفحه های ۳۶ تا ۴۶</p> <p>جامعه شناسی ۲ فرهنگ جهانی (جهان فرهنگی، فرهنگ جهانی، نمونه های فرهنگ جهانی (۱) صفحه های ۱ تا ۲۶)</p> <p>سهم در کنکور: ۲ سؤال</p>	<p>علوم و فنون ادبی ۳ اختیارات شاعری (۱): زبانی لفونشر صفحه های ۴۸ تا ۵۹</p> <p>علوم و فنون ادبی ۲ فصل یکم (درس های ۱ تا ۳) + کارگاه تحلیل فصل یکم صفحه های ۱۰ تا ۳۴</p> <p>سهم در کنکور: ۱۰ سؤال</p>	<p>ریاضی و آمار ۳ چرخه آمار در حل مسائل (یکپارچگی چرخه آمار در حل مسائل)، الگوهای خطی (مدل سازی و دنباله) صفحه های ۳۷ تا ۵۴</p> <p>ریاضی و آمار ۲ تابع صفحه های ۲۱ تا ۵۴</p> <p>سهم در کنکور: ۳ سؤال</p>

استراتژی و هدف گذاری با ماز در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵

نیم سال اول: ۷ آزمون در ۱۰۰ روز تحصیلی مفید برای تسلط کامل بر مباحث نیم سال اول / شروع حرکت و یادگیری استفاده از ماشین پیشرفت ماز

۱- **شروع مسیر؛ آرامش و هماهنگی:** دو مرحله آزمون پوششی؛ فرصت برای شروع حرکت با ماشین پیشرفت ماز و ورود به مسیر حرفه ای کنکوری ها (فرصت برای شروع حرکت با ماشین پیشرفت)

۲- **چالش استمرار؛ پیگیری و استقامت:** ۴ مرحله آزمون برای تکمیل نیم سال اول دوازدهم + مباحث پایه دهم ✓ در این مراحل دانش آموزان با پشتکار با حفظ استمرار خود در آزمون ها، فاصله خود را از رقیبان بیشتر می کنند. (زمان تسلط کامل بر نیم سال اول دوازدهم + دهم)

۳- **جمع بندی پایان نیم سال:** یک مرحله آزمون جمع بندی نیم سال اول بعد از امتحانات ترم اول و تکمیل یادگیری نیم سال اول + مرور و جمع بندی (ایستگاه جمع بندی و جبران)

- ۱- اگر $f(x) = (a+1)x + a$ تابعی ثابت و $g(x)$ تابع همانی باشد، حاصل $f(7) + 2g(2)$ کدام است؟
 (۱) ۱ (۲) -۱ (۳) ۳ (۴) ۵

- ۲- کدام خط زیر نمودار تابع $f(x) = \begin{cases} x^2 - 1 & x \geq 0 \\ 1 - x & x < 0 \end{cases}$ را قطع نمی‌کند؟

(۱) $y = \frac{3}{2}$ (۲) $y = \frac{1}{2}$ (۳) $y = -\frac{1}{2}$ (۴) $y = -\frac{3}{2}$

- ۳- اگر $f(x)$ تابع علامت باشد، مقدار $2f(3 - \sqrt{5}) - 3f(2 - \sqrt{3})$ چند برابر مقدار $[1 - \sqrt{2}]$ است؟ ([ ]، نماد جزء صحیح است.)

(۱) ۴ (۲) ۱ (۳) -۴ (۴) -۵

- ۴- اگر $-4 = -2x + 1$ باشد، آن‌گاه حاصل $[x + 3]$ کدام است؟ ([ ] نماد جزء صحیح است.)

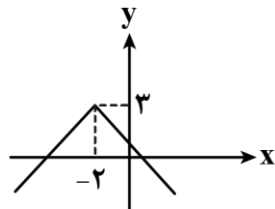
(۱) ۵ (۲) ۴ (۳) ۳ (۴) ۲

- ۵- یک فروشگاه فاکتوری مطابق جدول زیر را که به صورت پلکانی تنظیم شده است، می‌خواهد به مشتریان خود بر حسب مبلغ خرید تخفیف بدهد. بر اساس این جدول اگر یک مشتری سبد خریدی به مبلغ ۵ میلیون تومان داشته باشد، چقدر باید پرداخت کند؟

میزان خرید (تومان)	تخفیف (درصد)
تا ۱,۵۰۰,۰۰۰	۵
مازاد بر ۱,۵۰۰,۰۰۰	۸
مازاد بر ۳,۵۰۰,۰۰۰	۱۰

(۱) ۴,۵۱,۰۰۰
 (۲) ۴,۵۸۵,۰۰۰
 (۳) ۴,۶۱۵,۰۰۰
 (۴) ۴,۶۸۵,۰۰۰

- ۶- نمودار تابع $y = -|x - a| - b$ به صورت زیر است. مقدار $[a - \frac{1}{2}] + [b - \frac{3}{2}]$ کدام است؟ ([ ] نماد جزء صحیح است.)

(۱) -۵
 (۲) -۶
 (۳) -۷
 (۴) -۸

- ۷- اگر $f(x) = \begin{cases} -x^2 + 3 & x > 1 \\ x^3 & x \leq 1 \end{cases}$ و $g(x) = \begin{cases} x - 2 & x \geq 0 \\ 5 & x < 0 \end{cases}$ باشد، آن‌گاه حاصل $\frac{(f \times g)(-1)}{(f + 3g)(0)}$ کدام است؟

(۱) $\frac{5}{6}$ (۲) $-\frac{5}{6}$ (۳) $\frac{5}{2}$ (۴) $-\frac{5}{2}$

۸- اگر $f(x)$ تابعی همانی و $g(x) = x - 3$ باشد آن گاه نمودار تابع $(f+g)(x)$ محور x ها را با کدام طول قطع می کند؟

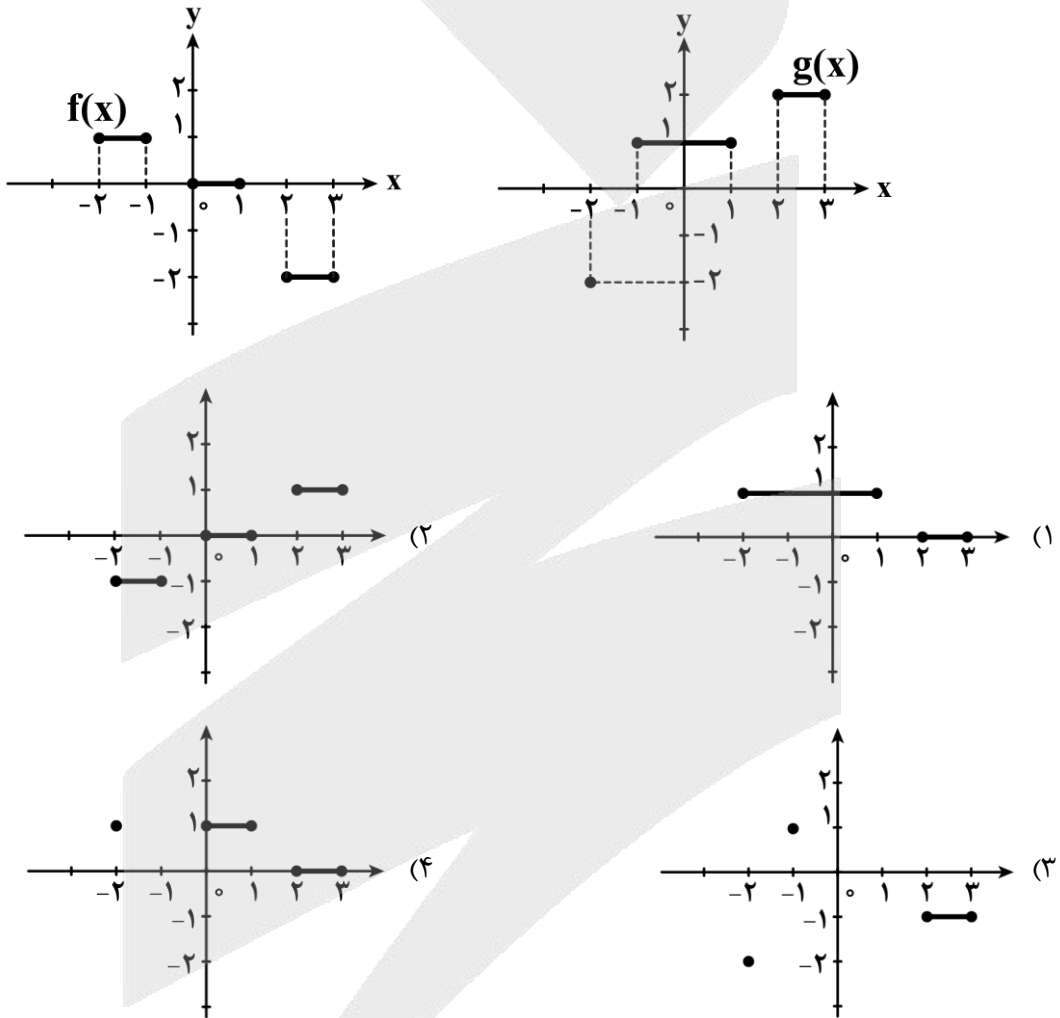
- (۱) $0/5$ (۲) $-0/5$ (۳) $1/5$ (۴) $-1/5$

۹- اگر $f = \left\{ (-1, 4), (\sqrt{2}, 6), \left(\frac{1}{4}, -4\right), (\sqrt{3}, -1) \right\}$ و $g = \left\{ (2, -3), (-4, 1), (\sqrt{5}, -2), \left(\sqrt{\frac{1}{4}}, 2\right) \right\}$ فقط $\frac{f \times g}{f - g}$

شامل یک زوج مرتب به صورت $\left(\frac{a}{6}, a - 2b\right)$ باشد، مقدار $a - b$ کدام است؟

- (۱) $3/25$ (۲) $4/25$ (۳) $3/75$ (۴) $4/75$

۱۰- اگر نمودار توابع f و g به صورت زیر باشد، آن گاه نمودار تابع $\frac{g}{f}$ کدام است؟

محل انجام محاسبات

۱۱- در یک پژوهش درباره «استفاده دانش آموزان از کتابخانه» مسئله پژوهش به شکلی مطرح شد که هر گروه از مجریان، برداشت متفاوتی از هدف پژوهش داشتند. این اشکال مربوط به کدام گام از گام‌های چرخه آمار است و بر کدام گام از گام‌های چرخه آمار تأثیر می‌گذارد؟

(۱) گام گردآوری داده‌ها که بر روی گام تحلیل داده‌ها اثر می‌گذارد.
 (۲) گام بیان مسئله که باعث می‌شود مراحل طرح و برنامه‌ریزی، گردآوری داده‌ها، تحلیل و نتیجه‌گیری درست انجام نشوند.

(۳) گام طرح و برنامه‌ریزی که بر گام‌های گردآوری و تحلیل و تفسیر داده‌ها اثر می‌گذارد.

(۴) گام تحلیل داده‌ها که بر روی گام تفسیر و بحث و نتیجه‌گیری اثرگذار است.

۱۲- داده‌های زیر مربوط به ساعات مطالعه غیردرسی تعدادی از دانشجویان است. با حذف داده‌های ۳، ۵ و ۱۲ و افزودن کدام ۳ داده زیر باعث می‌شود تا میانگین و میانه تغییر نکنند، اما انحراف معیار افزایش یابد؟

۱۴, ۹, ۱۰, ۸, ۱۲, ۳, ۵, ۱۱

(۴) ۱۶ و ۵ و ۱

(۳) ۱۵ و ۴ و ۱

(۲) ۱۰ و ۸ و ۲

(۱) ۷ و ۷ و ۶

۱۳- در پژوهشی درباره تأثیر مطالعه همراه با موسیقی بر نمرات، داده‌ها نشان می‌دهد دامنه تغییرات گروه «مطالعه همراه با موسیقی» بیشتر از گروه «مطالعه در سکوت» است اما میانگین هر دو گروه تقریباً برابر است. در تحلیل داده‌ها نتیجه درست‌تر کدام است؟

(۱) موسیقی تأثیر مثبت دارد؛ چون میانگین دو گروه برابر است.

(۲) تمرکز گروه اول پایدارتر است؛ چون دامنه تغییرات بزرگ‌تری دارد.

(۳) ثبات عملکرد در گروه «مطالعه در سکوت» بیشتر است؛ زیرا پراکندگی کمتری دارند.

(۴) چون میانگین دو گروه برابر است؛ پس وضعیت هر دو گروه مشابه است.

۱۴- برای شرکت در مسابقات ورزشی مدارس، ۲۲۵ نفر از دانش‌آموزان یک مدرسه ثبت‌نام کرده‌اند به طوری که هر دانش‌آموز فقط حق شرکت در یک رشته را دارد. مدیر مدرسه برای این کار نمودار دایره‌ای رسم کرد تا متوجه شود کدام رشته ورزشی بیشترین متقاضی را دارد. زاویه مرکزی مربوط به رشته والیبال کدام است و این کار در کدام گام از گام‌های چرخه آمار صورت می‌گیرد؟

تعداد	رشته ورزشی
۸۹	فوتبال
x	والیبال
۳۸	کشتی
۴۶	بسکتبال
۲۱	بدمینتون

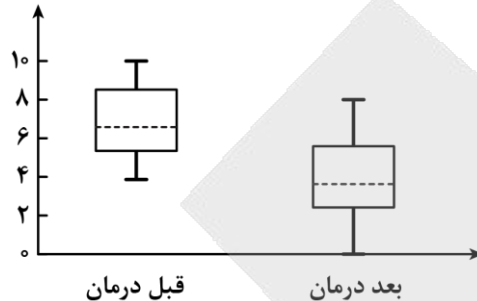
(۱) ۴۸ / ۲° - گام دوم

(۲) ۴۸ / ۶° - گام چهارم

(۳) ۴۹ / ۲° - گام دوم

(۴) ۴۹ / ۶° - گام چهارم

۱۵- در مطالعه‌ای بر روی نوع خاصی از درد مزمن گروهی از پژوهشگران با پیشنهاد یک نوع درمان جدید از بیماران خواستند میزان درد خود را بر روی یک محور ۱۰ سانتی‌متری علامت بزنند (از صفر کمترین تا ۱۰ بیشترین). نتایج این بررسی در دو نمودار جعبه‌ای زیر نمایش داده شده است. (نمودار سمت چپ مربوط به میزان درد بیماران قبل از درمان و نمودار سمت راست مربوط به میزان درد بیماران پس از درمان است.)

با توجه به نمودارهای داده‌شده، متغیر مورد بررسی از نوع ..... و با مقیاس ..... و مقایسه این دو نمودار نشان می‌دهد که .....

- (۱) کمی - فاصله‌ای - تقریباً نیمی از بیماران بعد از درمان درد کمتری نسبت به تمامی بیماران قبل از درمان داشتند.
- (۲) کمی - نسبی - تقریباً نیمی از بیماران بعد از درمان درد کمتری نسبت به نیمی از بیماران قبل از درمان داشتند.
- (۳) کمی - فاصله‌ای - تقریباً ۷۵ درصد از بیماران بعد از درمان درد کمتری از ۲۵ درصد بیماران قبل از درمان داشتند.
- (۴) کمی - نسبی - تقریباً ۲۵ درصد از بیماران بعد از درمان درد کمتری نسبت به تمامی بیماران قبل از درمان داشتند.

۱۶- اگر f تابع مدل ریاضی هریک از مسائل زیر باشد، دامنه کدام تابع زیرمجموعه‌ای از اعداد طبیعی (N) نیست؟

- (۱) تعداد گل‌های زده قهرمان جام جهانی در ده جام جهانی اخیر
- (۲) مصرف برق ماهیانه یک خانه در ماه‌های سال گذشته
- (۳) سرعت لحظه‌ای یک دوندۀ دوی ماراتن
- (۴) تعداد شرکت‌کنندگان آزمون کنکور انسانی در هر سال

۱۷- اگر f تابع مدل ریاضی هر کدام از مسائل زیر باشد، در چه تعداد از آن‌ها دامنه تابع زیرمجموعه اعداد طبیعی (N) است؟

- (الف) میزان آب مصرفی ماهیانه یک خانه از اول سال
- (ب) میزان مصرف بنزین یک شهر در هر ساعت
- (ج) تعداد شرکت‌کنندگان سالیانه مسابقات المپیاد دانش‌آموزی

(۴) سه

(۳) دو

(۲) یک

(۱) صفر

محل انجام محاسبات

۱۸- در مثلث خیام مجموع اعداد هر سطر، یک دنباله با جمله عمومی a_n می‌سازد. حاصل $a_7 + a_6 + a_5$ کدام است؟

- (۱) ۴۲ (۲) ۴۴ (۳) ۴۶ (۴) ۵۲

۱۹- اگر جمله n ام یک دنباله به صورت $a_n = \frac{5n-2}{2n-4}$ باشد و مقدار جمله n ام این دنباله برابر $4/5$ باشد، مقدار جمله $(n-1)$ ام کدام است؟

- (۱) ۵/۵ (۲) ۶/۵ (۳) ۷/۵ (۴) ۸/۵

۲۰- جمله n ام و رابطه بازگشتی دنباله‌ها نوشته شده است. در چه مواردی از آن‌ها هر دو رابطه داده شده صحیح هستند؟

$$3, 1, \frac{1}{3}, \frac{1}{9}, \dots$$

$$5, 8, 11, 14, \dots$$

$$a_n = 3^{2-n} \quad (\text{ب})$$

$$a_n = 4n + 1 \quad (\text{الف})$$

$$a_{n+1} = \frac{a_n}{3}, a_1 = 3$$

$$a_{n+1} = a_n + 3, a_1 = 5$$

(۴) هر دو مورد

(۳) مورد «ب»

(۲) مورد «الف»

(۱) هیچ کدام

محل انجام محاسبات

- ۲۱- کدام عبارت از دیدگاه تاریخ ادبیات «ایراد» دارد؟
- (۱) کمال‌الدین اسماعیل، مدّاح جلال‌الدین خوارزمشاه در سال ۶۳۵ هـ. ق. به‌دست مغولان در اصفهان کشته شد.
 (۲) جریان پیچیده‌نویسی در قرن هفتم، با محتوای عمدتاً تاریخ حاکمان وقت در آثاری همچون تاریخ و صّاف و تاریخ جهانگشای جوینی دیده می‌شود.
 (۳) در اواخر دوره مغول، بساط حکومت آخرین خلیفه عباسی، المستعصم بالله، برچیده شد و توجه به زبان فارسی رونق بیش‌تری گرفت.
 (۴) کتاب تاریخ گزیده، شرح احوال بیش از صد تن از شاعران ایرانی از آغاز تا زمان مؤلف است.
- ۲۲- کدام موارد درباره «عطار نیشابوری» درست است؟
- الف: او به همراه نجم‌الدین کبری در یورش ویرانگر مغول، کشته شد.
 ب: خواجهی کرمانی چند مثنوی به پیروی از عطار سروده است.
 ج: جامی مثنوی‌هایی به پیروی از وی سروده که تحفة الاحرار یکی از آنهاست.
 د: شیوه او در تذکرة الاولیاء در کتاب نفحات الانس نیز به کاررفته است.
- (۱) «الف» و «ج» (۲) «الف» و «د» (۳) «ب» و «ج» (۴) «ب» و «د»
- ۲۳- نویسنده و سراینده آثار، در کدام گروه «همگی» درست است؟
- (۱) جامع‌التواریخ: رشیدالدین فضل‌الله همدانی) - (عشاق‌نامه: فخرالدین عراقی) - (المعجم فی معاییر اشعار العجم: شمس قیس رازی)
 (۲) تاریخ گزیده: حمدالله مستوفی) - (جمشید و خورشید: سلمان ساوجی) - (تذکرة دولتشاه: امیرعلی شیرنوبی)
 (۳) (اخلاق‌الاشراف: مولوی) - (بهارستان: سعدی) - (لمعات: فخرالدین عراقی)
 (۴) تاریخ جهانگشا: عطاملک جوینی) - (صدپند: عبید زاکانی) - (مرصادالعباد: نجم‌الدین کبری)
- ۲۴- هریک از عبارات زیر کدام شخصیت ادبی را معرفی می‌نماید؟
- از شاخص‌ترین شاعران عارف قرن هفتم است که در دو محور اندیشه و احساس آثار جاودانه‌ای پدید آورد.
 - از شاعران قرن هشتم که لحن سخن او گزنده، طنزآمیز و سرشار از خیرخواهی و اصلاح‌طلبی است.
 - اقدام مهم فرهنگی او تأسیس عمارت ربع رشیدی در تبریز است که در حکم دانشگاه آن زمان بوده است.
 - وی در غزل توجه خاصی به سعدی و مولوی داشته و دارای قصایدی نیز در سبک عراقی است.
- (۱) فخرالدین عراقی - عبید زاکانی - حمدالله مستوفی - سلمان ساوجی
 (۲) جلال‌الدین بلخی - حافظ - خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی - سلمان ساوجی
 (۳) شمس قیس رازی - عبید زاکانی - حمدالله مستوفی - جامی
 (۴) مولوی - حافظ - خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی - جامی
- ۲۵- در متن زیر از دیدگاه تاریخ ادبیات چند خطا به چشم می‌خورد؟
- «سبک عراقی از اوایل قرن هفتم تا اواخر قرن نهم به مدت ۳۰۰ سال، سبک غالب متون ادب فارسی بود. مغولان در اوایل قرن هفتم (۶۱۶ هـ. ق.) به نواحی مرزی ایران حمله کردند و بعد به تدریج بر نواحی دیگر هم چیرگی یافتند. اولین نشانه‌های تغییر سبک از زمان مغولان آغاز شده بود. وضعیت زبان و ادبیات فارسی در این دوره، برخلاف بسیاری از دانش‌های دیگر، به‌نوعی دچار سستی و نابسامانی گردید.»
- (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۲۶- چند عبارت دربارهٔ ویژگی‌های ادبیات قرن نهم درست است؟

- ایجاد فرصت برای ابراز عقاید صاحبان مذاهب مختلف
- گسترش هنرهای چون مینیاتور، معماری و تذهیب و تاریخ‌نویسی و ...
- سطحی و تقلیدی بودن ادبیات این دوره
- آراستن قرآن کریم و شاهنامه به تصاویر زیبا در زمان بایسنقر میرزا
- به شمار رفتن شهر شیراز در حکم مرکز ادبی این عصر
- گسترش قلمرو زبان و ادبیات فارسی از شبه‌قارهٔ هند تا آسیای صغیر

(۱) ۲ (۲) ۳ (۳) ۴ (۴) ۵

۲۷- در چند مورد از ابیات زیر آرایهٔ متناقض‌نما به کار رفته است؟

- الف: موج این دریا به سعی ناخدا محتاج نیست
ب: هرچه جز بار غمت بر دل مسکین من است
ج: خواهی ز بهر لذت آزار زندگی
د: تلاش عزت دنیا مرا افکند در خواری
ه: دیده‌بانی هست لازم کاروان خفته را
و: در آن مقام که احرام عشق می‌بندند

(۱) دو (۲) چهار (۳) پنج (۴) سه

۲۸- آرایه‌های مقابل همهٔ ابیات درست است؛ به‌جز:

- (۱) دلبر آن به که به آزار، دلم شاد کند
(۲) کشتهٔ تیغ جفایت دل درویش من است
(۳) تو در این خاکدان از لنگر غفلت زمین‌گیری
(۴) وقتی کمند زلفت دیگر کمان ابرو

۲۹- نوع لف و نشر در کدام گزینه متفاوت است؟

- (۱) آب و زمین و نار و هوا را جز او که کرد
(۲) ما به عهد حسن تو ترک دل و جان گفته‌ایم
(۳) پا کشیدیم «فروغی» ز در مسجد و دیر
(۴) درآمد از درم آن گل‌گذار وز رخ و زلف

۳۰- ترتیب آرایه‌های «تشبیه، موازنه، لف و نشر مشوش، متناقض‌نما و تضاد» در ابیات زیر کدام است؟

- الف: پیش جودش بحر جوی و نزد حلمش کوه کاه
ب: شهری اگر به قصد من جمع شوند و متفق
ج: اشک گردد از سموم قهر تو آب حیات
د: از سپر انداختن تا می‌شود مغلوب خصم
ه: نباشد دانه را هر چند همچون دام گیرایی

(۱) «ج»، «ه»، «الف»، «د»، «ب» (۲) «ج»، «الف»، «ه»، «د»، «ب»

(۳) «ه»، «ج»، «الف»، «ب»، «د» (۴) «ه»، «الف»، «د»، «ب»، «ج»

۳۱- در همه ابیات به جز بیت گزینه ..... هر دو نوع تشبیه فشرده یافت می شود.

- (۱) قد کشیدی دیده ام تیر بلا را شد هدف
 (۲) مویی شدم ز حسرت موی میان او
 (۳) بیخ جهان عزم توست بیخ فلک نفس کل
 (۴) از زلیخای جهان بگریز کاین بی آبرو

۳۲- با توجه به تشبیهات موجود در ابیات زیر، تعداد وجه شبهها در کدام گزینه به درستی ذکر شده است؟

- الف: دل از این دیوصفت مردم هندم بگرفت
 ب: در قلعه بود خصمت سیمرغ وار پنهان
 ج: آن که چون طومار پیچیده است دلها را به هم
 د: شد آن زمانه که رویش به سان دیبا بود

(۱) سه (۲) چهار (۳) پنج (۴) شش

۳۳- کدام بیت به یک آرایه لفظی و دو آرایه معنوی موجود در بیت زیر آراسته است؟

- «جهان مهر و کینت وجه ساز نعمت و محنت
 (۱) جنت از دوحه لطفش به مثل یک ورق است
 (۲) اگر ندارد تقدیر خشم و عفو تو کس
 (۳) پیش سیر حکم تو چون خاک باد اندر درنگ
 (۴) ای در خجالت رخ و زلف تو روز و شب

۳۴- در کدام گزینه، پایه های آوایی بیت زیر، درست نشان داده شده است؟

- «خوش است نام تو بردن ولی دریغ بود درین سخن که بخواهند برد دست به دست»
 (۱) خُشست / نام تو بُردن / ولی دریغ بود / درین سخن که بخواهند برد دست / دست
 (۲) خُشست نا / م تو بُردن / ولی دریغ بود / درین سخن که بخواهند برد دست / دست
 (۳) خوش است نا / م تو بردن / ولی دریغ بود / درین سخن که بخواهند برد دست / دست
 (۴) خوشست نا / م تو بردن و / ولی دریغ بود / درین سخن که بخواهند برد دست / دست

۳۵- بانوجه به وزن بیت و ترتیب هجاها، با کدام واژه ها می توان جاهای خالی را پر کرد؟

- «برففت ... بازار ... و قَمَر»
 (۱) قیمت - خورشید - دکان
 (۲) رونق - ستاره - مغازه
 (۳) قیمت - زهره - مغازه
 (۴) رونق - آفتاب - دکان

۳۶- در کدام بیت، هیچ اختیار زبانی به کار نرفته است؟

- (۱) گر جمله صنمها را صورت به تو مانستی
 (۲) کسان عتاب کنندم که ترک عشق بگوی
 (۳) وصال کعبه میسر نمی شود سعدی
 (۴) سلطان خیالت شبی آرام نگیرد

۳۷- در همه ابیات «تغییر کمیّت مصوّت بلند به کوتاه» وجود دارد، به جز:

- (۱) سیاهی از وطن رود، سپیده ای جوان دمد
 (۲) کند سوقی ای سبیب را خانه رس
 (۳) زهی همت که حافظ راست از دنیی و از عقبی
 (۴) جهان بر ابروی عید از هلال و سَمه کشید

۳۸- کاربرد واژه «سو» در کدام بیت مشمول اختیار زبانی «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» است؟

- (۱) تو به یک‌یک راه می بر سوی دوست
 (۲) فرید از یک‌شکن زتار اگر بریست تن با او
 (۳) دگر رغبت کجا ماند کسی را سوی هشیاری
 (۴) یک زمان دیده من ره به سوی خواب برد
- لیک دشوار است و آسان بسته‌اند
 به سوی صدشکن دیگر ز صدسو تاختن دارم
 چو بیند دست در آغوش مستان سحرخیزت
 ای خیال ار شبی از رهگذرم برخی‌زی

۳۹- اختیارات زبانی بیت زیر در کدام گزینه کامل ذکر شده است؟

- «چون تو مرا بخوانی از بس که شاد گردم
 (۱) تغییر کمیّت مصوت بلند - حذف همزه - تغییر کمیّت مصوت کوتاه پایان کلمه
 (۲) حذف همزه - تغییر کمیّت مصوت کوتاه کسره اضافه - تغییر کمیّت مصوت کوتاه پایان کلمه
 (۳) تغییر کمیّت مصوت بلند - تغییر کمیّت مصوت کوتاه کسره اضافه
 (۴) تغییر کمیّت مصوت کوتاه پایان کلمه - تغییر کمیّت مصوت کوتاه کسره اضافه
- گر ره بود در آتش بیم خطر ندارم»

۴۰- وزن بیت زیر، با در نظر گرفتن اختیارات زبانی، در کدام گزینه درست آمده است؟

- «گفتند خودی تو در این راه حجاب است
 (۱) مفعول مفاعل مفاعیل فاعولن
 (۲) مستفعل مفعول مفاعیل فعل
 (۳) مفعول مفاعیل مفاعیل فاعولن
 (۴) مستفعل مستفعل مستفعل فع
- ترک خودی خویش به یک بار گرفتیم»

۴۱- مفهوم کدام بیت از سایر ابیات دور است؟

- (۱) کلام ما خلایق را به راه راست می‌آرد
 (۲) ز صدق، صبح نفس زد به آفتاب رسید
 (۳) می‌کشد ما را کجی در خاک و خون چون تیغ کج
 (۴) ساده‌لوحی که ز گردون به کجی خواهد کام
- کجی از تیر بیرون می‌برد زور کمان ما
 به صدق دل نفسی از جگر برآر این‌جا
 راستی را رایست منصور می‌دانیم ما
 گوهر از بحر به قلاب برون می‌آرد

۴۲- مفهوم کدام ابیات از «نبینی باغبان چون گل بکارد / چه مایه غم خورد تا گل برآرد» دورتر است؟

- الف: به قاب قوسین آن را برد خدای که او
 ب: چو دستت می‌دهد امروز کشتی
 ج: گفت کم کن که من چه خواهم کرد
 د: تاجر ترسنده طبع شیشه‌جان
 ه: با گرسنگی قوت پرهیز نماند
- سبک شمارد در چشم خویش وحشت غار
 بکن کز وی به فردا در بهشتی
 گوی کردم، مگو که خواهم کرد
 در طلب نه سود بیند نه زیان
 افلاس عنان از کف تقوی بستاند
- (۱) «الف» - «ج» (۲) «ه» - «د» (۳) «ب» - «الف» (۴) «ج» - «ه»

۴۳- کدام بیت فاقد یکی از مفاهیم بیت «همه غیبی تو بدانی همه عیبی تو پیوشی / همه بیشی تو بگاهی همه کمی تو فزایی» است؟

- (۱) سوزن ما دوخت هر جا هر چه دوخت
 (۲) ز مشرق به مغرب مه و آفتاب
 (۳) برآورده مردم ز بیرون خروش
 (۴) بر او علم یک ذره پوشیده نیست
- ز آتش ما سوخت هر شمعی که سوخت
 روان کرد و بنهاد گیتی بر آب
 تو با بنده در پرده و پرده‌پوش
 که پیدا و پنهان به نزدش یکی است

۴۴- کدام گزینه با «حرفی است این که خضر به آب بقا رسید / زین چرخ دل سیه، دم آبی ندید کس» تناسب مفهومی دارد؟

(۱) چرخ می‌گردد به کام مردم دون این زمان	گر به نوبت بود در ایام پیشین آسیا
(۲) چون خسیسان، بخت سبز از چرخ مینایی مجو	از زمین دل برآر این سبزه بیگانه را
(۳) ساده‌لوحی بین که از سوهان ناهموار چرخ	صاف ناگردیده همواری طمع داریم ما
(۴) چرخ آهن‌دل ز سوز دردمندان فارغ است	نیست در مجمر سرایت، آه و دودِ عود را

۴۵- کدام گزینه با «از اسب پیاده شو، بر نطع زمین رخ نه / زیر پی پیلش بین شهمات شده نعمان» تناسب مفهومی دارد؟

(۱) ز آسمان آغاز کارم سخت شیرین می‌نمود	کی گمان بردم که شهد آلوده زهر ناب داشت
(۲) نه خود سریر سلیمان به باد رفتی و بس	که هر کجا که سریری است می‌رود بر باد
(۳) ز عمر قسمت ما نیست جز زمان وداع	چون آن چراغ که وقت سحر شود روشن
(۴) فلک چراغ در انگشت کرده می‌گردد	که گنج‌خانه عمر تو چون کند یغما

۴۶- به ترتیب پاسخ درست هر یک از پرسش‌های زیر کدام است؟
 - هویت جهان اجتماعی بیشتر از کدام لایه‌های فرهنگ تأثیر می‌گیرد؟
 - پرسش «آیا تنها راه شناخت، حس و تجربه است؟» مربوط به کدام دسته از پرسش‌های بنیادی است؟
 - پرسش‌ها و پاسخ‌های بنیادی که همان عقاید اساسی یا تصاویر بنیادی هر فرهنگ را از انسان و جهان می‌سازند، به مثابه چه چیزی عمل می‌کنند؟

- وقتی فردی مجسمه‌ای می‌سازد، به کدام جهان وارد می‌شود؟

- ۱) لایه‌های عمیق - معرفت‌شناسانه - روح آن فرهنگ - فردی
- ۲) هنجارها و نمادها - هستی‌شناسانه - شالوده آن فرهنگ - فردی
- ۳) عقاید و ارزش‌ها - معرفت‌شناسانه - شالوده آن فرهنگ - فرهنگی
- ۴) لایه‌های سطحی - هستی‌شناسانه - روح آن فرهنگ - فرهنگی

۴۷- در بین عبارتهای زیر، کدام یک بخش اول آن نادرست و بخش دوم آن درست است؟
 الف - ابعاد اخلاقی و روانی انسان‌ها به بخش اجتماعی جهان انسانی تعلق دارد و هر کدام از ما تجربه‌های ویژه‌ای داریم که افراد دیگر با ما در آن‌ها شریک نیستند.

ب - بخش اجتماعی جهان انسانی زندگی اجتماعی انسان‌ها را در بر می‌گیرد و این بخش هویت فرهنگی دارد.

ج - فرهنگ شیوه زندگی فردی و اجتماعی انسان‌ها را شکل می‌دهد و خود محصول آگاهی و عمل مشترک انسان‌هاست.

د - همه فرهنگ‌ها عقاید و خصوصیات ذهنی مشترکی را در افراد به وجود می‌آورند و به همین عقاید و خصوصیات مشترک اجازه بروز می‌دهد.

ه - وقتی فردی درباره موضوعی خاص می‌اندیشد، در محدوده ذهنی خود قرار دارد و هنگامی که اندیشه‌اش را به صورت گفته یا نوشته بیان می‌کند، وارد جهان فرهنگی می‌شود.

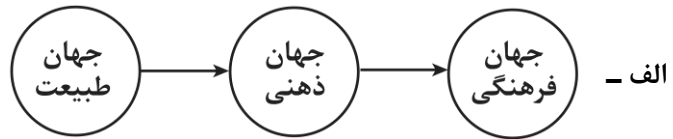
- ۱) «ب» - «ه»   ۲) «الف» - «ج»   ۳) «الف» - «د»   ۴) «ب» - «ج»

۴۸- در متن زیر چند عبارت درست است؟

- جهان تکوینی پیش از انسان هم بوده و وجود آن مستقل از خواست و اراده انسان نیست - کسانی که جهان تکوینی را به طبیعت محدود می‌کنند، طبیعت را در مقابل جهان انسانی قرار می‌دهند - این افراد، جهان انسانی را به دو جهان ذهنی و فرهنگی تقسیم می‌کنند و از وجود سه جهان طبیعت، ذهن و فرهنگ سخن می‌گویند - متفکران مسلمان جهان تکوینی را به جهان طبیعت محدود می‌کنند - از نظر متفکران مسلمان جهان تکوینی بخشی از جهان طبیعت است و جهان تکوینی را به دو جهان طبیعت و فوق طبیعت تقسیم می‌کنند.

- ۴ (۱)   ۳ (۲)   ۲ (۳)   ۱ (۴)

۴۹- با توجه به تعامل جهان‌های ذهنی، فرهنگی و تکوینی، توضیح کدام موارد در ارتباط با نمودار به‌درستی بیان شده است؟

جهان تکوینی ماده خامی است که فرهنگ‌ها و جوامع مختلف در آن دخل و تصرف می‌کنند.

جهان ذهنی و جهان تکوینی اهمیتی ندارند و استقلال خود را در برابر جهان فرهنگی از دست می‌دهند.

نادیده گرفتن تفاوت علوم انسانی با علوم طبیعی، ظرفیت‌ها و قابلیت‌هایی را از علوم انسانی و اجتماعی سلب می‌کند.

ذهن افراد و فرهنگ هویتی طبیعی و مادی دارند و علوم مربوط به آن‌ها نظیر علوم طبیعی است.

(۱) «الف» - «ج» (۲) «ب» - «د» (۳) «الف» - «د» (۴) «ب» - «ج»

۵۰- به ترتیب پاسخ هر یک از سؤالات زیر چیست؟

- کدام فرهنگ تداوم تاریخی بالایی دارد ولی گستره جغرافیایی وسیعی را در بر نمی‌گیرد؟

- تنوع فرهنگ‌ها به چه امری باز می‌گردد؟

- در چه صورت فرهنگ‌هایی که عقاید و ارزش‌های آن‌ها مربوط به قوم و منطقه خاصی است، جهانی می‌شوند؟

- ویژگی فرهنگ سلطه یا استکبار چیست؟

(۱) ژاپن - ارزش‌های اساسی آن‌ها - نگاه سلطه‌جویانه داشتن نسبت به سایر مناطق - سخن گفتن از عقاید و آرمان‌های مشترک انسانی

(۲) اینکاها - ارزش‌های اساسی آن‌ها - فرارفتن از محدوده قومی - به دنبال آوردن تسلط یک قوم، جامعه یا گروهی خاص بر دیگران

(۳) ژاپن - عقاید کلان آن‌ها - نگاه سلطه‌جویانه داشتن نسبت به سایر اقوام - به ضعف و ناتوانی کشاندن دیگر اقوام

(۴) اینکاها - عقاید کلان آن‌ها - فراتر رفتن از محدوده منطقه‌ای - دنبال کردن سعادت همه انسان‌ها

۵۱- به ترتیب هر یک از عبارات‌های زیر مربوط به کدام‌یک از ویژگی‌های فرهنگ جهانی مطلوب است؟

- دفاع از حقانیت ارزش‌های خود

- پرسش‌های بنیادین آدمی درباره مرگ و زندگی

- رهایی از یک امر برای رسیدن به امری دیگر

- پیشگیری از تباه شدن منابع و امکانات بشر

- فراهم آوردن زمینه گسترش و تحقق عقاید و ارزش‌های جهان‌شمول

(۱) عدالت - حقیقت - آزادی - عدالت - عقلانیت

(۲) حقیقت - معنویت - آزادی - عدالت - تعهد و مسئولیت

(۳) عدالت - معنویت - عدالت - حقیقت - تعهد و مسئولیت

(۴) حقیقت - معنویت - آزادی - تعهد و مسئولیت - عقلانیت

۵۲- به ترتیب «محکوم بودن به سرنوشتی محتوم»، «پاسخ‌گویی کاذب به نیازهای معنوی انسان»، «یکی از پاسخ‌های امروز بشر به رشد جمعیت کره زمین و کمبود منابع» و «نمونه بارز تأکید هم‌زمان بر شباهت‌ها و تفاوت‌های میان انسان‌ها و فرهنگ‌ها» کدام است؟

- (۱) فرهنگ جبرگرا - پیدایش عرفان‌های دروغین - تولید محصولات تراریخته - مراسم حج
- (۲) طالع‌بینی - طالع‌بینی - اصلاح ژنتیکی - دفاع از صلح جهانی
- (۳) فرهنگ جبرگرا - طالع‌بینی - تولید محصولات تراریخته - دفاع از صلح جهانی
- (۴) طالع‌بینی - پیدایش عرفان‌های دروغین - اصلاح ژنتیکی - مراسم حج

۵۳- با توجه به توضیحات فارابی در ارتباط با جامعه تغلب، درستی یا نادرستی عبارتهای زیر به ترتیب کدام است؟
- در جامعه تغلب، مردم برای غلبه یافتن بر سایر ملت‌ها با یکدیگر همکاری می‌کنند و این هنگامی پیش می‌آید که برخی از آن‌ها، شیفته غلبه بر اقوام و ملل دیگر باشند.

- هدف مردم در این جامعه خوار و مقهور کردن دیگران است و آن‌ها نمی‌خواهند ملت مقهور، مالک جان و مال خود باشد.
- مردم این جامعه دوست ندارند بر مردم جامعه خود چیره شوند زیرا مردم برای بقای خود و غلبه بر اقوام دیگر به هم نیازمندند.

- مردم در این جامعه گمان می‌برند که فقط آنان خوشبخت، پیروز و مورد رشک دیگران‌اند و از همه جوامع دیگر برترند. این‌گونه اندیشه‌ها در آنان حس همکاری را تقویت می‌کند.

- (۱) نادرست - درست - نادرست - درست
- (۲) نادرست - نادرست - نادرست - درست
- (۳) درست - درست - درست - نادرست
- (۴) نادرست - درست - نادرست - نادرست

۵۴- به ترتیب کدام یک ویژگی «جهان‌گشایی»، «امپریالیسم سیاسی» و «استعمار» است؟

- (۱) حضور مستقیم سربازان پیروز - از بین رفتن مقاومت فرهنگی - توسل به قدرت نظامی
- (۲) همراه با کشتار انسانی - اشغال نظامی جوامع ضعیف - اشغال یک سرزمین خارجی
- (۳) شکل‌گیری با قدرت نظامی - به دست گرفتن قدرت اقتصادی یک کشور - توسل به قدرت سیاسی
- (۴) همراه با خسارت‌های اقتصادی - تصرف بازار و مواد خام کشور دیگر - اشغال یک سرزمین خارجی

۵۵- به ترتیب در جایگاه‌های «الف»، «ب»، «ج» و «د» در جدول زیر کدام عبارت‌ها قرار می‌گیرند؟

حضور آشکار مجریان	«د»	ابزار مورد استفاده در استعمار فرانو	«ج»
«الف»	در اختیار قرار گرفتن کنترل بازار و سیاست کشورهای دیگر در استعمار نو	«ب»	کودتای موفق استعمار نو

(۱) استعمار نو - ابزار فرهنگی و علمی - کودتای انگلیسی سوم اسفند ۱۲۹۹ رضاخان - استفاده از سازمان‌های فرهنگی بین‌المللی

(۲) استعمار قدیم - ابزار نظامی - کودتای آمریکایی، انگلیسی نوژه - اتکا به قدرت اقتصادی خود

(۳) استعمار نو - رسانه‌ها و فناوری اطلاعات - کودتای آمریکایی ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ محمدرضا پهلوی - استفاده از نهادهای اقتصادی بین‌المللی

(۴) استعمار قدیم - ابزار سیاسی و اقتصادی - کودتای ۱۸ تیر ۱۳۵۹ - از طریق دولت‌های دست‌نشانده

۵۶- پاسخ پرسش‌های زیر به ترتیب کدام است؟

- فعالیت معناداری که با توجه به دیگری انجام می‌شود، چه نام دارد؟
  - به چه دلیل کنش انسان را نمی‌توان فقط با روش تجربی تحلیل کرد؟
  - اگر فرهنگی نتواند به پرسش‌های بنیادین بشر درباره انسان و جهان پاسخ دهد، توانایی دفاع از چه چیزی را نخواهد داشت؟
  - قومی که در اثر تهاجم نظامی شکست می‌خورد، در چه صورتی می‌تواند استقلال سیاسی خود را به دست آورد؟
- (۱) جامعه‌پذیری - انسان‌ها برخلاف پدیده‌های طبیعی آگاهانه عمل می‌کنند - نیازهای ثابت و متغیر بشر - ضعیف شدن تدریجی قدرت نظامی مهاجم
- (۲) کنش اجتماعی - انسان‌ها در شرایط گوناگون رفتارهای متفاوتی نشان می‌دهند - هویت خود - داشتن فرهنگی غنی و قوی
- (۳) جامعه‌پذیری - حس و تجربه از ابزارهای مهم شناخت علمی‌اند - نیازهای ثابت و متغیر بشر - ضعیف شدن تدریجی قدرت نظامی مهاجم
- (۴) کنش اجتماعی - عدم توانایی روش تجربی در فهم معانی کنش انسان‌ها - هویت خود - حفظ هویت فرهنگی خود

۵۷- هر یک از موارد زیر به ترتیب مربوط به کدام یک از پیامدهای نادیده گرفتن کنش است؟

- نقاشی‌های مدرن انتزاعی
  - اندازه‌گیری اجزای بدن در ایام جنگ جهانی دوم
  - به‌کار گرفتن روش تجربی توسط گالیله
  - تربیت و نگهداری حیوانات در سیرک
- (۱) افول معانی - سقوط ارزش‌ها - رکود اراده‌ها - سقوط ارزش‌ها
- (۲) سقوط ارزش‌ها - افول معانی - افول معانی - رکود اراده‌ها
- (۳) افول معانی - سقوط ارزش‌ها - افول معانی - سقوط ارزش‌ها
- (۴) سقوط ارزش‌ها - سقوط ارزش‌ها - رکود اراده‌ها - افول معانی

۵۸- با توجه به جامعه‌شناسی تبیینی، به ترتیب پیامد هر یک از عبارتهای زیر کدام است؟

- یکسان دانستن نظم اجتماعی و نظم طبیعی
  - تأکید افراطی بر ساختارهای اجتماعی
  - نادیده گرفتن معنای کنش
- (۱) تأکید بیش از اندازه بر نظم - نادیده گرفتن اراده و خلاقیت انسان - محدود شدن مطالعات تبیینی به توصیف خصوصیات و رفتارهای قابل مشاهده ما
- (۲) نادیده گرفتن خلاقیت و اراده انسان‌ها - رعایت نظم توسط افراد، بدون آگاهی آن‌ها از این امر که این نظم برای تحقق چه آرمان و ارزشی است - محدود شدن مطالعات تبیینی به توصیف خصوصیات و رفتارهای قابل مشاهده ما
- (۳) تأکید بیش از اندازه بر نظم - رعایت نظم توسط افراد، بدون آگاهی آن‌ها از این امر که این نظم برای تحقق چه آرمان و ارزشی است - استفاده از روش‌های تجربی برای فهم انگیزه افراد
- (۴) نادیده گرفتن خلاقیت و اراده انسان - سرکوب روحیه خلاق انسان‌ها در بسیاری از عرصه‌ها - استفاده از روش‌های تجربی برای فهم انگیزه افراد

۵۹- به ترتیب علت «پیچیدگی و عمق پدیده‌های اجتماعی و دشواری فهم آن‌ها»، «قابل مشاهده و فهم نبودن ضد ارزش بودن کینه‌توزی در جامعه‌شناسی تبیینی»، «گرفته شدن شور زندگی از انسان‌ها در رویکرد تبیینی» و «هموار ساختن مسیر برای عبور از جامعه‌شناسی تبیینی و روی آوردن به جامعه‌شناسی تفسیری» کدام است؟

(۱) هویت‌زدایی از پدیده‌های اجتماعی - ناتوانی روش تجربی در بیان اینکه کینه‌توزی یک رذیلت اخلاقی است - حذف اراده و خلاقیت از زندگی اجتماعی - تابع آگاهی بودن اراده و ارزش

(۲) وجود نظریات متفاوت - قابل توضیح نبودن کنش‌های عاطفی با رویکرد تبیینی - تأکید بیش از اندازه رویکرد تبیینی بر ساختار اجتماعی - حذف ارزش و اخلاق از زندگی اجتماعی

(۳) هویت‌زدایی از پدیده‌های اجتماعی - قابل توضیح نبودن کنش‌های عاطفی با رویکرد تبیینی - حذف آگاهی و معنا از زندگی اجتماعی - برخاستن اراده و ارزش از آگاهی

(۴) وجود نظریات متفاوت - ناتوانی روش تجربی در بیان اینکه کینه‌توزی یک رذیلت اخلاقی است - تأکید بیش از اندازه رویکرد تبیینی بر نظم اجتماعی - مهم دانستن اراده و ارزش و برخاستن آن‌ها از آگاهی

۶۰- هر یک از موارد زیر به ترتیب با کدام پدیده ارتباط دارند؟

- داوطلب شدن هزاران خلبان ژاپنی برای عملیات کامیکازه و کوبیدن هواپیماهایشان به ناو دشمن
- جا ماندن از قافله هم‌زمان شهید به‌عنوان خسرانی بزرگ از نظر بازماندگان دوران جنگ تحمیلی عراق علیه ایران
- رواج پیدا کردن بی‌سابقه آن در جوامع صنعتی پس از انقلاب صنعتی و واداشته شدن جامعه‌شناسان و حقوق‌دانان به مطالعه راجع به آن

(۱) فدا کردن جان برای وطن - شهادت‌طلبی - خودکشی

(۲) شهادت‌طلبی - فدا کردن جان برای وطن - فدا کردن جان برای وطن

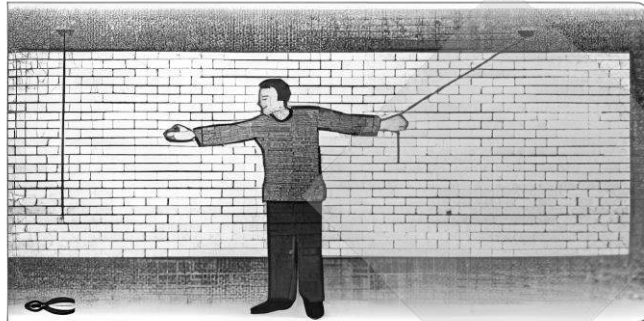
(۳) فدا کردن جان برای وطن - فدا کردن جان برای وطن - خودکشی

(۴) شهادت‌طلبی - شهادت‌طلبی - فدا کردن جان برای وطن

- ۶۱- در رابطه با فرایندهای شناخت عالی آدمی، کدام عبارت‌ها درست هستند؟
- الف - شناخت عالی، یا همان تفکر شامل تفسیر تا تصمیم‌گیری است.
- ب - تفکر ناآگاه وجود داشته اما به جهت مشاهده‌پذیر نبودن به صورت مستقیم، با روش علمی بررسی نمی‌شود.
- ج - علاقه‌مند نبودن عموم جامعه به واژه مسئله، ناشی از عدم آگاهی از راه‌حل آن است.
- د - می‌توان از مسئله‌های زندگی لذت برد اگر با روش‌های درست آن‌ها را حل کنیم.
- ه- اگر در موقعیتی موانع مشخص و متعددی وجود داشته باشد، با تصمیم‌گیری روبه‌رو هستیم، نه مسئله.
- (۱) «ج» - «د»
- (۲) «الف» - «ب»
- (۳) «الف» - «ج» - «د»
- (۴) «ه» - «ب» - «ج»
- ۶۲- در هر یک از موقعیت‌های زیر، به ترتیب، کدام ویژگی مسئله، غایب است؟
- بازیکن فوتبالی برای رساندن توپ به یار هم‌تیمی آن را ارسال کرده اما تحت تأثیر باد، توپ به درون دروازه می‌رود.
- مربی یک وزنه‌بردار که رکورددار جهان است، برای نوبت اول تلاش، وزنه‌ای با وزن کمتر از دیگران انتخاب می‌کند.
- برخی دانش‌آموزان به اشتباه تصور می‌کنند، صرف دیدن ویدئوهای آموزشی، برای موفقیت تحصیلی ایشان کافی است.
- معمولاً کودکانی که به اجبار خانواده در کلاس‌های موسیقی یا ورزشی شرکت می‌کنند، در این حوزه‌ها رشد نمی‌کنند.
- (۱) تحت کنترل بودن - مشخص بودن موقعیت مبدأ - محدود بودن توانایی‌ها - هدفمندی
- (۲) تحت کنترل بودن - محدود بودن توانمندی‌ها - مشخص نبودن موقعیت مبدأ - شناسایی توانمندی‌ها
- (۳) هدفمندی - محدود بودن توانمندی‌ها - مشخص نبودن موقعیت مبدأ - شناسایی توانمندی‌ها
- (۴) هدفمندی - مشخص بودن موقعیت مبدأ - محدود بودن توانایی‌ها - هدفمندی
- ۶۳- علی در حال انتخاب استراتژی مدیریت زمان خود در آزمون است و سعید لازم دارد لباس‌هایی تازه بخرد که مطابق با قوانین انضباطی مدرسه‌اش باشد. در رابطه با مسائلی که علی و سعید با آن روبه‌رو هستند، کدام گزینه درست است؟
- (۱) برای علی امکان شناسایی موقعیت اولیه دشوار است اما نمی‌تواند هدف خود را تعریف کند.
- (۲) سعید حتی اگر کاملاً مطابق با شیوه‌نامه مدرسه لباس بخرد هم تضمینی نیست که به خواسته‌اش، یعنی تذکر نگرفتن، برسد.
- (۳) با وجود قوانین استاندارد، موانع به خصوصی در مسیر رسیدن سعید به خواسته‌اش وجود ندارد.
- (۴) علی نمی‌تواند به راحتی و خیال راحت راه‌حلی را پیدا کند؛ زیرا باید عوامل زیادی را در نظر بگیرد.
- ۶۴- هر یک از عبارات زیر، به ترتیب، با کدام یک از مراحل حل مسئله ارتباط دارند؟
- داوطلبان کنکور پس از کسب هر نتیجه موفق با انگیزه بیشتری، بهتر درس می‌خوانند.
- برای آن که حل‌کننده مسئله در دام راه‌حل‌های غیرمنطقی نیفتد لازم است تصورش از مسئله مبهم نباشد.
- گاهی نباید تمام مسئله پیش رو را یک‌تکه حل کرد و لازم است شرایط را خرد خرد پیش برد.
- در صورت خوب و بدون مشکل طی شدن مراحل قبلی لازم نیست این مرحله انجام شود.
- (۱) بازبینی و اصلاح راه‌حل - تشخیص مسئله - به‌کارگیری راه‌حل مناسب - انتخاب راه‌حل‌های جایگزین
- (۲) تشخیص مسئله - ارزیابی راه‌حل - روش اکتشافی خرد کردن - ارزیابی راه‌حل
- (۳) بازبینی و اصلاح راه‌حل - تشخیص مسئله - به‌کارگیری راه‌حل مناسب - ارزیابی راه‌حل
- (۴) تشخیص مسئله - ارزیابی راه‌حل - روش اکتشافی خرد کردن - انتخاب راه‌حل‌های جایگزین

۶۵- با توجه به شکل زیر فرض کنید هیچ چیز در اختیار ندارید جز انبردستی که در گوشه اتاق است و شما قصد دارید این دو رشته طناب را به یکدیگر گره بزنید، این در حالی است که به هیچ وجه نمی‌توانید دو رشته طناب را بگیرید. حل این مسئله به واسطه بستن انبردست به سر یکی از طناب‌ها و پاندول کردن آن است. چرا این روش، به راحتی به ذهن خطور نمی‌کند؟

(۱) نوع نگاه به موقعیت و امکانات موجود موجب فراخوانی اطلاعات مرتبط به ذهن می‌شود و اقدامات متناسب با بازبایی‌ها شکل می‌گیرد.

(۲) مواجهه و استفاده از انبردست در زندگی روزمره، کارهای فنی است و نمی‌توان به راحتی، خارج از این چهارچوب به آن فکر کرد.

(۳) خلاقیت ناشی از تفکر بیرون از چهارچوب و نواندیشی است و برای خروج از بن‌بست باید بازنمایی مسئله در ذهن را تغییر داد.

(۴) تفکر مستمر به مسئله و سماجت بر برطرف شدن آن موجب تقویت مکرر موانع پیش رو در حل مسئله می‌شود.

۶۶- هریک از موقعیت‌های زیر، به ترتیب، تحت تأثیر کدام یک از عوامل مؤثر بر حل مسئله هستند؟
 - وقتی مدتی طولانی به دنبال شیء گمشده می‌گردیم و پیدا نمی‌کنیم، رها کردن جست‌وجو برای مدت محدود مؤثر است.
 - یادگیری زبان سوم راحت‌تر از آموختن زبان دوم است.
 - کشف الگوهای دل‌بستگی در کودکان مختلف به دست جان بالبی.

(۱) نوع نگاه به مسئله - اثر نهفتگی - نوع نگاه به مسئله
 (۲) اثر نهفتگی - اثر مثبت انتقال - تجربه گذشته
 (۳) نوع نگاه به مسئله - اثر نهفتگی - تجربه گذشته
 (۴) اثر نهفتگی - اثر مثبت انتقال - نوع نگاه به مسئله

۶۷- هریک از افراد زیر، به ترتیب، از کدام یک از روش‌های حل مسئله سود جست‌ه‌اند؟

- هشت درس در امتحان می‌آید و دو روز وقت باقی است، پس روزی چهار درس باید خوانده شود.
 - فقیهی استدلال می‌کند که اگر تصور کنیم خدای ناظمی نیست نظم جهان توجیه‌ناپذیر است و به همین خاطر خدا هست.
 - شهرداری از شهروندان خود می‌خواهد تا راهکارهای خود را جهت کاهش ترافیک شهری ارائه کنند.
 - داوطلب کنکوری برای کسب رتبه خوب، منظم، دقیق و مطابق با برنامه‌ریزی یک سال تمام مطالعه می‌کند.

(۱) کاهش تفاوت - شروع از آخر - اکتشافی - تحلیلی
 (۲) خرد کردن - مهندسی معکوس - تحلیلی - اکتشافی
 (۳) تحلیلی - استدلال منطقی و دلیل فلسفی - تحلیلی - اکتشافی
 (۴) خرد کردن - شروع از آخر - اکتشافی - تحلیلی

۶۸- دانشمندی در مواجهه با مسئله پیش روی خود از روشی اکتشافی استفاده کرده است. در رابطه با اقدام او کدام گزینه درست است؟

(۱) روش او به صرفه‌ترین روش از نظر اتلاف زمان است.

(۲) منطقی است و خطای کمی می‌توان برای آن متصور شد.

(۳) روش مورد استفاده او مقبولیت عمومی دارد.

(۴) برای استفاده از روش خود می‌تواند دلایلی منطقی برشمارد.

۶۹- هر بار که ارشیا تصمیم گرفته گل‌دان بخرد و نگهداری کند، چند هفته نگذشته، گیاه خشک شده است. آنقدر این اتفاق تکرار شده که ارشیا باور دارد دستش سبز نیست و نمی‌تواند گیاه داشته باشند. تجربه عاطفی او پس از هر بار خشک شدن گیاهش، چه نام دارد؟

(۱) تعارض (۲) درماندگی آموخته‌شده (۳) ناکامی (۴) نوع نگاه به مسئله

۷۰- درستی و نادرستی هر یک از عبارات‌های زیر، به ترتیب، در کدام گزینه آورده شده است؟

- گاهی اوقات، حل مسئله نخست موجب شکل‌گیری نگاه تازه‌ای برای حل مسئله دوم می‌شود.

- در بارش مغزی تمام راه‌هایی را که مطمئنیم ما را به خواسته خود می‌رساند، لیست می‌کنیم.

- حل مسئله به معنای یافتن بهترین راه حل برای رسیدن به هدف با توجه به شرایط موجود است.

- مراکز آموزشی می‌بایست اصول حل مسئله را بیاموزند نه راه حل مسائل خاص را.

(۱) نادرست - درست - نادرست - درست (۲) درست - نادرست - درست - درست

(۳) درست - نادرست - درست - نادرست (۴) نادرست - درست - نادرست - نادرست

گروه آزمایشی علوم انسانی

آزمون ماز | پایه دوازدهم

نیم سال اول دوازدهم $\frac{2}{8}$

پایه یازدهم $\frac{1}{5}$

دفترچه شماره ۲

پنجشنبه ۲۷ آذرماه ۱۴۰۴

ویژه کنکوری های ۱۴۰۵

ملاحظات	مدت زمان پاسخ گویی	شماره سؤال		تعداد سؤال	ماده امتحانی	ردیف
		تا	از			
۷۰ سؤال ۶۵ دقیقه	۲۰ دقیقه	۹۰	۷۱	۲۰	زبان عربی	۱
	۱۵ دقیقه	۱۰۰	۹۱	۱۰	تاریخ	۲
		۱۱۰	۱۰۱	۱۰	جغرافیا	۳
		۱۳۰	۱۱۱	۲۰	فلسفه و منطق	۴
	۱۰ دقیقه	۱۴۰	۱۳۱	۱۰	اقتصاد	۵

برای شباهت حداکثری به کنکور، صفحه آرایبی، فونت و حتی اندازه متن در تمامی آزمون های ماز، کاملاً یکسان با استاندارد دفترچه های کنکور در نظر گرفته می شود.

بودجه بندی دروس این آزمون

جغرافیا

جغرافیای ۳

درس سوم: ویژگی‌ها و انواع شیوه‌های حمل و نقل (تا پایان قطارهای پر سرعت) صفحه‌های ۴۱ تا ۴۹

جغرافیای ۲

فصل اول: ناحیه چیست؟ (درس‌های ۱ و ۲) صفحه‌های ۱ تا ۱۸

سهم در کنکور: ۲ سؤال

تاریخ

تاریخ ۳

درس پنجم: نهضت مشروطه ایران
درس ششم: جنگ جهانی اول و ایران
(تا پایان زمینه‌های جنگ جهانی اول) صفحه‌های ۶۱ تا ۸۲

تاریخ ۲

فصل اول: تاریخ‌شناسی
فصل دوم: ظهور اسلام (درس‌های ۱ تا ۳) صفحه‌های ۱ تا ۲۹

سهم در کنکور: ۳-۴ سؤال

زبان عربی

عربی، زبان قرآن ۳

الْوَجْهُ النَّافِعُ وَالْوَجْهُ الْمَضْرُوبُ
(قواعد و تمرین‌های درس ۲ تا پایان التمرین الرابع) صفحه‌های ۲۵ تا ۳۱

عربی، زبان قرآن ۲

مَوَاعِظُ قِيَمَةٌ
صِنَاعَةُ التَّلْمِيعِ فِي الْأَدَبِ الْفَارِسِيِّ (درس‌های ۱ و ۲) صفحه‌های ۳۰ تا ۳۰

سهم در کنکور: ۳ سؤال

اقتصاد

بازيگران اصلي در ميدان اقتصاد
اقتصاد رشد و پيشرفت (درس‌های ۷ و ۸) صفحه‌های ۶۹ تا ۹۱

سهم در کنکور: ۲ سؤال

فلسفه و منطق

فلسفه ۲

درس پنجم: خدا در فلسفه - قسمت اول
درس ششم: خدا در فلسفه - قسمت دوم
(تا پایان استدلال فارابی) صفحه‌های ۲۹ تا ۴۴

فلسفه ۱

منطق

امکان شناخت ابزارهای شناخت (درس‌های ۶ و ۷) صفحه‌های ۴۳ تا ۵۷

اقسام استدلال استقرایی قضیه حملی (درس‌های ۵ و ۶) صفحه‌های ۳۹ تا ۶۱

سهم در کنکور: ۵ سؤال

استراتژی و هدف گذاری با ماز در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵

نیم سال اول: ۷ آزمون در ۱۰۰ روز تحصیلی مفید برای تسلط کامل بر مباحث نیم سال اول / شروع حرکت و یادگیری استفاده از ماشین پیشرفت ماز

- ۱- شروع مسیر؛ آرامش و هماهنگی: دو مرحله آزمون پوششی؛ فرصت برای شروع حرکت با ماشین پیشرفت ماز و ورود به مسیر حرفه‌ای کنکوری‌ها (فرصت برای شروع حرکت با ماشین پیشرفت)
- ۲- چالش استمرار؛ پیگیری و استقامت: ۴ مرحله آزمون برای تکمیل نیم سال اول دوازدهم + مباحث پایه دهم ✓ در این مراحل دانش‌آموزان با (زمان تسلط کامل بر نیم سال اول دوازدهم + دهم)
- ۳- جمع‌بندی پایان نیم سال: یک مرحله آزمون جمع‌بندی نیم سال اول بعد از امتحانات ترم اول و تکمیل یادگیری نیم سال اول + مرور و جمع‌بندی (ایستگاه جمع‌بندی و جبران)

■ ■ عَيْنُ الْأَنْسَبِ لِلْجَوَابِ عَنِ التَّرْجَمَةِ أَوْ الْمَفْهُومِ مِنْ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ (٧١ - ٧٩)

- ٧١- ﴿جَادِلْهُمْ بِآيَاتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ﴾:
- (١) با آن‌ها به روشی که نیکوتر است ستیز کن، بی‌گمان پروردگارت به کسی که از راهش گمراه شده است، داناتر می‌باشد!
  - (٢) به روشی بهتر با آنان ستیز کن، یقیناً پروردگار تو به آن که از راه گمراه شده، بسیار آگاه است!
  - (٣) با آن‌ها همواره به روشی که بهتر است بحث کن، بی‌تردید پروردگار تو به کسی که از راه او گمراه شده، آگاه می‌باشد!
  - (٤) به شیوه نیکوتری با آنان بحث کن، قطعاً پروردگارت به آن که از راه گمراه شده است، داناست!
- ٧٢- «قَدْ نُفِثْنَا عَنْ السَّعَادَةِ فِي الْحُصُولِ عَلَى الثَّرَوَاتِ الْكَثِيرَةِ وَ نَحْنُ نُمَرِّرُ حَيَاتِنَا بِالْحَسَدِ وَ التَّفَكِيرِ فِيمَا يَمْلِكُهُ الْآخِرُونَ!»:
- (١) خوشبختی را در دست یافتن به ثروت‌ها، بسیار جست‌وجو می‌کنیم حال آنکه زندگی با حسادت و فکر کردن به داشته‌های دیگران، تلخ می‌شود!
  - (٢) گاهی در به دست آوردن ثروت‌های فراوان به دنبال خوشبختی می‌گردیم و زندگی‌مان با حسادت و فکر کردن به آنچه دیگران دارند، تلخ می‌شود!
  - (٣) گاه خوشبختی را در دست یافتن به ثروت‌های بسیار جست‌وجو می‌کنیم در حالی که زندگی‌مان را با حسادت و فکر کردن به آنچه دیگران دارند، تلخ می‌کنیم!
  - (٤) در به دست آوردن ثروت‌های فراوان به دنبال خوشبختی می‌گردیم و زندگی را با حسادت و فکر کردن به داشته‌های دیگران، تلخ می‌کنیم!
- ٧٣- «إِيَّاكَ وَ مَجَالِسَةَ الْأَمَارَةِ بِالْكَذِبِ فَإِنَّ هَذَا مِنْ أَسْوَأِ الْخِصَالِ حَيْثُ يُسَبِّبُ أَنْ يَهْجُرَكَ أَحِبَّتَكَ بِسَبَبِ سُلُوكِكَ!»:
- (١) تو را از دوستی با فرد بسیار دستوردهنده به دروغ برحذر می‌دارم؛ زیرا این از ویژگی‌های بد است به گونه‌ای که باعث می‌شود دوستت به دلیل رفتارهایت، تو را رها کند!
  - (٢) از هم‌نشینی با فرد بسیار امرکننده به دروغ بپرهیز؛ چراکه این از بدترین ویژگی‌هاست به طوری که سبب می‌شود دوستانت به دلیل رفتارت، تو را رها کنند!
  - (٣) تو را از دوستی با فردی که بسیار به دروغ دستور می‌دهد برحذر می‌دارم؛ زیرا این از بدترین ویژگی‌هاست به طوری که باعث می‌شود دوستت به دلیل رفتارهایت، تو را رها کند!
  - (٤) از هم‌نشینی با فردی که بسیار به دروغ امر می‌کند بپرهیز؛ چراکه از ویژگی‌های بد است به گونه‌ای که سبب می‌شود دوستانت به دلیل رفتارت، تو را رها کنند!
- ٧٤- «لَوْ وَصَلْتَ إِلَى سَوْقِ الْقَرْيَةِ فِي السَّاعَةِ الْمَعِينَةِ لَقَدَرْتَ أَنْ تَشْتَرِيَ كَثِيرًا مِنْ مَلَابِسٍ مَتَجِرٍ زَمِيلِي بِأَسْعَارٍ رَخِيصَةٍ!»:
- (١) اگر در ساعت مشخص شده به بازار روستا برسی، قطعاً می‌توانی بسیاری از لباس‌های مغازه همکارم را با قیمت‌های ارزان‌تری بخری!
  - (٢) اگر در آن ساعت تعیین شده به بازار روستا می‌رسیدی، می‌توانستی لباس‌های بسیاری از مغازه همکارم را با قیمت‌های ارزان‌تری بخری!
  - (٣) اگر در ساعت مشخص شده به بازار روستا برسی، قطعاً می‌توانی لباس‌های بسیاری از مغازه همکارم را با قیمت‌های ارزانی بخری!
  - (٤) اگر در ساعت تعیین شده به بازار روستا می‌رسیدی، می‌توانستی بسیاری از لباس‌های مغازه همکارم را با قیمت‌های ارزانی بخری!

۷۵- «كان هذا الرجل يؤثرُ أولاده على نفسه مشفقاً و يُقدّم لهم دائماً مواظماً قيمة من تجاربه حتى يُرشدهم إلى الطريق الحق!»:

(۱) این مرد، دلسوزانه بر فرزندان خویش تأثیر می‌گذاشت و پندهایی را از تجربه‌های ارزشمندش به آنان تقدیم می‌کرد تا آن‌ها را به راه درست هدایت کند!

(۲) این مرد دلسوز فرزندان خود را بر خودش ترجیح می‌داد و پندهای ارزشمندی را از تجربه‌های خویش به آن‌ها تقدیم می‌کرد تا به راه درست هدایت شوند!

(۳) این مرد، فرزندان را دلسوزانه بر خویش ترجیح می‌داد و همیشه پندهای ارزشمندی را از تجربه‌هایش به آنان تقدیم می‌کرد تا آن‌ها را به راه درست راهنمایی کند!

(۴) این مرد دلسوز بر فرزندان خود تأثیر می‌گذاشت و همواره پندهایی از تجربه‌های ارزشمندش به آن‌ها تقدیم می‌کرد تا به راه درست راهنمایی شوند!

۷۶- **عَيْن الصَّحِيح:**

(۱) أنا أحاولُ في إكرام والديّ و أستمعُ إلى نصائحهما راضيةً!: من در گرامی‌داشتن پدر و مادرم می‌کوشم و با خشنودی به نصیحت‌هایشان گوش فرا می‌دهم!

(۲) كُنَّا لَا نُصدِّقُ أَنَّهُ يُصَادُّ هذا الحيوانَ لصناعة موادِّ التَّجْمِيلِ!: باور نمی‌کردیم که این حیوان را برای ساخت مواد آرایشی شکار می‌کنند!

(۳) نعوذُ برَبِّنا الغفَّارِ من قبح الزَّللِ و الخطأ في القول و العمل!: به پروردگار آمرزنده مان پناه می‌بریم از زشتی لغزش‌ها و اشتباه در حرف زدن و عمل کردن!

(۴) إنَّ الزَّراعةَ هي المهنة الوحيدة التي قد تعلَّمْتُها مُنذُ صغري!: کشاورزی یک شغلی است که آن را از زمان کودکی‌ام یاد گرفته بودم!

۷۷- **عَيْن الخطأ:**

(۱) يُعجبنا هذا الشاعِر لأنَّ أشعاره تُخرِجُ اليأسَ من قلوبنا المحزونة!: از این شاعر خوشمان می‌آید برای اینکه شعرهایش ناامیدی را از دل‌های اندوهگین ما خارج می‌کند!

(۲) فهمتُ أنَّ بعضَ طُلَّابِ هذه الجامعةِ سيتخرَّجونَ في نهايةِ السَّنَةِ!: فهمیدم که برخی از دانشجویان این دانشگاه در پایان سال دانش‌آموخته خواهند شد! آزمون وی ای پی

(۳) كان هذا الخبَّازُ المُجربُ قد طبَّخَ لكلِّ الصِّيوْفِ عدَّةَ أخبازٍ لذيذةٍ!: این نانواي باتجربه برای همه مهمانان، چند نان خوشمزه پخته است!

(۴) عاقِبِ الأحمقَ بالصَّمْتِ يا صديقي! لأنَّه يَكُونُ خيراً مِنَ المِجادلةِ!: ای دوست من! نادان را با سکوت مجازات کن؛ زیرا سکوت بهتر از جدل می‌باشد!

۷۸- «با فرد بسیار دانا هم‌نشینی کن؛ زیرا او برای تو بهترین هدایتگر می‌باشد!»:

(۱) جالس العلامه لأنه يكون أفضل المرشدين لك! (۲) اجلس العلام لأنه يكون أحسن المرشدين لك!

(۳) جالسي العالم لأنه سيكون أفضل المرشدين! (۴) اجلس العلام لأنه يكون مرشيداً حسناً لك!

۷۹- **عَيْن الخطأ في المفهوم:**

(۱) خَيْرُ الأمورِ أوسطها!: ز بسیار و ز کم بگذر که خام است!

(۲) جَمالُ المرءِ فصاحَةُ لِسانه!: زبان درکش ای مرد بسیاردان!

(۳) عداوةُ العاقلِ خَيْرٌ مِنَ صداقةِ الجاهلِ!: گر زهر دهد تو را خردمند بنوش

(۴) سل المصانع ركبا تهيم في الفلوات!: نداند کسی قدر روز خوشی مگر روزی افتد به سختی کشی!

■ ■ اقرأ النَّصَّ التَّالِيَّ بِدَقَّةٍ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ (٨٠ - ٨٤) بِمَا يَنْسَبُ النَّصِّ:

«إنَّ بناءَ المجتمعِ وأعمدته يقوم على التَّربيةِ والتَّعليمِ والمُعَلِّمِ هو معماره، ولا نجد رجلاً من رجال التَّاريخِ الكبارِ إلا وكان له معلِّمٌ فاضلٌ، فإذا أرادَ شعبٌ أن يتقدَّم في شؤونه فليبدأ بتربيةِ وتعليمِ أبنائه و يقيم بتبجيل المعلِّم ليكون لهم أسوة حسنة تغرس في نفوسهم القيم الأخلاقيةَ والإنسانيةَ كالتَّشعُّور بالمسؤوليةِ والحريةِ وحبِّ الوطنِ وتبني عقولهم على قوَّة العزمِ والإيمان!

أما إذا سقطت هيبةُ المعلِّمِ في المجتمعِ ولم يُحترم، فلا يكون الأطباءُ في طبابتهم ناجحينَ ولا المهندسونَ في عملهم صادقينَ ولا يقوم أحدٌ بواجباته جيِّداً، فيتعرَّضُ المجتمعُ للعديد من الضَّغوطِ والمشاكل الاجتماعيةِ والاقتصاديةِ والأخلاقيةِ وغيرها!

لقد قام ملوك الصَّينِ عدَّة سنواتٍ ببناءِ سورٍ عظيمٍ حولَ بلادهم للحفاظِ عليها من هجوم المغول، ولكنهم استطاعوا أن يهجموا على الصَّينِ هجوماً قاسياً (وحشيانه) عدَّة مرَّاتٍ دونَ أن يصعدوا ذلك الجدارَ لأنَّ الحُرَّاسِ الصَّينِيِّينَ كانوا يبيعون وطنهم بالذهب! فإلى ليت الملوك بدلَ بناءِ ذلك الجدارِ اهتموا بتعليمِ القيمِ الأخلاقيةِ والإنسانيةِ للحُرَّاسِ!«

٨٠- عيِّن الخطأ حسب النَّصِّ:

- ١) إنَّ للمعلِّمين دوراً كبيراً في تقدِّم الدَّولِ و تطويرها!
- ٢) إن تُرد أمةٌ أن تعيشَ في أمانٍ فلتهتمَّ ببناءِ الإنسان!
- ٣) يشعرُ النَّاسُ بالمسؤوليةِ أكثرَ إذا رُفعت مكانةُ المعلِّمِ فيهم!
- ٤) استطاع جنودُ المغولِ أن يصعدوا سور الصَّينِ و يهجموا عليها!

٨١- عيِّن الصَّحيح حسب النَّصِّ:

- ١) على المعلِّمينَ أن يُعلِّموا أبناءَ شعبيهم الطِّبابةَ والهندسةَ (مهندسي) و بناءَ السُّور!
- ٢) إن لم تُحفظ كرامةُ معلِّمينا و عزَّتهم فلنوقع أيَّ نوعٍ من المصائب!
- ٣) الملوك الصَّينِيُّونَ قاموا بتربيةِ جنودٍ يُحبُّونَ وطنهم حبًّا كثيراً!
- ٤) دافعَ حارسو سور الصَّينِ العظيمِ عنه أمام المغولِ بكلِّ قوَّة!

٨٢- عيِّن الخطأ للفراغ حسب النَّصِّ: «من واجبات المعلِّم هي أن...!»

- ١) يُعلِّم طلابه بأنَّ الأخلاقَ أهمُّ من النَّفود!
- ٢) يُربِّي أنفساً و عقولاً على الإرادةِ و الإيمان!
- ٣) يؤدِّي دوره نافعاً كيلا يتعرَّضَ الوطنُ للأخطار!
- ٤) يخرج على يده أطباء و مهندسون كثيرون للمجتمع!

■ عيِّن الخطأ في الإعراب و التحليل الصرفي (٨٣ و ٨٤)

٨٣- «الكبار - يتقدَّم - يبيعون - الصَّينيين»

- ١) الصَّينيين: اسم - جمع سالم للمذكر (مفرد: الصَّيني) - معرفة - معرب / صفة أو نعت و منصوب بالياء
- ٢) يتقدَّم: مضارع - للغائب - له حرفان زائدان (من باب «تفعل») - لازم / فعلٌ منصوب و مع فاعله جملة فعلية
- ٣) الكبار: اسم - جمع مكسر أو تكسير (مفرد: أكبر، مذكر) - معرفٌ بال / صفة و مجرور بالتبعية لموصوفها «رجال»
- ٤) يبيعون: مضارع (يعادل «الماضي الاستمراري») في الفارسية - للجمع الغائب - متعدِّ / فعلٌ و مع فاعله جملة فعلية

٨٤- «استطاعوا - سقطت - ناجحين - الحراس»

- ١) سقطت: فعل ماضٍ (يُمكن أن يُترجم في زمانين) - للغائبة - لازم / فعل و مع فاعله «هيبة» و الجملة شرطية
- ٢) الحراس: اسم - جمع غير سالم - اسم مبالغة (للدلالة على صاحب الحرفة) - معرب / اسم «أن» و منصوب
- ٣) استطاعوا: ماضٍ - للجمع المذكر الغائب - له ثلاثة أحرف زائدة - معلوم / فعلٌ و مع فاعله خبر لـ«لكن» و مرفوع
- ٤) ناجحين: جمع سالم - اسم فاعل (من فعل ليس له حرف زائد) - نكرة / خبر و منصوب، و حرف التّون مفتوحة دائماً

■ ■ عَيْنُ الْمُنَاسِبِ لِلْجَوَابِ عَنِ الْأَسْئَلَةِ التَّالِيَةِ (٨٥ - ٩٠)

٨٥- عَيْنُ الْخَطَا فِي ضَبْطِ حَرَكَاتِ الْحُرُوفِ:

- ١) إِنَّ دُنْيَاكُمْ عِنْدِي لِأَهْوَنَ مِنْ وَرَقَةٍ فِي فَمِ جَرَادَةٍ تَقْضُمُهَا!
- ٢) يَعُوذُ الْمُؤْمِنُ بِاللَّهِ مِنْ سُبَاتِ الْعَقْلِ وَ فُجْحِ الزَّلْلِ وَ بِهِ يَسْتَعِينُ!
- ٣) إِيَّاكَ وَ مُصَادِقَةَ الْكُذَّابِ فَإِنَّهُ كَالسَّرَابِ يُقَرِّبُ عَلَيْكَ الْبَعِيدَ!
- ٤) يَا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ فِي وَقْتِهَا وَ أَمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَ انْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ!

٨٦- عَيْنُ الْحَالِ تُبَيِّنُ حَالَةَ اسْمِ التَّفْضِيلِ:

- ١) أَجَابَ حَامِدٌ عَنِ الْأَسْئَلَةِ الصَّعْبَةِ وَ هُوَ أَصْغَرُ مِنِّي سِنًّا!
- ٢) يُزْعَجُ الْأَرَادِلَ النَّاسَ بِأَعْمَالِهِمْ وَ سُلُوكِهِمْ الْقَبِيحِ خَبِيثِينَ!
- ٣) يَنْصَحُنَا الْأَكْبَارُ بِالْمُحَافَظَةِ عَلَى أَمَاكِنَ عَامَّةٍ تَمْتَلِكُهَا الدُّوَلَةُ!
- ٤) تَهْتَمُّ بِنْتِي الْكُبْرَى بِكِتَابَةٍ وَاجِبَاتِهَا دَوُوبَةٌ وَ لَا تَغْفَلُ عَنْهَا!

٨٧- عَيْنُ الْجُمْلَةِ الْحَالِيَةِ الَّتِي فِيهَا اسْمُ الْمَكَانِ:

- ١) تَجْدُبُ قَرِينَتَنَا السِّيَاحَ إِلَيْهَا وَ هِيَ مِنَ الْمَنَاطِقِ الْخَلَابَةِ!
- ٢) أَقْرَأُ أَحَادِيثَ عَنِ حُسْنِ الْخَلْقِ وَ أَنَا أَحَبُّ مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ!
- ٣) أَدْخَلَ تِلْكَ الْغُرْفَةَ وَ هِيَ مِنْ أَكْبَرِ حَجَرَاتِ الْفَنْدُقِ الْمَشْهُورِ!
- ٤) شَاهَدَ الْحَجَّاجَ غَارَ جِرَاءِ وَ هُوَ مَحَلُّ نَزُولِ آيَاتِ الْقُرْآنِ!

٨٨- عَيْنُ الْحَالِ جُمْلَةٌ تَدُلُّ عَلَى الْإِسْتِمْرَارِ:

- ١) أَصَرَ الْعَمِيلُ عَلَى الْخِلَافَاتِ حِينَ كُنَّا نُحَاوِلُ لِاتِّحَادِ الْمُوَاطِنِينَ!
- ٢) نَكَرَهُ الْكُذْبَ عَلَى الْآخَرِينَ وَ هُوَ يُدْخِلُ الْمَرْءَ فِي مُصِيبَةٍ كَبِيرَةٍ!
- ٣) شَارِكْتُ فِي مُبَارَاةٍ عِلْمِيَّةٍ يُحِبُّ التَّلَامِيذُ الْأَذْكِيَاءُ أَخَذَ جَائِزَتَهَا!
- ٤) حَقَّرَ الْجَهَّالُ ذَلِكَ الْعَالَمَ الْمُجَدِّ وَ هُوَ يُكْرَمُ بَيْنَ أَفْضَلِ الْمَدِينَةِ!

٨٩- عَيْنُ الْعِبَارَةِ الَّتِي فِيهَا اسْمُ فَاعِلٍ وَ اسْمُ مَفْعُولٍ مِنْ ثَلَاثِي مَجْرَدٍ:

- ١) جَاءَ مَسْئُولٌ اسْتَقْبَالَ الْفَنْدُقَ إِلَى غُرْفَتِي مَعَ مُصَلِّحٍ لِيُصَلِّحَ الْمُكَيِّفَ!
- ٢) أَنْشَدَ بَعْضُ الشُّعْرَاءِ الْإِيرَانِيِّينَ أَبْيَاتاً مَمْرُوجَةً بِالْعَرَبِيَّةِ سَمَّوْهَا بِالْمُلَمَّعِ!
- ٣) سَافَرَ جَدِّي الْمُعَمَّرُ إِلَى الْعِرَاقِ فِي قَافِلَةِ الزَّوَارِ فَكُنْتُ مُرَافِقَهُ فِي السَّفَرِ!
- ٤) جَادِلَ الْمُنَافِقِينَ بِالْحِكْمَةِ وَ انْتَفَعَ بِمَعْلُومَاتِكَ لِهُدَايَةِ النَّاسِ إِلَى خَيْرِ السَّبِيلِ!

٩٠- عَيْنُ «فَعَالٍ» لَا يَدُلُّ عَلَى كَثْرَةِ الصِّفَةِ:

- ١) لَيْتَ ذَلِكَ الشَّابَّ الْكُفَّارَ يَهْتَدِي بِمَوْعِظَتِكَ!
- ٢) لَنْ تَعْمُرَ الْحِكْمَةُ فِي قَلْبِ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ!
- ٣) لَدِي جَوَالٌ تَفْرُغُ بِطَارِيئِهِ خِلَالَ نِصْفِ يَوْمٍ!
- ٤) سَتَّارَ الْعَيُوبِ يَسْتَرُ الْقَبِيحَ وَ لَا يَفْضَحُ عَبْدَهُ!

۹۱- محققى به پژوهش درباره «منابع و مراجع نوشتارى» در ايران دوران اسلامى پرداخته است. کدام مورد از نتايج پژوهش او درست است؟

- ۱) مؤلفان تاريخ‌هاى سلسله‌اى، نگارش تاريخ اساطيرى را از زمان كيومرث آغاز و به پايان دوره ساسانيان ختم کردند.
- ۲) معاهدات سياسى، اسناد اقتصادى و فرهنگى و منشآت از منابع و مراجع مهم جغرافيايى هستند.
- ۳) انگيزه اصلى نويسندگان تاريخ‌هاى محلى، بيان ويژگى‌هاى جغرافيايى و اقتصادى و نگارش زندگى‌نامه مفاخر و مشاهير محلى بوده است.
- ۴) تک‌نگارى که از قرن سوم هجرى به بعد مرسوم شد، به توصيف و ضبط رويدادهای فرمانروايان بزرگ و کوچک مى‌پردازد.

۹۲- کدام مورد درباره نوع اعتبارسنجى مفهوم موردنظر درست است؟

- الف - پژوهشگران سعی مى‌کنند که علائق و انگيزه‌هاى راوى را در بيان خبر، بررسى کنند: سنجش اعتبار و نقد راوى
- ب - مقايسه و مطابقت يك منبع تاريخى با سفرنامه‌ها، متون اخلاقى، ديوان اشعار و ... : اعتبارسنجى به کمک دستاوردهاى علوم انسانى

ج - يکى از مهم‌ترين و مؤثرترين معيارهاى سنجش يك گزارش تاريخى: مطابقت با عقل

د - تعيين فاصله زمانى و مکانى بين راوى و خبر: سنجش گزارش بر اساس زمان و مکان

- ۱) «الف» و «ب» ۲) «ب» و «د» ۳) «ج» و «د» ۴) «الف» و «ج»

۹۳- با توجه به نوع تاريخ‌نگارى‌هاى زير، کدام گزینه به درستی تدوين شده است؟

الف - از مهم‌ترين مؤلفان تاريخ‌هاى عمومى است که از روش تاريخ‌نگارى روايى نيز بهره برده است.

ب - برای سنجش اخبار سفر مى‌کرد و يکى از نمونه‌هاى تاريخ‌نگارى موضوعى متعلق به اوست.

۱) «الف» و «ب» اشاره به محمدبن جرير طبرى دارد.

۲) «الف» مربوط به محمدبن جرير طبرى و «ب» به على بن حسين مسعودى اشاره دارد.

۳) «الف» مربوط به ابوالفضل بيهقى و «ب» درباره ابوعلى مسکويه است.

۴) «الف» و «ب» مربوط به على بن حسين مسعودى است.

۹۴- توالى وقايع قبل از هجرت پيامبر از مکه به مدينه در کدام گزینه به درستی بيان شده است؟

۱) ابتدا ابوبکرين ابى قحافه اسلام آورد و سپس ابوطالب طايفه بنى‌هاشم را به حمايت از آن حضرت فراخواند.

۲) مدتى قبل از آن که تحريم اقتصادى و اجتماعى مسلمانان پايان يابد، حضرت خديجه (س) و حضرت ابوطالب، از دنيا رفتند.

۳) بعد از ناکامى در تحريم اقتصادى و اجتماعى بنى‌هاشم مشرکان، ابوطالب را در تنگنا قرار دادند تا از حمايت رسول خدا دست بردارد.

۴) قبل از آن که مشرکان تصميم بگيرند که سران هر طايفه از مسلمان شدن اعضاى خود جلوگيرى کنند، مسلمانان به

شعب ابى طالب پناه بردند.

۹۵- کدام موارد درباره «دين در شبه جزيره عربستان در دوران جاهليت» درست است؟

الف - بت پرستان سنت حج را مطابق با سنت ابراهيم به جا مى‌آوردند.

ب - برخى از اعراب از جمله مردم شهر مکه «الله» را آفريننده جهان مى‌دانستند.

ج - حنفاء كسانى بودند که از پرستش بت‌ها امتناع مى‌کردند اما از گوشت قربانى آن‌ها مى‌خوردند.

د - در يثرب آيين يهودى و در نجران نيز مسيحيت وجود داشت.

- ۱) «الف» و «ب» ۲) «الف» و «د» ۳) «ب» و «ج» ۴) «ب» و «د»

۹۶- در کدام مورد تقدم و تأخر زمانی وقوع رویدادها روی نمودار زمان به درستی ترسیم شده است؟

الف - فتح تهران و تشکیل مجلسی فوق العاده آرمون وی ای پی

ب - عزل عین الدوله

ج - سوء قصد به محمدعلی شاه در یکی از خیابان های تهران

د - تبعید آیت الله طباطبایی و سید عبدالله بهبهانی

۹۷- کدام گزینه درباره نقش «مورگان شوستر آمریکایی» در رویدادهای تاریخ مشروطه درست است؟

(۱) حمله به مجلس و تخریب بخشی از ساختمان مجلس به دستور محمدعلی شاه

(۲) انجام اصلاحاتی در امور مالی و گمرکها و منظم شدن دستگاه اقتصادی کشور

(۳) عکس گرفتن با لباس روحانیون و قلیان به دست در جشن بالماسکه سال ۱۲۸۳

(۴) دستگیری شیخ فضل الله نوری

۹۸- هر یک از عبارات زیر، به ترتیب مربوط به کدام واقعه در آغاز نهضت مشروطه است؟

الف - اولین مرحله اتحاد نیروهای ضد استبداد

ب - متحد شدن آیت الله بهبهانی و آیت الله طباطبایی

ج - بی اعتنایی مظفرالدین شاه به خواسته های مردم و نامه های آیت الله طباطبایی

د - واسطه شدن سفیر عثمانی بین معترضان و شاه

(۱) ماجرای نوز بلژیکی - مهاجرت صغری - افزایش نرخ قند - مهاجرت کبری

(۲) مهاجرت صغری - ماجرای نوز بلژیکی - مهاجرت کبری - مهاجرت صغری

(۳) مهاجرت کبری - مهاجرت صغری - مهاجرت کبری - تحصن در سفارت انگلیس

(۴) تخریب بانک استقراضی روس - افزایش نرخ قند - ماجرای نوز بلژیکی - تحصن در حرم حضرت معصومه (س)

۹۹- «تقویت قدرت نظامی روسیه در قرن ۱۹ م» و «قیام مهدویون در سودان به رهبری مهدی سودانی» به ترتیب، مربوط

به کدام یک از زمینه های جنگ جهانی اول است؟

(۱) تداوم و گسترش استعمار - تداوم و گسترش استعمار

(۲) تداوم و گسترش استعمار - رشد اندیشه های ملی گرایی

(۳) ظهور قدرت های جدید - رشد اندیشه های ملی گرایی

(۴) ظهور قدرت های جدید - تداوم و گسترش استعمار

۱۰۰- در کدام مورد مقایسه درستی میان «اتحاد آلمان» و «اتحاد ایتالیا» در سده ۱۹ م، انجام شده است؟

(۱) ایتالیا برای اتحاد با کشورهای دانمارک، اتریش، مجارستان و فرانسه جنگید و بیسمارک موفق به اتحاد سرزمین های آلمانی شد.

(۲) فرانسه و دانمارک مخالف وحدت ایتالیا و اتریش - مجارستان مخالف وحدت آلمان بودند.

(۳) ملی گرایان برای اتحاد ایتالیا از رقابت میان اتریش و فرانسه استفاده کردند و در آلمان، ایالت پروس پیشگام وحدت شد.

(۴) ایتالیا قبل از اتحاد، یک اتحادیه ضعیف و شکننده داشت و در آلمان نیز، قبل از اتحاد، پاپها بر آن حکومت می کردند.

۱۰۱- با توجه به موارد زیر، کدام شکل به درستی ترسیم شده است؟

- الف- شرایط مناسب برای دامداری و پرورش گاو
ب- فعالیت‌های مربوط به تجارت و گردشگری
ج- ایجاد ساختمان‌های بلندمرتبه
د- بارندگی زیاد و رطوبت کافی
هـ- ناحیه‌ای با پوشش گیاهی غنی
و- جذب جمعیت زیاد

(۱) «د» ← «و» ← «ج» / «ه» ← «الف» و «ب»

(۲) «ه» ← «الف» ← «ب» / «د» ← «ج» و «و»

(۳) «د» ← «ه» ← «الف» / «و» و «ب» ← «ج»

(۴) «ج» ← «و» ← «ب» / «د» و «ه» ← «الف»

۱۰۲- شکل مقابل، ناحیه‌بندی در یک منطقه جغرافیایی را نشان می‌دهد؛ به طوری که، «الف»، «ب» و «ج» دارای ویژگی‌های

طبیعی مشابه و ویژگی‌های انسانی متفاوت هستند. بر این اساس، کدام گزینه به درستی تنظیم شده است؟

- (۱) برای ناحیه‌بندی در این منطقه از دو معیار عوامل طبیعی و انسانی استفاده شده است.
(۲) بر اساس عوامل انسانی و طبیعی به ترتیب یک و سه ناحیه مجزا قابل تشخیص است.
(۳) بر اساس عوامل طبیعی نمی‌توان منطقه جغرافیایی را به واحدهای کوچکتر تقسیم کرد.
(۴) وحدت و همگونی نسبی عناصر انسانی در منطقه بیشتر از عوامل طبیعی است.

۱۰۳- با بررسی موارد زیر، کدام مورد به موضوع درستی اشاره دارد؟

- الف- نوع خاک، ناحیه‌هایی متمایز از یکدیگر به وجود می‌آورد که بر نوع پوشش گیاهی و کشت اثر می‌گذارد.
ب- نواحی عمده صنعتی در قاره اروپا بیشتر در بخش‌های شمال و غرب این قاره واقع شده‌اند.
(۱) «الف» نشان دهنده معیار طبیعی ناحیه‌بندی است و تعیین مرز نواحی در آن آسان‌تر از «ب» است.
(۲) «ب» نشان دهنده معیار طبیعی ناحیه‌بندی است و تعیین مرز نواحی در آن دشوارتر از «الف» است.
(۳) «الف» نشان دهنده ایجاد نواحی توسط انسان است و تعیین مرز نواحی در آن دشوارتر از «ب» است.
(۴) «ب» نشان دهنده ایجاد نواحی توسط انسان است و تعیین مرز نواحی در آن آسان‌تر از «الف» است.

۱۰۴- با توجه به عبارت «هر ناحیه جغرافیایی دارای کانون یا مرکزی است که بیشترین عوامل وحدت و همگونی در آن

وجود دارند»، هر یک از موارد «الف» تا «ج» در متن زیر به ترتیب با کدام گزینه مطابقت دارد؟

«در نواحی زیست‌بوم‌ها در آفریقا، ساوان بین جنگل‌های بارانی استوایی و صحرای آفریقا واقع شده است.

«الف» «ب»

در جنگل‌های استوایی، باران در تمام سال و در صحرای آفریقا، خشکی در تمام سال مشاهده می‌شود.»

«ج»

- (۱) عوامل طبیعی - ناحیه انتقالی - مرز ناحیه
(۲) عوامل انسانی - کانون ناحیه - مرز ناحیه
(۳) معیار ناحیه‌بندی - ناحیه انتقالی - کانون ناحیه
(۴) عوامل طبیعی - کانون ناحیه - کانون ناحیه

۱۰۵- با توجه به «وجود نواحی طبیعی، انسانی و سیاسی در سطح زمین»، کدام مورد به ترتیب، مطابق با تصاویر (۱) و (۲) بیان شده است؟

- ۱) مرزهای سیاسی و اداری معمولاً بر مرزهای نواحی انسانی منطبق نیستند - «الف» منطبق بر نواحی انسانی است که تحت مدیریت نهادهای سیاسی قرار دارد.
- ۲) مرزهای سیاسی و اداری معمولاً بر مرزهای نواحی طبیعی منطبق نیستند - «ج» منطبق بر نواحی انسانی است که بستر فعالیت‌های انسان محسوب می‌شود.
- ۳) مرزهای سیاسی و اداری معمولاً بر مرزهای نواحی انسانی منطبق نیستند - «الف» منطبق بر نواحی طبیعی است که در بستر نواحی انسانی شکل می‌گیرد.
- ۴) مرزهای سیاسی و اداری معمولاً بر مرزهای نواحی طبیعی منطبق نیستند - «ج» یک ناحیه سیاسی است که یک نهاد آن را اداره و مدیریت می‌کند.

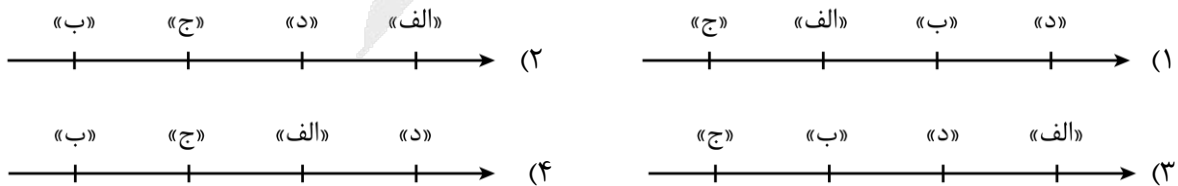
۱۰۶- با توجه به عنوان کشورهای زیر، کدام گزینه اطلاعات درستی ارائه داده است؟

الف- فرانسه   ب- ژاپن   ج- آلمان   د- انگلستان

- ۱) نخستین لوکوموتیوهای مجهز به موتور بخار در «الف» ساخته شد و در «ب» و «د» به ترتیب قطار پرسرعت الکتریکی به حرکت درآمد و اولین هواپیمای جت ساخته شد.
- ۲) اولین هواپیمای جت در «د» ساخته شد و «الف» و «ب» از تولیدکنندگان عمده قطارهای پرسرعت هستند.
- ۳) قطار پرسرعت الکتریکی در «ب» به حرکت درآمد و در «د» و «ج» به ترتیب نخستین لوکوموتیوهای مجهز به موتور بخار و اولین هواپیمای جت ساخته شد.
- ۴) «ب» از تولیدکنندگان عمده قطارهای پرسرعت است و در «ج» و «الف» به ترتیب نخستین لوکوموتیوهای مجهز به موتور بخار و اولین هواپیمای جت ساخته شد.

۱۰۷- در کدام مورد، تقدم و تأخر زمانی وقوع رویدادهای مربوط به حمل و نقل به درستی ترسیم شده است؟

- الف- با کشف و استخراج نفت، سرعت و کارایی وسایل حمل‌ونقل بیشتر شد.
- ب- جاده‌های سنگ‌فرشی گسترده در روم، همه نقاط را به پایتخت متصل کردند.
- ج- ساخت کشتی‌های پیشرفته‌تر موجب کشف سرزمین‌های نو شد.
- د- خیابان‌های اصلی و فرعی و تقاطع‌ها در شهرها و روستاها ساخته شدند.

۱۰۸- بر اساس متن زیر، کدام عبارت درست است؟

«شاخه‌ای از دانش جغرافیاست که جابه‌جایی انسان، بار و اطلاعات را در سطح زمین مطالعه می‌کند.»

- (۱) اشاره به جغرافیای حمل‌ونقل دارد که خود شاخه‌ای از جغرافیای اقتصادی است.
- (۲) اشاره به جغرافیای حمل‌ونقل دارد که خود در شاخه‌ای قرار می‌گیرد که حاصل روابط متقابل علم جغرافیا و شهرسازی است.
- (۳) اشاره به جغرافیای اقتصادی دارد که خود شاخه‌ای از جغرافیای حمل و نقل است.
- (۴) اشاره به جغرافیای اقتصادی دارد که خود در شاخه‌ای قرار می‌گیرد که حاصل روابط متقابل اقتصاد و علم جغرافیا است.

۱۰۹- کدام مورد، عبارت زیر را به‌درستی کامل می‌کند؟

«حمل‌ونقل جاده‌ای در مقایسه با حمل‌ونقل ریلی .....»

- (۱) دارای میزان مصرف سوخت و آلاینده‌گی محیط‌زیست کمتر و هزینه بیشتر حمل بار و مسافر در مسافت‌های طولانی است.
- (۲) دارای قابلیت دسترسی بیشتر به نقاط مختلف واقع در مسیر راه و امنیت و راحتی بیشتر مسافران در سفر است.
- (۳) در نواحی دارای موانع و پستی و بلندی دارای محدودیت کمتر و برای رفتن به مناطق روستایی دارای محدودیت بیشتر است.
- (۴) از نظر توقف در ایستگاه‌های متعدد دارای انعطاف‌پذیری بیشتر و برای رفتن به مکان‌های دورافتاده دارای محدودیت کمتر است.

۱۱۰- در رابطه با تاریخچه حمل‌ونقل جاده‌ای در ایران، کدام مورد به موضوع درستی اشاره دارد؟ آزمون وی ای پی

- (۱) مسافت و تعداد آزاد راه‌ها و بزرگراه‌های کشور نسبت به یک دهه قبل به ترتیب سه و دو برابر شده و آزاد راه تهران - کرج - قزوین همانند تهران - قم از پرتددترین آزادراه‌های کشورند.
- (۲) مسافت و تعداد آزاد راه‌ها و بزرگراه‌های کشور نسبت به یک دهه قبل به ترتیب دو و سه برابر شده و آزاد راه تهران - کرج - قزوین همانند تهران - قم از پرتددترین آزادراه‌های کشورند.
- (۳) تعداد و مسافت آزاد راه‌ها و بزرگراه‌های کشور نسبت به یک دهه قبل به ترتیب سه و دو برابر شده و آزاد راه تهران - کرج - قزوین برخلاف تهران - قم از پرتددترین آزادراه‌های کشورند.
- (۴) تعداد و مسافت آزاد راه‌ها و بزرگراه‌های کشور نسبت به یک دهه قبل به ترتیب دو و سه برابر شده و آزاد راه تهران - کرج - قزوین برخلاف تهران - قم از پرتددترین آزادراه‌های کشورند.

۱۱۱- کدام یک از گزاره‌های زیر، نوعی استدلال قیاسی است؟

- (۱) هر بار که آسمان ابری بوده، باران باریده است. امروز آسمان ابری است. پس امروز باران خواهد بارید.
  - (۲) همه کتاب‌های این قفسه علمی هستند. این کتاب در این قفسه است؛ بنابراین این کتاب علمی است.
  - (۳) دانش همچون درخت است. درخت با آب رشد می‌کند؛ بنابراین دانش با آموزش رشد می‌کند.
  - (۴) چون چراغ‌های پاساژ در این موقع از روز همیشه روشن بوده و اکنون خاموش شده‌اند، پس برق قطع شده است.
- ۱۱۲- روزی علی از دور، فردی با ریش سفید و لباس قرمز دید و از آنجا که مادرش، قبلاً در یک داستان، بابانوئل را برایش توصیف کرده بود. علی بی‌درنگ فریاد زد: بابانوئل! بابانوئل! علی دچار چه مغالطه‌ای شده است؟
- (۱) تمثیل ناروا (۲) ایهام انعکاس (۳) تعمیم شتاب‌زده (۴) توسل به معنای ظاهری

۱۱۳- کدام گزینه درباره گزاره زیر درست است؟

«هر دوستی‌ای که بر پایه سود بنا شده باشد، با رفتن سود، رنگ می‌بازد.»

- (۱) استقرای تمثیلی است؛ زیرا به صرف مشابهت یک رابطه دوستی با رابطه دیگر، حکم یکی را به دیگری تسری داده است.
- (۲) می‌تواند در قیاس مورد استفاده قرار بگیرد؛ زیرا اگر مقدمه اول یک قیاس قرار بگیرد، می‌توان از آن نتیجه جزئی گرفت.
- (۳) استقرای تمثیلی است؛ زیرا مبنای آن تخمین است و شباهت ظاهری میان دو دوستی مختلف، سبب صدور حکم شده است.
- (۴) استقرای تعمیمی است؛ زیرا نتیجه احتمالی دارد و با مشاهده چند نمونه جزئی از روابط دوستی، یک حکم کلی صادر شده است.

۱۱۴- کدام گزینه در دانش منطق بررسی نمی‌شود؟

- (۱) همه افراد به قوانین احترام بگذارند.
- (۲) شرکت در این دوره آموزشی برای تمامی کارکنان الزامی است.
- (۳) شرط رسیدن به موفقیت، تلاش و کوشش فراوان است.
- (۴) راز موفقیت دوستم، پرسیدن سوالات درست و به‌جا است.

۱۱۵- کدام گزاره یک قضیه شخصی است؟

- (۱) دانش آموزان مدرسه شهید بهشتی کوشا هستند.
- (۲) برخی از دانش آموزان مدرسه به دانشگاه راه نیافتند.
- (۳) تعداد دانش آموزان مدرسه بوستان ۳۴۲ نفر است.
- (۴) دانش آموزان دبیرستان نیکان، باید به مدرسه بیایند.

۱۱۶- در ساختار ایجابی یک قضیه، اگر از موضوع قضیه «هر روز صبح، دنده‌ای به آرامی از کنار خانه ما می‌گذرد» به عنوان

محمول و از محمول قضیه «او علی است» به عنوان موضوع استفاده کنیم، کدام گزینه را خواهیم داشت؟

- (۱) علی می‌دود. (۲) آن دنده علی است.
- (۳) علی گذرنده از کنار خانه ما است. (۴) هر روز صبح، علی می‌دود.

۱۱۷- کدام عبارت درست است؟

- ۱) قضیه «خدا هست» یک قضیه حملی می‌باشد که فقط دارای موضوع و نسبت است.
- ۲) سور یک قضیه منطقی، وظیفه تعیین کردن دامنه مصادیق موضوع و محمول آن قضیه را بر عهده دارد.
- ۳) در رابطه عموم و خصوص من وجه، می‌توان قضایایی با سور جزئی ساخت که کیفیت‌شان با یکدیگر یکسان نیست.
- ۴) قضایایی که از رابطه عموم و خصوص مطلق ساخته می‌شوند، شامل همه انواع قضیه حملی با سور و نسبت متفاوت هستند.

۱۱۸- فرض کنید کسی باور دارد شهری بسیار کوچک است، اما با سفر به شهر و مشاهده آن، این باورش دگرگون می‌شود؛ اتفاق مذکور، بیشتر بیانگر کدام گزینه است؟

- ۱) این فرد یک اشتباه شناختی داشته است، زیرا تنها راه برای پی بردن به وسعت یک شهر، مشاهده حسی آن شهر از نزدیک است.
- ۲) متوجه خواهد شد که ادراکات حسی انسان توانایی خطا دارد و نمی‌تواند شناخت‌های حسی را منشأ زندگی روزمره خود قرار دهد.
- ۳) ایشان پس از مشاهده شهر، گمان می‌کند که تفاوت میان شناخت قبلی و جدید، صرفاً به دلیل تفاوت در احساسات شخصی است.
- ۴) این موضوع، نشان‌دهنده نوعی ویژگی در آدمی است که هرگاه شکی در شناخت حسی رخ دهد، راه تصحیح آن نیز وجود دارد.

۱۱۹- کدام گزینه درباره دیدگاه گرگیاس درست است؟

- ۱) فردی می‌تواند گزاره اول استدلال گرگیاس را بپذیرد؛ اما در عین حال، گزاره دوم آن استدلال را قبول نکند.
- ۲) گزاره اول و دوم دیدگاه گرگیاس، عقلاً دارای تناقض است؛ ولی گزاره سوم منکر هیچ اصل عقلی‌ای نیست.
- ۳) دیدگاه او در مسیر انکار امکان شناخت است؛ اما ناگزیر اصل واقعیت مستقل از ذهن را هم انکار کرده است.
- ۴) پیش فرض مستقیم قبول گزاره دوم از استدلال گرگیاس آن است که بپذیریم انسان، توانایی انتقال شناخت را ندارد.

۱۲۰- کدام عبارت درست است؟

- ۱) چیزی که مبنای شناخت دانشمندان علوم تجربی برای ادراک و فهم پدیده‌های طبیعی قرار می‌گیرد، نتیجه همکاری حس و عقل است.
- ۲) لازمه پی بردن به علت و چرایی حالات درونی نفس انسان آن است که عقل آدمی با رجوع به عالم درون، به شناختی با واسطه دست پیدا کند.
- ۳) اگر فردی بخواهد به شناخت بی‌واسطه دست پیدا کند، باید علاوه بر پاک‌ی دل و جان، به واسطه عقل خود، تلاش کند تا آن شناخت را به دست بیاورد.
- ۴) حس و عقل این توانایی را دارند که هر کدام به صورت جداگانه و مستقل، موضوعات مادی و غیرمادی را در جهان، مورد بررسی قرار دهند و به شناخت دست پیدا کنند.

۱۲۱- کدام شناخت صرفاً با استفاده از یک ابزار شناخت حاصل شده است؟

۱) معرفت وحیانی	۲) تحلیل خطای حسی
۳) شهود وحیانی	۴) شناخت برای استفاده از اشیاء مختلف

۱۲۲- کدام گزینه تفاوت شهود عارفانه و شهود و حیانی را بهتر بیان کرده است؟

- (۱) شهود، نوعی مشاهده قلبی و غیر و حیانی از سوی عارف است.
- (۲) شهود عارفانه، نمی‌تواند اشتباه باشد؛ زیرا ابزار آن قلب است.
- (۳) هدف شهود و حیانی، شناخت ویژگی‌ها و اوصاف خداوند است.
- (۴) وقوع خطا در شهود و حیانی، به دلیل بی‌دقتی عارف رخ می‌دهد.

۱۲۳- نتیجه پاسخ افلاطون به فیلبوس درباره «کل جهان» به کدام گزینه نزدیک‌تر است؟

- (۱) استفاده از واژه «مثال خیر» برای خداوندی که همه چیز را آفریده است.
- (۲) کاربرد واژه «دمیورژ» یا صانع برای یادآوری نظم موجود در جهان.
- (۳) طرح اولیهای از برهان نظم برای اثبات وجود یک خالق عاقل در جهان.
- (۴) استفاده از عبارت «مثال خیر» برای جدا شدن از جامعه شرک‌آلود روزگار خودش.

۱۲۴- کدام یک از صفات زیر را می‌توان نتیجه برهان مشهور ارسطو دانست؟

- (۱) محرک غیرمحرک (۲) ضرورتاً موجود (۳) والاترین موجود (۴) متحرک اول

۱۲۵- کدام گزینه درباره استدلال دکارت برای اثبات خداوند درست است؟

- (۱) پذیرش استدلال خدانشناسی دکارت، مشروط به پذیرش جامعه و زندگی جمعی انسان است.
- (۲) این برهان بیان‌کننده آن است که چون خداوند در جهان ذهنی موجود است، پس در جهان خارج هم هست.
- (۳) استدلال دکارت ناظر بر امری واقعی است و از وجود آثار واقعی، به وجود ذهنی خداوند که علیم و قدیر است، می‌رسد.
- (۴) در این استدلال برخلاف استدلال‌های دیگر، ابتدائاً وجود خداوند فرض گرفته شده و بر اساس این فرض، استدلال ارائه شده است.

۱۲۶- کدام گزینه درباره دیدگاه دیوید هیوم نسبت به برهان نظم درست است؟

- (۱) او برهان نظم را مهم‌ترین برهان فیلسوفان الهی می‌داند چون ناظم را اثبات عقلی می‌کند.
- (۲) برهان دکارت و کانت را مردود می‌داند؛ چون با برهان تجربی نظم در تعارض هستند.
- (۳) او برهان نظم را از این جهت که در نهایت، ناظم را اثبات می‌کند، مردود می‌داند.
- (۴) او برهان نظم را در اثبات وجود ناظم و خالق جهان، مقبول دانسته و آن را می‌پذیرد.

۱۲۷- علت گرایش فیلسوفان قرن بیستم و بیست و یکم به مسئله خدا و معناداری زندگی از نظر کانتینگهام کدام است؟

- (۱) عدم اعتقاد عمومی به خداوند
- (۲) وجود برهان‌های عقلی درباره خداوند در اروپا
- (۳) احساس پوچی گسترده در میان فیلسوفان جهان
- (۴) سیر نزولی استدلال‌های عقلی بر اثبات خداوند در اروپا

۱۲۸- کدام گزینه درباره خدانشناسی ایران پیش از باستان نادرست است؟

- (۱) سهروردی از حکیمان دوره ایران باستان معتقد بود که ایرانیان پیش از باستان به فلسفه و عرفان می‌پرداختند.
- (۲) ایرانیان پیش از باستان معتقد بوده‌اند که خداوند، جهان را بر اساس حکمت و عدل آفریده است.
- (۳) از نظر ایرانیان پیش از باستان اشیاء و موجودات جهان، همگی پرتویی از نور خداوند هستند.
- (۴) از نظر ایرانیان پیش از باستان، خداوند نورالانوار است و جهان را خلق نموده است.

۱۲۹- اگر بر اساس قاعده علیت، بپذیریم که «هر چیزی علتی دارد» کدام نتیجه قطعی است؟

- (۱) ردّ برهان فارابی توسط برتراند راسل، کاملاً منطقی خواهد بود.
- (۲) برهان فارابی در اثبات وجود خداوند، بدون اشکال خواهد بود.
- (۳) تسلسل علل متناهی از نظر فلسفی محال نخواهد بود.
- (۴) اشیاء جهان همگی معلول یک چیز خواهند بود.

۱۳۰- کدام توضیح دربارهٔ مبنای برهان فارابی در اثبات وجود خداوند، دقیق‌تر است؟

- (۱) سلسله نامتناهی از معلول‌ها محال است که در جهان خارج رخ بدهد.
- (۲) زنجیره علل و همچنین زنجیره معلول‌ها نمی‌توانند تا بی‌نهایت ادامه داشته باشند.
- (۳) اگر زنجیره علت‌ها تا بی‌نهایت به عقب برمی‌گشت، هیچ‌گاه ابتدایی برای موجودات وجود نمی‌داشت.
- (۴) اگر زنجیره معلول‌ها بخواهد تا بی‌نهایت به عقب برگردد، هرگز به علت نخستین یا علت‌العلل نخواهد رسید.

۱۳۱- کدام گزینه جاهای خالی عبارات زیر را به درستی پر می‌کند؟

الف - هر چند زندگی عموم انسان‌ها در جامعه شهری به خاطر تخصص‌گرایی و تولید بر اساس مزیت، اقتصاد ..... است، اما در فضای جهانی، اقتصادی ..... است.

ب - کشور ..... در سال ۱۷۰۱ قانونی را در مجلس خود تصویب کرد که بر اساس آن واردات هر نوع پوشاک با ابریشم ایرانی، هندی یا چینی به کشور را ممنوع اعلام کرد.

ج - در سال ۱۹۴۷ ..... برای جلوگیری از اقدامات حمایت‌گرایانه کشورها علیه یکدیگر و حفظ روابط تجاری بین خودشان، قراردادی ..... را امضا کردند.

(۱) الف) چندمحصولی - مقاوم و آسیب‌ناپذیر (ب) آلمان (ج) ۲۳ کشور - غیررسمی

(۲) الف) تک‌محصولی - شکننده و آسیب‌پذیر (ب) انگلستان (ج) ۲۳ کشور - غیررسمی

(۳) الف) تک‌محصولی - شکننده و آسیب‌پذیر (ب) انگلستان (ج) ۳۲ کشور - رسمی

(۴) الف) چندمحصولی - مقاوم و آسیب‌ناپذیر (ب) آلمان (ج) ۳۲ کشور - رسمی

۱۳۲- با توجه به جدول مقابل، با فرض اینکه هر سه کشور به یک اندازه از عوامل تولید برخوردارند و قیمت هر سه کالا در کشورهای زیر یکسان است.

الف - کدام کشور در تولید نقره مزیت مطلق دارد؟

ب - مصر در تولید چه کالایی مزیت نسبی دارد؟

ج - «مصر در تولید نقره، پسته و پنبه نسبت به ایران و اروگوئه مزیت اقتصادی ندارد» این جمله به چه معناست؟

کشور	میزان تولید کالا	پسته	نقره	پنبه
ایران	۱۲۰ واحد	۶۰ واحد	۱۰۰ واحد	
اروگوئه	۴۰ واحد	۱۲۰ واحد	۸۰ واحد	
مصر	۲۰ واحد	۴۰ واحد	۲۴ واحد	

(۱) الف) ایران (ب) پنبه (ج) مصر در تولید پنبه مزیت دارد، پس باید پنبه را به اروگوئه صادر کند و نقره و پسته را از این دو کشور وارد کند.

(۲) الف) اروگوئه (ب) پسته (ج) چون مصر در تولید هر سه کالا مزیت نسبی دارد ولی نسبت به اروگوئه و ایران مزیت مطلق ندارد. باید هر سه نوع کالا را از ایران و اروگوئه وارد کند.

(۳) الف) ایران (ب) نقره (ج) مصر باید نقره را که در تولید آن مزیت مطلق دارد، تولید و صادر کند و در مقابل پسته و پنبه موردنیاز خود را از دو کشور دیگر وارد کند.

(۴) الف) اروگوئه (ب) نقره (ج) چون مصر نسبت به دو کشور دیگر مزیت مطلق ندارد، باید در تولید نقره متمرکز شده و پسته و پنبه موردنیاز خود را از دیگر کشورها وارد کند.

محل انجام محاسبات

۱۳۳- با توجه به داده‌های جدول زیر که مربوط به یک جامعه فرضی است؛ به ترتیب:

الف - جمعیت شاغلین جامعه چند نفر است؟

ب - جمعیت افراد ۱۵ سال به بالا چند نفر است؟

ج - نرخ اشتغال در این جامعه چند درصد است؟

جمعیت کل کشور	۸۸ میلیون نفر
جمعیت افراد ۱۵ سال به بالا	سه برابر جمعیت افراد زیر ۱۵ سال
جمعیت افراد غیرفعال	۶ میلیون نفر
جمعیت شاغلین جامعه	۱۲ میلیون نفر بیشتر از جمعیت بیکار

(۱) الف) ۲۴ میلیون نفر (ب) ۴۴ میلیون نفر (ج) ۶۰ درصد

(۲) الف) ۳۶ میلیون نفر (ب) ۶۶ میلیون نفر (ج) ۶۰ درصد

(۳) الف) ۲۴ میلیون نفر (ب) ۴۴ میلیون نفر (ج) ۵۰ درصد

(۴) الف) ۳۶ میلیون نفر (ب) ۶۶ میلیون نفر (ج) ۵۰ درصد

۱۳۴- پاسخ صحیح پرسش‌های زیر در کدام گزینه آمده است؟

الف - کدام یک از موارد زیر جزء عوامل روی آوردن کشورها به تجارت بین‌الملل است؟

ب - کدام گزینه بیانگر معنا و مفهوم «مزیت نسبی» نیست؟

ج - شرایط و امکانات موجود طبیعی یا فناوری سبب می‌شود که .....

(۱) الف) تفاوت اقلیمی و آب و هوایی (ب) برای رسیدن به «خودکفایی» باید تا حد امکان از واردات کالا به داخل کشور جلوگیری کرد. (ج) کشورهای مختلف نیازهای متقابل یکدیگر را از طریق «تجارت بین‌الملل» رفع کنند.

(۲) الف) تفاوت‌های جمعیتی و تنوع فرهنگی در کشورها (ب) هر منطقه یا کشور باید همه نوع کالایی را تولید کند تا «خودکفا» شود. (ج) افراد آن کشور با توجه به شرایط «زمانی و مکانی» کار تشخیص نیازها و تولید «کالاها و خدمات» را به درستی انجام می‌دهند.

(۳) الف) یکسان نبودن منابع و عوامل تولید در کشورها (ب) هر منطقه یا کشور باید کالایی را «تولید» کند که هزینه آن حداقل برابر با سایر نقاط یا مناطق همان کشور باشد. (ج) ساکنان آن کشور به تولید کالای «خاصی» پردازند.

(۴) الف) یکسان نبودن کشورها از نظر دسترسی به فناوری (ب) هر منطقه یا کشور باید کالایی را «تولید» کند که هزینه تولید آن در مقایسه با سایر نقاط همان کشور «کمتر» است. (ج) اعتبار «تخصص بین‌المللی» در «تولید» کالاها، کاهش یابد.

محل انجام محاسبات

۱۳۵- میزان تولید کالاهای چای و شکر در سه کشور فرضی الف، ب، ج در جدول زیر آورده شده است. کدام گزینه در خصوص مراودات تجاری میان کشورها درست است؟ (هر سه کشور به یک اندازه از نیروی کار، سرمایه و دانش فنی برخوردارند و همه عوامل تولید با اشتغال کامل را برای تولید کالاها به کار می‌گیرند).

نام کالا	قهوه	گندم
«الف»	۳۰۰ واحد	۸۵۰ واحد
«ب»	۶۰۰ واحد	۷۰۰ واحد
«ج»	۴۵۰ واحد	۲۵۰ واحد

- (۱) بر اساس اصل مزیت مطلق، کشور ب باید به تولید قهوه بپردازد و گندم موردنیاز خود را از کشور «ج» وارد کند.
- (۲) بر اساس اصل مزیت نسبی، کشور ج باید به تولید قهوه بپردازد و گندم موردنیاز خود را از کشور «الف» وارد کند.
- (۳) بر اساس اصل مزیت مطلق، کشور ج باید به تولید قهوه بپردازد و گندم موردنیاز خود را از کشور «ب» وارد کند.
- (۴) بر اساس اصل مزیت نسبی، کشور الف باید به تولید قهوه بپردازد و گندم مورد نیاز خود را از کشور «ج» وارد کند.

۱۳۶- کدام گزینه جدول زیر را به درستی کامل می‌کند؟

«الف»	در شرایطی رخ می‌دهد که نیروی کار ساده در اقتصاد وجود دارد، ولی نیروی کار متخصص موردنیاز است.
«ب»	این نوع بیکاری کوتاه‌مدت است و در همه کشورها وجود دارد.
«ج»	این نوع بیکاری شامل کسانی می‌شود که شغل قبلی خود را به دلایلی رها کرده و در جست‌وجوی یافتن شغلی بهتر هستند.
«د»	بیکاری‌ای ناشی از عدم تطبیق بین افراد جویای کار و انواع شغل‌های موجود به دلایل مختلف.
«و»	کسانی که تازه وارد بازار کار شده‌اند.
«ه»	بیکاری که هنگام رکود اقتصادی اتفاق می‌افتد.

- (۱) الف) ساختاری ب) اصطکاکی ج) اصطکاکی د) ساختاری و) دوره‌ای ه) دوره‌ای
- (۲) الف) ساختاری ب) اصطکاکی ج) ساختاری د) اصطکاکی و) اصطکاکی ه) ساختاری
- (۳) الف) ساختاری ب) اصطکاکی ج) اصطکاکی د) ساختاری و) اصطکاکی ه) دوره‌ای
- (۴) الف) دوره‌ای ب) ساختاری ج) اصطکاکی د) اصطکاکی و) دوره‌ای ه) ساختاری

محل انجام محاسبات

۱۳۷- کدام گزینه پاسخ صحیح پرسش‌های زیر است؟

الف - کدام گزینه مسئولیت اجتماعی مردم در مقابل فقر را نشان می‌دهد؟

ب - دولت‌ها چگونه می‌توانند با فقر و بیکاری مبارزه کنند؟

ج - کدام گزینه بیانگر اقداماتی است که مردم با انجام آن‌ها می‌توانند به دولت در مبارزه با فقر کمک کنند؟

(۱) الف) حفاظت از درآمدزایی دولت و مالیات‌ها (ب) با اعطای بخشودگی‌ها و معافیت‌های مالیاتی (ج) اعطای وام قرض‌الحسنه به نیازمندان - ایجاد پایگاه‌های کمک‌رسانی - انجام فعالیت‌های جهادی - پرداخت به موقع عوارض و مالیات‌های وضع شده از طرف دولت

(۲) الف) حفاظت از یکدیگر در برابر فقر (ب) با حمایت از شرکت‌های تولیدی و مبارزه با فساد (ج) ایجاد نهادهای توانمندسازی - خیریه و کمک‌های مردمی - تأسیس صندوق‌های قرض‌الحسنه - فعالیت‌های جهادی

(۳) الف) حفاظت از یکدیگر در برابر نابرابری‌ها (ب) با اعطای بخشودگی‌ها و معافیت‌های مالیاتی (ج) خیریه و کمک‌های مردمی - حمایت از تولیدات داخلی - مالیات‌دهی به موقع - شرکت در فعالیت‌های عام‌المنفعه

(۴) الف) حفاظت از پیشرفت اقتصادی (ب) با حمایت از شرکت‌های تولیدی و مبارزه با فساد (ج) فعالیت‌های جهادی و اقتصادی - تأسیس صندوق‌های قرض‌الحسنه - شرکت در فعالیت‌های مختلف

۱۳۸- کدام گزینه مبنای پاسخ صحیح پرسش‌های زیر است؟

الف - کدام عبارت در رابطه با سنجش تعداد بیکاران درست است؟

ب - کدام گزینه در رابطه با فقر مطلق نادرست است؟

ج - کدام گزینه بیانگر روش کلی در تعیین میزان فقر است؟

(۱) الف) همه کسانی را که به صورت پاره‌وقت مشغول به کارند شاغل به حساب می‌آورند، درحالی‌که ممکن است آن‌ها در جست‌وجوی شغل تمام‌وقت باشند و خود را شاغل ندانند. (ب) در کل جهان ۱/۴ میلیون نفر در فقر مطلق به سر می‌برند.

(ج) در نظر گرفتن میزانی برای خط فقر و فقیر مطلق به حساب آوردن افرادی که از امکانات نسبی برخوردار نیستند.

(۲) الف) کسانی که از جست‌وجوی شغل دلسرد شده‌اند، بیکار محسوب می‌کنند. (ب) مطابق با معیار بانک جهانی، افرادی که زیر ۹/۱ دلار در روز درآمد دارند زیر خط فقر مطلق اند. (ج) سنجش و محاسبه با توجه به درآمد افراد و توانایی آنها در تأمین نیازهای اولیه

(۳) الف) برخی افراد به دلیل اشتغال در بخش غیر رسمی یا به امید بهره‌مندی از بیمه بیکاری اطلاعات دقیقی به مأمور آمارگیری نمی‌دهند. (ب) محاسبه تعداد افراد فقیر بسیار پیچیده و سخت و شاید ناممکن است از این رو از مفهوم فقر مطلق استفاده می‌کنیم. (ج) دسته‌بندی کردن افراد با توجه به محل زندگی و سنجیدن هر کدام، مطابق با شرایط زمانی و مکانی در تعیین فقر

(۴) الف) همه کسانی را که در غیر از زمینه تخصصی‌شان مشغول به کار و فعالیت باشند، شاغل محسوب می‌کنند. (ب) در فقر مطلق همیشه تعریف فقر نسبت به وضعیتی که فرد در آن است صورت می‌گیرد. (ج) مقایسه کردن نیازمندی‌های افراد و یا خانوارها با توانمندی‌های آنان برای دستیابی به آن نیازها

۱۳۹- جمعیت یک جامعه فرضی ۱۱۲,۰۰۰,۰۰۰ نفر است، اگر مجموع افرادی که در جست‌وجوی کار بوده و کار مناسبی پیدا کرده‌اند و افرادی که همچنان به دنبال کار هستند برابر ۸۰,۰۰۰,۰۰۰ نفر باشد و همچنین جمعیت کودکانی که هنوز به سن ۱۵ سال نرسیده‌اند، برابر با ۱۲,۰۰۰,۰۰۰ نفر باشد؛ با فرض اینکه نرخ بیکاری ۲۰ درصد باشد، در این صورت به ترتیب:

الف - جمعیت افراد غیرفعال جامعه چند نفر است؟

ب - جمعیت افراد شاغل جامعه چند نفر است؟

(۱) الف) ۱۰ میلیون نفر ب) ۴۸ میلیون نفر

(۲) الف) ۲۰ میلیون نفر ب) ۴۸ میلیون نفر

(۳) الف) ۱۰ میلیون نفر ب) ۶۴ میلیون نفر

(۴) الف) ۲۰ میلیون نفر ب) ۶۴ میلیون نفر

۱۴۰- کدام یک از موارد زیر بهترین جمع‌بندی از مهم‌ترین موانع رشد تولید داخلی در فضای اقتصادی کشور است؛ به‌گونه‌ای که همسو با الزامات استقلال اقتصادی و کاهش وابستگی خارجی نیز باشد؟

(۱) تمرکز بر کاهش هزینه‌های نیروی کار، گرفتن وام‌های کلان بانکی و تلاش برای افزایش سرعت اخذ مجوزهای دولتی

(۲) ترکیبی از بی‌ثباتی قانون‌گذاری، اخلال ناشی از قاچاق و واردات مشابه، نارسایی فضای کسب‌وکار و فرایندهای فرسایشی صدور مجوزها

(۳) تنوع‌بخشی به بازارهای صادراتی، فاصله گرفتن از اقتصاد تک‌محصولی، ارتقای دانش‌بنیان شدن اقتصاد و گسترش همکاری‌های تجاری بین‌المللی مانند پیمان‌های منطقه‌ای

(۴) افزایش نقش دولت در قیمت‌گذاری کالاها، محدود کردن واردات رسمی و اتکا به دریافت وام‌های خارجی از نهادهای بین‌المللی مانند بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول

محل انجام محاسبات

بودجه بندی دروس آزمون بعد...

تاریخ برگزاری: ۲۵ دی ماه

زبان عربی

عربی، زبان قرآن (۳)

من الأشعار المنسوبة
إلى الإمام علي (ع)
الوجه النافع والوجه
المضير (درس های ۱ و ۲)
صفحه های ۳۶ تا ۱

عربی، زبان قرآن (۲)

-

روان شناسی

علوم اجتماعی

جامعه شناسی (۳)

درس های اول تا پنجم
صفحه های ۲ تا ۵۳

جامعه شناسی (۲)

-

زبان و ادبیات فارسی

علوم و فنون ادبی (۳)

فصل های یکم و دوم
صفحه های ۱۰ تا ۶۵

علوم و فنون ادبی (۲)

-

ریاضی

ریاضی و آمار (۳)

آمار و احتمال
الگوهای خطی
(مدل سازی و دنباله)
صفحه های ۱ تا ۶۰

ریاضی و آمار (۲)

-

اقتصاد

فلسفه و منطق

فلسفه (۲)

درس های ۱ تا ۶
صفحه های ۱ تا ۵۱

فلسفه (۱)

-

منطق

-

تاریخ و جغرافیا

جغرافیا (۳)

درس های ۱ تا ۳
صفحه های ۱ تا ۵۸

جغرافیا (۲)

-

تاریخ (۳)

درس های ۱ تا ۶
صفحه های ۱ تا ۹۱

تاریخ (۲)

-

آزمون

کارنامه رتبه‌های بهرتر

رتبه‌های ا تا ۳۰۰۰

جزوه

فیلم

مشاوره

www.
arefonline.ir

مرکز مشاوره عارف

گروه آزمایشی علوم انسانی

آزمون ماز | پایه دوازدهم

نیم سال اول دوازدهم $\frac{2}{8}$

پایه یازدهم $\frac{1}{5}$

ویژه کنکوری های ۱۴۰۵

دفترچه پاسخ

پنجشنبه ۲۷ آذر ماه ۱۴۰۴

- ✓ پاسخنامه سریع؛ برای بررسی فوری بعد از آزمون
- ✓ تحلیل تمام گزینه های هر سؤال؛ برای بررسی سؤالاتی که پاسخ نادرست داده اید
- ✓ نکات و درسنامه های آموزشی؛ برای یادگیری کامل مباحث هر سؤال
- ✓ مشاوره تستی؛ برای یادگیری انواع روش های حل تست
- ✓ استراتژی آزمون؛ برای یادگیری مدیریت زمان و مدیریت جلسه آزمون

ویراستاران	طراحان	مسئول درسی	درسی
ریحانه تک - نرجس تیمناک داوود بوالحسنی - امیر حسین اذانی	محمد نوربخش - محمد یگانه مهران جعفری	محمد نوربخش	ریاضی
فاطمه عباسی - اسماعیل رضوی امیر حسین جوادی امیر حسین اذانی	حسن وسکری - افشین محی الدین - کاظم کاظمی علیرضا بدیع - ابوالفضل غلامی - مهدی ضیایی مجتبی بلاغتی - فاطمه عباسی - اسماعیل رضوی مهرداد مشایخی - محمد حسین زنوزی	حسن وسکری	زبان و ادبیات فارسی
سپیده فتح الهی محمد حسین هاشمی	الهام میرزایی - فروغ تیموریان	الهام میرزایی	علوم اجتماعی
احسان کلاته - امیر نوری پور امیر حسین اذانی	الهه همایون زاده - مهدی جاهدی	الهه همایون زاده	روان شناسی
مریم آقایی - سمیه جغتایی امیر حسین اذانی	هاله کریمی - روح الله گلشن عرفان جالیزی - خالد مشیرپناهی	هاله کریمی	زبان عربی
تابان صیقلی - سارا خداوردیان امیر حسین اذانی	علیرضا کاهیدوند	علیرضا کاهیدوند	تاریخ
کیان کیانی دوست زهرا فروغی - امیر حسین اذانی	آزاده میرزایی - فرشید مشعرپور	آزاده میرزایی	جغرافیا
حسن صدری - مهدی مرادی فاطمه نیک محتشم امیر حسین اذانی	امیر محمد نصیری - مجید قدرتی پور جوادی نوائی - محمد نفقندی	امیر محمد نصیری	فلسفه و منطق
فاطمه ایزی - کوثر رعدی امیر حسین اذانی	آرش بدری - علی محسنی	آرش بدری	اقتصاد

تیم اجرایی و تولید آزمون

آتنا عبدالرحیم زاده

یگانه پورابراهیم

مرضیه بنیانی

سرپرست آزمون: فائزه زارع

یک تیم با بیش از ۵۰۰ نفر در حال کار هستند تا آزمون‌های ماز با حداکثر کیفیت حاضر بشن و به شما کمک کنن و مسیر موفقیت رو براتون ساده تر کنن. همیشه از نظرات و کامنت‌های خوبتون انرژی می‌گیریم. مرسی که همراهمون هستین. راستی! حتماً در نظرسنجی آزمون شرکت کنین و نظرات و پیشنهاداتتون رو برامون بنویسین.

دکتر رسول خنجری

چگونه مرور کنیم؟ سه مرحله‌ای تا حفظ پایدار

در مقاله‌های قبل گفتیم که «مرور» یک کار اضافه و حاشیه‌ای نیست؛ خودش بخش اصلی یادگیریه. خیلی از غلط‌های ما توی آزمون، مربوط به سؤال‌هایی‌ان که قبلاً بلد بودیم اما از ذهنمون سر خوردن و فراموش شدن؛ یعنی فهم اتفاق افتاده، اما ذخیره‌سازی کامل نشده. همینجاست که مرور درست وارد بازی می‌شه: هم کاری می‌کنه زحمتی که برای مطالعه کشیدی واقعاً ثبت بشه، هم باعث می‌شه عملکردت توی آزمون دقیقاً همون چیزی باشه که خوندی، نه کمتر.

یادداشت برداری؛ مهم‌ترین اجزای مرور

یادداشت‌ها چکیده‌ای از چیزهایی هستن که برات سخت، فرار یا پر تکرار بودن.

چرا این قدر مؤثرن؟

- چون وقتی با «زبان خودت» می‌نویسی، همون نظم ذهنی رو منتقل می‌کنی که باهاش یاد گرفتی.
  - **مرورش سریع‌تره!** چشم تو نوشته‌های خودتو خیلی راحت‌تر می‌خونه.
  - و مهم‌تر از همه: **۵ دقیقه مرور یادداشت‌ها = ۱۵ دقیقه مرور جزوه یا کتاب.**
- یادداشت در واقع دفترچه نیست؛ «نسخه فشرده فهم تو» هست.

همون چیزیه که مرور رو از یک کار سفت تبدیل می‌کنه به یک کار دقیق و سریع.

پادکست‌های شفصی؛ مرور بدون نوشتن پشت میز

یک روش مدرن و کم‌هزینه برای مرور اینه که از یادداشت‌ها فایل صوتی بسازی.

چرا خوبه؟

■ **مجبوری دوباره سازمان‌دهی کنی**

چون مجبور می‌شی نکات رو مرتب، کوتاه و قابل‌فهم بگی؛ همین باعث میشه بفهمی کدوم بخش‌ها رو هنوز خوب یاد نگرفتی.

■ **مرورت آزاد از میز و کتاب میشه**

روی مبل، توی راه، قبل خواب، موقع خستگی... فقط هدفون بذار و بگذار صدای خودت نکات رو برات بازسازی کنه. اینجوری ساعت مطالعات بی‌دردسر زیاد میشه.

چند نکته ریز ولی مهم:

صدای واضح، جمله‌های کوتاه، مکث‌های کوچک، مثال‌های ساده، فایل‌های ۱۰-۱۵ دقیقه‌ای، و یک جمع‌بندی یک دقیقه‌ای در آخر.

لازم نیست حرفه‌ای باشه فقط نسخه شنیداری فهم تو باشه.

کی به کی مرور کنیم؟

مرور «هر وقت حسش بود» نیست؛ مغز زمان بندی خودش رو داره.

■ **مرور اول:** همون روز مطالعه (مهم ترین مرور)

اگر امروز ۹۰ دقیقه درس خوندی، فقط ۵-۱۰ دقیقه مرور شبانه جلوی فراموش شدن نصفش رو می گیره.

■ **مرور دوم:** هفته بعد (تثبیت دوباره)

این همون لحظه ایه که مغز بخش زیادی از مطلب رو رها می کنه و اگه برنگردی، دوباره خوانی لازم میشه.

مرورهای بلندمدت:

با برنامه راهبردی آزمون انجام میشن؛

خودشون به موقع تو رو برمی گردونن سراغ مطالب تا تثبیت طولانی مدت شکل بگیره.

مرور یعنی اینکه قبل از اینکه مغز مطلب رو پرت کنه بیرون، دوباره بهش یادآوری کنی که «این مهمه، نگهش دار!»

جمع بندی: چرخه سه تایی مرور

یک مرور مؤثر یعنی سه ابزار کنار هم:

- ۱) می نویسی ← فهم عمیق
- ۲) ضبط می کنی ← مرور راحت و سریع
- ۳) زمان بندی می کنی ← ماندگاری واقعی

اگر همین سه بخش رو نگه داری، هیچ مبحثی هدر نمی ره و یادگیریت از «مطالعه های فصلی و فترار» تبدیل میشه به «دانش همراه و پایدار»؛ همونی که روز از مون لازم داری.

راهنمای پاسخنامه آزمون‌ها

زمان پاسخگویی:
سریع (زیر ۱ دقیقه) | استاندارد (۱-۲ دقیقه) |
زمان بر (بیشتر از ۲ دقیقه).

پاسخ: گزینه ۳ (متوسط - خط به خط - سریع) - صفحه ۱۶ - ۱۱۰۱

سطح سؤال:
آسان (اعتماد به نفس) | متوسط (محک جدی)
دشوار (چالش رشد).

هشتگ سؤال:
شماره درس + شماره پایه
دسته بندی راحت تر سؤالات

سبک سؤال:
خط به خط (متن کتاب) | ترکیبی (چند مبحث) |
محاسباتی (فرمول ودقت) | مفهومی (درک عمیق).

شماره صفحه:
منبع اصلی رو راحت پیدا کنید.

- یادتون باشه:**
- ✓ هر سؤال یک فرصت یادگیری، نه یک مانع.
  - ✓ پاسخنامه فقط جواب نیست؛ یک کارگاه آموزشی کامله.
  - ✓ با هر آزمون و مرور این پاسخنامه، یک پله بالاتر می‌رید و یک قدم به رؤیایتون نزدیک‌تر می‌شید.
  - ✓ موفقیت فقط برای کسانی که با برنامه و انگیزه حرکت می‌کنن. شما همون آدمید.

برای دیدن پاسخنامه ویدئویی آزمون
برای دیدن پاسخنامه ویدئویی آزمون
QR Code بالا را اسکن کنید
یا روی لینک زیر بزنید!

پاسخنامه ویدئویی آزمون

ریاضی و آمار ۲: تابع / صفحه‌های ۲۱ تا ۵۴
ریاضی و آمار ۳: چرخه آمار در حل مسائل (یکپارچگی چرخه آمار در حل مسائل) / الگوهای خطی (مدل‌سازی و دنباله) / صفحه‌های ۳۷ تا ۵۴

بودجه‌بندی
این آزمون

مباحث پایه دهم این آزمون با ۲ تست و پایه دوازدهم با ۱ تست،
در مجموع ۳ تست از ۲۰ تست کنکور را پوشش داده‌اند.

سهم در
کنکور

۱- اگر $f(x) = (a+1)x + a$ تابعی ثابت و $g(x)$ تابع همانی باشد، حاصل $f(7) + 2g(2)$ کدام است؟

- ۱ (۱)   ۲ (-۱)   ۳ (۳)   ۴ (۵)

(آسان - محاسباتی - استاندارد) - صفحه ۲۵ تا ۳۲ - ۱۱۰۲

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

تابع ثابت $f \rightarrow a + 1 = 0 \Rightarrow a = -1 \Rightarrow f(x) = -1 \Rightarrow f(7) = -1$

همانی $g \rightarrow g(2) = 2 \Rightarrow 2g(2) = 4$

$\Rightarrow f(7) + 2g(2) = -1 + 4 = 3$

چون f تابعی ثابت است، پس در ضابطه آن ضریب جمله x باید صفر باشد.

$a + 1 = 0 \Rightarrow a = -1 \Rightarrow f(x) = -1$

ضابطه تابع همانی $f(x) = x$ است. پس $g(2) = 2$.

$\Rightarrow f(7) + 2g(2) = -1 + 2 \times 2 = -1 + 4 = 3$

۲- کدام خط زیر نمودار تابع $f(x) = \begin{cases} x^2 - 1 & x \geq 0 \\ 1 - x & x < 0 \end{cases}$ را قطع نمی‌کند؟

۴ $y = -\frac{3}{2}$

۳ $y = -\frac{1}{2}$

۲ $y = \frac{1}{2}$

۱ $y = \frac{3}{2}$

(متوسط - کاربردی - زمانبر) - صفحه ۲۷ تا ۳۳ - ۱۱۰۲

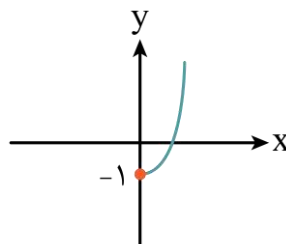
پاسخ: گزینه ۴

بررسی سریع:

برد تابع $x^2 - 1 | x \geq 0$ بازه $[-1, +\infty)$ و برد تابع $1 - x | x < 0$ بازه $(1, +\infty)$ باشد. فقط گزینه ۴ در هیچ‌کدام از این بازه‌ها نیست.

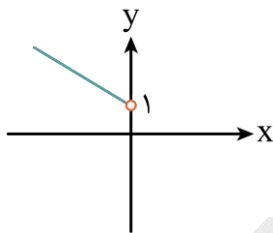
نمودار دو تابع را ابتدا جداگانه و سپس در یک دستگاه رسم می‌کنیم:

$y = x^2 - 1, x \geq 0$

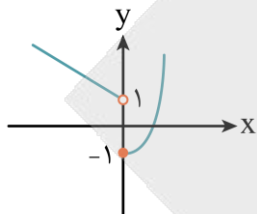

$$y = -x + 1, x < 0$$

x	0	-1
y	1	2

حال هر دو نمودار را همزمان در یک دستگاه رسم می‌کنیم:

برد تابع، یعنی تصویر تابع روی محور y ‌ها که مشاهده می‌شود به صورت $y \geq -1$ خواهد بود؛ پس خط $y = -\frac{3}{2}$ نمودار تابع را قطع نمی‌کند.

۳- اگر $f(x)$ تابع علامت باشد، مقدار $2f(3-\sqrt{5}) - 3f(2-\sqrt{3})$ چند برابر مقدار $[1-\sqrt{2}]$ است؟ ([ ]، نماد جزء صحیح است.)

۴ (۱)
۳ (۲)
۴ (۳)
۵ (۴)

آسان - محاسباتی - استاندارد (صفحه ۳۵ تا ۳۹ - ۱۱۰۲)

پاسخ: گزینه ۲

می‌دانیم:

$$f(x) = \text{sign}(x) = \begin{cases} 1 & x > 0 \\ 0 & x = 0 \\ -1 & x < 0 \end{cases}$$

$$f(3-\sqrt{5}) = \text{sign}(3-\sqrt{5}) \xrightarrow{3-\sqrt{5} > 0} 1$$

$$f(2-\sqrt{3}) = \text{sign}(2-\sqrt{3}) \xrightarrow{2-\sqrt{3} > 0} 1$$

$$2f(3-\sqrt{5}) - 3f(2-\sqrt{3}) = 2(1) - 3(1) = 2 - 3 = -1$$

از طرفی $[1-\sqrt{2}] = -1$ است. پس:

$$\frac{2f(3-\sqrt{5}) - 3f(2-\sqrt{3})}{[1-\sqrt{2}]} = \frac{-1}{-1} = 1$$

تابع علامت

به تابعی گفته می‌شود که:

$$f(x) = \begin{cases} 1 & x > 0 \\ 0 & x = 0 \\ -1 & x < 0 \end{cases}$$

وقتی ورودی‌اش مثبت باشد ($x > 0$)، خروجی‌اش عدد ۱ است.

وقتی ورودی‌اش صفر باشد ($x = 0$)، خروجی‌اش هم صفر است.

وقتی ورودی‌اش منفی باشد ($x < 0$)، خروجی‌اش عدد -۱ است.

و آن را با $\text{sign}(x)$ نمایش می‌دهند.

۴- اگر $[-2x+1] = -4$ باشد، آن گاه حاصل $[x+3]$ کدام است؟ ([ ] نماد جزء صحیح است.)

۲ (۴)

۳ (۳)

۴ (۲)

۵ (۱)

(متوسط - محاسباتی - استاندارد) - صفحه ۳۷ تا ۳۹ - ۱۱۰۲

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

$$[-2x+1] = -4 \Rightarrow -4 \leq -2x+1 < -3 \xrightarrow{-1} -5 \leq -2x < -4 \xrightarrow{\div(-2)} 2 < x \leq 2/5 \xrightarrow{+3} 5 < x+3 \leq 5/5 \Rightarrow [x+3] = 5$$

$$[-2x+1] = -4 \Rightarrow -4 \leq -2x+1 < -3$$

$$\xrightarrow{+(-1)} -4 + (-1) \leq -2x + 1 + (-1) < -3 + (-1)$$

$$\Rightarrow -5 \leq -2x < -4 \xrightarrow{\div(-2)} \frac{-5}{-2} \geq \frac{-2x}{-2} > \frac{-4}{-2}$$

$$\Rightarrow \frac{5}{2} \geq x > 2 \Rightarrow 2 < x \leq 2/5 \Rightarrow [x] = 2$$

حال داریم:

$$[x+3] = [x] + 3 \xrightarrow{[x]=2} 2 + 3 = 5$$

۵- یک فروشگاه فاکتوری مطابق جدول زیر را که به صورت پلکانی تنظیم شده است، می خواهد به مشتریان خود بر حسب مبلغ خرید تخفیف بدهد. بر اساس این جدول اگر یک مشتری سبد خریدی به مبلغ ۵ میلیون تومان داشته باشد، چقدر باید پرداخت کند؟

میزان خرید (تومان)	تخفیف (درصد)
تا ۱,۵۰۰,۰۰۰	۵
مازاد بر ۱,۵۰۰,۰۰۰	۸
مازاد بر ۳,۵۰۰,۰۰۰	۱۰

۴,۵۱,۰۰۰ (۱)

۴,۵۸۵,۰۰۰ (۲)

۴,۶۱۵,۰۰۰ (۳)

۴,۶۸۵,۰۰۰ (۴)

(دشوار - کاربردی - سریع) - صفحه ۳۴ و ۳۵ - ۱۱۰۲

پاسخ: گزینه ۳

مقدار تخفیف برای خرید به مبلغ ۵,۰۰۰,۰۰۰ تومان را محاسبه می کنیم:

$$\frac{5}{100}(1,500,000) + \frac{8}{100}(3,500,000 - 1,500,000) + \frac{10}{100}(5,000,000 - 3,500,000)$$

$$= 75,000 + \frac{8}{100}(2,000,000) + \frac{10}{100}(1,500,000)$$

$$= 75,000 + 160,000 + 150,000 = 385,000$$

تخفیف کالا را از مبلغ سبد خرید کم می کنیم تا مبلغ قابل پرداخت تعیین شود:

$$5,000,000 - 385,000 = 4,615,000$$

سوتی های پرتکرار!

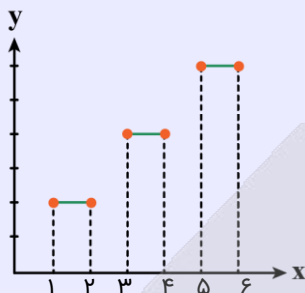
اگر دانش آموز برای ۵ میلیون خرید فقط ۱۰٪ تخفیف اعمال کند:

$$5,000,000 \times \frac{10}{100} = 500,000 \Rightarrow 5,000,000 - 500,000 = 4,500,000$$

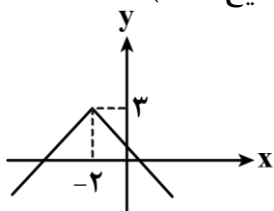
توابع پلکانی:

به توابع چندضابطه‌ای که تمام ضابطه‌هایشان عددی ثابت و نمودارشان چیزی شبیه پلکان است، توابع پلکانی می‌گوییم. به نمونه بین:

$$f(x) = \begin{cases} 2 & 1 \leq x \leq 2 \\ 4 & 3 \leq x \leq 4 \\ 6 & 5 \leq x \leq 6 \end{cases}$$

۶- نمودار تابع $y = -|x-a| - b$ به صورت زیر است. مقدار $[a - \frac{1}{2}] + [b - \frac{3}{2}]$ کدام است؟ ([ ] نماد جزء صحیح است.)

(۱) -۵

(۲) -۶

(۳) -۷

(۴) -۸

(متوسط - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۳۷ تا ۴۴ - ۱۱۰۲

پاسخ: گزینه ۴

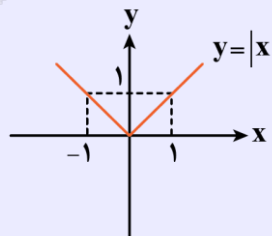
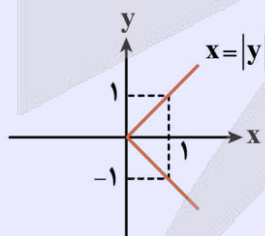
طبق نمودار داده شده، نمودار $y = -|x|$ دو واحد به چپ $(x+2)$ و ۳ واحد به بالا انتقال داده شده است. پس ضابطه تابع باید به صورت $y = -|x+2| + 3$ باشد. با مقایسه این ضابطه با ضابطه داده شده داریم:

$$\begin{cases} y = -|x-a| - b \\ y = -|x+2| + 3 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} a = -2 \\ b = -3 \end{cases}$$

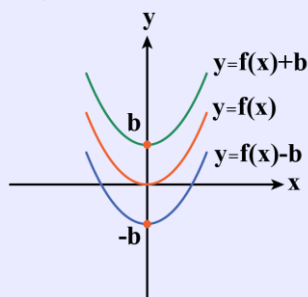
حال خواهیم داشت:

$$\begin{aligned} [a - \frac{1}{2}] + [b - \frac{3}{2}] &= [-2 - \frac{1}{2}] + [-3 - \frac{3}{2}] \\ &= [-\frac{5}{2}] + [-\frac{9}{2}] = -3 - 5 = -8 \end{aligned}$$

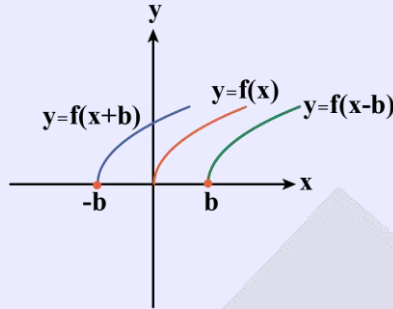
بهتر است شکل این دو نمودار را بلد باشیم.

(۱) انتقال عمودی: نمودار $y = f(x) \pm b$ همان نمودار $y = f(x)$ فقط b واحد به بالا یا پایین می‌رود.

۲) انتقال افقی: فرض کنید b عددی مثبت باشد.

الف) برای رسم نمودار تابع $y=f(x+b)$ ، نمودار $f(x)$ را b واحد به چپ می‌بریم.
ب) برای رسم نمودار تابع $y=f(x-b)$ ، نمودار $f(x)$ را b واحد به راست می‌بریم.

۷- اگر $f(x) = \begin{cases} -x^2 + 3 & x > 1 \\ x^3 & x \leq 1 \end{cases}$ و $g(x) = \begin{cases} x-2 & x \geq 0 \\ 5 & x < 0 \end{cases}$ باشد، آن‌گاه حاصل $\frac{(f \times g)(-1)}{(f + 3g)(0)}$ کدام است؟

- (۱) $\frac{5}{6}$ (۲) $-\frac{5}{6}$ (۳) $\frac{5}{2}$ (۴) $-\frac{5}{2}$

(آسان - محاسباتی - سریع ۱) - صفحه ۴۵ تا ۴۹ - ۱۱۰۲)

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

$$\left. \begin{aligned} \text{صورت: } (f \times g)(-1) &= f(-1) \times g(-1) = (-1)^3 \times 5 = -5 \\ \text{مخرج: } (f + 3g)(0) &= f(0) + 3g(0) = 0 + 3(-2) = -6 \end{aligned} \right\} \Rightarrow \text{حاصل نهایی} = \frac{5}{6}$$

$$\frac{(f \times g)(-1)}{(f + 3g)(0)} = \frac{f(-1) \times g(-1)}{f(0) + 3g(0)}$$

$$f(-1) = (-1)^3 = -1, \quad g(-1) = 5$$

$$f(0) = (0)^3 = 0, \quad g(0) = 0 - 2 = -2$$

$$\frac{(-1) \times (5)}{0 + 3(-2)} = \frac{-5}{-6} = \frac{5}{6}$$

در نتیجه داریم:

۸- اگر $f(x)$ تابعی همانی و $g(x) = x - 3$ باشد آن‌گاه نمودار تابع $(f + g)(x)$ محور x ها را با کدام طول قطع می‌کند؟

- (۱) $0/5$ (۲) $-0/5$ (۳) $1/5$ (۴) $-1/5$

(متوسط - محاسباتی - استاندارد ۱) - صفحه ۴۵ تا ۵۴ - ۱۱۰۲)

پاسخ: گزینه ۳

$f(x)$ تابعی همانی است؛ پس $f(x) = x$

$$h(x) = (f + g)(x) = f(x) + g(x) = x + x - 3 = 2x - 3$$

$$h(x) = 2x - 3$$

برای دریافت محل تلاقی نمودار با محور x ها کافی است معادله $h(x) = 0$ را حل کنیم:

$$2x - 3 = 0 \Rightarrow 2x = 3 \Rightarrow x = \frac{3}{2} = 1/5$$

۹- اگر $f = \left\{ (-1, 4), (\sqrt{3}, 6), \left(\frac{1}{\sqrt{2}}, -4\right), (\sqrt{3}, -1) \right\}$ و $g = \left\{ (2, -3), (-4, 1), (\sqrt{5}, -2), \left(\sqrt{\frac{1}{4}}, 2\right) \right\}$ تابع $\frac{f \times g}{f - g}$ فقط شامل یک

زوج مرتب به صورت $(a - 2b, \frac{a}{6})$ باشد، مقدار $a - b$ کدام است؟

۴/۷۵ (۴)

۳/۷۵ (۳)

۴/۲۵ (۲)

۳/۲۵ (۱)

دشوار - محاسباتی - زمانبر (۱) - صفحه ۴۵ تا ۴۹ - ۱۱۰۲

پاسخ: گزینه ۲

$$D_f : \left\{ -1, \sqrt{3}, \frac{1}{\sqrt{2}}, \sqrt{3} \right\}$$

$$D_g : \left\{ 2, -4, \sqrt{5}, \sqrt{\frac{1}{4}} = \frac{1}{2} \right\} \Rightarrow D_f \cap D_g = \left\{ \frac{1}{2} \right\}$$

$$\frac{f \times g}{f - g} \xrightarrow{x = \frac{1}{2}} \frac{f\left(\frac{1}{2}\right) \times g\left(\frac{1}{2}\right)}{f\left(\frac{1}{2}\right) - g\left(\frac{1}{2}\right)} = \frac{-4 \times 2}{-4 - 2} = \frac{-8}{-6} = \frac{4}{3}$$

پس تابع $\frac{f \times g}{f - g} = \left\{ \left(\frac{1}{2}, \frac{4}{3}\right) \right\}$ است که در مقایسه با زوج مرتب $(a - 2b, \frac{a}{6})$ داریم:

$$\frac{a}{6} = \frac{4}{3} \Rightarrow 3a = 24 \Rightarrow a = 8$$

$$a - 2b = \frac{1}{2} \Rightarrow 8 - 2b = \frac{1}{2} \Rightarrow 8 - \frac{1}{2} = 2b \Rightarrow \frac{15}{2} = 2b \Rightarrow 15 = 4b \Rightarrow b = \frac{15}{4} = 3 \frac{3}{4} \Rightarrow a - b = 8 - 3 \frac{3}{4} = 4 \frac{1}{4}$$

اعمال جبری روی توابع زوج مرتبی

دو تابع $f = \{(a, m), (b, n), (c, p)\}$ و $g = \{(a, q), (b, r), (d, s)\}$ را در نظر بگیرید.
برای اعمال جبری بین توابع داده شده مراحل زیر را طی می‌کنیم. (فرض کنید $f + g$ را بخواهند.)
(۱) ابتدا اشتراک دامنه‌ها را پیدا می‌کنیم:

$$D_f \cap D_g = \{a, b\}$$

(۲) سپس عمل جبری مورد نظر را روی مؤلفه‌های دوم دامنه‌های مشترک پیاده می‌کنیم:

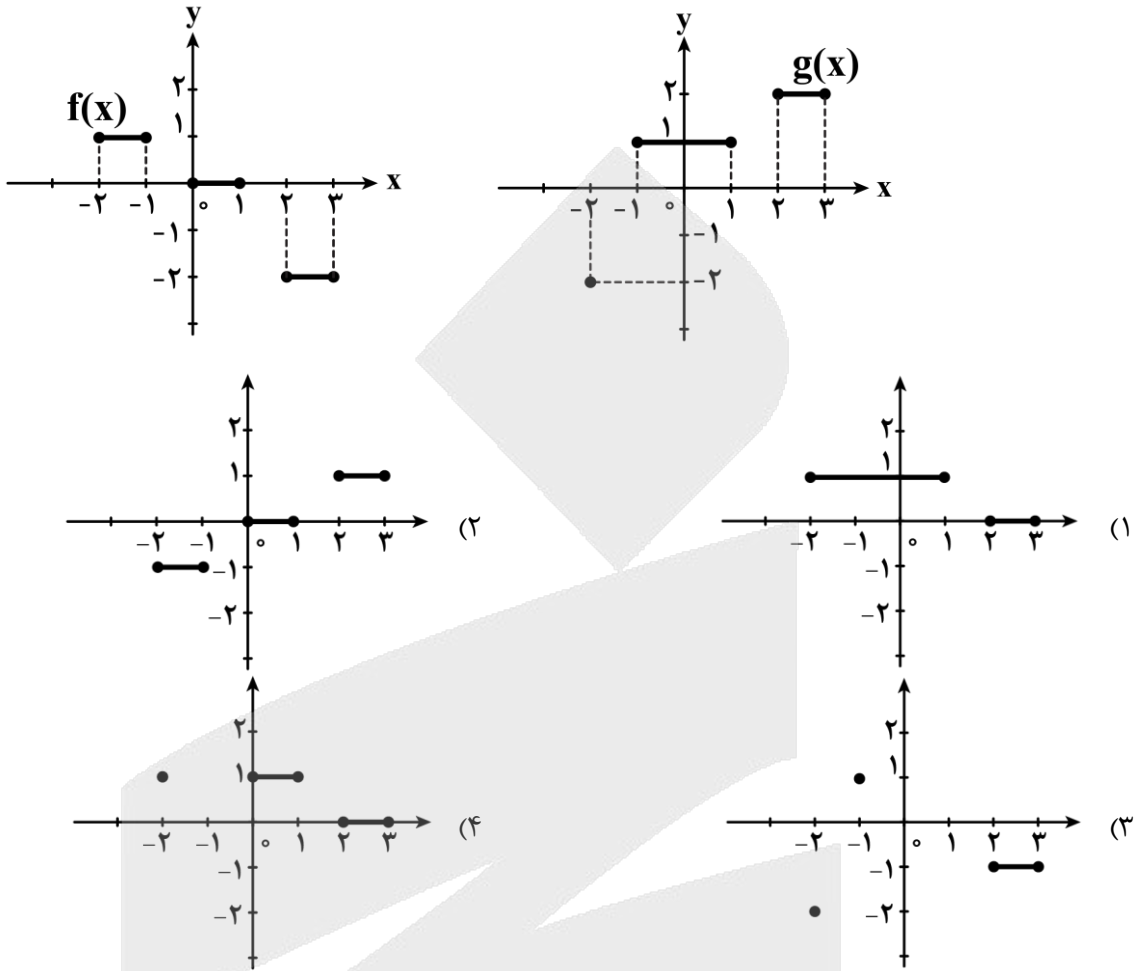
$$f + g = \{(a, m+q), (b, n+r)\}$$

در عمل تقسیم باید حواسمان باشد که مخرج صفر نشود.

۱۰- اگر نمودار توابع f و g به صورت زیر باشد، آن گاه نمودار تابع $\frac{fg}{f}$ کدام است؟

(متوسط - ترکیبی - زمانبر) - صفحه ۴۵ تا ۵۴ - ۱۱۰۲

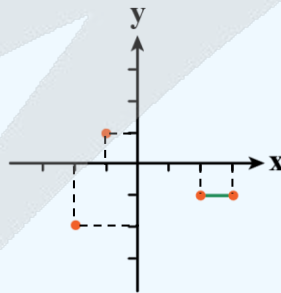
پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

اشتراک دامنه‌ها:

$$D_f \cap D_g = \{-2\} \cup \{-1\} \cup [0, 1] \cup [2, 3]$$

$$\left. \begin{aligned} x = -2 &\Rightarrow \frac{fg}{f} = \frac{-2}{1} = -2 \\ x = -1 &\Rightarrow \frac{fg}{f} = \frac{1}{1} = 1 \\ 0 \leq x \leq 1 &\Rightarrow \frac{fg}{f} = \frac{1}{0} = \text{ت.ن} \\ 2 \leq x \leq 3 &\Rightarrow \frac{fg}{f} = \frac{2}{-2} = -1 \end{aligned} \right\} \Rightarrow$$

گزینه ۳

ابتدا دامنه توابع f و g را به دست می‌آوریم تا دامنه تابع $\frac{fg}{f}$ را تعیین کنیم:

$$D_f : (-2 \leq x \leq -1) \cup (0 \leq x \leq 1) \cup (2 \leq x \leq 3)$$

$$D_g : x = \{-2\} \cup (-1 \leq x \leq 1) \cup (2 \leq x \leq 3)$$

$$\Rightarrow D_f \cap D_g = (x = -2) \cup (x = -1) \cup (0 \leq x \leq 1) \cup (2 \leq x \leq 3)$$

حال باید x هایی که به ازاء آنها $f(x) = 0$ می شود را از $D_f \cap D_g$ حذف کنیم.

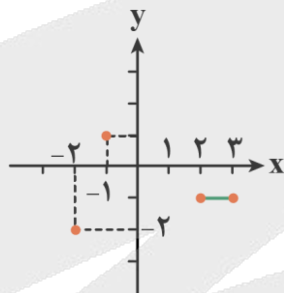
زیرا به ازاء آنها مخرج کسر صفر می شود. در فاصله $0 \leq x \leq 1$ مقدار $f(x)$ برابر صفر است؛ پس این بازه از دامنه اشتراک دو تابع حذف می شوند؛ در نتیجه داریم:

$$D_{\frac{g}{f}} = D_f \cap D_g - \{x \mid f(x) = 0\} = \{x \in \mathbb{R} \mid (x = -1, -2), (2 \leq x \leq 3)\}$$

مقدار $\frac{g}{f}$ در دامنه آنها برابر است با:

$$\left. \begin{array}{l} \xrightarrow{x=-2} \frac{g(-2)}{f(-2)} = \frac{-2}{1} = -2 \\ \xrightarrow{x=-1} \frac{g(-1)}{f(-1)} = \frac{1}{1} = 1 \\ \xrightarrow{2 \leq x \leq 3} \frac{g(x)}{f(x)} = \frac{2}{-2} = -1 \end{array} \right\} \Rightarrow \frac{g}{f}(x) = \begin{cases} -2 & x = -2 \\ 1 & x = -1 \\ -1 & 2 \leq x \leq 3 \end{cases}$$

بنابراین نمودار $\frac{g}{f}$ برابر است با:

۱۱- در یک پژوهش درباره «استفاده دانش آموزان از کتابخانه» مسئله پژوهش به شکلی مطرح شد که هر گروه از مجریان، برداشت متفاوتی از هدف پژوهش داشتند. این اشکال مربوط به کدام گام از گام‌های چرخه آمار است و بر کدام گام از گام‌های چرخه آمار تأثیر می‌گذارد؟

(۱) گام گردآوری داده‌ها که بر روی گام تحلیل داده‌ها اثر می‌گذارد.

(۲) گام بیان مسئله که باعث می‌شود مراحل طرح و برنامه‌ریزی، گردآوری داده‌ها، تحلیل و نتیجه‌گیری درست انجام نشوند.

(۳) گام طرح و برنامه‌ریزی که بر گام‌های گردآوری و تحلیل و تفسیر داده‌ها اثر می‌گذارد.

(۴) گام تحلیل داده‌ها که بر روی گام تفسیر و بحث و نتیجه‌گیری اثرگذار است.

(آسان - مفهومی - سریع) - صفحه ۳۷ تا ۳۹ - ۱۲۰۱

پاسخ: گزینه ۲

اگر در تعریف مسئله، هدف پژوهش دقیق بیان نشود، اجرا کنندگان برداشت‌های متفاوتی از آن خواهند داشت و در نتیجه شیوه گردآوری داده‌ها و تجزیه و تحلیل داده‌ها هم نادرست خواهد بود. (اشکال در گام اول رخ داده و بر روی گام‌های بعدی نیز تأثیرگذار خواهد بود).

۱۲- داده‌های زیر مربوط به ساعات مطالعه غیردرسی تعدادی از دانشجویان است. با حذف داده‌های ۳، ۵ و ۱۲ و افزودن کدام ۳ داده زیر باعث می‌شود تا میانگین و میانه تغییر نکند، اما انحراف معیار افزایش یابد؟

۱۴، ۹، ۱۰، ۸، ۱۲، ۳، ۵، ۱۱

(۴) ۱ و ۵ و ۱۶

(۳) ۱ و ۴ و ۱۵

(۲) ۱۰ و ۸ و ۲

(۱) ۷ و ۷ و ۶

ابتدا داده‌ها را مرتب می‌کنیم:

۳, ۵, ۸, ۹, ۱۰, ۱۱, ۱۲, ۱۴

$$\text{میانۀ} = \frac{۹+۱۰}{۲} = ۹/۵$$

$$\bar{X} = \frac{۳+۵+۸+۹+۱۰+۱۱+۱۲+۱۴}{۸} = \frac{۷۲}{۸} = ۹$$

$$\begin{aligned} \text{واریانس} &= \frac{(۳-۹)^2 + (۵-۹)^2 + (۸-۹)^2 + (۹-۹)^2 + (۱۰-۹)^2 + (۱۱-۹)^2 + (۱۲-۹)^2 + (۱۴-۹)^2}{۸} \\ &= \frac{۳۶+۱۶+۱+۰+۱+۴+۹+۲۵}{۸} = \frac{۹۲}{۸} = ۱۱/۵ \end{aligned}$$

۳ داده حذف شده دارای مجموع (۱۲+۵+۳=۲۰) و مجموع مجزورات اختلاف آن‌ها از میانگین ۹ $(۳-۹)^2 + (۵-۹)^2 + (۱۲-۹)^2 = ۹+۱۶+۳۶=۶۱$ است. برای آن که میانگین ثابت باشد، باید مجموع داده‌ها برابر ۲۰ گردد که در گزینه‌های ۱، ۲ و ۳ مجموع داده‌ها برابر ۲۰ است. از آنجا که میانۀ داده‌ها $۹/۵$ است؛ پس در داده‌های جدید باز هم داده‌های چهارم و پنجم باید ۹ و ۱۰ باشند:

$$\text{گزینه ۱} \Rightarrow ۶, ۷, ۷, ۸, ۹, ۱۰, ۱۱, ۱۴ \Rightarrow \text{میانۀ} = \frac{۸+۹}{۲} = ۸/۵$$

$$\text{گزینه ۲} \Rightarrow ۲, ۸, ۸, ۹, ۱۰, ۱۰, ۱۱, ۱۴ \Rightarrow \text{میانۀ} = \frac{۹+۱۰}{۲} = ۹/۵$$

$$\text{گزینه ۳} \Rightarrow ۱, ۴, ۸, ۹, ۱۰, ۱۱, ۱۴, ۱۵ \Rightarrow \text{میانۀ} = \frac{۹+۱۰}{۲} = ۹/۵$$

پس گزینه ۱ شرط حفظ میانۀ را ندارد؛ پس این گزینه نیز رد می‌شود. حال به سراغ انحراف معیار می‌رویم.

انحراف معیار زمانی افزایش می‌یابد که داده‌های جدید اضافه شده نسبت به داده‌های حذف شده ما دورافتاده‌تر باشند یا به زبان ریاضی مجموع مربعات انحرافات داده‌های جدید از میانگین بزرگ‌تر از مجموع مربعات انحرافات داده‌های حذف شده از میانگین باشد. پس در این مورد شرط آن است که مجموع مربعات داده‌های اضافه شده بزرگ‌تر از ۶۱ باشد.

$$\text{گزینه ۲} \Rightarrow ۲, ۸, ۱۰ \Rightarrow (۲-۹)^2 + (۸-۹)^2 + (۱۰-۹)^2 = ۴۹+۱+۱=۵۱$$

$$\text{گزینه ۳} \Rightarrow ۱, ۴, ۱۵ \Rightarrow (۱-۹)^2 + (۴-۹)^2 + (۱۵-۹)^2 = ۶۴+۲۵+۳۶=۱۲۵$$

پس گزینه ۳ صحیح است.

(۱) میانگین: اگر n داده به شکل $X_1, X_2, \dots, X_n$ داشته باشیم، میانگین ($\bar{X}$) آن‌ها را به صورت زیر محاسبه می‌شود:

$$\bar{X} = \frac{X_1 + X_2 + \dots + X_n}{n}$$

(۲) میانۀ (Q_2): میانۀ تعدادی داده، عددی است که داده‌ها را به دو دسته مساوی تقسیم می‌کند، به طوری که یک دسته بزرگ‌تر و یک دسته کوچک‌تر از آن است.

(۳) واریانس و انحراف معیار SD: دو شاخص مهم پراکندگی هستند که میزان پراکندگی داده‌ها را نسبت به میانگین نشان می‌دهند. انحراف معیار (σ) همان جذر واریانس (σ^2) است.

(۴) دامنه میان چارکی: حاصل تفاضل چارک سوم و اول است و آن را با IQR نمایش می‌دهیم:

$$IQR = Q_3 - Q_1$$

- ۱۳- در پژوهشی درباره تأثیر مطالعه همراه با موسیقی بر نمرات، داده‌ها نشان می‌دهد دامنه تغییرات گروه «مطالعه همراه با موسیقی» بیشتر از گروه «مطالعه در سکوت» است اما میانگین هر دو گروه تقریباً برابر است. در تحلیل داده‌ها نتیجه درست‌تر کدام است؟
- (۱) موسیقی تأثیر مثبت دارد؛ چون میانگین دو گروه برابر است.
  - (۲) تمرکز گروه اول پایدارتر است؛ چون دامنه تغییرات بزرگ‌تری دارد.
  - (۳) ثبات عملکرد در گروه «مطالعه در سکوت» بیشتر است؛ زیرا پراکندگی کمتری دارند.
  - (۴) چون میانگین دو گروه برابر است؛ پس وضعیت هر دو گروه مشابه است.

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۳۲ تا ۳۹ - ۱۲۰۱

پاسخ: گزینه ۳

از آنجا که دامنه تغییرات یکی از معیارهای پراکندگی است و در اینجا مقدار آن در یک گروه بیشتر از دیگری است؛ پس در گروهی که دارای دامنه تغییرات کمتر است، عملکرد گروه، ثبات بیشتری دارد. در اینجا در گروه «مطالعه در سکوت» ثبات عملکردی بیشتر است.

- ۱۴- برای شرکت در مسابقات ورزشی مدارس، ۲۲۵ نفر از دانش‌آموزان یک مدرسه ثبت‌نام کرده‌اند به طوری که هر دانش‌آموز فقط حق شرکت در یک رشته را دارد. مدیر مدرسه برای این کار نمودار دایره‌ای رسم کرد تا متوجه شود کدام رشته ورزشی بیشترین متقاضی را دارد. زاویه مرکزی مربوط به رشته والیبال کدام است و این کار در کدام گام از گام‌های چرخه آمار صورت می‌گیرد؟

تعداد	رشته ورزشی
۸۹	فوتبال
x	والیبال
۳۸	کشتی
۴۶	بسکتبال
۲۱	بدمینتون

- (۱) $48/2^\circ$ - گام دوم
- (۲) $48/6^\circ$ - گام چهارم
- (۳) $49/2^\circ$ - گام دوم
- (۴) $49/6^\circ$ - گام چهارم

(متوسط - استدلالی - استاندارد) - صفحه ۳۲ تا ۴۴ - ۱۲۰۱

پاسخ: گزینه ۴

بررسی سریع:

تناسب: $\alpha = 49/6$ و در گام چهارم داده‌ها را تحلیل می‌کنیم و نتایج را ارائه می‌دهیم.

$$\frac{31}{225} = \frac{\alpha}{360}$$

$$31 = 225 - (89 + 38 + 46 + 21) = 225 - 194 = 31$$

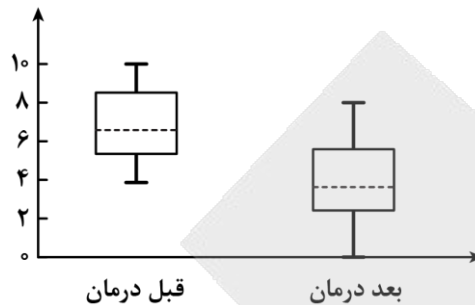
حال با تشکیل یک نسبت تناسب ساده می‌توان به جواب دست یافت:

$$\frac{31}{225} = \frac{\alpha}{360} \Rightarrow \alpha = \frac{31 \times 360}{225} = 49/6^\circ$$

در گام چهارم (تحلیل داده‌ها) داده‌ها را تحلیل می‌کنیم و نتایج را ارائه می‌دهیم. منظور از تحلیل داده‌ها در واقع گزارش معیارها و ارائه نمودارها و دیگر نتایج آماری است.

۱۵- در مطالعه‌ای بر روی نوع خاصی از درد مزمن گروهی از پژوهشگران با پیشنهاد یک نوع درمان جدید از بیماران خواستند میزان درد خود را بر روی یک محور ۱۰ سانتی‌متری علامت بزنند (از صفر کمترین تا ۱۰ بیشترین). نتایج این بررسی در دو نمودار جعبه‌ای زیر نمایش داده شده است. (نمودار سمت چپ مربوط به میزان درد بیماران قبل از درمان و نمودار سمت راست مربوط به میزان درد بیماران پس از درمان است.)

با توجه به نمودارهای داده‌شده، متغیر مورد بررسی از نوع ..... و با مقیاس ..... و مقایسه این دو نمودار نشان می‌دهد که .....

- (۱) کمی - فاصله‌ای - تقریباً نیمی از بیماران بعد از درمان درد کمتری نسبت به تمامی بیماران قبل از درمان داشتند.
- (۲) کمی - نسبتی - تقریباً نیمی از بیماران بعد از درمان درد کمتری نسبت به نیمی از بیماران قبل از درمان داشتند.
- (۳) کمی - فاصله‌ای - تقریباً ۷۵ درصد از بیماران بعد از درمان درد کمتری از ۲۵ درصد بیماران قبل از درمان داشتند.
- (۴) کمی - نسبتی - تقریباً ۲۵ درصد از بیماران بعد از درمان درد کمتری نسبت به تمامی بیماران قبل از درمان داشتند.

(متوسط - مفهومی - زمانبر) - صفحه ۴۱ تا ۴۲ - ۱۲۰۱

پاسخ: گزینه ۱

نوع متغیر کمی - مقیاس آن فاصله‌ای است. زیرا میزان درد بر حسب درجه یا نمره طبق مقیاس عددی (مثلاً از ۰ تا ۱۰) سنجیده شده است که فاصله‌ها معنی دارند ولی صفر در این مقیاس قراردادی است یعنی نقطه دلخواهی برای مبنای مقایسه‌ای و فاصله‌ای است. بررسی اولیه نمودارها نیز نشان می‌دهد که تقریباً نیمی از بیماران بعد از درمان (خط‌چین وسط جعبه سمت راست نشان‌دهنده عدد (۴) درد کمتری نسبت به تمامی بیماران قبل از درمان دارد.

۱۶- اگر f تابع مدل ریاضی هریک از مسائل زیر باشد، دامنه کدام تابع زیرمجموعه‌ای از اعداد طبیعی (N) نیست؟

- (۱) تعداد گل‌های زده قهرمان جام جهانی در ده جام جهانی اخیر
- (۲) مصرف برق ماهیانه یک خانه در ماه‌های سال گذشته
- (۳) سرعت لحظه‌ای یک دوندۀ دوی ماراتن
- (۴) تعداد شرکت‌کنندگان آزمون کنکور انسانی در هر سال

(آسان - مفهومی - سریع) - صفحه ۴۸ - ۱۲۰۲

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع

در سرعت لحظه‌ای یک دونده، دامنه زمان است که زیرمجموعه‌ای از اعداد حقیقی است.

بررسی گزینه‌ها:

- (۱) دامنه شماره ۱ تا ۱۰ جام‌های جهانی اخیر است که زیرمجموعه‌ای از N برد مقادیر مربوط به تعداد گل‌های زده در جام‌های جهانی ده سال اخیر است.
- (۲) دامنه اعداد ۱ تا ۱۲، شماره ماه‌های سال است.
- (۳) دامنه زمان از لحظه صفر تا زمان پایان دونده در لحظه رسیدن به خط پایان است که زیرمجموعه‌ای از R است.
- (۴) دامنه شماره سال‌های برگزاری کنکور است که زیرمجموعه‌ای از N است.

- ۱۷- اگر f تابع مدل ریاضی هر کدام از مسائل زیر باشد، در چه تعداد از آن‌ها دامنه تابع زیرمجموعه اعداد طبیعی ($\mathbb{N}$) است؟
- (الف) میزان آب مصرفی ماهیانه یک خانه از اول سال
 (ب) میزان مصرف بنزین یک شهر در هر ساعت
 (ج) تعداد شرکت‌کنندگان سالیانه مسابقات المپیاد دانش‌آموزی
- (۱) صفر (۲) یک (۳) دو (۴) سه

(آسان - خط به خط - سریع - صفحه ۴۶ تا ۴۸ - ۱۳۰۲)

پاسخ: گزینه ۴

بررسی موارد:

- (الف) میزان آب مصرفی ماهیانه یک خانه از اول سال
 دامنه تابع ماه‌های سال (ماه اول، ماه دوم و ...) ← دامنه زیرمجموعه اعداد طبیعی
 (ب) میزان مصرف بنزین یک شهر در هر ساعت
 ← دامنه تابع هر ساعت است (ساعت اول، ساعت دوم و ...) ← دامنه زیرمجموعه اعداد طبیعی است.
 (ج) تعداد شرکت‌کنندگان سالیانه مسابقات المپیاد دانش‌آموزی ← دامنه تابع سال‌های مورد نظر است (مثل ۱۴۰۰، ۱۴۰۱ و ...) که زیرمجموعه اعداد طبیعی است.

مدل‌سازی

گاهی سعی می‌کنیم اتفاقاتی که به‌طور طبیعی در دنیای واقعی رخ می‌دهد را به‌صورت یک رابطه ریاضی بیان کنیم. به این کار مدل‌سازی گفته می‌شود. به نمونه ببین:

در یک باشگاه ورزشی، در سه روز اول هفته، به ازای ۲ برابر شماره روز، افراد ثبت‌نام می‌کنند و هر ۴ روز بعدی، دو نفر بیشتر از شماره روز ثبت‌نام می‌کنند. مدل ریاضی این عبارت به‌صورت زیر است:

$$f(n) = \begin{cases} 2n & n = 1, 2, 3 \\ n+2 & n = 4, 5, 6, 7 \end{cases}$$

- ۱۸- در مثلث خیام مجموع اعداد هر سطر، یک دنباله با جمله عمومی a_n می‌سازد. حاصل $a_2 + a_4 + a_6$ کدام است؟
- (۱) ۴۲ (۲) ۴۴ (۳) ۴۶ (۴) ۵۲

(متوسط - محاسباتی - استاندارد - صفحه ۵۲ - ۱۳۰۲)

پاسخ: گزینه ۱

پس طبق درسنامه زیر، مجموع جملات هر سطر، دنباله $1, 2, 4, 8, 16, \dots$ را می‌سازد که جمله عمومی آن به‌صورت $a_n = 2^{n-1}$ است. در نتیجه:

$$a_2 = 2 = 2^{2-1} = 2^1 = 2$$

$$a_4 = 2^{4-1} = 2^3 = 8$$

$$a_6 = 2^{6-1} = 2^5 = 32$$

و در نهایت:

$$a_2 + a_4 + a_6 + a_8 = 2 + 8 + 32 = 42$$

مثلث خیام به‌صورت زیر است:

$$\begin{array}{ccccccc} & & & & & & 1 \\ & & & & & 1 & \\ & & & & 1 & & \\ & & 1 & & & & \\ & 1 & & & & & \\ 1 & & & & & & \\ & 1 & & & & & \\ & & 1 & & & & \\ & & & 1 & & & \\ & & & & 1 & & \\ & & & & & 1 & \\ & & & & & & 1 \end{array}$$

$1 \rightarrow$ مجموع عناصر $= 1 = 2^0$
 $1 \ 1 \rightarrow$ مجموع عناصر $= 2 = 2^1$
 $1 \ 2 \ 1 \rightarrow$ مجموع عناصر $= 4 = 2^2$
 $1 \ 3 \ 3 \ 1 \rightarrow$ مجموع عناصر $= 8 = 2^3$
 $1 \ 4 \ 6 \ 4 \ 1 \rightarrow$ مجموع عناصر $= 16 = 2^4$

۱۹- اگر جمله n ام یک دنباله به صورت $a_n = \frac{5n-2}{2n-4}$ باشد و مقدار جمله n ام این دنباله برابر $4/5$ باشد، مقدار جمله $(n-1)$ ام کدام است؟

۸/۵ (۴)

۷/۵ (۳)

۶/۵ (۲)

۵/۵ (۱)

(متوسط - محاسباتی - استاندارد) - صفحه ۵۳ - ۱۲۰۲

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

$$a_n = 4/5 \Rightarrow \frac{5n-2}{2n-4} = \frac{4}{5} \Rightarrow n = 4$$

$$a_{(n-1)} = a_{(3)} = \frac{5(3)-2}{2(3)-4} = \frac{15-2}{6-4} = \frac{13}{2} = 6/5$$

$$a_n = \frac{5n-2}{2n-4}, a_n = 4/5 = \frac{4}{5}$$

$$\Rightarrow \frac{4}{5} = \frac{5n-2}{2n-4} \xrightarrow[\text{وسطین}]{\text{طرفین}} 18n - 36 = 10n - 4$$

$$18n - 10n = -4 + 36 \Rightarrow 8n = 32 \Rightarrow n = \frac{32}{8} = 4$$

در نتیجه مقدار جمله $(n-1)$ ام یا $(4-1)$ ام یعنی مقدار جمله سوم برابر است با:

$$a_3 = \frac{5(3)-2}{2(3)-4} = \frac{15-2}{6-4} = \frac{13}{2} = 6/5$$

۲۰- جمله n ام و رابطه بازگشتی دنباله‌ها نوشته شده است. در چه مواردی از آن‌ها هر دو رابطه داده شده صحیح هستند؟

$$3, 1, \frac{1}{3}, \frac{1}{9}, \dots$$

$$a_n = 3^{2-n} \quad (\text{ب})$$

$$a_{n+1} = \frac{a_n}{3}, a_1 = 3$$

(۴) هر دو مورد

(۳) مورد «ب»

$$5, 8, 11, 14, \dots$$

$$a_n = 4n + 1 \quad (\text{الف})$$

$$a_{n+1} = a_n + 3, a_1 = 5$$

(۲) مورد «الف»

(۱) هیچ کدام

(متوسط - محاسباتی - استاندارد) - صفحه ۵۲ تا ۵۳ - ۱۲۰۲

پاسخ: گزینه ۳

بررسی موارد:

(الف) جمله عمومی (جمله n ام) نادرست است $a_n = 3n + 2$ است.

اما رابطه بازگشتی درست است. $a_{n+1} = a_n + 3, a_1 = 5$

(ب) جمله n ام و رابطه بازگشتی داده شده درست است.

$$a_n = 3^{2-n}$$

$$\xrightarrow{n=1} a_1 = 3^{2-1} = 3^1 = 3$$

$$\xrightarrow{n=3} a_3 = 3^{2-3} = 3^{-1} = \frac{1}{3}$$

$$\xrightarrow{n=2} a_2 = 3^{2-2} = 3^0 = 1$$

$$\xrightarrow{n=4} a_4 = 3^{2-4} = 3^{-2} = \frac{1}{3^2} = \frac{1}{9}$$

$$a_{n+1} = \frac{a_n}{3}, a_1 = 3$$

$$\xrightarrow{n=1} a_2 = \frac{a_1}{3} = \frac{3}{3} = 1$$

$$\xrightarrow{n=2} a_3 = \frac{a_2}{3} = \frac{1}{3}$$

$$\xrightarrow{n=3} a_4 = \frac{a_3}{3} = \frac{\frac{1}{3}}{3} = \frac{1}{9}$$

جمله n ام: همان طور که می‌دانید برای اغلب توابع می‌توان ضابطه‌ای متناسب با آن نوشت. دنباله‌ها نیز به همین صورت هستند. به ضابطه‌ای که بتوان با آن دنباله را توصیف کرد، جمله عمومی یا جمله n ام گفته می‌شود و آن را با a_n نشان می‌دهیم.

رابطه بازگشتی: در صورتیکه a_n یک جمله از دنباله باشد و جمله قبلی آن a_{n-1} باشد، اگر a_n را بر حسب a_{n-1} (یا کلاً جملات قبل یا بعدش) پیدا کنیم، به آن رابطه، رابطه بازگشتی می‌گوییم.

برای دیدن پاسخنامه ویدئویی آزمون
برای دیدن پاسخنامه ویدئویی آزمون
یا روی لینک زیر بزنید!
پاسخنامه ویدئویی آزمون

بودجه‌بندی
این آزمون

علوم و فنون ادبی (۳): اختیارات شاعری (۱): زبانی + لف و نشر / صفحه‌های ۴۸ تا ۵۹
علوم و فنون ادبی (۲): فصل یکم + کارگاه تحلیل فصل یکم / صفحه‌های ۱۰ تا ۳۴

سهم در
کنکور

این مبحث حدوداً ۱۰ تست از ۳۰ تست کنکور را پوشش داده است.

۲۱- کدام عبارت از دیدگاه تاریخ ادبیات «ایراد» دارد؟

- ۱) کمال‌الدین اسماعیل، مداح جلال‌الدین خوارزمشاه در سال ۶۳۵ هـ. ق. به دست مغولان در اصفهان کشته شد.
- ۲) جریان پیچیده‌نویسی در قرن هفتم، با محتوای عمدتاً تاریخ حاکمان وقت در آثاری همچون تاریخ و صاف و تاریخ جهانگشای جوینی دیده می‌شود.
- ۳) در اواخر دوره مغول، بساط حکومت آخرین خلیفه عباسی، المستعصم بالله، برچیده شد و توجه به زبان فارسی رونق بیش‌تری گرفت.
- ۴) کتاب تاریخ گزیده، شرح احوال بیش از صد تن از شاعران ایرانی از آغاز تا زمان مؤلف است.

(متوسط - خط به خط - سریع) - صفحه ۱۷ - ۱۱۰۱

پاسخ: گزینه ۴

کتاب تاریخ گزیده، تاریخ پیامبران، خلفای چهارگانه، خلفای بنی عباس و تاریخ ایران را تا سال ۷۳۰ هـ. ق. در برمی‌گیرد.

حواست باشه!

کتاب تذکره دولت‌شاه شرح احوال بیش از صد تن از شاعران ایرانی از آغاز تا زمان مؤلف است.

تاریخ ادبیات فارسی در قرن‌های (هفتم، هشتم و نهم)

- کمال‌الدین اسماعیل مداح جلال‌الدین خوارزمشاه ← در سال ۶۳۵ هـ. ق. به دست مغولان در اصفهان کشته شد. درباره قتل‌عام ۶۳۳ هـ. ق. در اصفهان می‌گوید:

کس نیست تا بر وطن خود گیرد
دی بر سر مرده‌ای دو صد شیون بود
نثر این دوره به دو جریان گرایش پیدا کرد:

جریان ساده‌نویسی	طبقات ناصری و مرصعالعباد
جریان پیچیده‌نویسی	با محتوای عمدتاً تاریخ حاکمان وقت ← تاریخ و صاف و جهانگشای جوینی

- در اواخر دوره مغول، بساط حکومت آخرین خلیفه عباسی، المستعصم بالله، برچیده شد و توجه به زبان فارسی رونق بیش‌تری گرفت.
- کتاب تذکره دولت‌شاه، شرح احوال بیش از صد تن از شاعران ایرانی از آغاز تا زمان مؤلف است.

۲۲- کدام موارد درباره «عطار نیشابوری» درست است؟

- الف: او به همراه نجم‌الدین کبری در یورش ویرانگر مغول، کشته شد.
  - ب: خواجوی کرمانی چند مثنوی به پیروی از عطار سروده است.
  - ج: جامی مثنوی‌هایی به پیروی از وی سروده که تحفة الاحرار یکی از آنهاست.
  - د: شیوه او در تذکره‌الاولیاء در کتاب نفحات الانس نیز به کاررفته است.
- ۱) «الف» و «ج»   ۲) «الف» و «د»   ۳) «ب» و «ج»   ۴) «ب» و «د»

(متوسط - خط به خط - سریع) - صفحه ۱۸ - ۱۱۰۱

پاسخ: گزینه ۲

بررسی موارد نادرست:

- ۱) خواجو چند مثنوی به پیروی از پنج گنج نظامی سروده که نشان‌دهنده استادی او در شاعری است.
- ۲) جامی مثنوی‌هایی به پیروی از نظامی سرود که تحفة الاحرار یکی از آنهاست.

عطار نیشابوری

او به همراه نجم‌الدین کبری در یورش ویرانگر مغول، کشته شد.

جامی کتاب نجات‌الانس را به شیوه تذکره‌الاولیای عطار در بیان حقایق عرفانی نوشت.

آثار او شامل: «دیوان اشعار، الهی نامه و تذکره‌الاولیا» می‌شود.

۲۲- نویسنده و سراینده آثار، در کدام گروه «همگی» درست است؟

- ۱) (جامع‌التواریخ: رشیدالدین فضل‌الله همدانی) - (عشاق‌نامه: فخرالدین عراقی) - (المعجم فی معاییر اشعار العجم: شمس قیس رازی)
- ۲) (تاریخ گزیده: حمدالله مستوفی) - (جمشید و خورشید: سلمان ساوجی) - (تذکره دولتشاه: امیرعلی شیرنوازی)
- ۳) (اخلاق‌الاشراف: مولوی) - (بهارستان: سعدی) - (لمعات: فخرالدین عراقی)
- ۴) (تاریخ جهانگشا: عطاملک جوینی) - (صدپند: عبید زاکانی) - (مرصادالعباد: نجم‌الدین کبری)

(دشوار - خط به خط - سریع ۶ - صفحه ۱۹ - ۱۱۰)

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۲) تذکره دولتشاه: دولتشاه سمرقندی، تذکره دولتشاه را به تشویق امیر علیشیر نوایی نوشته است.
- ۳) اخلاق‌الاشراف: از آثار عبید زاکانی است.
- ۴) مرصادالعباد: از آثار نجم‌الدین رازی است. (نجم‌الدین رازی را با نجم‌الدین کبری اشتباه نگیرید!)

شاعران و نویسندگان سده‌های هفتم، هشتم و نهم			
شاعر و نویسنده	نام اثر	قرن	توضیحات
کمال‌الدین اسماعیل	شعر داخل کتاب	هفتم	- مداح جلال‌الدین خوارزمشاه - توسط مغولان در اصفهان کشته شد.
مولانا جلال‌الدین بلخی معروف به مولوی	مثنوی معنوی (نظم) دیوان شمس (نظم) فیه ما فیه (نثر) مجالس سبعة (نثر) مکاتیب (مجموعه نامه‌ها، نثر است.)	هفتم	- از شاخص‌ترین شاعران عارف - فعالیت در دو محور اندیشه و احساس - بیان معارف بشری در دیوان شمس - مکاتیب، مجموعه نامه‌های مولانا به قلم خود اوست.
سعدی	گلستان (نثر مسجع) بوستان (قالب مثنوی)	هفتم	- فرمانروای ملک سخن - سی و پنج سال گرد جهان گشت - سخن‌گوی ضمیر خودآگاه ایرانی - سرآمد شاعران در سرودن غزل‌های عاشقانه - طبع‌آزمایی در بیشتر قالب‌ها
فخرالدین عراقی	مثنوی عشاق‌نامه لمعات (نظم و نثر)	هفتم	- در هر فصل مثنوی عشاق‌نامه به یکی از مباحث عرفانی پرداخته است و سخن را با تمثیل و حکایت به اتمام رسانده است.
نجم‌الدین رازی	مرصادالعباد من المبدأ الی المعاد	هفتم	- معروف به نجم‌دابه - از منشیان و نویسندگان توانا - عارف وارسته این دوره - کتاب مرصادالعباد را در بیان سلوک دین و تربیت نفسانی انسان نوشت. - نثر کتاب گاهی ساده و گاهی دارای سجع و موازنه است. - در خلال موضوعات کتاب، احادیث، آیات و اشعاری از خود و دیگر نویسندگان نقل می‌کند.
عطاملک جوینی	تاریخ جهانگشای جوینی (جزء آثار پیچیده، مصنوع و دشوار)	هفتم	- از نثرنویسان و افراد بانفوذ حکومت مغولان - کتاب تاریخ جهانگشا در شرح ظهور چنگیز، احوال و فتوحات او، تاریخ خوارزمشاهیان، فتح قلعه‌های اسماعیلیه و حکومت جانشینان حسن صباح نوشته شده است.
خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی	جامع‌التواریخ (نثر عالمانه و پخته)	هفتم	- از چهره‌های علمی و سیاسی عصر ایلخانان - وزیر مقتدر غازان‌خان و اولجایتو - تأسیس عمارت ربع رشیدی در تبریز

شمس قیس رازی	المعجم فی معاییر اشعار العجم	هفتم	- از نخستین و مهم‌ترین آثار در علم عروض و قافیه، بدیع و نقد شعر - نثر کتاب در مقدمه مصنوع - نثر در اصل کتاب ساده و عالمانه
خواجوی کرمانی	دیوان اشعار	هشتم	- تأثیر غزل‌های او بر حافظ - سرودن چند مثنوی به پیروی از پنج گنج نظامی (نشان‌دهنده استادی او) - شعر او کمال‌یافته و پخته است.
ابن یمین	قطعات اخلاقی	هشتم	- شاعر عصر سربداران و مردی دهقان پیشه - تأکید بر قناعت‌پیشگی و بی‌اعتباری دنیا
سلمان ساوجی	مثنوی جمشید و خورشید	هشتم	- در غزل توجه به ← سعدی و مولوی - مثنوی جمشید و خورشید به شیوه داستان‌های نظامی - دارای قصایدی در سبک عراقی
عبید زاکانی	منظومه موش و گربه رساله دلگشا (نثر) اخلاق‌الاشرف (نثر) صد پند (نثر)	هشتم	- شاعر خوش‌ذوق و آگاه، دارای انتقادهای ظریف اجتماعی - به تصویرکشیدن تزویر و ریاکاری حاکمان - بیان ناهنجاری‌های اجتماعی در منظومه موش و گربه، به شیوه طنز و تمثیل
حمدالله مستوفی	تاریخ گزیده	هشتم	- کتاب او درباره: «تاریخ پیامبران و خلفای چهارگانه، خلفای بنی‌عباس و تاریخ ایران تا سال ۷۳۰ هـ. ق.» است.
جامی	بهارستان (نثر مسجع) نجات الانس (نثر) تحفة الاحرار (نظم)	نهم	- بهارستان به تقلید از ← گلستان - نجات الانس به شیوه ← عطار - تحفة الاحرار به پیروی از ← نظامی
شاه نعمت‌الله ولی	دیوان اشعار	نهم	- مقام بلند در تصوّف و طریقت - سرسلسله صوفیان نعمت‌الهی
دولتشاه سمرقندی	تذکره دولتشاه	نهم	- کتاب تذکره دولتشاه را به تشویق امیر علیشیر نوایی نوشته است. - این کتاب شرح احوال بیش از صد تن از شاعران ایرانی از آغاز تا زمان مؤلف است.

۲۴- هریک از عبارات زیر کدام شخصیت ادبی را معرفی می‌نماید؟

- از شاخص‌ترین شاعران عارف قرن هفتم است که در دو محور اندیشه و احساس آثار جاودانه‌ای پدید آورد.
- از شاعران قرن هشتم که لحن سخن او گزنده، طنزآمیز و سرشار از خیرخواهی و اصلاح‌طلبی است.
- اقدام مهم فرهنگی او تأسیس عمارت ربع رشیدی در تبریز است که در حکم دانشگاه آن زمان بوده است.
- وی در غزل توجه خاصی به سعدی و مولوی داشته و دارای قصایدی نیز در سبک عراقی است.

- ۱) فخرالدین عراقی - عبید زاکانی - حمدالله مستوفی - سلمان ساوجی
- ۲) جلال‌الدین بلخی - حافظ - خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی - سلمان ساوجی
- ۳) شمس قیس رازی - عبید زاکانی - حمدالله مستوفی - جامی
- ۴) مولوی - حافظ - خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی - جامی

(متوسط - خط به خط - سریع) - صفحه ۱۷ - ۱۱۰۱

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

عبارت اول مربوط به مولوی یا همان جلال‌الدین بلخی است. ← رد گزینه‌های «۱» و «۳»
عبارت آخر مرتبط به سلمان ساوجی است. ← رد گزینه «۴»

بررسی موارد:

- مولانا جلال‌الدین بلخی معروف به مولوی از شاخص‌ترین شاعران عارف است که در دو محور اندیشه و احساس آثار جاودانه‌ای پدید آورد.
- حافظ از شاعران سرآمد قرن هشتم است. او با تلفیق عشق و عرفان، غزل فارسی را به کمال رسانید. لحن سخن او گزنده، طنزآمیز و سرشار از خیرخواهی و اصلاح‌طلبی است.

- خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی یکی دیگر از چهره‌های علمی و سیاسی در عصر ایلخانان به شمار می‌رود. وی وزیر مقتدر غازان خان و اولجایتو بود. مهم‌ترین کتاب او جامع‌التواریخ نام دارد که به نثری عالمانه و پخته نوشته شده است. اقدام مهم فرهنگی او تأسیس عمارت ربع رشیدی در تبریز است که در حکم دانشگاه آن زمان بوده است.
- سلمان ساوجی از دیگر شاعران قرن هشتم است که در غزل توجه خاصی به سعدی و مولوی داشته و دارای قصایدی نیز در سبک عراقی است. مثنوی جمشید و خورشید او به شیوه داستان‌های نظامی سروده شده است.

۲۵- در متن زیر از دیدگاه تاریخ ادبیات چند خطا به چشم می‌خورد؟

«سبک عراقی از اوایل قرن هفتم تا اواخر قرن نهم به مدت ۳۰۰ سال، سبک غالب متون ادب فارسی بود. مغولان در اوایل قرن هفتم (۶۱۶ هـ. ق.) به نواحی مرزی ایران حمله کردند و بعد به تدریج بر نواحی دیگر هم چیرگی یافتند. اولین نشانه‌های تغییر سبک از زمان مغولان آغاز شده بود. وضعیت زبان و ادبیات فارسی در این دوره، برخلاف بسیاری از دانش‌های دیگر، به‌نوعی دچار سستی و نابسامانی گردید.»

(۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

(دشوار - خط به خط - سریع) - صفحه ۱۳ - ۱۱۰۱

پاسخ: گزینه ۳

سه خطا در متن وجود دارد:

- (۱) سبک عراقی از اوایل قرن هفتم تا اوایل قرن دهم به مدت ۳۰۰ سال، سبک غالب متون ادب فارسی بود.
- (۲) اولین نشانه‌های تغییر سبک از زمان سلجوقیان آغاز شده بود.
- (۳) وضعیت زبان و ادبیات فارسی در این دوره، مثل بسیاری از دانش‌های دیگر، با دوره‌های پیش از خود متفاوت شد و به‌نوعی دچار سستی و نابسامانی گردید.

تاریخ ادبیات فارسی قرن‌های (هفتم، هشتم و نهم)

- سبک عراقی از اوایل قرن هفتم تا اوایل قرن دهم ← به مدت ۳۰۰ سال، سبک غالب متون ادب فارسی بود
- مغولان در اوایل قرن هفتم (۶۱۶ هـ. ق.) به نواحی مرزی ایران حمله کردند و بعد به تدریج بر نواحی دیگر هم چیرگی یافتند.
- اولین نشانه‌های تغییر سبک از زمان ← سلجوقیان آغاز شده بود.
- وضعیت زبان و ادبیات فارسی در این دوره، مانند بسیاری از دانش‌های دیگر، به‌نوعی دچار سستی و نابسامانی گردید.

۲۶- چند عبارت درباره ویژگی‌های ادبیات قرن نهم درست است؟

- ایجاد فرصت برای ابراز عقاید صاحبان مذاهب مختلف
- گسترش هنرهایی چون مینیاتور، معماری و تذهیب و تاریخ‌نویسی و ...
- سطحی و تقلیدی بودن ادبیات این دوره
- آراستن قرآن کریم و شاهنامه به تصاویر زیبا در زمان بایسنقر میرزا
- به شمار رفتن شهر شیراز در حکم مرکز ادبی این عصر
- گسترش قلمرو زبان و ادبیات فارسی از شبه‌قاره هند تا آسیای صغیر

(۱) ۲ (۲) ۳ (۳) ۴ (۴) ۵

(دشوار - خط به خط - سریع) - صفحه ۱۸ - ۱۱۰۱

پاسخ: گزینه ۲

بررسی موارد نادرست:

- ایجاد فرصت برای ابراز عقاید صاحبان مذاهب مختلف: ویژگی ادبیات قرن هشتم
- به شمار رفتن شهر شیراز در حکم مرکز ادبی این عصر: ویژگی ادبیات قرن هشتم
- گسترش قلمرو زبان و ادبیات فارسی از شبه‌قاره هند تا آسیای صغیر: ویژگی ادبیات قرن هشتم

تاریخ ادبیات فارسی در قرن نهم

- بعد از حمله مغولان ← تیمور گورکانی به ایران حمله کرد.
- آنچه پس از حمله مغول سالم یا نیمه سالم مانده بود، مانند فارس یا در زمان ایلخانان مغول مختصر تجدید حیاتی یافته بود، همه از میان رفت.
- تیموریان از نیمه دوم قرن هشتم تا اوایل قرن دهم در ایران حکومت کردند.
- بازماندگان تیمور مانند بازماندگان چنگیز از فرهنگ ایرانی تأثیر پذیرفتند.
- در عهد آنان هنرهایی چون ← مینیاتور، معماری، تذهیب و تاریخ‌نویسی ادامه یافت و ادبیات رونقی تازه گرفت.
- کسانی مانند ← جامی و دولت‌شاه کتاب‌های ارزشمندی نوشتند.
- نبود رونق بنیادی در ادبیات این دوره باعث شد تا کتاب‌های تحقیقی این دوره عمدتاً سطحی و ادبیات هم تقلیدی و فاقد نوآوری باشد.
- پس از مرگ تیمور، شاهرخ ← شهر هرات را مرکز فرمانروایی خود قرار داد و از شاعران، نقاشان و هنرمندان خوش‌نویس حمایت نمود.
- بایسنقر میرزا، پسر شاهرخ، هنرمند و هنردوست بود.
- در زمان او قرآن کریم و شاهنامه فردوسی را به خط خوش نگاشتند و با تصاویر زیبا آراستند.

۲۷- در چند مورد از ابیات زیر آرایه متناقض‌نما به کار رفته است؟

کشتی ما را شکستن بادبانی می‌شود
برود از دل من و از دل من آن نرود
بر دل بلا فشانم و بر جان خورم دریغ
عزیز هر دو عالم می‌شدم گر خوار می‌بودم
عالمی در خواب ناز از دیده بیدار کیست
به آب دیده طهارت کنند و غسل به خون

(۴) سه

(۳) پنج

(۲) چهار

(۱) دو

الف: موج این دریا به سعی ناخدا محتاج نیست
ب: هر چه جز بار غمت بر دل مسکین من است
ج: خواهم ز بهر لذت آزار زندگی
د: تلاش عزت دنیا مرا افکند در خواری
ه: دیده‌بانی هست لازم کاروان خفته را
و: در آن مقام که احرام عشق می‌بندند

(متوسط - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۶۰ - ۱۲۰۶

پاسخ: گزینه ۲

در ابیات «الف»، «ج»، «د» و «و» آرایه متناقض‌نما یافت می‌شود:

- الف) شکستن (شکسته شدن) کشتی موجب بادبانی و حرکت آن است.
- ج) لذت بردن از زندگی با آزار دیدن یا آزار خواستن به قصد لذت بردن از زندگی
- د) عزیز شدن با خواری یا با خواری به عزت رسیدن
- و) غسل کردن با خون

متناقض‌نما

دو مفهوم متضاد را به یک نفر یا یک چیز در یک زمان و مکان واحد نسبت دهیم.

شرط آرایه تناقض	
شرط زمان	دو امر متضاد به یک نفر در یک زمان واحد نسبت داده شود.
شرط مکان	دو امر متضاد به یک نفر در یک مکان واحد نسبت داده شود.

انواع تناقض

<p>در این نوع از تناقض با توجه به مفهوم بیت متوجه می‌شویم که آرایه تناقض به کار رفته است. پادشاهم که به دست تو اسیر افتادم با توجه به مفهوم بیت متوجه می‌شویم که شاعر می‌گوید: «از زمانی که در دست تو اسیر شده‌ام، دقیقاً آن هنگام، زمان آزادی من است.»</p> <p>مثال: ز کوی یار می‌آید نسیم باد نوروزی باد باعث خاموش شدن چراغ می‌شود؛ ولی در این شعر، باد چراغ را روشن می‌کند؛ پس تناقض داریم.</p> <p>مثال: یا رب به که شاید گفت این نکته که در عالم رخساره به کس ننمود آن شاهد هر جایی این بیت از حافظ به این داستان اشاره دارد که معشوقی که همه او را دیده‌اند، روی خود را به کسی نشان نداد.</p>	تناقض مفهومی
<p>در این نوع تناقض دو کلمه متضاد با یک کسره (-) به هم متصل می‌شوند. دست غریق یعنی فریاد بی‌صدایم</p> <p>مثال: گوش ترحمی کو از ما نظر نیوشد؟ فریاد + - بی‌صدا = تناقض دارد، فریاد نمی‌تواند بی‌صدا باشد</p> <p>مثال: در دل ساغر شراب هست چو آتش در آب آب + - خشک = تناقض دارد، آب نمی‌تواند خشک باشد.</p> <p>طرفه که هست آب خشک و آب روان است باد</p>	تناقض در حالت ترکیب

آتش آب سوز عشق آمد

مثال: آب آتش افروز، عشق آمد

در واقع آب باید آتش را خاموش کند، نه بالعکس.

ما را **یکشست یار به انفاس عیسوی**

مثال: این قصه عجب شنو از بخت واژگون

انفاس عیسوی اشاره به نفس حضرت عیسی دارد که مردگان را زنده می‌کرد؛ بنابراین نفس حضرت عیسی باید باعث زنده شدن شود، نه بالعکس.

اگر می‌دید **معراج زیا افتادن** ما را

مثال: فلک در خاک می‌گلتید از **شرم سرافرازی**

در خاک گلتیدن فلک، شرم سرافرازی و معراج زیا افتادن تناقض دارد.

که **درد یار پیری چهره عین درمان است**

مثال: عجب مدار که در عین درد خاموشم

درمان بودن درد، تناقض دارد.

ولی معاشر **رندان پارسا** می‌باش

مثال: مرید طاعت بیگانگان مشو حافظ

رندان پارسا تناقض دارد. یک نفر نمی‌تواند هم رند (اوباش) و هم پارسا باشد.

مثال: **از تهی سرشار /** جویبار لحظه‌ها جاری است.....

از تهی (خالی) سرشار (پر) بودن تناقض دارد.

هیچ دانا زین معما در جهان آگاه نیست

مثال: چیست این سقف بلند **ساده بسیار نقش**

ساده بسیار نقش تناقض دارد.

وصال و هجر یکسان می‌نماید

مثال: مرا کز جام عشقت مست گشتم

یکسان بودن وصال و هجر تناقض دارد.

۲۸- آرایه‌های مقابل همه ابیات درست است؛ به جز:

- ۱) دلبر آن به که به آزار، دلم شاد کند
- ۲) کشته تیغ جفایت دل درویش من است
- ۳) تو در این خاکدان از لنگر غفلت زمین گیری
- ۴) وقتی کمند زلفت دیگر کمان ابرو

- کعبه ویران کند و بتکده آباد کند (متناقض نما - تضاد)
 خسته تیر بلایت جگر ریش من است (جناس - موازنه)
 وگرنه سیل را دل زین خراب آباد می‌گیرد (تشبیه - متناقض نما)
 این می‌کشد به زورم وان می‌کشد به زاری (لف و نشر مرتب - جناس)

(متوسط - ترکیبی - استاندارد ۶ - صفحه ۶۰ - ۱۲۰۶)

پاسخ: گزینه ۲

جناس: تیغ و تیر

موازنه: توازن واژه‌های هموزن به‌طور کامل رعایت نشده است و واژگان «دل و جگر» و «درویش و ریش» هموزن نیستند و موازنه شکل نگرفته است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

تضاد: ویران و آباد - کعبه و بتکده

۱) متناقض نما: شاد کردن دل با آزار یا شاد شدن دل با آزار

تناقض: خراب آباد

۲) تشبیه: لنگر غفلت (اضافه تشبیهی)

جناس: می‌کشد و می‌گشود (جناس ناهمسان حرکتی)

۳) لَف و نشر: لَف‌ها: کمند زلف و کمان ابرو - نشرها: این می‌کشد و آن می‌گشود

لف و نشر

لَف در لغت به معنای «پیچیدن» و نشر به معنی «گستردن» است.

در اصلاح ادبی: آوردن دو یا چند واژه در یک مصراع و آوردن توضیحات مربوط به آن‌ها در همان مصراع یا مصراعی دیگر.

به کلماتی که به‌صورت ناقص به‌کاررفته‌اند و نیاز به توضیح دارند، «لَف» می‌گویند.

به توضیحات کلمات داده شده که در همان مصراع یا مصراع روبه‌رو می‌آید، «نشر» می‌گویند.

مثال: منعم مکن از دیدن **قد و رخ و چشمش** من انس به **سرو و گل و بادام** گرفتم

در مثال بالا «قد = لَف یک»، «رخ = لَف دو»، «چشم = لَف سه» است. همچنین «سرو = نشر یک»، «گل = نشر دو»، «بادام = نشر سه» است.

۲۹- نوع لف و نشر در کدام گزینه متفاوت است؟

در جود و حلم و خشم و لطف مهربان خویش
با رخ و زلف تو شرح کفر و ایمان گفته‌ایم
فارغ از کشمکش سبحة و زَنار شدیم
نهفته طلعت خورشید را به ظلمت شام

۱) آب و زمین و نار و هوا را جز او که کرد
۲) ما به عهد حسن تو ترک دل و جان گفته‌ایم
۳) پا کشیدیم «فروغی» ز در مسجد و دیر
۴) در آمد از درم آن گل‌گذار وز رخ و زلف

(متوسط - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۵۹ - ۱۲۰۶

پاسخ: گزینه ۲

نوع لف و نشر در گزینه «۲» نامرتب و در سایر گزینه‌ها مرتب است.

بررسی گزینه‌ها:

۱) لف‌ها: آب، زمین، نار، هوا - نشرها: جود، حلم، خشم، لطف

۲) لف‌ها: رخ و زلف - نشرها: کفر و ایمان

حواست باشه!

«ایمان» مربوط به «رخ» و «کفر» مربوط به «زلف» است و چنان‌که می‌بینیم ترتیب «نشرها» رعایت نشده است.

۳) لف‌ها: مسجد و دیر (معبد مسیحیان یا زرتشتیان) - نشرها: سبحة (تسیح) و زَنار (شال مسیحیان یا زرتشتیان)

۴) لف‌ها: رخ و زلف - نشرها: طلعت خورشید و ظلمت شام

انواع لف و نشر

لف و نشر مرتب	اگر ترتیب قرارگرفتن نشرها به ترتیب قرارگرفتن لف‌ها باشد، لف و نشر مرتب است.
لف و نشر مشوش	اگر ترتیب قرارگرفتن نشرها به ترتیب قرارگرفتن لف‌ها نباشد، لف و نشر مشوش است.

لف و نشر مرتب

اگر ترتیب قرارگرفتن نشرها به ترتیب قرارگرفتن لف‌ها باشد، لف و نشر مرتب است.

مثال: می‌گساری که لب و چشم تو ببیند داند
که چرا از نظرم شکر و بادام افتاد

لف یک (لب) به اولین نشر (شکر) متصل شده است. لف دو (چشم) به دومین نشر (بادام) متصل شده است. همچنین در مثال بالا رابطه میان لف‌ها و نشرها «مشبه و مشبه‌به» است. لب به شکر، چشم به بادام تشبیه شده است.

مثال: مژه و ابروی او دیدم و با دل گفتم
که به جان از پی آن تیر و کمان باید رفت

لف یک (مژه) به نشر یک (تیر)، لف دو (ابرو) به نشر دو (کمان) تشبیه شده است؛ پس لف و نشر مرتب است.

مثال: مستانه کاش در حرم و دیر بگذری
تا قبله‌گاه مؤمن و ترسا کنم تو را

لف یک (حرم) به نشر یک (مومن) و لف دو (دیر) به نشر دو (ترسا) مرتبط است.

مثال: فرورفت و بر رفت روز نبرد
به ماهی نم خون و بر ماه گرد

مثال: دل و کشور جمع و معمور باد
ز ملک پراکندگی دور باد

مثال: با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است
ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت

لف و نشر مشوش

اگر ترتیب قرارگرفتن نشرها به ترتیب قرارگرفتن لف‌ها نباشد.

مثال: آن نه زلف است و بناگوش که روز است و شب است و آن نه بالای صنوبر که درخت رطب است

لف اول (زلف) به نشر دوم (شب) متصل شده است، لف دوم (بناگوش) به نشر اول (شب) متصل شده است. همچنین رابطه میان لف‌ها و نشرها بر اساس تشبیه است. زلف به شب و بناگوش به روز تشبیه شده است.

مثال: تا رفتنش بینم و گفتنش بشنوم

از پای تا به سر همه **سمع** و **بصر** شوم

لف یک (رفتنش بینم) به نشر دو (بصر شوم)، لف دو (گفتنش بشنوم) به نشر یک (همه سمع شوم) متصل شده است؛ در نتیجه لف و نشر مشوش داریم.

مثال: بنگر به خانه من و بنگر به جان من

از جام عشق او شده این **مست** و آن **خراب**

مثال: گر ز خلق ملامت و گر ز کرده ندامت

کشیدم از تو کشیدم، شنیدم از تو شنیدم

- یک کلمه به تنهایی نمی‌تواند در یک مصراع لف و نشر بسازد باید بیش از یک کلمه وجود داشته باشد.
- هرگاه روابط میان لف و نشرها بر پایه تشبیه باشد به آن «تشبیه ملفوف» می‌گویند.

۳۰- ترتیب آرایه‌های «تشبیه، موازنه، لفّ و نشر مشوش، متناقض نما و تضاد» در ابیات زیر کدام است؟

پیش عزمش باد خاک و نزد قهرش نار آب
با همه تیغ برکشم وز تو سپر بیفکنم
زنده گردد از نسیم لطف تو عظم رمیم
از نیام قهر تیغ خویش را عریان مکن
ز زلف پرشکن آن خال طرار است گیراتر

الف: پیش جودش بحر جوی و نزد حلمش کوه کاه
ب: شهری اگر به قصد من جمع شوند و متفق
ج: اشک گردد از سموم قهر تو آب حیات
د: از سپر انداختن تا می‌شود مغلوب خصم
ه: نباشد دانه را هرچند همچون دام گیرایی

۱) «ج»، «ه»، «الف»، «د»، «ب»

۲) «ج»، «ه»، «الف»، «ب»، «د»

۳) «ج»، «ه»، «الف»، «ب»، «د»

۴) «ج»، «ه»، «الف»، «د»، «ب»

(متوسط - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۶۰ - ۱۲۰۶

پاسخ: گزینه ۲

تشبیه: «سموم قهر» و «نسیم لطف» اضافه تشبیهی هستند.

حواست باشه!

در این بیت «تضاد» هم به کاررفته است.

موازنه: مقابل هم قرار گرفتن کلمات هم‌وزن (ترکیبی از سجع‌های متوازی و متوازن).

حواست باشه!

در این بیت «تضاد و تشبیه» نیز به کاررفته است.

لفّ و نشر مشوش: لف‌ها: دانه و دام
نشرها: زلف و خال

حواست باشه!

«زلف» به «دام» و «خال» به «دانه» مربوط می‌شود، اما ترتیب آن‌ها در ارتباط با یکدیگر رعایت نشده است.

متناقض نما: شاعر سپر انداختن (تسلیم شدن) در برابر دشمن را موجب شکست دشمن دانسته است که چنین مفهومی، تناقض آمیز است.

تضاد: تیغ کشیدن (جنگیدن) و سپر افکندن (تسلیم شدن)

۳۱- در همه ابیات به جز بیت گزینه ..... هر دو نوع تشبیه فشرده یافت می‌شود.

جلوه کردی و عنان اختیارم شد ز کف
مویی از او به دست ندارم چه سان کنم
میخ زمان عدل توست، میخ زمین کوهسار
مصر را بر یوسف بی جرم زندان می‌کند

۱) قد کشیدی دیده‌ام تیر بلا را شد هدف
۲) مویی شدم ز حسرت موی میان او
۳) بیخ جهان عزم توست بیخ فلک نفس کل
۴) از زلیخای جهان بگریز کاین بی‌آبرو

(متوسط - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۳۰ - ۱۱۰۳

پاسخ: گزینه ۳

در بیت گزینه «۳» فقط تشبیه فشرده «بلیغ» اسنادی به کاررفته است.

بررسی گزینه‌ها:

- ۱) اضافی یا اضافه تشبیهی: تیر بلا اسنادی یا غیراضافی: دیده (چشم) به هدف تشبیه شده است.
- ۲) اضافی یا اضافه تشبیهی: موی میان او (کمر او به مو تشبیه شده است) اسنادی یا غیراضافی: [من] همانند مو شدم (شاعر خود را در باریکی و لاغری به مو تشبیه کرده است).
- ۳) اضافی یا اضافه تشبیهی: ندارد اسنادی یا غیراضافی: عزم تو به بیخ جهان - نفس کل به بیخ فلک - عدل تو به میخ زمان - کوهسار به میخ زمین.

حواس باشه!

«بیخ جهان و بیخ فلک» اضافه استعاری هستند.

۴) اضافی یا اضافه تشبیهی: زلیخای جهان (جهان به زلیخا تشبیه شده است). اسنادی: مصر به زندان تشبیه شده است.

راهنمای مسیرت

مهم‌ترین آرایه ادبی پایه یازدهم و کنکور، آرایه تشبیه است که هر ساله در کنکور و آزمون‌های آزمایشی از آن به صورت جداگانه سؤال طراحی می‌شود.

انواع تشبیه

تعداد تشبیه

ارکان تشبیه

از آرایه تشبیه در سه حیطه سؤال طراحی می‌شود

ارکان تشبیه

هر تشبیه از **چهار رکن** تشکیل شده است:

مُشَبَّه	مُشَبِّه	وجه شبه	ادات تشبیه
کسی یا چیزی که به طرف دیگر همانند می‌شود.	کسی یا چیزی که «مشبه» به آن همانند شده است.	علت تشابه دو طرف یعنی چرا مشبه به مشبه به همانند شده؟	هر کلمه‌ای که معنای «مانند» می‌دهد و برای بیان شباهت به کار می‌رود.

می‌توانند حذف شوند ✓

امکان ندارد حذف شوند ✗

نکات مهم تشبیه

۱. مشبه ممکن است به صورت ظاهری حذف شود ولی در واقع وجود دارد.

مثال: شب‌افروزی چو مهتاب جوانی سیه‌چشمی چو آب زندگانی

مشبه ما در واقع ضمیر «تو» است که در ظاهر جمله حذف شده است؛ اما با توجه به شناسه در شب‌افروزی متوجه می‌شویم که منظور شاعر این بوده است که: «تو مانند مهتاب دوران جوانی من شب‌افروز هستی».

مثال: چو عنده لیب چه فریادها که می‌دارم تو از غرور جوانی همیشه در خوابی

مشبه ما ضمیر «من» در مصراع اول حذف شده است؛ اما با توجه به فعل اول شخص متوجه می‌شویم که ضمیر «من» مشبه بوده است.

۲. مشبه به، بعد از ادات تشبیه می‌آید. (۹۹ درصد مواقع به غیر از ادات‌های مرکب)

مثال: گر تو یارا عاشقی مانده این شمع باش جمله شب می‌گداز و جمله شب خوش می‌بسوز

ادات مشبه به   وجه شبه   وجه شبه

تو (مشبه) به شمع (مشبه به) همانند شده است. اگر دقت کنید متوجه می‌شوید که مشبه به بعد از ادات تشبیه؛ یعنی «مانند» آمده است.

مثال: گر خارهای عالم الطاف او ببینند در نرمی و لطافت همچون حریر باشد

ادات مشبه به

خارهای عالم (مشبه) به حریر (مشبه به) به دلیل نرمی و لطافت (وجه شبه) همانند شده است. مشبه به بعد از ادات تشبیه؛ یعنی «همچون» آمده است.

وجه شبه

معمولاً سؤالاتی داده می‌شود که از شما درخواست می‌شود «وجه شبه» را در تشبیه پیدا کنید. ما برای این مسئله یک فرمول خاص و نهفته داریم که با آن می‌توان به سادگی «وجه شبه» را یافت.

چرا فلانی به فلانی تشبیه شده؟

فرمول پیدا کردن وجه شبه

مثال: چشم‌های او از سرخی مانند کاسه خون بود.

سؤال: چرا چشم‌های او به کاسه خون تشبیه شده است؟

پاسخ: به دلیل سرخی

مثال: از طربناکی به رقص آید سحرگه چون نسیم

وجه شبه

هرکه چون گل خواب در آغوش صحرا می‌کند

وجه شبه

کلم اول

مصراع به مصراع معنی کنید:

او مانند نسیم از طربناکی می‌رقصد.

کلم دوم

سؤال بپرسید: چرا او به نسیم تشبیه شده است؟

از طربناکی به رقص آمدن پاسخ سوال است.

در مصراع دوم نیز سؤال بپرسید: چرا هرکس به گل تشبیه شده؟

پاسخ: زیرا در آغوش صحرا خواب می‌کند.

چند نکته در مورد وجه شبه

۱. وجه شبه معمولاً به صورت مصدری است.

۲. وجه شبه همان ویژگی مشابهه است.

۳. برای پیدا کردن وجه شبه فقط کافی است سؤال بپرسیم.

۴. وجه شبه ممکن است از تشبیه حذف شود، در این صورت تشبیه هنری‌تر خواهد بود.

کلاس درس: انواع تشبیه

انواع تشبیه	توضیح
گسترده	«ادات تشبیه» یا «وجه شبه» یا هر دو ذکر شده است.
فشرده	«ادات تشبیه» و «وجه شبه» هر دو حذف می‌شوند.
درون واژه‌ای	یک واژه با ساختمان غیر ساده از مشبه و مشبه‌به تشکیل شده است: ابروکمان، سنگدل
تفضیلی	مشبه از مشبه به برتر است.
پنهان	هیچ‌گونه علامت تشبیه دیده نمی‌شود و از معنا باید متوجه شد.
ملفوف	رابطه بین لف‌ها و نشرها بر اساس تشبیه است.

تشبیه گسترده

توضیح: هرگاه وجه شبه و ادات تشبیه یا فقط یکی از این موارد در بیت وجود داشته باشد تشبیه گسترده داریم.

فرمول تشبیه گسترده = مشبه + ادات تشبیه + مشبه‌به + وجه شبه ← وجود «وجه شبه» یا «ادات» به تنهایی نشان‌دهنده تشبیه گسترده است.

پس هر جا «ادات» ذکر شد تشبیه گسترده داریم.

مثال: شب در بهار میل کند سوی کوتاهی آن زلف چون شب است بر آن روی چون بهار

زلف (مشبه) چون (ادات تشبیه) شب (مشبه‌به) وجه شبه ذکر نشده است، روی (مشبه) چون (ادات تشبیه) بهار (مشبه‌به) است.

مثال: هر چند که رنگ و بوی زیباست مرا چون لاله‌رخ و چو سرو بالاست مرا

شاعر می‌گوید رخ من مانند لاله است؛ بنابراین رخ (مشبه) چون (ادات تشبیه) لاله (مشبه‌به) است.

در هیچ‌کدام از تشبیه‌های بالا وجه شبه ذکر نشده است.

مثال: در زیر آن دو سنبل مُشکین نهفته بود آن عارضین همچو سمن‌زار و لاله‌زار (عارضین = چهره)

عارض یعنی صورت که شاعر آن را به سمن‌زار (گلزار) و لاله‌زار تشبیه کرده است در اینجا دو تشبیه داریم.

تشبیه فشرده

هرگاه در یک تشبیه «ادات» و «وجه شبه» هر دو حذف شوند، آن‌گاه با تشبیه «فشرده» یا «بلیغ» روبه‌رو هستیم.

تشبیه فشرده نیز به دو صورت است:

تشبیه فشرده اسنادی	«مشبه» + «مشبه به» + فعل اسنادی (فعل اسنادی ممکن است حذف شود)
تشبیه فشرده اضافی	«مشبه به» + «مشبه»

• نوع اول (فشرده اسنادی)

مثال: باران حکایتی است که ابری دعاکنان بر پای بستگان گرفتار گریه کرد
 باران (مشبه) مانند یک حکایت (مشبه به) است (فعل اسنادی)
مثال: شکوفه بودی و شادابی بهاری تو به پای رخوت پاییز من هدر می‌شد
 تو (مشبه) مانند یک شکوفه (مشبه به) بودی (فعل اسنادی)
مثال: بر آن بودم که از آهن کنم دل ندانستم که تو آهن‌ریایی
 تو (مشبه) مانند آهن‌ریا (مشبه به) هستی (فعل اسنادی)

سؤال: هر جا ادات تشبیه حذف شده بود پس تشبیه فشرده داریم؟
خبر: برای تشبیه فشرده هم «ادات» و هم «وجه شبه» باید حذف شوند.

مثال:

دل از این کوه بکن، زحمت فرهاد مبر عشق سنگی است که سرسخت‌تر از شیشه توست
 در مثال بالا شاید در نگاه اول به نظر به رسد «عشق سنگی است» تشبیه اسنادی دارد؛ ولی با پرسش مشخص می‌شود.
 عشق مانند سنگ است؟
 بله، چون سرسخت است؛ پس وجه شبه ذکر شده در نتیجه تشبیه گسترده داریم.

• نوع دوم (اضافه تشبیهی)

در ابتدا قبل از آشنایی با اضافه تشبیهی باید مفهوم ترکیب اضافی رو بلد باشید.
توضیح: وقتی دو اسم با نقش‌نمای اضافه (-) به هم متصل شوند، ترکیب اضافی داریم.

مثال: کتاب علی، آتش عشق

تعریف اضافه تشبیهی:

در اضافه تشبیهی یا همان تشبیه فشرده به صورت اضافی مشبه به همراه یک کسره به مشبه متصل می‌شود.
مثال: آتش عشق ← عشق (مشبه) مانند آتش (مشبه به) است.
مثال: خورشید جمال ← جمال (مشبه) مانند خورشید (مشبه به) است.
مثال: مرغ دل ← دل (مشبه) مانند یک مرغ (مشبه به) است.

دو کلمه پیدا کنید که با کسره بهم متصل شده باشند.

روش فلش‌کشی

اگر کلمه دوم را توانستید به کلمه اول تشبیه کنید، اضافه تشبیهی داریم.

مثال: نشد یک‌بار با هم بی‌گرامت بگذریم از غم خدایا قلعه شادی عجب دروازه‌ای دارد
 شادی (مشبه) مانند قلعه (مشبه به) است.

مثال: به دام انتظار او من آن مرغ گرفتارم
 انتظار (مشبه) مانند یک دام (مشبه به) است.

مثال: بر فلک هر شب رسانم برق آه خویش را تا بسوزم کوکب بخت سیاه خویش را
 آه (مشبه) مانند برق (مشبه به) است و بخت سیاه (مشبه) مانند یک کوکب و ستاره (مشبه به) است.

مثال: خانه دل را خدا با آجر مهر آفرید
 دل (مشبه) مانند خانه (مشبه به) است و مهر و محبت (مشبه) مانند آجر (مشبه به) است.

مثال: رؤیای شاهزاده خوشبخت را مباف از جاده خیال سواری نمی‌رسد ← خیال (مشبه) مانند یک جاده (مشبه به) است.

۳۲- با توجه به تشبیهات موجود در ابیات زیر، تعداد وجه شبه‌ها در کدام گزینه به درستی ذکر شده است؟

الف: دل از این دیوصفت مردم هندم بگرفت
ب: در قلعه بود خصمت سیمرغ وار پنهان
ج: آن که چون طومار پیچیده است دل‌ها را به هم
د: شد آن زمانه که رویش به سان دیبا بود

(۱) سه (۲) چهار (۳) پنج (۴) شش

(متوسط - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۳۰ - ۱۱۰۳

پاسخ: گزینه ۲

بررسی موارد:

- الف) به سوی ملک سلیمان رفتن (یک مورد)
- ب) پنهان بودن - پیدا بودن (دو مورد)
- ج) به هم پیچیدن (یک مورد)
- د) وجه شبه ذکر نشده است.

حواست باشه!

در بیت «الف» دو تشبیه، در بیت «ب» دو تشبیه، در بیت «ج» سه تشبیه و در بیت «د» دو تشبیه به کاررفته است.

۳۳- کدام بیت به یک آرایه لفظی و دو آرایه معنوی موجود در بیت زیر آراسته است؟

«جهان مهر و کینت وجه‌ساز نعمت و محنت
جنت از دوحه لطفش به مثل یک ورق است
اگر ندارد تقدیر خشم و عفو تو کس
پیش سیر حکم تو چون خاک باد اندر درنگ
ای در خجالت رخ و زلف تو روز و شب

سپهر عفو و خشم نقش‌بند عزت و خواری
دوزخ از آتش قهرش به اثر یک لهب است
شگفت نیست که نبود مقدر آتش و آب
پیش سنگ حلم تو چون باد خاک اندر شتاب
وی در حمایت لب و چشم تو شهد و سم

(دشوار - ترکیبی - زمانبر) - صفحه ۶۳ - ۱۲۰۶

پاسخ: گزینه ۴

در بیت صورت سؤال و گزینه «۴» آرایه لفظی «موازنه» و آرایه‌های معنوی «تضاد و لف و نشر» به‌طور مشترک یافت می‌شود.

بیت صورت سؤال:

موازنه: مقابل هم قرار گرفتن کلمات هم‌وزن (ترکیبی از سجع‌های متوازن و متوازی)

تضاد: مهر و کین - نعمت و محنت - عفو و خشم - عزت و خواری
لف و نشر (مصراع اول): لف‌ها: مهر و کین - نشرها: نعمت و محنت

لف‌ها (مصراع دوم): عفو و خشم - نشرها: عزت و خواری

بیت گزینه «۴»:

موازنه: مقابل هم قرار گرفتن کلمات هم‌وزن

تضاد: روز و شب - شهد و سم

لف و نشر: لف‌ها: رخ و زلف - نشرها: روز و شب

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) موازنه و تضاد دارد، لف و نشر ندارد.
- ۲) تضاد و لف و نشر دارد، موازنه ندارد.
- ۳) موازنه و تضاد دارد، لف و نشر ندارد.

۳۴- در کدام گزینه، پایه‌های آوایی بیت زیر، درست نشان داده شده است؟

«خوش است نام تو بردن ولی دریغ بود درین سخن که بخواهند برد دست به دست»

- (۱) خُشست / نام تو بُردن / ولی دَ / ریغ بود / دَرین سُ / خَن کِ بِ خا هِن / د بُرد دَسْت / بِ دَسْت
 (۲) خُ شَسْت نا / مِ تِ بُرْدَن / ولی دَ ری / غ بُ وْد / دَرین سُ خَن / کِ بِ خا هِن / د بُر دَس / ت / بِ دَسْت
 (۳) خُوش است نا / مِ تو بُردن / ولی دَ ریغ / بُ وْد / دَرین سُ خَن / کِ بِ خا هِن د / بُرد دَس ت / بِ دَسْت
 (۴) خُوشَسْت نا / مِ تو بُردن و / لی دَریغ / بوْد / دَرین سُ / خَن کِ بِ خا هِن د / بُرد دَسْت بِ / دَسْت

پاسخ: گزینه ۲

(آسان - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۲۵ - ۱۱۰۲

تقطیع هجایی و وزن بیت:

خُ شَسْت نا	مِ تِ بُرْدَن	وَلِی دَرِیغ بُوْد	دَرِیْن سُ خَن کِ بِ خا هِن	د بُر دَسْت	بِ دَسْت
- U - U	- U - U	- U - U	- U - U	- U - U	- U - U
مفاعِلن	فعلاتِن	مفاعِلن	مفاعِلن	فعلِن	مفاعِلن

۳۵- باتوجه به وزن بیت و ترتیب هجاها، با کدام واژه‌ها می‌توان جاهای خالی را پر کرد؟

«برفست ... بازار ... و قمر از آن که ره به ... تو مُشتری آموخت»

- (۱) قیمت - خورشید - دگان
 (۲) رونق - ستاره - مغازه
 (۳) قیمت - زهره - مغازه
 (۴) رونق - آفتاب - دکان

پاسخ: گزینه ۴

(متوسط - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۲۵ - ۱۱۰۲

تقطیع هجایی و وزن بیت:

بِ رَف ت رُو	نَ قِ با زا	رِ آ ف تا	بُ قَ مَر
- U - U	- U - U	- U - U	- U - U
مفاعِلن	فعلاتِن	مفاعِلن	فعلِن

۳۶- در کدام بیت، هیچ اختیار زبانی به کار نرفته است؟

- (۱) گر جمله صنم‌ها را صورت به تو مانستی
 (۲) کسان عتاب کنندم که ترک عشق بگوی
 (۳) وصال کعبه میسر نمی‌شود سعدی
 (۴) سلطان خیالت شبی آرام نگیرد

پاسخ: گزینه ۳

(دشوار - خط به خط - زمانبر) - صفحه ۵۶ - ۱۲۰۵

تقطیع هجایی و وزن بیت:

وِ صا ل کَع	بِ مِ یَس سَر	نِ مِی شَ وْد	سَع دِی
- U - U	- U - U	- U - U	- -
مفاعِلن	فعلاتِن	مفاعِلن	فعلِن (فعلِن)

اختیار زبانی: -

۳۷- در همهٔ ابیات «تغییر کمیّت مصوّت بلند به کوتاه» وجود دارد، به جز:

۱) سیاهی از وطن رود، سپیده‌ای جوان دمد	چو آذرخش نغمه‌ات ز شب شرر برآورد
۲) کند سوقی ای سبب را خانه رس	ولی خوش نیاید به دندان کس
۳) زهی همّت که حافظ راست از دنیی و از عقبی	نیاید هیچ در چشمش به جز خاک سر کویت
۴) جهان بر ابروی عید از هلال و سَمه کشید	هلال عید در ابروی یار باید دید

پاسخ: گزینهٔ ۳

(متوسط - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۵۶ - ۱۲۰۵

تقطیع هجایی و وزن بیت و بررسی اختیارات زبانی:

زِ	هِ	هِم	مَت	کِ	حَا	فِظ	رَا	سِت	أَز	دُن	یِی	یُ	أَز	عُق	بَا
-	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-
نَ	یَا	یَد	هِی	چَ	دَر	چَش	مَش	بِ	جُز	خَا	کِ	سَ	رِ	کُو	یَت
-	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-
مفاعیلن				مفاعیلن				مفاعیلن				مفاعیلن			

اختیارات زبانی:

- حذف همزه: در هجای دهم مصراع اول حذف همزه و عدم حذف همزه یکسان است و تأثیری در وزن شعر ندارد و بهتر است اختیار شمرده نشود.
- تغییر کمیّت مصوّت کوتاه کسره اضافه در هجای دوازدهم و چهاردهم مصراع دوم صورت گرفته است.
- تغییر کمیّت مصوّت بلند: -

بررسی سایر گزینه‌ها:

سِ	یَا	هِی	یَز	وَ	طَن	رَ	وَد	سِ	پِی	دِ	ای	جَ	وَان	دَ	مَد
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
چُ	آ	ذُ	رَخ	شِ	نَع	مِ	أَت	زِ	شَب	شَ	رَر	بَ	رَا	وَ	رَد
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
مفاعیلن				مفاعیلن				مفاعیلن				مفاعیلن			

اختیارات زبانی:

- حذف همزه در هجای چهارم مصراع اول صورت گرفته است.
- تغییر کمیّت مصوّت بلند در هجای سوم مصراع اول صورت گرفته است.

کُ	نَد	سُو	قِی	یِی	سِی	بِ	رَا	خَا	نِ	رَس
-	-	U	-	-	U	-	-	U	-	U
وَ	لِی	خُش	نَ	یَا	یَد	بِ	دَن	دَا	نِ	کَس
-	-	U	-	-	U	-	-	U	-	U
فعولن			فعولن			فعولن			فَعْل	

اختیارات زبانی:

- حذف همزه در هجای پنجم مصراع اول صورت گرفته است.
- تغییر کمیّت مصوّت بلند در هجای چهارم مصراع اول صورت گرفته است.

جَ	هَانَ	بَ	رَب	رُو	یِ	عِی	دَز	هَ	لَا	لَ	وَس	مِ	کِ	شِید
-	U	-	U	-	-	U	-	-	U	-	U	-	U	-
هِ	لَا	لِی	عِی	دَ	رَب	رُو	یِ	رَا	بَا	یَد	دِید	-	-	-
-	U	-	U	-	-	U	-	-	U	-	U	-	-	-
مفاعیلن				فعلاتن				مفاعیلن				فَعْلن		

دِ	گَر	رَع	بَت	کُ	جَا	مَآ	نَد	کَ	سِی	رَا	سُو	یِ	هَش	یَا	رِی
-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	-
چُ	بِی	نَد	دَس	ت	دَر	آ	غُو	ش	مَس	تَا	ن	سَ	حَر	خِی	زَت
-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	-
مفاعیلن				مفاعیلن				مفاعیلن				مفاعیلن			

اختیارات زبانی:

- حذف همزه: -
- تغییر کمیّت مصوّت کوتاه کسره اضافه در هجای دوازدهم مصراع دوم صورت گرفته است.
- تغییر کمیّت مصوّت بلند: -

۳۹- اختیارات زبانی بیت زیر در کدام گزینه کامل ذکر شده است؟

«چون تو مرا بخوانی از بس که شاد گردم
گر ره بود در آتش بیم خطر ندارم»

- تغییر کمیّت مصوّت بلند - حذف همزه - تغییر کمیّت مصوّت کوتاه پایان کلمه
- حذف همزه - تغییر کمیّت مصوّت کوتاه کسره اضافه - تغییر کمیّت مصوّت کوتاه پایان کلمه
- تغییر کمیّت مصوّت بلند - تغییر کمیّت مصوّت کوتاه کسره اضافه
- تغییر کمیّت مصوّت کوتاه پایان کلمه - تغییر کمیّت مصوّت کوتاه کسره اضافه

(دشوار - خط به خط - زمانبر ۵ - صفحه ۵۶ - ۱۲۰۵)

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

این بیت فاقد اختیار تغییر کمیّت مصوت بلند به کوتاه است؛ بنابراین گزینه‌های ۱ و ۳ حذف می‌شوند. در این بیت اختیار حذف همزه هم رخ داده است و به همین دلیل گزینه ۴ نمی‌تواند پاسخ صحیح باشد؛ چراکه گزینه ۲ کامل‌ترین جواب برای این سؤال است.

تقطیع هجایی و وزن بیت و بررسی اختیارات زبانی:

چُن	تُ	مَ	رَا	بِ	خَا	نِی	اَز	بَس	کِ	شَا	د	گَر	دَم		
-	U	-	U	-	-	-	-	-	U	-	U	-	-		
گَر	رَه	بُ	وَد	دَ	رَا	تَش	بِی	مِ	خَ	طَر	نَ	دَا	رَم		
-	-	U	-	U	-	-	-	U	-	U	-	-	-		
مفعول				فاعلاتن				مفعول				فاعلاتن			

یا: «- - U / - U - - / - - U / - U - - : مستفعلن فعولن مستفعلن فعولن»

اختیارات زبانی:

- حذف همزه در هجای ششم مصراع دوم صورت گرفته است.
  - تغییر کمیّت مصوّت کوتاه پایان کلمه در هجای دوم مصراع اول صورت گرفته است.
  - تغییر کمیّت مصوّت کوتاه کسره اضافه در هجای نهم مصراع دوم صورت گرفته است.
- * تغییر کمیّت مصوّت بلند: -

۴۰- وزن بیت زیر، با در نظر گرفتن اختیارات زبانی، در کدام گزینه درست آمده است؟

«گفتند خودی تو در این راه حجاب است
ترک خودی خویش به یک بار گرفتیم»

- مفعولُ مفاعلُ مفاعیلُ فعولن
- مستفعلُ مفعولُ مفاعیلُ فعل
- مفعولُ مفاعیلُ مفاعیلُ فعولن
- مستفعلُ مستفعلُ مستفعلُ فع

تقطیع هجایی و وزن بیت و بررسی اختیارات زبانی:

گُف	تَن	د	خُ	دِی	ی	تُ	دَ	رین	را	ه	ح	جا	بَست
-	-	U	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	-
تَر	کِ	خُ	دِی	ی	خِی	ش	بِ	یک	با	ر	گِ	رِف	تیم
-	-	U	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	-
		مفعول	مفاعیل		مفاعیل			مفاعیل					فعلون

یا: «- / UU - - / UU - - / UU - - : مستفعلُ مستفعلُ مستفعلُ مُستفَّ»

اختیارات زبانی:

- حذف همزه در هجای نهم و چهاردهم مصراع اول صورت گرفته است.
- تغییر کمیّت مصوّت کوتاه کسره اضافه در هجای ششم مصراع اول و هجای دوم و پنجم مصراع دوم صورت گرفته است.
- تغییر کمیّت مصوّت بلند در هجای چهارم مصراع دوم صورت گرفته است.

۴۱- مفهوم کدام بیت از سایر ابیات دور است؟

کجی از تیر بیرون می‌برد زور کمان ما
به صدق دل نفسی از جگر برآر این‌جا
راستی را رایت منصور می‌دانیم ما
گوهر از بحر به قلاب برون می‌آرد

- کلام ما خلائق را به راه راست می‌آرد
- ز صدق، صبح نفس زد به آفتاب رسید
- می‌کشد ما را کجی در خاک و خون چون تیغ کج
- ساده‌لوحی که ز گردون به کجی خواهد کام

در این گزینه شاعر به خودستایی پرداخته و می‌گوید: سخن ما باعث می‌شود مردم به راه راست هدایت شوند، همان‌طور که کمان باعث می‌شود، تیر کج، راست و درست شود. اما مفهوم مشترک سایر گزینه‌ها توصیه به راستی و درستی یا دوری از نادرستی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- صبح از روی صدق و راستی نفس زد و به آفتاب رسید، بنابراین تو هم از روی صدق و راستی، نفسی از صمیم دل برآر.
- کجی و ناراستی همانند تیغ کج و خمیده، ما را به خاک و خون می‌کشد، ما راستی و صداقت را پرچم پیروزی و نجات می‌دانیم.
- فرد ساده‌لوحی که با ناراستی و کجی، می‌خواهد به خواسته‌هایش برسد، مانند کسی است که با قلاب می‌خواهد از دریا گوهر به دست بیاورد. (با قلاب سرکج نمی‌شود گوهر به دست آورد؛ بلکه قلاب سرکج فقط برای صید ماهی است). مفهوم این بیت نیز دوری از ناراستی و کجی است.

۴۲- مفهوم کدام ابیات از «نبینی باغبان چون گل بکار / چه مایه غم خورد تا گل برآرد» دورتر است؟

سبک شمارد در چشم خویش وحشت غار
بکن کز وی به فردا در بهشتی
گوی کردم، مگو که خواهم کرد
در طلب نه سود بیند نه زیان
افلاس عنان از کف تقوی بستاند

- الف: به قاب قوسین آن را برد خدای که او
ب: چو دستت می‌دهد امروز کشتی
ج: گفت کم کن که من چه خواهم کرد
د: تاجر ترس‌ننده طبع شیشه‌جان
ه: با گرسنگی قوت پرهیز نماند

(۱) «الف» - «ج» (۲) «ه» - «د» (۳) «ب» - «الف» (۴) «ج» - «ه»

مفهوم بیت صورت سؤال «نابرده رنج گنج میسر نمی‌شود» است: آیا تاکنون ندیده‌ای باغبان چقدر غم می‌خورد تا گل شکفته می‌شود؟

بررسی موارد:

- الف) خداوند آن کسی را به خود نزدیک می‌کند که سختی‌های راه و در غار مخفی شدن را به جان بخرد و از آن نترسد. (اشاره به ماجرای پیامبر که کافران در پی او بودند و او در غاری مخفی شد): نابرده رنج گنج میسر نمی‌شود.
- پ) وقتی اکنون می‌توانی بذری بکار تا فردا در خوشی باشی: نابرده رنج گنج میسر نمی‌شود.
- ج) از سخن کم کن و کم‌تر بگو که من بعداً می‌خواهم چه کارها کنم! بلکه بگو: که کار را انجام دادم و مگو که انجام خواهم داد. مفهوم این بیت توصیه به عمل‌گرایی است.
- د) تاجری که می‌ترسد و کاری نمی‌کند، به سود و ضرر نمی‌رسد: تا تلاش نکنی به جایی نمی‌رسی: نابرده رنج گنج میسر نمی‌شود.
- ه) انسان گرسنه نمی‌تواند پرهیزگار بماند، فقر تقوا را نابود می‌کند: مضرات فقر

- ۴۲- کدام بیت فاقد یکی از مفاهیم بیت «همه غیبی تو بدانی همه عیبی تو بیوشی / همه بیشی تو بگاهی همه کمی تو فزایی» است؟
- ۱) سوزن ما دوخت هر جا هرچه دوخت
 ۲) ز مشرق به مغرب مه و آفتاب
 ۳) برآورده مردم ز بیرون خروش
 ۴) بر او علم یک ذره پوشیده نیست
- ز آتش ما سوخت هر شمعی که سوخت
 روان کرد و بنهاد گیتی بر آب
 تو با بنده در پرده و پرده‌پوش
 که پیدا و پنهان به نزدش یکی است

(متوسط - مفهومی - سریع) - صفحه ۶۳ - ۱۲۰۶

پاسخ: گزینه ۲

مفهوم این گزینه خالقیت خداوند است: خداوند ماه و آفتاب را از مشرق به مغرب روان کرد و دنیا را روی آب آفرید. این مفهوم در هیچ کدام از قسمت‌های بیت صورت سؤال نیامده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) سوزن ما دوخت هر جا هرچه دوخت: عزت و ذلت به دست اوست: همه بیشی تو بگاهی همه کمی تو فزایی
- ۳) مردم اطلاعی ندارند ولی آبروی دیگران را می‌برند، اما تو به همه‌چیز آگاهی ولی پرده‌پوشی می‌کنی: همه عیبی تو بیوشی.
- ۴) علم هیچ چیزی بر خدا پنهان نیست و او از همه چیز خبر دارد: همه غیبی تو بدانی.

- ۴۴- کدام گزینه با «حرفی است این که خضر به آب بقا رسید / زین چرخ دل‌سیه، دم آبی ندید کس» تناسب مفهومی دارد؟
- ۱) چرخ می‌گردد به کام مردم دون این زمان
 ۲) چون خسیسان، بخت سبز از چرخ مینایی مجو
 ۳) ساده‌لوحی بین که از سوهان ناهموار چرخ
 ۴) چرخ آهن‌دل ز سوز دردمندان فارغ است
- گر به نوبت بود در ایام پیشین آسیا
 از زمین دل برآر این سبزه بیگانه را
 صاف ناگردیده همواری طمع داریم ما
 نیست در مجمر سرایت، آه و دود عود را

(آسان - مفهومی - سریع) - صفحه ۳۶ - ۱۲۰۳

پاسخ: گزینه ۳

مفهوم بیت صورت سؤال این است که روزگار کسی را به کام دل نمی‌رساند و هیچ‌کس در این دنیا به ذره‌ای و لحظه‌ای خوشی نمی‌رسد: این که می‌گویند خضر به چشمه حیات دست یافته است، افسانه و حرفی بیش نیست! همین مفهوم در گزینه (۳) بدین شکل تکرار شده است:

ما انسان‌های ساده‌لوح، از سوهان ناهموار روزگار، همواری و صافی طمع داریم، در حالی که از سوهان ناهموار، چیزی جز ناهمواری به دست نمی‌آید.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) روزگار به کام افراد پست و نالایق است.
- ۲) بخت و اقبال خوب را از روزگار توقع نداشته باش، بخت و اقبال را فقط باید در دل خودت بجویی.
- ۴) همان‌طور که آه و دود عود، به آتش‌دان سرایت نمی‌کند؛ روزگار نیز توجهی به رنج انسان‌های دردمند ندارد.

- ۴۵- کدام گزینه با «از اسب پیاده شو، بر نطح زمین رخ نه / زیر پی پیلش بین شهوات شده نعمان» تناسب مفهومی دارد؟
- (۱) ز آسمان آغاز کارم سخت شیرین می نمود
 (۲) نه خود سریر سلیمان به باد رفتی و بس
 (۳) ز عُمر قسمت ما نیست جز زمان وداع
 (۴) فلک چراغ در انگشت کرده می گردد

(آسان - مفهومی - سریع) - صفحه ۳۵ - ۱۲۰۳

پاسخ: گزینه ۲

مفهوم بیت صورت سؤال ناپایداری قدرت پادشاهان و مرگ آنان است:

از اسب خود پیاده بشو و صورتت را بر زمین بگذار، خواهی دید که «نعمان بن منذر» (= که نام یک پادشاه است) در زیر پای پیلان کشته شده است. در گزینه (۲) نیز به همین مفهوم اشاره شده است:

فقط تخت حضرت سلیمان به باد نرفت، بلکه تمام تخت‌های سلطنت و تمام قدرت‌ها روزی نابود می‌شوند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) فریبکاری روزگار: ابتدا تصور می‌کردم که روزگار با من کنار می‌آید و اوضاع خوبی خواهم داشت، اما فکر نمی‌کردم که روزگار در شهید و عسل، زهر ناب پنهان کرده باشد!
- ۲) شکایت از کوتاهی عُمر: مانند آن چراغی که نزدیک صبح روشن شود (و سریع خاموشش کنند) از عُمر هم فقط رفتن و وداع، نصیب ما شد.
- ۴) به باد رفتن عمر: روزگار، فانوس به دست می‌چرخد و در فکر است که چگونه عُمر تو را به تاراج ببرد.

درس‌های چهارم و پنجم دوازدهم با ۱ تست و درس اول تا سوم یازدهم با ۱ تست، در مجموع ۲ تست از ۱۵ تست کنکور را پوشش داده‌اند.

- ۴۶- به ترتیب پاسخ درست هر یک از پرسش‌های زیر کدام است؟
- هویت جهان اجتماعی بیشتر از کدام لایه‌های فرهنگ تأثیر می‌گیرد؟
  - پرسش «آیا تنها راه شناخت، حس و تجربه است؟» مربوط به کدام دسته از پرسش‌های بنیادی است؟
  - پرسش‌ها و پاسخ‌های بنیادی که همان عقاید اساسی یا تصاویر بنیادی هر فرهنگ را از انسان و جهان می‌سازند، به مثابه چه چیزی عمل می‌کنند؟
  - وقتی فردی مجسمه‌ای می‌سازد، به کدام جهان وارد می‌شود؟
- ۱) لایه‌های عمیق - معرفت‌شناسانه - روح آن فرهنگ - فردی
  - ۲) هنجارها و نمادها - هستی‌شناسانه - شالوده آن فرهنگ - فردی
  - ۳) عقاید و ارزش‌ها - معرفت‌شناسانه - شالوده آن فرهنگ - فرهنگی
  - ۴) لایه‌های سطحی - هستی‌شناسانه - روح آن فرهنگ - فرهنگی

(آسان - خط به خط - استاندارد ۶ - صفحه ۵ - ۱۱۰)

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

پاسخ بخش اول «لایه‌های عمیق (عقاید و ارزش‌ها)»، پاسخ بخش دوم «معرفت‌شناسانه»، پاسخ بخش سوم «روح یا شالوده آن فرهنگ» و پاسخ بخش چهارم «جهان فرهنگی» است.

بررسی موارد:

- هویت جهان اجتماعی بیشتر از لایه‌های عمیق فرهنگ (عقاید و ارزش‌ها) تأثیر می‌گیرد.
- آیا تنها راه شناخت، حس و تجربه است؟ ← پرسش‌های معرفت‌شناسانه
- پرسش‌ها و پاسخ‌های بنیادی، همان عقاید اساسی یا تصاویر بنیادی هر فرهنگ را از انسان و جهان می‌سازند و به مثابه روح یا شالوده آن فرهنگ عمل می‌کنند.

- وقتی فردی مجسمه‌ای می‌سازد از جهان فردی به جهان فرهنگی وارد می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) درست - درست - درست - نادرست
- ۲) نادرست - نادرست - درست - نادرست
- ۴) نادرست - نادرست - درست - درست

۴۷- در بین عبارتهای زیر، کدام یک بخش اول آن نادرست و بخش دوم آن درست است؟

الف - ابعاد اخلاقی و روانی انسانها به بخش اجتماعی جهان انسانی تعلق دارد و هر کدام از ما تجربههای ویژه‌ای داریم که افراد دیگر با ما در آنها شریک نیستند.

ب - بخش اجتماعی جهان انسانی زندگی اجتماعی انسانها را در بر می‌گیرد و این بخش هویت فرهنگی دارد.

ج - فرهنگ شیوه زندگی فردی و اجتماعی انسانها را شکل می‌دهد و خود محصول آگاهی و عمل مشترک انسانهاست.

د - همه فرهنگها عقاید و خصوصیات ذهنی مشترکی را در افراد به وجود می‌آورند و به همین عقاید و خصوصیات مشترک اجازه بروز می‌دهد.

ه - وقتی فردی درباره موضوعی خاص می‌اندیشد، در محدوده ذهنی خود قرار دارد و هنگامی که اندیشه‌اش را به صورت گفته یا نوشته بیان می‌کند، وارد جهان فرهنگی می‌شود.

(۱) «ب» - «ه» (۲) «الف» - «ج» (۳) «الف» - «د» (۴) «ب» - «ج»

پاسخ: گزینه ۲ (متوسط - خط به خط - استاندارد ۵ - صفحه ۱۱۰)

بررسی سریع:

در موارد «الف» و «ج» بخش اول نادرست و بخش دوم درست است.

بررسی موارد:

الف) نادرست (ابعاد اخلاقی و روانی به بخش فردی جهان انسانی تعلق دارد). - درست

پ) درست - درست

ج) نادرست (فرهنگ شیوه زندگی اجتماعی انسانها را شکل می‌دهد). - درست

د) نادرست (هر فرهنگی نوع خاصی از عقاید و خصوصیات ذهنی را در افراد به وجود می‌آورد). - نادرست (به همان نوع از عقاید و خصوصیات، اجازه بروز می‌دهد).

ه) درست - درست

نکته

بخش فردی جهان انسانی را جهان ذهنی و بخش اجتماعی آن را جهان فرهنگی می‌نامند.

۴۸- در متن زیر چند عبارت درست است؟

جهان تکوینی پیش از انسان هم بوده و وجود آن مستقل از خواست و اراده انسان نیست - کسانی که جهان تکوینی را به طبیعت محدود می‌کنند، طبیعت را در مقابل جهان انسانی قرار می‌دهند - این افراد، جهان انسانی را به دو جهان ذهنی و فرهنگی تقسیم می‌کنند و از وجود سه جهان طبیعت، ذهن و فرهنگ سخن می‌گویند - متفکران مسلمان جهان تکوینی را به جهان طبیعت محدود می‌کنند - از نظر متفکران مسلمان جهان تکوینی بخشی از جهان طبیعت است و جهان تکوینی را به دو جهان طبیعت و فوق طبیعت تقسیم می‌کنند.

(۱) ۴ (۲) ۳ (۳) ۲ (۴) ۱

پاسخ: گزینه ۳ (متوسط - خط به خط - استاندارد ۶ - صفحه ۱۱۰)

بررسی سریع:

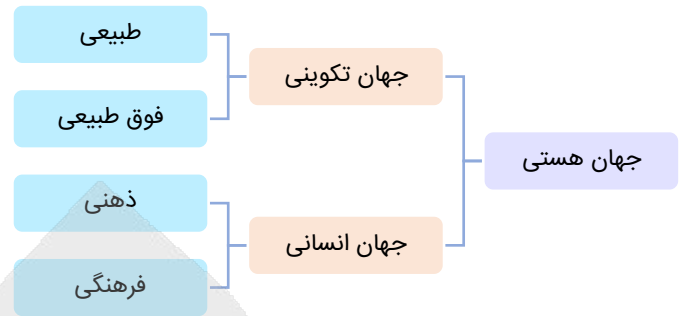
عبارتهای دوم و سوم درست و عبارتهای اول، چهارم و پنجم نادرست هستند.

بررسی موارد نادرست:

عبارت اول: وجود آن مستقل از خواست و اراده انسان است.

عبارت چهارم: جهان تکوینی را به جهان طبیعت محدود نمی‌دانند.

عبارت پنجم: جهان طبیعت بخشی از جهان تکوینی است.

۴۹- با توجه به تعامل جهان‌های ذهنی، فرهنگی و تکوینی، توضیح کدام موارد در ارتباط با نمودار به درستی بیان شده است؟

جهان تکوینی ماده خامی است که فرهنگ‌ها و جوامع مختلف در آن دخل و تصرف می‌کنند.

جهان ذهنی و جهان تکوینی اهمیتی ندارند و استقلال خود را در برابر جهان فرهنگی از دست می‌دهند.

نادیده گرفتن تفاوت علوم انسانی با علوم طبیعی، ظرفیت‌ها و قابلیت‌هایی را از علوم انسانی و اجتماعی سلب می‌کند.

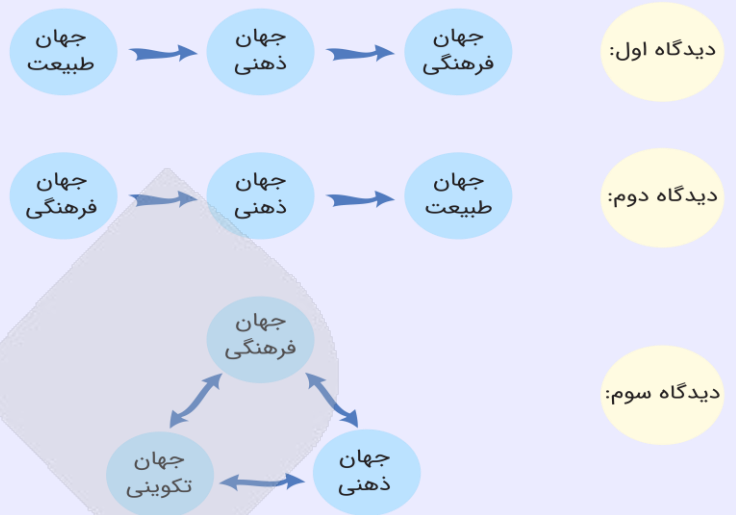

ذهن افراد و فرهنگ هویتی طبیعی و مادی دارند و علوم مربوط به آن‌ها نظیر علوم طبیعی است.

- (۱) «الف» - «ج»   (۲) «ب» - «د»   (۳) «الف» - «د»   (۴) «ب» - «ج»

- الف) نمودار ← دیدگاه اول، توضیح ← دیدگاه دوم
- ب) نمودار ← دیدگاه دوم، توضیح ← دیدگاه دوم
- ج) نمودار ← دیدگاه اول، توضیح ← دیدگاه اول
- د) نمودار ← دیدگاه دوم، توضیح ← دیدگاه اول

(سه دیدگاه درباره تعامل جهان‌های ذهنی، فرهنگی و تکوینی)

۵۰- به ترتیب پاسخ هر یک از سؤالات زیر چیست؟

- کدام فرهنگ تداوم تاریخی بالایی دارد ولی گستره جغرافیایی وسیعی را در بر نمی‌گیرد؟

- تنوع فرهنگ‌ها به چه امری باز می‌گردد؟

- در چه صورت فرهنگ‌هایی که عقاید و ارزش‌های آن‌ها مربوط به قوم و منطقه خاصی است، جهانی می‌شوند؟

- ویژگی فرهنگ سلطه یا استکبار چیست؟

- (۱) ژاپن - ارزش‌های اساسی آن‌ها - نگاه سلطه‌جویانه داشتن نسبت به سایر مناطق - سخن گفتن از عقاید و آرمان‌های مشترک انسانی
- (۲) اینکاها - ارزش‌های اساسی آن‌ها - فرا رفتن از محدوده قومی - به دنبال آوردن تسلط یک قوم، جامعه یا گروهی خاص بر دیگران
- (۳) ژاپن - عقاید کلان آن‌ها - نگاه سلطه‌جویانه داشتن نسبت به سایر اقوام - به ضعف و ناتوانی کشاندن دیگر اقوام
- (۴) اینکاها - عقاید کلان آن‌ها - فراتر رفتن از محدوده منطقه‌ای - دنبال کردن سعادت همه انسان‌ها

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۱۳ - ۱۱۰۲

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

پاسخ بخش اول «ژاپن»، پاسخ بخش دوم «عقاید و ارزش‌های اساسی و کلان آن‌ها»، پاسخ بخش سوم «نگاه سلطه‌جویانه داشتن نسبت به سایر مناطق و اقوام» و پاسخ بخش چهارم «به ضعف و ناتوانی کشاندن دیگر اقوام» است.

بررسی موارد:

- فرهنگ ژاپن تداوم تاریخی بالایی دارد ولی گستره جغرافیایی وسیعی ندارد.
- فرهنگ‌ها متنوع‌اند و این تنوع به عقاید و ارزش‌های اساسی و کلان آن‌ها برمی‌گردد.
- فرهنگ‌ها در صورتی که نسبت به سایر اقوام و مناطق نگاه سلطه‌جویانه داشته باشند، جهانی می‌شوند.
- فرهنگی که تسلط یک قوم، جامعه یا گروهی خاص را بر دیگران به دنبال می‌آورد و دیگر اقوام، جوامع و گروه‌ها را به ضعف و ناتوانی می‌کشاند، فرهنگ سلطه یا استکبار است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ① درست - درست - درست - نادرست
- ② نادرست - درست - نادرست - درست
- ④ نادرست - درست - نادرست - نادرست

۵۱- به ترتیب هر یک از عبارات‌های زیر مربوط به کدام‌یک از ویژگی‌های فرهنگ جهانی مطلوب است؟

- دفاع از حقانیت ارزش‌های خود

- پرسش‌های بنیادین آدمی درباره مرگ و زندگی

- رهایی از یک امر برای رسیدن به امری دیگر

- پیشگیری از تباه شدن منابع و امکانات بشر

- فراهم آوردن زمینه گسترش و تحقق عقاید و ارزش‌های جهان‌شمول

۱) عدالت - حقیقت - آزادی - عدالت - عقلانیت

۲) حقیقت - معنویت - آزادی - عدالت - تعهد و مسئولیت

۳) عدالت - معنویت - عدالت - حقیقت - تعهد و مسئولیت

۴) حقیقت - معنویت - آزادی - تعهد و مسئولیت - عقلانیت

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۱۶ - ۱۱۰۲

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

پاسخ عبارات‌ها به ترتیب: حقیقت، معنویت، آزادی، عدالت و تعهد و مسئولیت است.

بررسی موارد:

- دفاع از حقانیت ارزش‌های خود ← حقیقت

- پرسش‌های بنیادین آدمی درباره مرگ و زندگی ← معنویت

- رهایی از یک امر برای رسیدن به امری دیگر ← آزادی

- پیشگیری از تباه شدن منابع و امکانات بشر ← عدالت

- فراهم آوردن زمینه گسترش و تحقق عقاید و ارزش‌های جهان‌شمول ← تعهد و مسئولیت

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) نادرست - نادرست - درست - درست - نادرست

۳) نادرست - درست - نادرست - نادرست - درست

۴) درست - درست - درست - نادرست - نادرست

۵۲- به ترتیب «محکوم بودن به سرنوشتی محتوم»، «پاسخ‌گویی کاذب به نیازهای معنوی انسان»، «یکی از پاسخ‌های امروز بشر به رشد

جمعیت کره زمین و کمبود منابع» و «نمونه بارز تأکید هم‌زمان بر شباهت‌ها و تفاوت‌های میان انسان‌ها و فرهنگ‌ها» کدام است؟

۱) فرهنگ جبرگرا - پیدایش عرفان‌های دروغین - تولید محصولات تراریخته - مراسم حج

۲) طالع‌بینی - طالع‌بینی - اصلاح ژنتیکی - دفاع از صلح جهانی

۳) فرهنگ جبرگرا - طالع‌بینی - تولید محصولات تراریخته - دفاع از صلح جهانی

۴) طالع‌بینی - پیدایش عرفان‌های دروغین - اصلاح ژنتیکی - مراسم حج

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۱۷ - ۱۱۰۲

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

پاسخ بخش اول «فرهنگ جبرگرا»، پاسخ بخش دوم «پیدایش عرفان‌های دروغین»، پاسخ بخش سوم «تولید محصولات تراریخته و اصلاح ژنتیکی» و پاسخ بخش چهارم «مراسم حج» است.

بررسی موارد:

- در فرهنگ‌های جبرگرا، انسان نمی‌تواند آینده‌اش را بر اساس اراده و عمل خود بسازد و محکوم به سرنوشتی محتوم است.

- پیدایش عرفان‌های دروغین، نوعی پاسخ‌گویی کاذب به نیازهای معنوی انسان است.

- یکی از پاسخ‌های امروز بشر به رشد جمعیت کره زمین و کمبود منابع، تولید محصولات تراریخته است.

- مراسم حج نمونه بارز تأکید هم‌زمان بر شباهت‌ها و تفاوت‌های میان انسان‌ها و فرهنگ‌هاست.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) نادرست - نادرست - نادرست - درست - نادرست

۳) درست - نادرست - درست - نادرست

۴) نادرست - درست - درست - درست

اصلاح ژنتیکی شاید مزایای بالقوه فراوانی داشته باشد، اما بیم و خطرهای نهفته در آن غیرقابل پیش‌بینی و محاسبه‌ناپذیر است.

۵۳- با توجه به توضیحات فارابی در ارتباط با جامعه تغلب، درستی یا نادرستی عبارتهای زیر به ترتیب کدام است؟
- در جامعه تغلب، مردم برای غلبه یافتن بر سایر ملت‌ها با یکدیگر همکاری می‌کنند و این هنگامی پیش می‌آید که برخی از آن‌ها، شیفته غلبه بر اقوام و ملل دیگر باشند.

- هدف مردم در این جامعه خوار و مقهور کردن دیگران است و آن‌ها نمی‌خواهند ملت مقهور، مالک جان و مال خود باشد.
- مردم این جامعه دوست ندارند بر مردم جامعه خود چیره شوند زیرا مردم برای بقای خود و غلبه بر اقوام دیگر به هم نیازمندند.
- مردم در این جامعه گمان می‌برند که فقط آنان خوشبخت، پیروز و مورد رشک دیگران‌اند و از همه جوامع دیگر برترند. این‌گونه اندیشه‌ها در آنان حس همکاری را تقویت می‌کند.

۲) نادرست - نادرست - نادرست - درست

۱) نادرست - درست - نادرست - درست

۴) نادرست - درست - نادرست - درست

۳) درست - درست - درست - نادرست

(آسان - خط به خط - سریع ۶ - صفحه ۱۹ - ۱۱۰۳)

پاسخ: گزینه ۴

بررسی سریع:

عبارت دوم درست و عبارتهای اول، سوم و چهارم نادرست هستند.

بررسی موارد نادرست:

عبارت اول: این هنگامی پیش می‌آید که همه آن‌ها شیفته غلبه بر اقوام و ملل دیگر باشند.
عبارت سوم: مردم این جامعه دوست دارند بر یکایک مردم جامعه خود نیز چیره شوند.
عبارت چهارم: این‌گونه اندیشه‌ها در آن‌ها حس خودخواهی را تقویت می‌کند.

مردم جامعه تغلب همواره می‌خواهند دیگران آنان را ستایش کنند و گمان می‌برند که ملت‌های دیگر نتوانسته‌اند به موقعیتی که آنان به دست آورده‌اند، برسند و اصولاً چنین سعادت را نمی‌شناسند.

۵۴- به ترتیب کدام یک ویژگی «جهان‌گشایی»، «امپریالیسم سیاسی» و «استعمار» است؟

۱) حضور مستقیم سربازان پیروز - از بین رفتن مقاومت فرهنگی - توسل به قدرت نظامی

۲) همراه با کشتار انسانی - اشغال نظامی جوامع ضعیف - اشغال یک سرزمین خارجی

۳) شکل‌گیری با قدرت نظامی - به‌دست گرفتن قدرت اقتصادی یک کشور - توسل به قدرت سیاسی

۴) همراه با خسارت‌های اقتصادی - تصرف بازار و مواد خام کشور دیگر - اشغال یک سرزمین خارجی

(آسان - مفهومی - استاندارد ۶ - صفحه ۲۳ - ۱۱۰۳)

پاسخ: گزینه ۲

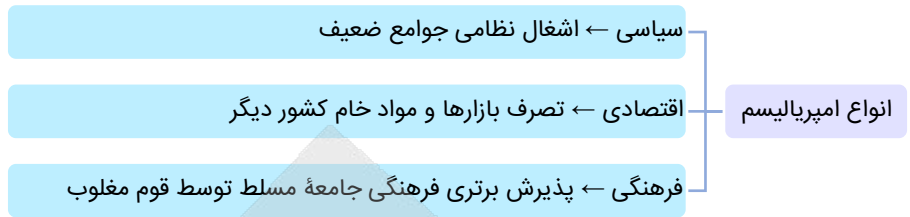
بررسی سریع:

پاسخ بخش اول «همراه با کشتار انسانی»، پاسخ بخش دوم «اشغال نظامی جوامع ضعیف» و پاسخ بخش سوم «اشغال سرزمین خارجی» است.

بررسی موارد:

- جهان‌گشایی و امپراتوری اغلب با کشتار و خسارت‌های انسانی و اقتصادی فراوان همراه بوده است.

- امپریالیسم سیاسی با اشغال نظامی جوامع ضعیف شکل می‌گیرد.
- استعمار به معنای اشغال یک سرزمین خارجی، با توسل به قدرت نظامی و سیاسی است.

۵۵- به ترتیب در جایگاه‌های «الف»، «ب»، «ج» و «د» در جدول زیر کدام عبارت‌ها قرار می‌گیرند؟

حضور آشکار مجریان	«د»	ابزار مورد استفاده در استعمار فرانو	«ج»
«الف»	در اختیار قرار گرفتن کنترل بازار و سیاست کشورهای دیگر در استعمار نو	«ب»	کودتای موفق استعمار نو

- (۱) استعمار نو - ابزار فرهنگی و علمی - کودتای انگلیسی سوم اسفند ۱۲۹۹ رضاخان - استفاده از سازمان‌های فرهنگی بین‌المللی
(۲) استعمار قدیم - ابزار نظامی - کودتای آمریکایی، انگلیسی نوژه - اتکا به قدرت اقتصادی خود
(۳) استعمار نو - رسانه‌ها و فناوری اطلاعات - کودتای آمریکایی ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ محمدرضا پهلوی - استفاده از نهادهای اقتصادی بین‌المللی
(۴) استعمار قدیم - ابزار سیاسی و اقتصادی - کودتای ۱۸ تیر ۱۳۵۹ - از طریق دولت‌های دست‌نشانده

(دشوار - مفهومی - زمانبر) - صفحه ۲۵ - ۱۱۰۳

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

«الف» ← استعمار نو، «ب» ← رسانه‌ها و فناوری اطلاعات، «ج» ← کودتای آمریکایی ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ محمدرضا پهلوی، «د» ← استفاده از نهادهای اقتصادی بین‌المللی

بررسی موارد:

- (الف) در استعمار نو، استعمارگران پنهان و مجریان آشکارند.
(پ) در استعمار فرانو، استعمارگران بیش از ابزارهای نظامی، سیاسی و اقتصادی، از ابزارهای فرهنگی و علمی به‌ویژه رسانه‌ها و فناوری اطلاعات استفاده می‌کنند.
(ج) کودتای انگلیسی سوم اسفند ۱۲۹۹ رضاخان و کودتای آمریکایی ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ دو نمونه موفق از کودتاهای استعمار نو هستند.
(د) در استعمار نو، کشور استعمارگر با اتکا به قدرت اقتصادی خود، با استفاده از نهادهای سازمان‌های اقتصادی و سیاسی بین‌المللی و از طریق دولت‌های دست‌نشانده، کنترل بازار و سیاست کشورهای دیگر را در اختیار می‌گیرد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) درست - درست - درست (استفاده از سازمان‌های سیاسی بین‌المللی)

۲) نادرست - نادرست - نادرست - درست

۴) نادرست - نادرست - نادرست - درست

۵۶- پاسخ پرسش‌های زیر به ترتیب کدام است؟

- فعالیت معناداری که با توجه به دیگری انجام می‌شود، چه نام دارد؟
  - به چه دلیل کنش انسان را نمی‌توان فقط با روش تجربی تحلیل کرد؟
  - اگر فرهنگی نتواند به پرسش‌های بنیادین بشر دربارهٔ انسان و جهان پاسخ دهد، توانایی دفاع از چه چیزی را نخواهد داشت؟
  - قومی که در اثر تهاجم نظامی شکست می‌خورد، در چه صورتی می‌تواند استقلال سیاسی خود را به دست آورد؟
- (۱) جامعه‌پذیری - انسان‌ها برخلاف پدیده‌های طبیعی آگاهانه عمل می‌کنند - نیازهای ثابت و متغیر بشر - ضعیف شدن تدریجی قدرت نظامی مهاجم
 (۲) کنش اجتماعی - انسان‌ها در شرایط گوناگون رفتارهای متفاوتی نشان می‌دهند - هویت خود - داشتن فرهنگی غنی و قوی
 (۳) جامعه‌پذیری - حس و تجربه از ابزارهای مهم شناخت علمی‌اند - نیازهای ثابت و متغیر بشر - ضعیف شدن تدریجی قدرت نظامی مهاجم
 (۴) کنش اجتماعی - عدم توانایی روش تجربی در فهم معانی کنش انسان‌ها - هویت خود - حفظ هویت فرهنگی خود

پاسخ: گزینه ۴

(دشوار - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۳۷ - ۱۲۰۴

بررسی سریع:

پاسخ پرسش اول «کنش اجتماعی»، پاسخ پرسش دوم «عدم توانایی روش تجربی در فهم معانی کنش انسان‌ها»، پاسخ پرسش سوم «هویت خود» و پاسخ پرسش چهارم «حفظ هویت فرهنگی خود» است.

بررسی موارد:

کنش اجتماعی فعالیت معناداری است که با توجه به دیگری انجام می‌شود.
 انسان‌ها برخلاف پدیده‌های طبیعی، آگاهانه عمل می‌کنند و عملشان معنادار است. آن‌ها در شرایط گوناگون، رفتارهای متفاوتی را از خود نشان می‌دهند. به همین دلیل کنش انسان را نمی‌توان فقط با روش تجربی تحلیل کرد، زیرا اگرچه حس و تجربه از ابزارهای مهم شناخت علمی هستند اما روش تجربی توان فهم معانی کنش انسان‌ها را ندارد.
 اگر فرهنگی نتواند به پرسش‌های بنیادین بشر دربارهٔ انسان و جهان پاسخ دهد، توانایی دفاع از هویت خود را نخواهد داشت.
 قومی که در اثر تهاجم نظامی شکست می‌خورد، اگر هویت فرهنگی‌اش را حفظ کند با ضعیف شدن تدریجی قدرت نظامی مهاجم، می‌تواند استقلال سیاسی خود را به دست آورد.

۵۷- هر یک از موارد زیر به ترتیب مربوط به کدام یک از پیامدهای نادیده گرفتن کنش است؟

- نقاشی‌های مدرن انتزاعی
  - اندازه‌گیری اجزای بدن در ایام جنگ جهانی دوم
  - به‌کار گرفتن روش تجربی توسط گاليله
  - تربیت و نگهداری حیوانات در سیرک
- (۱) افول معانی - سقوط ارزش‌ها - رکود اراده‌ها - سقوط ارزش‌ها
 (۲) سقوط ارزش‌ها - افول معانی - افول معانی - رکود اراده‌ها
 (۳) افول معانی - سقوط ارزش‌ها - افول معانی - سقوط ارزش‌ها
 (۴) سقوط ارزش‌ها - سقوط ارزش‌ها - رکود اراده‌ها - افول معانی

پاسخ: گزینه ۱

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۳۹ - ۱۲۰۴

بررسی سریع:

پاسخ بخش اول «افول معانی»، پاسخ بخش دوم و چهارم «سقوط ارزش‌ها» و پاسخ بخش سوم «رکود اراده‌ها» است.

بررسی موارد:

نقاشی‌های مدرن انتزاعی ← افول معانی
 اندازه‌گیری اجزای بدن در ایام جنگ جهانی دوم ← سقوط ارزش‌ها
 به‌کار گرفتن روش تجربی توسط گاليله ← رکود اراده‌ها

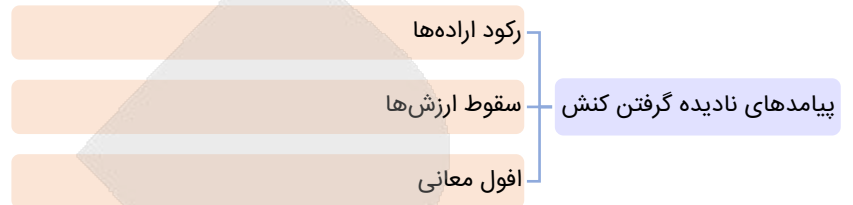

- تربیت و نگهداری حیوانات در سیرک ← سقوط ارزشها
بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) نادرست - نادرست - نادرست - نادرست

۳) درست - درست - نادرست - درست

۴) نادرست - درست - درست - نادرست

۵۸- با توجه به جامعه‌شناسی تبیینی، به ترتیب پیامد هر یک از عبارتهای زیر کدام است؟

- یکسان دانستن نظم اجتماعی و نظم طبیعی

- تأکید افراطی بر ساختارهای اجتماعی

- نادیده گرفتن معنای کنش

۱) تأکید بیش از اندازه بر نظم - نادیده گرفتن اراده و خلاقیت انسان - محدود شدن مطالعات تبیینی به توصیف خصوصیات و رفتارهای قابل مشاهده ما

۲) نادیده گرفتن خلاقیت و اراده انسانها - رعایت نظم توسط افراد، بدون آگاهی آنها از این امر که این نظم برای تحقق چه آرمان و ارزشی است - محدود شدن مطالعات تبیینی به توصیف خصوصیات و رفتارهای قابل مشاهده ما

۳) تأکید بیش از اندازه بر نظم - رعایت نظم توسط افراد، بدون آگاهی آنها از این امر که این نظم برای تحقق چه آرمان و ارزشی است - استفاده از روشهای تجربی برای فهم انگیزه افراد

۴) نادیده گرفتن خلاقیت و اراده انسان - سرکوب روحیه خلاق انسانها در بسیاری از عرصهها - استفاده از روشهای تجربی برای فهم انگیزه افراد

(دشوار - مفهومی - زمانبر) - صفحه ۳۹ - ۱۲۰۴

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

پاسخ بخش اول «نادیده گرفتن خلاقیت و اراده انسانها»، پاسخ بخش دوم «رعایت نظم توسط افراد بدون آگاهی آنها از این امر که این نظم برای تحقق چه آرمان و ارزشی است» و پاسخ بخش سوم «محدود شدن مطالعات تبیینی به توصیف خصوصیات و رفتارهای قابل مشاهده ما» است.

بررسی موارد:

- جامعه‌شناسی تبیینی با تأکید بیش از اندازه بر نظم و ساختارهای اجتماعی و یکسان دانستن نظم اجتماعی و نظم طبیعی، اراده و خلاقیت انسانها را نادیده می‌گیرد.

- تأکید افراطی بر ساختارهای اجتماعی به تدریج سبب می‌شود افراد بدون آن که بدانند این نظم برای تحقق چه آرمانها و ارزشهایی است، صرفاً آن را رعایت کنند.

- نادیده گرفتن معنای کنش، سبب شده است که بیشتر مطالعات تبیینی به توصیف خصوصیات و رفتارهای قابل مشاهده ما محدود شوند.

- ۵۹- به ترتیب علت «پیچیدگی و عمق پدیده‌های اجتماعی و دشواری فهم آن‌ها»، «قابل مشاهده و فهم نبودن ضد ارزش بودن کینه‌توزی در جامعه‌شناسی تبیینی»، «گرفته شدن شور زندگی از انسان‌ها در رویکرد تبیینی» و «هموار ساختن مسیر برای عبور از جامعه‌شناسی تبیینی و روی آوردن به جامعه‌شناسی تفسیری» کدام است؟
- ۱) هویت‌زدایی از پدیده‌های اجتماعی - ناتوانی روش تجربی در بیان اینکه کینه‌توزی یک رذیلت اخلاقی است - حذف اراده و خلاقیت از زندگی اجتماعی - تابع آگاهی بودن اراده و ارزش
  - ۲) وجود نظریات متفاوت - قابل توضیح نبودن کنش‌های عاطفی با رویکرد تبیینی - تأکید بیش از اندازه رویکرد تبیینی بر ساختار اجتماعی - حذف ارزش و اخلاق از زندگی اجتماعی
  - ۳) هویت‌زدایی از پدیده‌های اجتماعی - قابل توضیح نبودن کنش‌های عاطفی با رویکرد تبیینی - حذف آگاهی و معنا از زندگی اجتماعی - برخاستن اراده و ارزش از آگاهی
  - ۴) وجود نظریات متفاوت - ناتوانی روش تجربی در بیان اینکه کینه‌توزی یک رذیلت اخلاقی است - تأکید بیش از اندازه رویکرد تبیینی بر نظم اجتماعی - مهم دانستن اراده و ارزش و برخاستن آن‌ها از آگاهی

پاسخ: گزینه ۴

(دشوار - ترکیبی - زمانبر) - صفحه ۴۶ - ۱۲۰۵

بررسی سریع:

پاسخ بخش اول «وجود نظریات متفاوت»، پاسخ بخش دوم «ناتوانی روش تجربی در بیان اینکه کینه‌توزی یک رذیلت اخلاقی است»، پاسخ بخش سوم «تأکید بیش از اندازه رویکرد تبیینی بر نظم اجتماعی» و پاسخ بخش چهارم «مهم دانستن اراده و ارزش و آن‌ها را برخاسته از آگاهی دیدن» است.

بررسی موارد:

- وجود نظریات متفاوت نشانه پیچیدگی و عمق پدیده‌های اجتماعی و البته دشواری فهم آن‌هاست.
- در جامعه‌شناسی تبیینی ضد ارزش بودن کینه‌توزی قابل مشاهده و فهم نیست؛ زیرا با استفاده از روش‌های تجربی نمی‌توان گفت که کینه‌توزی یک رذیلت اخلاقی است.
- تأکید بیش از اندازه رویکرد تبیینی بر نظم و ساختارهای اجتماعی به حذف اراده و خلاقیت، ارزش و اخلاق، آگاهی و معنا از زندگی اجتماعی می‌انجامد و شور زندگی را از انسان‌ها می‌گیرد.
- جامعه‌شناسان ویژگی‌های دیگر کنش، یعنی اراده و ارزش را مهم می‌دانند ولی آن‌ها را برخاسته از آگاهی و تابع آن می‌بینند. همین نگاه مسیر را برای عبور از جامعه‌شناسی تبیینی و روی آوردن به جامعه‌شناسی تفسیری هموار ساخت.

۶۰- هر یک از موارد زیر به ترتیب با کدام پدیده ارتباط دارند؟

- داوطلب شدن هزاران خلبان ژاپنی برای عملیات کامیکازه و کوبیدن هواپیماهایشان به ناو دشمن
  - جا ماندن از قافله هم‌زمان شهید به‌عنوان خسروانی بزرگ از نظر بازماندگان دوران جنگ تحمیلی عراق علیه ایران
  - رواج پیدا کردن بی‌سابقه آن در جوامع صنعتی پس از انقلاب صنعتی و واداشته شدن جامعه‌شناسان و حقوق‌دانان به مطالعه راجع به آن
- ۱) فدا کردن جان برای وطن - شهادت‌طلبی - خودکشی
  - ۲) شهادت‌طلبی - فدا کردن جان برای وطن - فدا کردن جان برای وطن
  - ۳) فدا کردن جان برای وطن - فدا کردن جان برای وطن - خودکشی
  - ۴) شهادت‌طلبی - شهادت‌طلبی - فدا کردن جان برای وطن

پاسخ: گزینه ۱

(آسان - خط به خط - سریع) - صفحه ۴۶ - ۱۲۰۵

بررسی سریع:

پاسخ بخش اول «فدا کردن جان برای وطن»، پاسخ بخش دوم «شهادت‌طلبی» و پاسخ بخش سوم «خودکشی» است.

بررسی موارد:

- داوطلب شدن هزاران خلبان ژاپنی برای عملیات کامیکازه و کوبیدن هواپیماهایشان به ناو دشمن ← فدا کردن جان برای وطن
- جا ماندن از قافله هم‌زمان شهید به‌عنوان خسروانی بزرگ از نظر بازماندگان دوران جنگ تحمیلی عراق علیه ایران ← شهادت‌طلبی
- رواج پیدا کردن بی‌سابقه آن در جوامع صنعتی پس از انقلاب صنعتی و واداشته شدن جامعه‌شناسان و حقوق‌دانان به مطالعه راجع به آن ← خودکشی

درس پنجم در مجموع ۲ تست از ۱۵ تست کنکور را پوشش داده است.

۶۱- در رابطه با فرایندهای شناخت عالی آدمی، کدام عبارت ها درست هستند؟

- الف - شناخت عالی، یا همان تفکر شامل تفسیر تا تصمیم گیری است.
ب - تفکر ناآگاه وجود داشته اما به جهت مشاهده پذیر نبودن به صورت مستقیم، با روش علمی بررسی نمی شود.
ج - علاقه مند نبودن عموم جامعه به واژه مسئله، ناشی از عدم آگاهی از راه حل آن است.
د - می توان از مسئله های زندگی لذت برد اگر با روش های درست آن ها را حل کنیم.
ه - اگر در موقعیتی موانع مشخص و متعددی وجود داشته باشد، با تصمیم گیری روبه رو هستیم، نه مسئله.

- (۱) «ج» - «د»
(۲) «الف» - «ب»
(۳) «الف» - «ج» - «د»
(۴) «ه» - «ب» - «ج»

(دشوار - خط به خط - زمانبر) - صفحه ۱۱۶ - ۱۱۵

پاسخ: گزینه ۳

بررسی موارد:

- الف)** درست: «تفسیر کردن» در کتاب درسی به دو معنا آمده است؛ نخست در تعریف ادراک، تفسیر و معنادگی به محرک های مورد توجه و دوم در انواع تفکر به عنوان «استدلال». کسی که مشغول تفکر است صرفاً اطلاعات موجود در حافظه را فراخوانی نمی کند، بلکه آن ها را کنار هم قرار داده، «تفسیر می کند»، قضاوت می کند، مسئله حل می کند و در نهایت تصمیم می گیرد.
- ب)** نادرست: تفکر کاملاً آگاهانه است و فردی که مشغول اندیشیدن است، هم به محتوای تفکر خود هم به فرایند تفکر خود، آگاهی کامل دارد.
- ج)** درست: بسیاری از مردم از واژه مسئله تصور مثبتی ندارند؛ زیرا راه حل آن مسئله را نمی دانند.
- د)** درست: انسان ها می کوشند با استفاده از روش های درست، مسائل را حل کنند که در نتیجه، مسئله به جای تهدید به یک موضوع خوشایند و فرصت پیشرفت، تبدیل می شود.
- ه)** نادرست: وجود موانع، چه کم و چه زیاد، لازمه وجود مسئله است؛ زیرا اگر برای رسیدن به خواسته و هدف خود مانعی وجود نداشته باشد، فرد به آن رسیده و با مسئله روبه رو نمی شود و مجبور نیست راه حلی برای موقعیت بیابد.

مسئله

تعریف مسئله	مسئله موقعیتی است که در آن با عدم دستیابی فوری به یک هدف مشخص به دلیل موانع مشخص با توجه به امکانات و توانمندی های محدود مواجهیم.
تعامل با حافظه مسئله	اطلاعات حافظه به این دلیل ارزشمند است که می تواند تفکر ما را بسازد.
	هرچه اطلاعات بیشتری در حافظه داشته باشیم برای تفکر آمادگی بیشتری خواهیم داشت. برخوردار از حافظه قوی لزوماً به معنای داشتن تفکر قوی نیست.
تعامل با حافظه مسئله	ما اطلاعات حافظه را کنار هم قرار می دهیم، تفسیر می کنیم (استدلال)، قضاوت می کنیم، حل مسئله می کنیم و در نهایت تصمیم می گیریم.
تعامل با تفکر مسئله	تفکر کاملاً آگاهانه است، یعنی به آنچه اندیشیده می شود و روش تفکر آگاهی کامل داریم، یعنی هم به محتوای تفکر هم به فرم تفکر آگاهیم، یعنی تفکر بدون آگاهی و تفکر ناخودآگاه تعبیری نادرست هستند.
	بسیاری از مردم نسبت به مسئله تصور مثبتی ندارند؛ چون راه حل مسئله را نمی دانند.
تعامل با مسئله	اگر به حل مسئله بپردازیم مسئله به جای تهدید به یک موضوع خوشایند و فرصتی برای پیشرفت تبدیل می شود.

۶۲- در هریک از موقعیت‌های زیر، به ترتیب، کدام ویژگی مسئله، غایب است؟

- بازیکن فوتبالی برای رساندن توپ به یار هم تیمی آن را ارسال کرده اما تحت تأثیر باد، توپ به درون دروازه می‌رود.
- مربی یک وزنه‌بردار که رکورددار جهان است، برای نوبت اول تلاش، وزنه‌ای با وزن کمتر از دیگران انتخاب می‌کند.
- برخی دانش‌آموزان به اشتباه تصور می‌کنند، صرف دیدن ویدئوهای آموزشی، برای موفقیت تحصیلی ایشان کافی است.
- معمولاً کودکانی که به اجبار خانواده در کلاس‌های موسیقی یا ورزشی شرکت می‌کنند، در این حوزه‌ها رشد نمی‌کنند.

- (۱) تحت کنترل بودن - مشخص بودن موقعیت مبدأ - محدود بودن توانایی‌ها - هدفمندی
- (۲) تحت کنترل بودن - محدود بودن توانمندی‌ها - مشخص نبودن موقعیت مبدأ - شناسایی توانمندی‌ها
- (۳) هدفمندی - محدود بودن توانمندی‌ها - مشخص نبودن موقعیت مبدأ - شناسایی توانمندی‌ها
- (۴) هدفمندی - مشخص بودن موقعیت مبدأ - محدود بودن توانایی‌ها - هدفمندی

پاسخ: گزینه ۱

دشوار - مفهومی - زمانبر (۱۱۶ - صفحه ۱۱۵)

بررسی موارد:

- مسئله، یک جریان و فرآیند تحت کنترل است؛ یعنی فرد نسبت به موقعیت و کنش‌های خود آگاه، است و چیزی رنگ و بوی شانس یا تصادف نمی‌دهد. بازیکنی که اتفاقی دروازه را باز کرده، مسئله را تحت کنترل خود نداشته است.
- باید موقعیت موجود و شرایط آن شناخته شود تا با مسئله روبه‌رو باشیم و حل مسئله منتج به راه‌حل‌های بهتر شود. این مربی، با نشناختن خوب موقعیت موجود وزنه‌بردار خود، یعنی رکورددار جهان بودن، وزنه‌ای اشتباه را برای او انتخاب کرده که کمتر از وزنه رقیبان اوست.
- استفاده از راه‌حل‌های غیرمنطقی در مسئله، ناشی از عدم شناسایی دقیق توانمندی‌هاست؛ یعنی همان اتفاقی که برای این دانش‌آموزان افتاده است. آن‌ها از توانایی‌های خود شناخت دقیقی ندارند و بر این باورند که با دراز کشیدن به پهلو و تماشای تدریس معلم، می‌توانند به موفقیت تحصیلی برسند.
- یکی از دلایل نرسیدن به راه‌حل، عدم تعریف صریح هدف و نبودن هدفمندی است؛ مانند کودکانی که به اجبار به کلاسی فرستاده می‌شوند اما چون خواسته و هدفشان نیست در آن حوزه موفق نمی‌شوند.

هدفمند است؛ یعنی وضعیت مطلوب دارد.	هدفمندی	ویژگی‌های مسئله
زمانی احساس مسئله می‌کنیم که بدانیم هدف چیست.		
وقتی هدف روشن نباشد درک از مسئله ناقص خواهد بود.		
یکی از دلایل نرسیدن به راه‌حل، عدم تعریف صریح هدف است.		
فرد در حال حل مسئله نسبت به آنچه انجام می‌دهد آگاه بوده و کاملاً درگیر موضوع است.	تحت کنترل بودن	ویژگی‌های مسئله
هر چقدر در جریان حل مسئله جدی‌تر باشیم احتمال انتخاب راه‌حل بهتر بیشتر است.		
وقتی توانمندی‌ها و امکانات محدود باشد با مسئله مواجه می‌شویم.	محدودیت توانایی‌ها	
عدم شناسایی دقیق توانمندی‌ها باعث استفاده از راه‌حل‌های غیرمنطقی مبتنی بر تصور غیرواقع‌بینانه می‌شود.		
شناخت بهتر موقعیت موجود سبب شناخت بهتر موانع می‌شود و حل مسئله منتج به راه‌حل‌های بهتر می‌شود.	مشخص بودن مبدأ	

۶۳- علی در حال انتخاب استراتژی مدیریت زمان خود در آزمون است و سعید لازم دارد لباس‌هایی تازه بخرد که مطابق با قوانین انضباطی مدرسه‌اش باشد. در رابطه با مسائلی که علی و سعید با آن روبه‌رو هستند، کدام گزینه درست است؟

- (۱) برای علی امکان شناسایی موقعیت اولیه دشوار است اما نمی‌تواند هدف خود را تعریف کند.
- (۲) سعید حتی اگر کاملاً مطابق با شیوه‌نامه مدرسه لباس بخرد هم تضمینی نیست که به خواسته‌اش، یعنی تذکر نگرفتن، برسد.
- (۳) با وجود قوانین استاندارد، موانع به خصوصی در مسیر رسیدن سعید به خواسته‌اش وجود ندارد.
- (۴) علی نمی‌تواند به راحتی و خیال راحت راه‌حلی را پیدا کند؛ زیرا باید عوامل زیادی را در نظر بگیرد.

پاسخ: گزینه ۴

متوسط - مفهومی - استاندارد (۱۱۸ - صفحه ۱۱۵)

- علی با مسئله خوب تعریف نشده مواجه است؛ زیرا استراتژی آزمون پدیده‌ای است تحت تأثیر چند عامل که پیچیده به حساب می‌آید، اما سعید با مسئله خوب تعریف شده مواجه است؛ زیرا در صورت رعایت شیوه‌نامه‌های استاندارد می‌تواند به صورت تضمین شده به موفقیت برسد.

با توجه به این توضیحات:

بررسی گزینه‌ها:

- ۱ در مسائل خوب تعریف نشده، تعریف دقیق هدف، دشوار است اما ناممکن نیست. اگر در موقعیتی نتوانیم هدف را تعریف کنیم، با مسئله روبه‌رو نیستیم، زیرا یکی از ویژگی‌های مسئله، هدفمندی آن است.
- ۲ مسئله سعید از نوع خوب تعریف شده است و به همین خاطر می‌توان رسیدن یا نرسیدن به خواسته را در آن تضمین کرد.
- ۳ موانع در مسائل خوب تعریف شده روشن‌تر از موانعی است که در مسائل خوب تعریف نشده با آن روبه‌رو هستیم. فراموش نکنید وجود منابع از ویژگی‌های ذاتی مسئله است که در صورت نبود آن با مسئله مواجه نمی‌شویم.
- ۴ مسئله علی خوب تعریف نشده است و به همین خاطر پیچیده و چندعلیتی است و در مواجهه با آن نمی‌توان رسیدن به هدف را تضمین کرد تا فرد خیالش راحت شود.

انواع مسئله

مسائل با استفاده از شاخص‌های زیر به دو دسته **خوب تعریف شده** و **خوب تعریف نشده** تقسیم می‌شوند.

۱. امکان شناسایی موقعیت اولیه
۲. امکان فهرست اقدامات یا راهبردهای در دسترس
۳. امکان تعریف دقیق هدف
۴. امکان تضمین دستیابی یا عدم دستیابی به هدف

نکته: موارد فوق در مسائل خوب تعریف شده ممکن بوده و در مسائل خوب تعریف نشده وجود ندارند.

انواع مسئله	خوب تعریف شده	خوب تعریف نشده
	در این مسائل موانع روشن‌تر هستند.	
	در این مسائل قوانین استاندارد برای حل مسئله وجود دارد. مثال: در بازی شطرنج حریف به ما کیش می‌دهد. چطور می‌توان رفع کیش کرد؟ مثال: بزرگ‌ترین عدد چهاررقمی فرد چیست؟	
	خوب تعریف نشده بودن به معنای پیچیده بودن و دشواری حل یک مسئله است به عبارت دیگر مسئله‌های پیچیده از آنجایی که علل متعدد دارند به راحتی قابل تعریف نیستند.	
	اقدامات مشخص و استاندارد نداریم و نمی‌دانیم استفاده از اقداماتمان ما را به هدف می‌رساند یا نه.	
	مسئله‌هایی که در علوم انسانی با آن‌ها مواجه هستیم عمدتاً از نوع خوب تعریف نشده هستند؛ زیرا علت‌های متعدد دارند. مثال: چرا در جوامع بی‌عدالتی و نابرابری اجتماعی وجود دارد؟ مثال: سوییچ خودرو را در آن جا گذاشته و در بسته شده است. برای باز کردن در ماشین چه کاری می‌توان انجام داد؟	

۶۴- هریک از عبارات زیر، به ترتیب، با کدام یک از مراحل حل مسئله ارتباط دارند؟

- داوطلبان کنکور پس از کسب هر نتیجه موفق با انگیزه بیشتری، بهتر درس می خوانند.
- برای آن که حل کننده مسئله در دام راه حل های غیرمنطقی نیفتد لازم است تصورش از مسئله مبهم نباشد.
- گاهی نباید تمام مسئله پیش رو را یک تکه حل کرد و لازم است شرایط را خرد خرد پیش برد.
- در صورت خوب و بدون مشکل طی شدن مراحل قبلی لازم نیست این مرحله انجام شود.
- ۱) بازبینی و اصلاح راه حل - تشخیص مسئله - به کارگیری راه حل مناسب - انتخاب راه حل های جایگزین
- ۲) تشخیص مسئله - ارزیابی راه حل - روش اکتشافی خرد کردن - ارزیابی راه حل
- ۳) بازبینی و اصلاح راه حل - تشخیص مسئله - به کارگیری راه حل مناسب - ارزیابی راه حل
- ۴) تشخیص مسئله - ارزیابی راه حل - روش اکتشافی خرد کردن - انتخاب راه حل های جایگزین

(دشوار - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۱۲۰ - ۱۱۰۵

پاسخ: گزینه ۱

بررسی موارد:

- افرادی که مسائل را به خوبی حل می کنند، دوست دارند روش های قبلی خود را بهبود بخشند و یا اصلاح کنند. داوطلبان کنکور نیز پس از درس خواندن و کسب نتیجه خوب در آزمون، مرحله ارزیابی راه حل را پشت سر گذاشته و به نقاط مؤثر استراتژی مطالعه خود واقف می شوند و با ارتقای آن ها راه حل خود را بهبود بخشیده و بازبینی و اصلاح می کنند.

- تصور مبهم از یک مسئله، به راه حل های منطقی و درستی منجر نمی شود. در تشخیص مسئله، بهتر است دیگران نقش راهنما داشته باشند و فرد خود آن را شناسایی کند.

- روش های اکتشافی و تحلیلی، انواع روش هایی هستند که در مرحله دوم حل مسئله یا همان به کارگیری راه حل مناسب برای حل مسئله (اجرا) استفاده می شوند اما نمی توان روش های استفاده شده را به عنوان مرحله حل مسئله در نظر گرفت. در مرحله دوم حل مسئله راه حل مناسبی برای مشکل در نظر گرفته شده و اجرایی می شود، مثلاً ممکن است دانش آموزی که در درس زبان مشکل دارد، خرد خرد مطالعه کند.

- در مرحله ارزیابی راه حل فرد شرایط مسئله را قبل و بعد از راه حل با هم مقایسه می کند و با طی این مرحله است که فرد متوجه می شود اقدامات و مراحل قبلی او خوب و مؤثر طی شده اند یا نه و به همین خاطر اجرای این مرحله قابل چشم پوشی نیست. اگر چهار مرحله اول حل مسئله به خوبی طی شوند و مسئله با راه حل استفاده شده حل شود، لازم نیست راه حل جایگزین استفاده شود و حل مسئله در مرحله چهارم به پایان می رسد.

مراحل حل مسئله	تشریح مسئله (برنامه)	قبل از حل مسئله باید خود مسئله مشخص شود.
	تشخیص مسئله با احساس مبهم از مسئله متفاوت است؛ زیرا تصویر مبهم از یک مسئله به راه حل های منطقی و درست نمی انجامد.	تشخیص دقیق مسئله اولین گام حل آن است.
	در تشخیص مسئله بهتر است دیگران نقش راهنما داشته باشند و فرد خود آن را مشخص کند.	مشخص کردن بسیاری از مسائل که در زندگی وجود دارند چندان آسان نیست.
	پس از مرحله تشخیص می بایست راه حل مناسب برای رسیدن به شرایط مطلوب انتخاب و اجرا شود.	یکی از راه های برطرف کردن مشکل درسی مطالعه خرد خرد و راه دیگر تمرین مکرر است.
	باید راه حل انتخاب شده را ارزیابی کرده و شرایط موجود را بعد و قبل اجرای راه حل مقایسه کرد.	باعث می شود ملاک روشنی برای فهم موقعیت داشته باشیم.
	بازبینی و اصلاح راه حل	پس از ارزیابی راه حل، فرد حل کننده مسئله با توجه به ارزیابی شدت راه حل اجرا شده را زیاد یا کم می کند.
	انتخاب راه حل های جایگزین	افرادی که مسائل را به خوبی حل می کنند دوست دارند روش های قبلی را بهبود بخشند و اصلاح کنند.
		در این مرحله به راه حل های جایگزین راه حل های پیشین فکر می شود.
		در صورت خوب طی شدن مراحل قبلی، این مرحله طی نمی شود.

۶۵- با توجه به شکل زیر فرض کنید هیچ چیز در اختیار ندارید جز انبردستی که در گوشه اتاق است و شما قصد دارید این دو رشته طناب را به یکدیگر گره بزنید، این در حالی است که به هیچ وجه نمی‌توانید دو رشته طناب را بگیرید. حل این مسئله به واسطه بستن انبردست به سر یکی از طناب‌ها و پاندول کردن آن است. چرا این روش، به راحتی به ذهن خطور نمی‌کند؟

- ۱) نوع نگاه به موقعیت و امکانات موجود موجب فراخوانی اطلاعات مرتبط به ذهن می‌شود و اقدامات متناسب با بازیابی‌ها شکل می‌گیرد.
- ۲) مواجهه و استفاده از انبردست در زندگی روزمره، کارهای فنی است و نمی‌توان به راحتی، خارج از این چهارچوب به آن فکر کرد.
- ۳) خلاقیت ناشی از تفکر بیرون از چهارچوب و نواندیشی است و برای خروج از بن‌بست باید بازنمایی مسئله در ذهن را تغییر داد.
- ۴) تفکر مستمر به مسئله و سماجت بر برطرف شدن آن موجب تقویت مکرر موانع پیش رو در حل مسئله می‌شود.

(آسان - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۱۲۱ - ۱۱۰۵

پاسخ: گزینه ۲

تجربه گذشته همیشه راه‌حل‌ها را آسان نمی‌کند. در مسئله گره‌زدن دو طناب، اینکه بسیاری قادر به حل آن نیستند، به این دلیل است که نمی‌توانند از انبردست به عنوان یک وزنه پاندول استفاده کنند و همچنان تحت تأثیر این تجربه گذشته بوده‌اند که از انبردست فقط در کارهای فنی می‌توان استفاده کرد. در این موقعیت، تجربه گذشته اثر منفی بر حل مسئله داشته و با انتقال منفی روبه‌رو هستیم.

عوامل مؤثر بر حل مسئله	
تجربه گذشته	کسی که روش‌های حل مسئله را می‌داند، در موقعیت‌های جدید از آن‌ها برای حل مسئله استفاده می‌کند. تأثیر یادگیری‌های گذشته بر حل مسئله را انتقال می‌گویند. اثر تجربه گذشته همیشه آسان کردن راه‌حل نیست؛ زیرا پیروی صرف از تجربه گذشته موجب عدم موفقیت می‌شود. تجربه در صورت بازیابی، راهگشای مفیدی خواهد بود. بزرگسالان بیشتر از کودکان از تجربه منفی گذشته تأثیر می‌گیرند.
نوع نگاه به مسئله	نوع نگاه حل‌کننده مسئله باعث می‌شود تا فرد در حافظه خود اطلاعات مرتبط با آن نگاه خاص را به خاطر آورد و اقدامات احتمالی فرد برای حل مسئله تحت شعاع آن نگاه خاص قرار می‌گیرد. بن‌بست زمانی ایجاد می‌شود که حل‌کننده مسئله با نگاه فعلی قادر به حل آن مسئله نباشد. راه‌حل خروج از این بن‌بست تغییر نگاه فرد و تغییر بازنمایی آن مسئله است. نوع نگاه دانشمندان به مسائل با افراد عادی بسیار متفاوت است و این نگاه متفاوت موجب موفقیت آن‌ها است. مشاهده نحوه برخورد افراد دیگر با مسائل می‌تواند راه‌حل‌های جدیدی را به ذهن آدم بیاورد. علت ناتوانی بسیاری از افراد در حل مسئله نداشتن تجربه گذشته یا نگاه جدید است. یکی از دلایل موفقیت در حل مسئله ارائه نگاه جدید به مسئله است.
نادیده گرفتن مسئله برای مدت زمانی خاص	وقتی سماجت بر حل مسئله برای مدت زمانی نادیده گرفته می‌شود عواملی که مانع حل آن مسئله هستند فراموش می‌شود، در نتیجه هنگام مراجعه مجدد و با نبود عواملی که مانع حل مسئله می‌شدند حل مسئله محقق می‌شود. به اثر نادیده گرفتن حل مسئله برای مدت زمانی مشخص «اثر نهفتگی» می‌گویند. این روش از دیرباز سنت حکما و دانشمندان بوده است. معروف است ابوعلی سینا برای اثر نهفتگی و بهره‌گیری از الطاف الهی در زمانی که بعد از تلاش زیاد قادر به حل مسئله نبود اعمال عبادی و نماز به جا می‌آورد.

۶۶- هریک از موقعیت‌های زیر، به ترتیب، تحت تأثیر کدام یک از عوامل مؤثر بر حل مسئله هستند؟

- وقتی مدتی طولانی به دنبال شیء گمشده می‌گردیم و پیدا نمی‌کنیم، رها کردن جست‌وجو برای مدت محدود مؤثر است.
- یادگیری زبان سوم راحت‌تر از آموختن زبان دوم است.
- کشف الگوهای دلبستگی در کودکان مختلف به دست جان بالبی.

- (۱) نوع نگاه به مسئله - اثر نهفتگی - نوع نگاه به مسئله
 (۲) اثر نهفتگی - اثر مثبت انتقال - تجربه گذشته
 (۳) نوع نگاه به مسئله - اثر نهفتگی - تجربه گذشته
 (۴) اثر نهفتگی - اثر مثبت انتقال - نوع نگاه به مسئله

(آسان - مفهومی - سریع) - صفحه ۱۲۳ - ۱۱۰۵

پاسخ: گزینه ۴

بررسی موارد:

- سماجت بر حل مسئله گاه مانع حل شدن آن است و کنار گذاشتن حل مسئله برای مدتی محدود و بازگشت به حل مسئله پس از وقفه‌ای مشخص، می‌تواند تسهیل‌کننده حل آن باشند. این پدیده، «اثر نهفتگی» نامیده می‌شود که در موقعیت صورت سؤال نیز به چشم می‌خورد. تجربه یادگیری‌های گذشته بر توانایی یادگیری مسائل تازه اثرگذار است و در برخی موقعیت‌ها این تأثیر از نوع تسهیل‌گری است. برای مثال فردی که زبان دوم خود، مثلاً انگلیسی را خوب آموخته است، زودتر از دیگران می‌تواند زبان فرانسوی را بیاموزد. نوع نگاه دانشمندان به مسائل با افراد عادی تفاوت زیادی دارد و به همین خاطر است که آنها قادر به اکتشافات و اختراعات زیادی در رابطه با مسائل پیش آمده هستند.

۶۷- هریک از افراد زیر، به ترتیب، از کدام یک از روش‌های حل مسئله سود جست‌ه‌اند؟

- هشت درس در امتحان می‌آید و دو روز وقت باقی است، پس روزی چهار درس باید خوانده شود.
- فقیهی استدلال می‌کند که اگر تصور کنیم خدای ناظمی نیست نظم جهان توجیه‌ناپذیر است و به همین خاطر خدا هست.
- شهرداری از شهروندان خود می‌خواهد تا راهکارهای خود را جهت کاهش ترافیک شهری ارائه کنند.
- داوطلب کنکوری برای کسب رتبه خوب، منظم، دقیق و مطابق با برنامه‌ریزی یک سال تمام مطالعه می‌کند.

- (۱) کاهش تفاوت - شروع از آخر - اکتشافی - تحلیلی
 (۲) خرد کردن - مهندسی معکوس - تحلیلی - اکتشافی
 (۳) تحلیلی - استدلال منطقی و دلیل فلسفی - تحلیلی - اکتشافی
 (۴) خرد کردن - شروع از آخر - اکتشافی - تحلیلی

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۱۲۵ - ۱۱۰۵

پاسخ: گزینه ۴

بررسی موارد:

- در روش خرد کردن یک مسئله بزرگ به چندین مسئله کوچک تقسیم می‌شود، به نحوی که رسیدن به هر بخش و مسئله خرد شده، به معنای رسیدن به بخشی از خواسته اصلی است. تقسیم درس به روزهای مختلف برای خوانش و مطالعه خرد خرد یکی از مصادیق روش خرد کردن است.

- در روش شروع از آخر، گام‌های استدلال بالعکس طی می‌شوند؛ یعنی مشاهده می‌شود که جهان نظم دارد، هر نظمی نیز ناظمی دارد، جهان را ناظمی باید، ناظم جهان خداست.

- زمانی که تمامی راه‌حل‌های احتمالی مطرح شده و سپس از میان آن‌ها راه‌حلی برگزیده شود، با روش بارش مغزی مواجهیم که از انواع روش‌های اکتشافی حل مسئله است. شهرداری نیز با این اقدام خود، نظرات و راه‌حل‌های احتمالی حل مسئله را جسته و از روش بارش مغزی بهره برده است.

- روش‌های تحلیلی آن دسته از روش‌های حل مسئله هستند که استفاده از آن‌ها مورد توافق همگان است و با استفاده از آن‌ها می‌توان مطمئن بود به هدف و خواسته می‌رسیم. دانش‌آموزی که یک سال تمام، با دقت و برنامه‌ریزی مطالعه کند، هم روشش مورد توافق همگان است و هم به صورت قطعی به خواسته‌اش می‌رسد.

روش‌های اکتشافی حل مسئله	خرد کردن	در روش خرد کردن یک مسئله بزرگ به چندین مسئله کوچک تقسیم می‌شود و افراد مسئله‌های کوچک را حل می‌کنند تا به تدریج بتوانند به حل مسئله بزرگ دسترسی یابند.
		هدف کلی به چند بخش تقسیم می‌شود و هر مسئله فرعی یافتن راه‌حل بخشی از هدف کلی است. اگر با یک مسئله بزرگ مواجه هستید و نمی‌توانید آن را حل کنید از روش خرد کردن استفاده کنید.
	کاهش تفاوت وضعیت موجود با مطلوب	حل کننده در این روش تلاش می‌کند فاصله وضعیت موجود و وضعیت مطلوب را کاهش دهد. در این حل مسئله دو وضعیت وجود دارد: ۱- حالت وجود مسئله = وضعیت موجود ۲- حالت دسترسی به راه‌حل = وضعیت مطلوب وجه تمایز دو روش خرد کردن و کاهش تفاوت وضعیت مطلوب در آن است که در روش کاهش تفاوت زمانی به تمام هدف خود می‌رسیم که تمام گام‌ها را طی کرده باشیم و در میانه مسیر به هیچ بخشی از هدف خود نرسیده‌ایم. در مقابل در روش خرد کردن با طی شدن هر گام از حل مسئله به بخشی از هدف خود می‌رسیم.
		وجه تمایز دو روش خرد کردن و کاهش تفاوت وضعیت موجود با مطلوب در آن است که در روش خرد کردن ما با گام‌هایی از پیش مشخص مواجهیم و در روش کاهش تفاوت وضعیت موجود با مطلوب، با گام‌های از پیش مشخصی برای رسیدن به هدف روبه‌رو نیستیم.
	بارش مغزی	در این روش راه‌حل‌های احتمالی که فکر می‌کنیم در پاسخ به یک مسئله می‌تواند درست باشد، ارائه می‌شود. مراحل بارش مغزی: (۱) تعریف مسئله (۲) ارائه راه‌حل‌های مختلف (۳) معیارهای داوری درباره هر راه‌حل ارائه می‌شود. (۴) با معیارهای مشخص شده راه‌حل‌ها ارزیابی می‌شوند و بهترین راه‌حل ارائه می‌شود.
		شروع از آخر

- ۶۸- دانشمندی در مواجهه با مسئله پیش روی خود از روشی اکتشافی استفاده کرده است. در رابطه با اقدام او کدام گزینه درست است؟
- (۱) روش او به‌صرفه‌ترین روش از نظر اتلاف زمان است.
(۲) منطقی است و خطای کمی می‌توان برای آن متصور شد.
(۳) روش مورد استفاده او مقبولیت عمومی دارد.
(۴) برای استفاده از روش خود می‌تواند دلایلی منطقی برشمارد.

(آسان - خط به خط - سریع - صفحه ۱۲۵ - ۱۱۰۵)

پاسخ: گزینه ۱

روش‌های اکتشافی حل مسئله در حداقل زمان به راه‌حل می‌رسند و اساساً به دلیل محدودیت زمانی است که افراد از این روش‌ها استفاده می‌کنند.

روش‌های حل مسئله	تحلیلی	در این روش‌ها راه‌حل یافته‌شده دلایل مشخص دارد.
		مبتنی بر محاسبات ذهنی، قواعد منطقی و نیازسنجی واقعی است و به همین دلیل به آن روش تحلیلی می‌گویند.
		دستیابی به راه‌حل را تضمین می‌کند.
		روش‌های تحلیل مورد قبول همه است.
		منطقی است.
	اکتشافی	خطای کمتری دارد.
		زمان‌بر است.
		عمدتاً تابع نظر احساس شخصی است.
		با خطا مواجه بوده و اجرای آن دستیابی به راه‌حل را تضمین نمی‌کند.
		غیرمنطقی است.
نکته	نیاز به پردازش عمیق اطلاعات ندارند.	
	افراد عجول و کم‌حوصله از این روش استفاده می‌کنند.	
	در حداقل زمان به راه‌حل می‌رسد؛ یعنی به دلیل محدودیت زمان افراد از این روش‌های استفاده می‌کنند.	
	اعتبار راه‌حل پیداشده با گذشت زمان متزلزل می‌شود.	
بهرتر است از روش‌های تحلیلی حل مسئله استفاده کنیم. اگر به هر دلیل قادر به استفاده از روش تحلیلی نبودیم بعد از استفاده از روش‌های اکتشافی، برای اطمینان صددرصدی، استفاده از روش‌های تحلیل مفیدتر است.		

۶۹- هر بار که ارشیا تصمیم گرفته گلدان بخرد و نگهداری کند، چند هفته نگذشته، گیاه خشک شده است. آنقدر این اتفاق تکرار شده که ارشیا باور دارد دستش سبز نیست و نمی تواند گیاه داشته باشند. تجربه عاطفی او پس از هر بار خشک شدن گیاهش، چه نام دارد؟

(۱) تعارض (۲) درماندگی آموخته شده (۳) ناکامی (۴) نوع نگاه به مسئله

(آسان - مفهومی - سریع) - صفحه ۱۳۰ - ۱۱۰۵

پاسخ: گزینه ۳

زمانی که فرد در حل مسئله خود موفق نباشد با تجربه ای عاطفی و ناخوشایند به نام ناکامی مواجه می شود. ارشیا نیز، با توجه به عدم موفقیتش در حل مسئله مراقبت از گیاهان و خشک شدن آنها، حالت ناکامی را تجربه کرده است. توجه داشته باشید، ممکن است حالت ارشیا با پدیده درماندگی آموخته شده قابل توضیح باشد، اما در صورت سؤال تجربه او پس از «هر بار» خواسته شده است. تجربه مکرر ناکامی ممکن است منجر به درماندگی آموخته شده شود.

ناتوانی در حل مسئله وضعیت عاطفی ناخوشایندی به نام ناکامی ایجاد می کند. احساس ناکامی مکرر پیامدهای ناگواری دارد.	ناکامی	پیامدهای ناتوانی در حل مسئله
بسیاری از افرادی که احساس شکست می کنند مشکلات عاطفی جدی ندارند، بلکه مهارت های حل مسئله را نمی دانند.		
ناکامی موجب پرخاشگری می شود.		
هر چقدر شهروندان جامعه از مهارت های حل مسئله آگاه باشند احتمال استفاده از روش های تهاجمی و پرخاشگری کمتر خواهد بود.	فشار روانی	مسئله
ناتوانی در حل مسئله، فرد را از رسیدن به هدف مورد نظر باز می دارد؛ در نتیجه احساس فشار می کند.		
یکی از روش های کاهش فشار روانی، پرورش درست حل مسئله است. افرادی که مدام در فشار روانی قرار دارند، روش های کارآمد حل مسئله را نمی دانند.		

۷۰- درستی و نادرستی هر یک از عبارتهای زیر، به ترتیب، در کدام گزینه آورده شده است؟

- گاهی اوقات، حل مسئله نخست موجب شکل گیری نگاه تازه ای برای حل مسئله دوم می شود.
  - در بارش مغزی تمام راههایی را که مطمئنیم ما را به خواسته خود می رساند، لیست می کنیم.
  - حل مسئله به معنای یافتن بهترین راه حل برای رسیدن به هدف با توجه به شرایط موجود است.
  - مراکز آموزشی می بایست اصول حل مسئله را بیاموزند نه راه حل مسائل خاص را.
- (۱) نادرست - درست - نادرست - درست (۲) درست - نادرست - درست - درست (۳) درست - نادرست - درست - نادرست (۴) نادرست - درست - نادرست - نادرست

(متوسط - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۱۳۱ - ۱۱۰۵

پاسخ: گزینه ۳

بررسی موارد:

- درست: یکی از دلایل موفقیت در حل مسائل «حل مسئله و سرگرمی» آن است که ارائه راه حل اولین مسئله، نگاه جدیدی را ایجاد کرده است.
- نادرست: در روش بارش مغزی برای حل مسئله، همه راه حل های احتمالی که فکر می کنیم در پاسخ به یک مسئله می تواند درست باشد ارائه می شود، نه راههایی که مطمئنیم.
- درست: تعریف حل مسئله به درستی در این عبارت آمده است، حل مسئله به معنای یافتن بهترین راه حل برای رسیدن به هدف با توجه به شرایط موجود است.
- نادرست: هدف از تمرین های مختلف آموزشی «فقط» دستیابی به راه حل آن مسائل خاص نیست، بلکه هدف آن است که در اثر حل مسئله، به اصول و قوانینی دست یابیم که در موقعیت های دیگر هم قابل استفاده باشند؛ یعنی دو هدف در مراکز آموزشی دنبال می شود: (۱) رسیدن به اصول و قوانین کلی و (۲) آموختن راه حل آن مسائل به خصوص

حل مسئله و تعلیم و تربیت

یکی از اهداف نظام تعلیم و تربیت پرورش افرادی است که بتوانند بر مسائل و مشکلات خود در زندگی روزمره غلبه کنند. هدف از حل تمرین مختلف آموزشی تنها دستیابی به راه حل آن مسئله خاص نیست بلکه هدف دستیابی به اصول و قوانینی است که در موقعیت های دیگر نیز قابل استفاده باشند، به همین خاطر است که یادگیری حاصل از حل مسئله قابل تعمیم است.

برای دیدن پاسخنامه ویدئویی آزمون
QR Code بالا را اسکن کنید
یا روی لینک زیر بنویسید!

پاسخنامه ویدئویی آزمون

عربی (۳): الؤجُ النافع و الؤجه المضر / صفحه‌های ۲۵ تا ۳۱
عربی (۲): مواظ قيمة / صناعة التلميع في الادب الفارسي / صفحه‌های ۱ تا ۳۰

بودجه‌بندی
این آزمون

این مبحث حدوداً ۳ تست از ۲۰ تست کنکور را پوشش داده است.

سهم در
کنکور

■ ■ عین الأنسب للجواب عن الترجمة أو المفهوم من أو إلى العربية (۷۱ - ۷۹)

۷۱- ﴿جَادِلْهُمْ بِأَلْتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ﴾:

- ۱) با آن‌ها به روشی که نیکوتر است ستیز کن، بی‌گمان پروردگارت به کسی که از راهش گمراه شده است، داناتر می‌باشد!
- ۲) به روشی بهتر با آنان ستیز کن، یقیناً پروردگار تو به آن که از راه گمراه شده، بسیار آگاه است!
- ۳) با آن‌ها همواره به روشی که بهتر است بحث کن، بی‌تردید پروردگار تو به کسی که از راه او گمراه شده، آگاه می‌باشد!
- ۴) به شیوه نیکوتری با آنان بحث کن، قطعاً پروردگارت به آن که از راه گمراه شده است، داناست!

(آسان - خط به خط - سریع ۶ - صفحه ۸ - ۱۱۰)

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

با آن‌ها به روشی که نیکوتر است ستیز کن، بی‌گمان پروردگارت به کسی که از راهش گمراه شده است، داناتر می‌باشد!

بررسی سایر گزینه‌ها:

«أحسن: نیکوتر (بهتر) است (می‌باشد)» بعد از ضمیر منفصل «هي» آمده و نقش آن خبر است نه صفت؛ بنابراین باید به شکل یک «جمله» (همراه با فعل «است یا می‌باشد») ترجمه شود، نه به شکل یک «ترکیب» (موصوف و صفت). ← رد گزینه‌های ۲ و ۴

نکته ۱

حواستان باشد در تست‌های ترجمه، «خبر» و «صفت» به جای یکدیگر ترجمه نشوند.

مثال: المُعَلِّمُ المُشْفِقُ ← معلّم، دلسوز است. ✓
معلّم دلسوز. ✗

خبر

مثال: المُعَلِّمُ المُشْفِقُ ← معلّم دلسوز. ✓
معلّم، دلسوز است. ✗

صفت

نکته ۲

کلمه‌ای که بعد از ضمائر «منفصل» در جمله می‌آید، نقش «خبر» را دارد؛ ضمناً خود این ضمائر «خبر» واقع نمی‌شوند.

مثال: أَنْتُمْ فَائِزُونَ. هُوَ رَجَعَ إِلَى الْبَيْتِ. الْمُؤْمِنُونَ هُمُ الَّذِينَ يَتَوَكَّلُونَ عَلَى اللَّهِ.

خبر

خبر

خبر

توجه: ضمائر منفصل عبارت‌اند از: «هو، هُما، هُم، هي، هُما، هُنَّ، أَنْتَ، أَنْتَما، أَنْتُمْ، أَنْتِ، أَنْتَما، أَنْتُنَّ، أَنَا و نَحْنُ»

نکته ۳

در جملات «اسمیه» زمانی که خبر، «اسم» یا «جار و مجرور» باشد، پس از ترجمه‌اش از «است»، «هست» یا «می‌باشد» استفاده می‌کنیم. به جدول زیر دقت کنید:

مثال	نوع ساختار جمله اسمیه
<p>العِلْمُ كَنْزٌ: دانش گنج است. مبتدا خبر سِرُّ النَّجَاحِ فِي الْأَسْتِمْرَارِ: راز موفقیت در استمرار است. مبتدا م. الیه خبر</p>	«مبتدا + خبر»
<p>إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ: خدا بر هر چیزی توانا است. اسم «إِنَّ» خبر «إِنَّ» كَانَ إِرْضَاءَ جَمِيعِ النَّاسِ صَعِبٌ: گویی راضی ساختن همه مردم سخت است. اسم «كَانَ» خبر «كَانَ»</p>	«حروف مشبهة بالفعل + اسم + خبر»

«همواره» در گزینه (۳) اضافی است.

«أعلمُ: دانتر، آگاه‌تر» اسم تفضیل است و باید با لفظ «تر» ترجمه شود. ← رد سایر گزینه‌ها

وزن «أفعل» که گاهی به شکل‌های «أفلّ» و «أفَعی» تغییر می‌کند، در صورتی که «اسم تفضیل» باشد؛ با توجه به جایگاه آن در جمله به شکل‌های زیر ترجمه می‌شود:

حالت اول: أفعل (أفلّ، أفعی) + من ← ترجمه با لفظ «تر»

مثال: هو أكبر من صديقه: او بزرگ‌تر از دوستش است.

صديقي أحبّ مني عند المعلمين: دوستم نزد معلمان محبوب‌تر از من است.

هذا السؤال أعلى من سائر السّوايل: این سؤال بزرگ‌تر از سایر سئوال‌ها است.

حالت دوم: أفعل (أفلّ، أفعی) + مضاف‌الیه (اسم یا ضمیر) ← ترجمه با لفظ «ترین»

مثال: أفضل الأعمال عند المصائب التّوكل على الله: بهترین کارها هنگام سختی‌ها توکل کردن بر خداست.

أحبّ عباد الله إلى الله أنفعهم لعباده: محبوب‌ترین بندگان خدا نزد خدا سودمندترینشان برای بندگان است.

أسعی طلباً من يواصل محاولاته دائماً: کوشش‌ترین دانش‌آموزانمان کسی است که همواره به تلاش‌های خود ادامه می‌دهد.

حالت سوم: در غیر از دو حالت فوق ترجمه معمولاً با لفظ «تر» انجام می‌شود:

مثال: إنتخبْتُ القميصَ الأَجْمَلَ: پیراهن زیباتر را انتخاب کردم.

تأثيرُ كلام هذا الرجل أكثر: تأثیر سخن این مرد بیشتر است.

«إنّ هذا القرآن يهدي للتي هي أقوم»: این قرآن [مردم را] به [راهی] که استوارتر است، هدایت می‌کند.

«بسیار» در گزینه (۲) اضافی است.

ضمیر «ه» در «سبيله: راه او، راهش» در گزینه‌های (۲) و (۴) ترجمه نشده است.

۷۲- «قد نُفُتِّش عن السّعادة في الحصول على الثّروات الكثیرة و نحن نُمرّر حياتنا بالحسد و التّفكير فيما يملكه الآخرون!»:

۱) خوشبختی را در دست یافتن به ثروت‌ها، بسیار جست‌وجو می‌کنیم حال آنکه زندگی با حسادت و فکر کردن به داشته‌های دیگران، تلخ می‌شود!

۲) گاهی در به دست آوردن ثروت‌های فراوان به دنبال خوشبختی می‌گردیم و زندگی‌مان با حسادت و فکر کردن به آنچه دیگران دارند، تلخ می‌شود!

۳) گاه خوشبختی را در دست یافتن به ثروت‌های بسیار جست‌وجو می‌کنیم در حالی که زندگی‌مان را با حسادت و فکر کردن به آنچه دیگران دارند، تلخ می‌کنیم!

۴) در به دست آوردن ثروت‌های فراوان به دنبال خوشبختی می‌گردیم و زندگی را با حسادت و فکر کردن به داشته‌های دیگران، تلخ می‌کنیم!

(آسان - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۱۹ - ۱۱۰۲

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

گاه خوشبختی را در دست یافتن به ثروت‌های بسیار جست‌وجو می‌کنیم در حالی که زندگی‌مان را با حسادت و فکر کردن به آنچه دیگران دارند، تلخ می‌کنیم!

بررسی سایر گزینه‌ها:

حرف «قد» در فعل مضارع «قد نُفُتِّش: گاهی (گاه) جست‌وجو می‌کنیم، به دنبال ... می‌گردیم» معادل «گاهی، گاه» است که باید ترجمه شود. ← رد گزینه‌های ۱ و ۴

آنچه گذشت ...

به حالت‌های زیر که نقش «قد» را در ترجمه بررسی کرده، دقت کنید:

۱. «قَد» + «ماضی»: «قطعا، حتماً و ...» + «ماضی نقلی» (ترجمه «قد» در این ساختار «اختیاری» است).

حرف تحقیق قیده‌های تأکیدی

مثال: قد أرشد الله المسلمین: قطعاً خداوند مسلمانان را هدایت کرده است (کرده). / خداوند مسلمانان را هدایت کرده است (کرده).

«گاهی، گاه» + «مضارع اخباری»

«شاید، ممکن است» + «مضارع التزامی»

ترجمه «قَدْ» در این ساختارها «اجباری» است.

در ترجمه‌اش، قیده‌های «تأکیدی» (قطعاً، حتماً و ...) نباید بیاید.

نحوه ترجمه

نکات

۲. «قَدْ» + «مضارع»
حرف تقلیل

مثال: قَدْ يُسَاعِدُنَا الْمَعْلَمَ: معلّم گاهی (گاه) به ما کمک می‌کند. ✓ معلّم شاید (ممکن است) به ما کمک کند. ✓ معلّم قطعاً به ما کمک می‌کند. *

«الکثیرة» در ترکیب «الثروات الکثیرة: ثروت‌های فراوان (بسیار)» نقش «صفت» را دارد، نه «قید». ← رد گزینه ۱
حرف «و» در «و نحن» از نوع «حالیه» است. ← رد گزینه‌های ۲ و ۴

حواست باشه!

در ساختار جمله حالیه (و + جمله اسمیه) حرف «و» را «واو» حالیه می‌نامیم که ترجمه‌اش به شکل «در حالیکه، حال آنکه» می‌باشد اما به شکل «و» ترجمه نمی‌شود!

«نُمِرّ: تلخ می‌کنیم» فعل مضارع از صیغه «متکلم مع الغیر = نحن» و معلوم است، نه مجهول. ← رد گزینه‌های ۱ و ۲

زیر ذره‌بین: بریم «نُمِرّ» رو دقیق بررسی کنیم:

۱) این بنده خدا با «ن» (حرف مضارعه مخصوص صیغه متکلم مع الغیر) شروع شده؛ پس اصلاً «تلخ می‌شود» تابلوه که ترجمه غلطیه براش!
۲) اسم بعدش (حیاتنا) منصوب شده؛ یعنی مفعوله برای این فعل؛ فعلی هم که مفعول بگیره قطعاً معلومه!

ضمیر «نا» در «حیاتنا: زندگی‌مان» در گزینه‌های (۱) و (۴) ترجمه نشده است.

«یملک: دارند» فعل است، نه اسم. ← رد گزینه‌های ۱ و ۴

۷۳- «إيّاك و مجالسة الأمانة بالكذب فإنّ هذا من أسوأ الخصال حيث يُسبّب أن يهجرک أحبّتك بسبب سلوكك!»:

۱) تو را از دوستی با فرد بسیار دستوردهنده به دروغ برحذر می‌دارم؛ زیرا این از ویژگی‌های بد است به گونه‌ای که باعث می‌شود دوستت به دلیل رفتارهایت، تو را رها کند!

۲) از هم‌نشینی با فرد بسیار امرکننده به دروغ بپرهیز؛ چراکه این از بدترین ویژگی‌هاست به طوری که سبب می‌شود دوستانت به دلیل رفتارت، تو را رها کنند!

۳) تو را از دوستی با فردی که بسیار به دروغ دستور می‌دهد برحذر می‌دارم؛ زیرا این از بدترین ویژگی‌هاست به طوری که باعث می‌شود دوستت به دلیل رفتارهایت، تو را رها کند!

۴) از هم‌نشینی با فردی که بسیار به دروغ امر می‌کند بپرهیز؛ چراکه از ویژگی‌های بد است به گونه‌ای که سبب می‌شود دوستانت به دلیل رفتارت، تو را رها کنند!

متوسط - ترکیبی - استاندارد (صفحه ۲۷ - ۱۱۰۲)

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

از هم‌نشینی با فرد بسیار امرکننده به دروغ بپرهیز؛ چراکه این از بدترین ویژگی‌هاست به طوری که سبب می‌شود دوستانت به دلیل رفتارت، تو را رها کنند!

بررسی سایر گزینه‌ها:

«إيّاك: تو را از ... برحذر می‌دارم، از ... بپرهیز، از ... برحذر باش» به هر سه شکل صحیح می‌باشد.

حواست باشه!

ساختار «إيّا + ضمير متصل + و + اسم منصوب» بیانگر «برحذر داشتن و هشدار دادن مخاطب» است و به صورت‌های مختلفی با توجه به «ضمير متصل» موجود در ساختار، ترجمه می‌شود.

مثال: إيّاك و مجالسة الجاهل: تو را از هم‌نشینی با نادان برحذر می‌دارم، از هم‌نشینی با نادان بپرهیز، از هم‌نشینی با نادان برحذر باش»

قال طزاح: اگه این ساختار رو دیدی، به ترجمه دقیقش گیر نده و حساس نباش! واسه رد گزینه برو سراغ موارد دیگه؛ با تشکر. 😊

«الأُمارة: فرد بسیار دستوردهنده (امرکننده)» اسم است، نه فعل. ← رد گزینه‌های ۳ و ۴
«هذا: این» در گزینه (۴) ترجمه نشده است.

«أسوأ: بدترین» اسم تفضیل است، نه صفت ساده. ← رد گزینه‌های ۱ و ۴

«أحبّبة: دوستان» در «أحبّتك: دوستان» جمع است، نه مفرد. ← رد گزینه‌های ۱ و ۳

«سلوك» در «سلوكك: رفتار» مفرد است، نه جمع. ← رد گزینه‌های ۱ و ۳

حواسـت باشه!

حواسـتان به «مفرد» بودن کلماتی مثل «أسلوب: روش» (جمع: أسالیب) و «سلوك: رفتار» در تست‌ها باشد.

۷۴- «لَوْ واصلتَ إلى سوق القرية في الساعة المعينة لقدرتَ أن تشتري كثيراً من ملابس متجر زميلي بأسعار رخيصة!»:

- ۱) اگر در ساعت مشخص شده به بازار روستا برسی، قطعاً می‌توانی بسیاری از لباس‌های مغازه همکارم را با قیمت‌های ارزان‌تری بخری!
- ۲) اگر در آن ساعت تعیین شده به بازار روستا می‌رسی، می‌توانستی لباس‌های بسیاری از مغازه همکارم را با قیمت‌های ارزان‌تری بخری!
- ۳) اگر در ساعت مشخص شده به بازار روستا برسی، قطعاً می‌توانی لباس‌های بسیاری از مغازه همکارم را با قیمت‌های ارزان‌تری بخری!
- ۴) اگر در ساعت تعیین شده به بازار روستا می‌رسی، می‌توانستی بسیاری از لباس‌های مغازه همکارم را با قیمت‌های ارزان‌تری بخری!

پاسخ: گزینه ۴	(متوسط - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۲۸ - ۱۲۰۲
بررسی سریع:	
اگر در ساعت تعیین شده به بازار روستا می‌رسی، می‌توانستی بسیاری از لباس‌های مغازه همکارم را با قیمت‌های ارزان‌تری بخری!	

بررسی سایر گزینه‌ها:

«لَوْ واصلت... لقدرت: اگر می‌رسی... (قطعاً) می‌توانستی» ← رد گزینه‌های ۱ و ۳

نکته «۱»

فعل‌های «ماضی» در ساختار [«لَوْ» + «ماضی» + «ماضی»] اصولاً به شکل «ماضی استمراری» ترجمه می‌شوند.
مثال: لَوْ تَفَكَّرْتُ حَوْلَ هَذِهِ الْمَسْئَلَةِ فَهَمْتُ سَرَّهَا: اگر درباره این مسئله فکر می‌کردم راز آن را می‌فهمیدم.

نکته «۲»: به نمودار زیر که به تأثیر «لَ» تأکید در ترجمه و کاربردهای آن پرداخته، توجه کنید:

توجه «۱»

«لَ» تأکید را با کلمات دیگر، مخصوصاً «لَ: برای» (حرف جز)، اشتباه نگیرید.

همانا زشت‌ترین صداها قطعاً صدای خران است. ✓

مثال: إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ

همانا زشت‌ترین صداها برای صدای خران است. ✗

توجه «۲»

اگر «لَ» تأکید قبل از خبر «إِنَّ» (حالت دوم) بیاید، در ترجمه می‌توان از «دو قید تأکید» استفاده کرد؛ (چون یک تأکید مربوط به «إِنَّ» و یک تأکید دیگر مربوط به «لَ» می‌شود)

مثال: إِنَّ اللَّهَ لَقَادِرٌ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ: بی‌گمان خداوند قطعاً بر هر چیزی تواناست.

(بنابراین حواسـت باشه توی این مدل جملات، سوتی ندی بگی فلان قید تأکیدی اضافه‌س و رد گزینه کنی!)

طبق نکات فوق، حرف «ل» در «لقدرت» حرف «تأکید» است و به درستی به شکل «قطعاً» ترجمه شده.
 «آن» در گزینه (۲) اضافی است.
 «كثيراً من الملابس: بسیاری از لباس‌ها» ← رد گزینه‌های ۲ و ۳

آنچه گذشت ...

به تشابه سه ساختار زیر و تفاوتشان در ترجمه دقت کنید:

شماره	ساختار	ترجمه	مثال
۱	كثير (كثيراً) من	بسیاری از ...	كثير (كثيراً) من المُجاهدين: بسیاری از رزمندگان
۲	اسم + كثير (كثيره)	بسیاری	أبحاث كثيرة: پژوهش‌های بسیاری
۳	أكثر + اسم	بیشتر، بیشترین	أكثر الأطعمة: بیشتر غذاها أكثر التأثير: بیشترین تأثیر

«از» در «از مغازه» در گزینه‌های (۲) و (۳) اضافی است.

«رخصیصة» در «أسعار رخصیصة: قیمت‌های ارزانی» اسم تفضیل نیست؛ پس با «تر» ترجمه نمی‌شود. ← رد گزینه‌های ۱ و ۲

۷۵- «كان هذا الرجل يؤثرُ أولاده على نفسه مشفقاً و يُقدّم لهم دائماً موعظ قيمة من تجاربه حتى يُرشدهم إلى الطريق الحق!»:

- ۱) این مرد، دلسوزانه بر فرزندان خویش تأثیر می‌گذاشت و پندهایی را از تجربه‌های ارزشمندش به آنان تقدیم می‌کرد تا آن‌ها را به راه درست هدایت کند!
- ۲) این مرد دلسوز فرزندان خود را بر خودش ترجیح می‌داد و پنجاهای ارزشمندی را از تجربه‌های خویش به آن‌ها تقدیم می‌کرد تا به راه درست هدایت شوند!
- ۳) این مرد، فرزندانش را دلسوزانه بر خویش ترجیح می‌داد و همیشه پنجاهای ارزشمندی را از تجربه‌هایش به آنان تقدیم می‌کرد تا آن‌ها را به راه درست راهنمایی کند!
- ۴) این مرد دلسوز بر فرزندان خود تأثیر می‌گذاشت و همواره پندهایی از تجربه‌های ارزشمندش به آن‌ها تقدیم می‌کرد تا به راه درست راهنمایی شوند!

(متوسط - ترکیبی - استاندارد ۶ - صفحه ۲ - ۱۱۰۱)

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

این مرد فرزندانش را دلسوزانه بر خویش ترجیح می‌داد و همیشه پنجاهای ارزشمندی را از تجربه‌هایش به آنان تقدیم می‌کرد تا آن‌ها را به راه درست راهنمایی کند!

بررسی سایر گزینه‌ها:

«كان... يؤثر: ترجیح می‌داد» ← رد گزینه‌های ۱ و ۴

تذکر!

به تشابه دو فعل زیر و تفاوتشان در ترجمه دقت کنید:

شماره	ماضی	مضارع
۱	أثر: برگزید، ترجیح داد	يؤثر: برمی‌گزیند، ترجیح می‌دهد
۲	أثر: تأثیر گذاشت، تأثیر داشت	يؤثر: تأثیر می‌گذارد، تأثیر دارد

«مشفقاً: دلسوزانه» حال است، نه صفت. ← رد گزینه‌های ۲ و ۴
 «دائماً: همواره، همیشه» در گزینه‌های (۱) و (۲) ترجمه نشده است.

حواس باش!

حواستان به ترجمه شدن قیدهایی مانند «أبدأ»، «أيضاً»، «دائماً» و ... باشد؛ ترجمه این موارد «اجباری» است.

«قيمة» در ترکیب «موعظ قيمة: پنجاهای ارزشمندی» صفت «موعظ» است، نه «تجارب». ← رد گزینه‌های ۱ و ۴
 «يُرشدهم: آن‌ها (آنان) را هدایت (راهنمایی) کند» متعدی و معلوم است. ← رد گزینه‌های ۲ و ۴

آنچه گذشت ...

هريك از ضماير متصل (ه، هُما، هُم، ها، هُما، هُنَّ، كَ، كُما، كُم، كِ، كُما، كُنَّ) وقتى طبق ساختارِ [فعل + ضمير متصل] به انتهای يك فعل می‌چسبند، قطعاً نقشِ «مفعول» را دارند؛ بنابراین دو نتیجه مهم از این نکته می‌توان گرفت:
 ۱. این ضماير باید به شكلِ «مفعول» ترجمه شوند، نه شكلِ ديگرى (مانند فاعل).
 ۲. فعل موردنظر در این ساختار، حتماً «متعدى» و «معلوم» است و «لازم» و «مجهول» نمی‌باشد. (پس نباید به شكلِ «مجهول» ترجمه شود).

۷۶- عَيْنُ الصَّحِيح:

- ۱) أنا أحاولُ في إكرامِ والديّ و أستمعُ إلى نصائحهما راضيةً! من در گرمی داشتن پدر و مادرم می‌کوشم و با خشنودی به نصیحت‌هایشان گوش فرا می‌دهم!
- ۲) كُنَّا لَا نُصَدِّقُ أَنَّهُ يُصَادُ هَذَا الْحَيوانِ لِصناعةِ موادِّ التَّجْمِيلِ! باور نمی‌کردیم که این حیوان را برای ساخت مواد آرایشی شکار می‌کنند!
- ۳) نعوذُ برِّنا الغفَّارِ من قبحِ الزَّللِ و الخطأِ في القولِ و العملِ! به پروردگار آمرزنده‌مان پناه می‌بریم از زشتی لغزش‌ها و اشتباه در حرف زدن و عمل کردن!
- ۴) إِنَّ الرِّزاعَةَ هي المهنة الوحيدة التي قد تعلَّمْتُها منذُ صغري! کشاورزی یک شغلی است که آن را از زمان کودکی ام یاد گرفته بودم!

(دشوار - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۳۰ - ۱۲۰۲

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) «یُصاد»: شکار می‌شود» مجهول است، نه معلوم.

۳) قَلْبِش رو یاد بگیر!

فعل‌های ماضی بر وزن «فیل» و مضارع بر وزن «یُقال» بیانگر فعل «مجهول» هستند. ← «لَو» «فیل» و «سُغال» ناقصی زهنه بگونه 😊
 مثال: قیل (گفته شد)، یُقال (گفته می‌شود)

۳) «الغفَّار»: بسیار آمرزنده» اسم مبالغه است و بیانگر «بسیاری صفت» می‌باشد؛ پس با لفظ «بسیار» ترجمه می‌شود. ضمناً «الزَّلل»: لغزش» مفرد است، نه جمع.

۴) «المهنة الوحيدة: تنها شغل»، ضمناً «قد تعلَّمْتُ: یاد گرفته‌ام» طبق ساختار [قد + ماضی] به شکل ماضی «نقلی» ترجمه می‌شود، نه «بعید».

نکته

اگر «وحدید» (برای موصوفِ مذکر) یا «وحدیده» (برای موصوفِ مؤنث) در نقشِ «صفت» باشد، قبل از موصوفِ خود، ترجمه می‌شود.
 مثال: الصَّبْر هو المفتاح الوحید للنَّجاح: صبر، تنها کلید موفقیت است.

۷۷- عَيْنُ الخَطَأ:

- ۱) يُعجِبُنَا هَذَا الشَّاعِرُ لِأَنَّ أشعاره تُخرِجُ اليأسَ من قلوبنا المحزونة! از این شاعر خوشمان می‌آید برای اینکه شعرهایش ناامیدی را از دل‌های اندوهگین ما خارج می‌کند!
- ۲) فهمتُ أَنَّ بعضَ طَلابِ هذه الجامعةِ سيتخرَّجون في نهايةِ السَّنة! فهمیدم که برخی از دانشجویان این دانشگاه در پایان سال دانش‌آموخته خواهند شد!
- ۳) كان هذا الخَبازُ المُجْرَبُ قد طبَّخَ لكلِّ الصَّيُوفِ عدَّةَ أخبازٍ لذيذةٍ! این نانواى باتجربه برای همه مهمانان، چند نان خوشمزه پخته است!
- ۴) عاقبِ الأحمقِ بالصَّمْتِ يا صديقي! لأنَّه يكونُ خيراً مِنَ المِجادلةِ! ای دوستِ من! نادان را با سکوت مجازات کن؛ زیرا سکوت بهتر از جدل می‌باشد!

(دشوار - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۳۰ - ۱۱۰۲

پاسخ: گزینه ۳

«كان ... قد طبَّخ: پخته بود» طبق ساختار [كان + قد + ماضی] به شکل ماضی «بعید» ترجمه می‌شود، نه ماضی «نقلی».

حواست باشه!

در ساختار [کان + قد + ماضی] ممکن است بین «کان» و «قد + ماضی» فاصله بیفتد؛ دقت کنید در این حالت «قد + ماضی» را به تنهایی به شکل «ماضی نقلی» ترجمه نکنید و حواستان به وجود «کان» قبلش باشد.

مثال: کان عدد من طلاب الصف الثاني قد اشتركوا في المسابقة: تعدادی از دانش‌آموزان کلاس دهم در مسابقه شرکت کرده بودند ✓ شرکت کرده‌اند *

قال طزاج: چشم‌ها را باید شست، «قد + ماضی» را جور دیگر باید دید!

۷۸- «با فرد بسیار دانا هم‌نشینی کن؛ زیرا او برای تو بهترین هدایتگر می‌باشد!»:

- (۱) جالسِ العَلامَة لَأنَّه یَكونَ أَفضَلُ المُرشدِ لَک!
 (۲) إجلِسِ العَلامَ لَأنَّه یَكونَ أَحسَنَ المُرشدِ لَک!
 (۳) جالِسی العالمِ لَأنَّه سِیَكونَ أَفضَلُ المُرشدِ!
 (۴) إجلِسِ العَلامَ لَأنَّه یَكونَ مُرشدًا حَسَنًا لَک!

پاسخ: گزینه ۱

(آسان - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۲۴ - ۱۱۰۲

«هم‌نشینی کن: جالس، جالسی» در گزینه‌های (۲) و (۴) به درستی تعریف نشده.

حواست باشه!

به تشابه فعل‌های زیر و تفاوتشان در ترجمه دقت کنید:

شماره	ماضی	مضارع
۱	جَلَسَ: نشست	يَجْلِسُ: می‌نشیند
۲	جَالَسَ: هم‌نشینی کرد	يُجَالِسُ: هم‌نشینی می‌کند

«بسیار دانا: العَلامَة، العَلامَة» اسم مبالغه است، نه اسم فاعل. ← رد گزینه ۳

«برای تو: لَک» در گزینه (۳) تعریف نشده است.

«بهترین: أَحسَنَ، أَفضَلُ» اسم تفضیل است، نه صفت ساده. ← رد گزینه ۴

«هدایتگر: المُرشدِ» اسم فاعل است، نه اسم مفعول. ← رد گزینه ۲

«می‌باشد: یَكونَ» مضارع است، نه آینده. ← رد گزینه ۳

۷۹- عَيْنُ الخَطَا فِي المَفهوم:

- (۱) خَيْرُ الأُمورِ أوسطها! ز بسیار وز کم بگذر که خام است
 (۲) جَمالُ المَراءِ فَصاحَة لِسانه! زبان درکش ای مرد بسیار دان
 (۳) عداوَة العاقلِ خَیْرٌ مِن صِداقة الجاهل! گر زهر دهد تو را خردمند بنوش
 (۴) سل المِصانعِ ركبًا تَهيم في الفلوات! نداند کسی قدر روز خوشی
 نگه دار اعتدال اینت تمام است!
 که فردا قلم نیست بر بی‌زبان!
 ور نوش رسد ز دست نااهل بریز!
 مگر روزی افتد به سختی کشی!

پاسخ: گزینه ۲

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۱۹ - ۱۱۰۲

عبارت این گزینه با توجه به ترجمه‌اش (زیبایی انسان، شیوایی گفتار اوست) ارتباطی با بیت مقابلش ندارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ «بهترین کارها، میانه‌ترین آن‌هاست.»

۳ «دشمنی دانا بهتر از دوستی نادان است.»

۴ «از آب‌انبارها درباره سوارانی که در بیابان‌ها تشنه و سرگردان هستند، بپرس.»

■ ■ ■ اِقْرَأِ النَّصَّ التَّالِيَّ بِدَقَّةٍ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ (٨٠ - ٨٤) بِمَا يَنْسَبُ النَّصِّ:

«إِنَّ بِنَاءَ الْمَجْتَمَعِ وَأَعْمَدَتَهُ يَقُومُ عَلَى التَّرْبِيَةِ وَالتَّعْلِيمِ وَ الْمُعَلِّمِ هُوَ مَعْمَارُهُ، وَ لَا نَجِدُ رَجُلًا مِنْ رِجَالِ التَّارِيخِ الْكِبَارِ إِلَّا وَ كَانَ لَهُ مَعْلَمٌ فَاضِلٌ، فَإِذَا أَرَادَ شَعْبٌ أَنْ يَتَقَدَّمَ فِي شُؤُونِهِ فَلْيَبْدَأْ بِتَرْبِيَةِ وَ تَعْلِيمِ أَوْلَادِهِ وَ يُقِمِّ بِتَجْبِيلِ الْمَعْلَمِ لِيَكُونَ لَهُمْ أَسُوءَ حَسَنَةً تَعْرِسُ فِي نَفْسِهِمُ الْقِيَمَ الْأَخْلَاقِيَّةَ وَ الْإِنْسَانِيَّةَ كَالشُّعُورِ بِالْمَسْئُولِيَّةِ وَ الْحَرِيَّةِ وَ حُبِّ الْوَطَنِ وَ تَبْنِي عَقُولَهُمْ عَلَى قُوَّةِ الْعِزْمِ وَ الْإِيمَانِ!

أَمَّا إِذَا سَقَطَتْ هَيْبَةُ الْمَعْلَمِ فِي الْمَجْتَمَعِ وَ لَمْ يُحْتَرَمْ، فَلَا يَكُونُ الْأَطْبَاءُ فِي طِبَابَتِهِمْ نَاجِحِينَ وَ لَا الْمُهَنْدِسُونَ فِي عَمَلِهِمْ صَادِقِينَ وَ لَا يَقُومُ أَحَدٌ بِوَأَجِبَاتِهِ جَيِّدًا، فَيَتَعَرَّضُ الْمَجْتَمَعُ لِلْعَدِيدِ مِنَ الضُّغُوطِ وَ الْمَشَاكِلِ الْاجْتِمَاعِيَّةِ وَ الْاِقْتِسَادِيَّةِ وَ الْأَخْلَاقِيَّةِ وَ غَيْرِهَا!

لَقَدْ قَامَ مُلُوكُ الصِّينِ عِدَّةَ سِنِيَّاتٍ بِنَاءَ سُورٍ عَظِيمٍ حَوْلَ بِلَادِهِمْ لِلْحِفَافِ عَلَيْهَا مِنْ هُجُومِ الْمَغُولِ، وَ لَكِنَّهُمْ اسْتَطَاعُوا أَنْ يَهْجَمُوا عَلَى الصِّينِ هُجُومًا قَاسِيًا عِدَّةَ مَرَّاتٍ دُونَ أَنْ يَصْعَدُوا ذَلِكَ الْجِدَارَ لِأَنَّ الْخُرَّاسَ الصِّينِيِّينَ كَانُوا يَبِيعُونَ وَطَنَهُمْ بِالذَّهَبِ! فَيَا لَيْتَ الْمُلُوكَ بَدَّلَ بِنَاءَ ذَلِكَ الْجِدَارِ اهْتِمَامًا بِتَعْلِيمِ الْقِيَمِ الْأَخْلَاقِيَّةِ وَ الْإِنْسَانِيَّةِ لِلْخُرَّاسِ!»

ترجمة متن:

«بی‌گمان ساختمان جامعه و ستون‌های آن بر آموزش و پرورش استوار است و معلم همان معمار آن است. و مردی از مردان بزرگ تاریخ را سراغ نداریم، مگر اینکه معلمی فرهیخته داشته است، لذا اگر ملتی بخواهد در اموراتش پیشرفت کند، باید آموزش و پرورش فرزندان را آغاز کند و به بزرگداشت معلم بپردازد تا برای آن‌ها الگوی نیکویی باشد که [نهال] ارزش‌های اخلاقی و انسانی همچون احساس مسئولیت، آزادی، عشق به وطن را در وجودشان بنشانند و خرده‌ایشان را بر اساس نیروی عزم و ایمان پی ببرند.

ولی اگر شکوه و صلابت معلم در جامعه فرو افتد و مورد احترام واقع نشود، در این صورت نه پزشکان در طبابت خود موفق و نه مهندسان در کارشان راست‌گو می‌باشند و کسی به وظایفش به‌خوبی عمل نمی‌کند، در نتیجه جامعه در معرض بسیاری از فشارها و مشکلات اجتماعی، اقتصادی و اخلاقی و... قرار می‌گیرد.

پادشاهان چین چندین سال به ساختن دیواری بزرگ اطراف کشورشان برای پاسداری از آن از حمله مغول پرداختند، ولی آن‌ها توانستند چندین بار وحشیانه به چین حمله کنند، بدون اینکه از آن دیوار بالا بروند، زیرا نگهبانان چینی، کشورشان را به طلا (پول) می‌فروختند.

پس ای کاش پادشاهان به‌جای ساختن آن دیوار، به آموزش ارزش‌های اخلاقی و انسانی به نگهبانان اهمیت می‌دادند.»

۸۰- عَيْنُ الْخَطَا حَسَبَ النَّصِّ:

- (١) إِنَّ لِلْمُعَلِّمِينَ دَوْرًا كَبِيرًا فِي تَقَدُّمِ الدَّوْلِ وَ تَطْوِيرِهَا!
 (٢) إِنَّ تُرْدَ أُمَّةٍ أَنْ تَعِيشَ فِي أَمَانٍ فَلْتَهْتَمَّ بِبِنَاءِ الْإِنْسَانِ!
 (٣) يَشْعُرُ النَّاسُ بِالْمَسْئُولِيَّةِ أَكْثَرَ إِذَا زُفِعَتْ مَكَانَةُ الْمَعْلَمِ فِيهِمْ!
 (٤) اسْتِطَاعَ جُنُودُ الْمَغُولِ أَنْ يَصْعَدُوا سُورَ الصِّينِ وَ يَهْجَمُوا عَلَيْهَا!

(متوسط - مفهومی - زمانبر ۶ - صفحه ۳۰ - ۱۲۰۲)

پاسخ: گزینه ۴

ترجمة صورت سؤال: [گزینه] نادرست را بر اساس متن مشخص کن:

سربازان مغول توانستند از دیوار چین بالا بروند و به آن حمله کنند. [در انتهای متن آمده که «دون آن یصعدوا...»]

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) معلمان نقش بزرگی در پیشرفت و توسعه کشورها دارند.
 ۲) اگر امتی بخواهد در امنیت زندگی کند، باید به ساختن انسان توجه کند.
 ۳) مردم بیشتر احساس مسئولیت می‌کنند، اگر جایگاه معلم در آن‌ها بالا برده شود.

۸۱- عَيْنُ الصَّحِيحِ حَسَبَ النَّصِّ:

- (١) عَلَى الْمُعَلِّمِينَ أَنْ يُعَلِّمُوا أَوْلَادَهُمْ الشُّعْبِيَّةَ وَ الطَّبَابَةَ وَ الْهَنْدَسَةَ (مُهَنْدِسِي) وَ بِنَاءَ السُّورِ!
 (٢) إِنَّ لَمْ تُحْفَظْ كِرَامَةُ مُعَلِّمِيْنَا وَ عَزَّتْهُمْ فَلنَوَقَّعْ أَيَّ نَوْعٍ مِنَ الْمَصَائِبِ!
 (٣) الْمُلُوكُ الصِّينِيُّونَ قَامُوا بِتَرْبِيَةِ جُنُودٍ يُحِبُّونَ وَطَنَهُمْ حُبًّا كَثِيرًا!
 (٤) دَافَعَ حَارِسُو سُورِ الصِّينِ الْعَظِيمِ عَنْهُ أَمَامَ الْمَغُولِ بِكُلِّ قُوَّةٍ!

(دشوار - مفهومی - زمانبر ۶ - صفحه ۳۰ - ۱۲۰۲)

پاسخ: گزینه ۲

ترجمة صورت سؤال: [گزینه] درست را بر اساس متن مشخص کن:

اگر کرامت و عزت معلمانمان حفظ نشود، باید منتظر هر نوع مصیبتی باشیم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) معلمان باید به فرزندان ملت خویش پزشکی، مهندسی و ساختن دیوار را آموزش دهند.
- ۳) پادشاهان چینی به تربیت سربازانی پرداختند که کشورشان را بسیار دوست می‌داشتند.
- ۴) نگهبانان دیوار بزرگ چین با تمام توان از آن در برابر مغولان دفاع کردند.

۸۲- عَيْنُ الْخَطَأِ لِلْفِرَاقِ حَسَبَ النَّصِّ: «مِنْ وَاجِبَاتِ الْمَعْلَمِ هِيَ أَنْ...!»

- ۱) يُعَلِّمُ طَلَّابَهُ بِأَنَّ الْأَخْلَاقَ أَهْمٌ مِنَ النَّقُودِ!
- ۲) يُرَبِّي أَنْفُسًا وَعُقُولًا عَلَى الْإِرَادَةِ وَالْإِيمَانِ!
- ۳) يُؤَدِّي دَوْرَهُ نَافِعًا كَيْلَا يَتَعَرَّضَ الْوَطَنُ لِلْأَخْطَارِ!
- ۴) يَتَخَرَّجُ عَلَى يَدِهِ أَطْبَاءٌ وَمُهَنْدِسُونَ كَثِيرُونَ لِلْمَجْتَمَعِ!

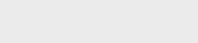
(متوسط - مفهومی - زمانبر) - صفحه ۳۰ - ۱۲۰۲

پاسخ: گزینه ۴

ترجمه صورت سؤال: [گزینه] نادرست را برای جای خالی بر اساس متن مشخص کن: «از وظایف معلم این است که ...».

به دست وی پزشکان و مهندسان زیادی برای جامعه فارغ التحصیل شوند. [در متن به این موضوع اشاره نشده که معلم باید پزشکان و مهندسان زیادی را تحویل جامعه دهد!]

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) به دانش‌آموزانش بیاموزد که اخلاق مهم‌تر از پول است.
- ۲) جان‌ها و خردهایی را بر اساس اراده و ایمان پرورش دهد.
- ۳) نقش خود را سودمندانه انجام دهد تا کشور در معرض آسیب‌ها قرار نگیرد.

■ عَيْنُ الْخَطَأِ فِي الْإِعْرَابِ وَالتَّحْلِيلِ الصَّرْفِيِّ (۸۳ و ۸۴)

۸۳- «الكبار - يتقدّم - يبيعون - الصّينيين»

- ۱) الصّينيين: اسم - جمع سالم للمذكّر (مفرد: الصّينيّ) - معرفة - معرب / صفة أو نعت و منصوب بالياء
- ۲) يتقدّم: مضارع - للغائب - له حرفان زائدان (من باب «تفعل») - لازم / فعلٌ منصوب و مع فاعله جملة فعلية
- ۳) الكبار: اسم - جمع مكسّر أو تكسير (مفرد: أكبر، مذكّر) - معرّف بأل / صفة و مجرور بالتبعية لموصوفها «رجال»
- ۴) يبيعون: مضارع (يُعادل «الماضي الاستمراري» في الفارسية) - للجمع الغائب - متعدّد / فعلٌ و مع فاعله جملة فعلية

(آسان - ترکیبی - کنکوری - استاندارد) - صفحه ۳۰ - ۱۲۰۲

پاسخ: گزینه ۳

بررسی موارد نادرست:

«الكبار» جمع مكسّر «كبير» است، نه «أكبر». «أكابر» جمع «أكبر» است.

این چند کلمه و شکل «جمع» آن‌ها را با هم اشتباه نگیرید:

مفرد	جمع
كبير	كبار
كبيرة	كباير
أكبر	أكابر

۸۴ - «استطاعوا - سقطت - ناجحين - الحزاس»

- ۱) سقطت: فعل ماضٍ (يُمكن أن يُترجم في زمانين) - للغائبه - لازم / فعل و مع فاعله «هيبة» و الجملة شرطية
- ۲) الحزاس: اسم - جمع غير سالم - اسم مبالغة (للدلالة على صاحب الحرفة) - معرب / اسم «أَنْ» و منصوب
- ۳) استطاعوا: ماضٍ - للجمع المذكر الغائب - له ثلاثة أَحرف زائدة - معلوم / فعلٌ و مع فاعله خبر لـ «لكن» و مرفوع
- ۴) ناجحين: جمع سالم - اسم فاعل (من فعل ليس له حرف زائد) - نكرة / خبر و منصوب، و حرف النون مفتوحة دائماً

(آسان - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۳۰ - ۱۲۰۲

پاسخ: گزینه ۲

بررسی موارد نادرست:

«الحزاس» بر وزن «فَعَال» نیست تا اسم مبالغه باشد، بلکه بر وزن «فُعَال» است و چون مفرد آن «حَارِس (نگهبان)» است، لذا اسم فاعل محسوب می‌شود.

حواست باشه!

وزن «فُعَال» را که جمع مکسر «فاعل» است، با وزن «فَعَال» که اسمی مفرد و اسم مبالغه است، اشتباه نگیرید!

دو وزن «فُعَال» و «فَعَال» را با هم اشتباه نگیرید.

- فُعَال ← جمع مکسر «فاعل» است و «اسم فاعل» می‌باشد. مثال: كُفَّار: كافر، حُرَّاس: حارس، حُكَّام: حاکم، تُجَّار: تاجر،...
- فَعَال ← مفرد است و «اسم مبالغه» می‌باشد. مثال: كُفَّار، طَبَّاح، صُبَّار، تَقَّار، جَبَّار،...

توجه: شاید بپرسید اگر طراح «فَعَال» را بدون حرکت آورد چکار کنیم؟! از کجا بدانیم «اسم فاعل» است یا «اسم مبالغه»؟!

با توجه به قبل یا بعد آن داخل جمله می‌توان «مفرد» یا «جمع» بودن «فَعَال» را تشخیص داد، با این توضیح که اگر «فَعَال» مفرد باشد؛ «اسم مبالغه» است، ولی اگر جمع باشد؛ «اسم فاعل» است. به عنوان مثال در عبارت «الحزاس الضیبتین» طبق «الضیبتون» می‌توان فهمید که «الحزاس» جمع است، لذا «اسم فاعل» می‌باشد.

مثالی دیگر:

- هؤلاء الزَّوَّار يذهبون إلى النَّجف الأشرف. ← «الزَّوَّار» طبق «هؤلاء» و «يذهبون» می‌توان فهمید که «جمع» است، لذا «اسم فاعل» است.

- هذا الزَّوَّار يذهب إلى النَّجف الأشرف. ← «الزَّوَّار» طبق «هذا» و «يذهب» می‌توان فهمید که «مفرد» است، لذا «اسم مبالغه» است.

عین المناسب للجواب عن الأسئلة التالية (۸۵ - ۹۰)

۸۵ - عین الخطأ في ضبط حركات الحروف:

- ۱) إِنَّ دُنْيَاكُمْ عِنْدِي لِأَهْوَنَ مِنْ وَرَقَةٍ فِي فَمِ جَرَادَةٍ تَقْضُمُهَا!
- ۲) يَعُوذُ الْمُؤْمِنُ بِاللَّهِ مِنْ سُبَاتِ الْعَقْلِ وَ قُبْحِ الزَّلْلِ وَ بِهِ يَسْتَعِينُ!
- ۳) إِيَّاكَ وَ مُصَادِقَةَ الْكُذَّابِ فَإِنَّهُ كَالسَّرَابِ يُقَرَّبُ عَلَيْكَ الْبَعِيدُ!
- ۴) يَا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ فِي وَقْتِهَا وَ أَمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَ أُنْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ!

(آسان - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۲۸ - ۱۲۰۲

پاسخ: گزینه ۳

بررسی موارد نادرست:

کلمات «مُصَادِقَةٌ» و «يُقَرَّبُ» غلط هستند و باید به جای آن‌ها، کلمات «مُصَادِقَةٌ» و «يُقَرَّبُ» بیابند؛ زیرا به ترتیب مصدر از فعل ثلاثی مزید از باب «مُفَاعَلَةٌ» به معنای «دوستی کردن» و فعل مضارع معلوم از باب «تفعیل» به معنای «نزدیک می‌سازد» هستند «از دوستی با بسیار دروغ‌گو پرهیز؛ زیرا او مانند سراب است؛ دور را بر تو نزدیک می‌سازد.»

۸۶ - عین الحال تبين حالة اسم التفضيل:

- ۱) أَجَابَ حَامِدٌ عَنِ الْأَسْئَلَةِ الصَّعْبَةِ وَ هُوَ أَصْغَرُ مِنِّي سَنًا!
- ۲) يُزَعِّجُ الْأَرَاذِلَ النَّاسَ بِأَعْمَالِهِمْ وَ سُلُوكِهِمُ الْقَبِيحِ خَبِيثِينَ!
- ۳) يَنْصَحُنَا الْأَكَابِرُ بِالْمُحَافَظَةِ عَلَى أَمَاكِنَ عَامَّةٍ تَمْتَلِكُهَا الدَّوْلَةُ!
- ۴) تَهْتَمُّ بِنَتِي الْكُبْرَى بِكِتَابَةِ وَاجِبَاتِهَا دَوُّوبَةً وَ لَا تَعْفَلُ عَنْهَا!

(دشوار - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۲۵ - ۱۲۰۲

پاسخ: گزینه ۲

«الأراذل» اسم تفضیل است و حالت آن به وسیله حال «خَبِيثِينَ» هنگام وقوع فعل «آزار رساندن به مردم» بیان شده است: «فرومایگان با پلیدی با کارهایشان و رفتار زشتشان، مردم را آزار می‌دهند.»

بررسی سایر گزینه ها:

- ۱ «هو أصغر .....» جمله حالیه است که حالت «حامد» را هنگام وقوع فعل بیان می کند، اما «حامد» اسم تفضیل نیست: «حامد به سؤال های دشوار پاسخ داد؛ در حالی که کم سال تر از من بود (سَنَسَّ کمتر از من بود).»
- ۳ در عبارت حال وجود ندارد و «الأکابر» اسم تفضیل به معنای «بزرگترها» است، اما کلمه ای یا جمله ای حالت آن را هنگام وقوع فعل بیان نکرده است، «بزرگترها، ما را به نگهداری از مکان هایی همگانی پند می دهند که دولت مالک آن است.»
- ۴ «دَوُّوبَة» حال از نوع اسم است که حالت «بنت» را هنگام وقوع فعل بیان می کند. «الکُبْرَى» اسم تفضیل بر وزن «فُعْلَى» است و نقش صفت را برای «بنت» دارد، اما کلمه ای یا جمله ای حالت آن را هنگام وقوع فعل بیان نکرده است: «دختر بزرگترم با پشتکار به نوشتن تکالیفش اهتمام می ورزد و از آن غافل نمی شود.»

نکته

یکی از نکات مهم بحث «حال مفرد (اسم)» که البته فراتر از نکات کتاب درسی است، مطابقت آن با «مرجع حال (صاحب حال / ذوالحال)» از نظر «عدد» و «جنس» است. مثال:

يَلْعَبُ هَذَا التَّلْمِيذُ فِي السَّاحَةِ مَسْرُورًا.   تَلْعَبُ هَذِهِ التَّلْمِيذَةُ فِي السَّاحَةِ مَسْرُورَةً.
يَلْعَبُ هَذَانِ التَّلْمِيذَانِ فِي السَّاحَةِ مَسْرُورَيْنِ.   تَلْعَبُ هَاتَانِ التَّلْمِيذَتَانِ فِي السَّاحَةِ مَسْرُورَتَيْنِ.
يَلْعَبُ هَؤُلَاءِ التَّلَامِيذُ فِي السَّاحَةِ مَسْرُورِينَ.   تَلْعَبُ هَؤُلَاءِ التَّلْمِيذَاتُ فِي السَّاحَةِ مَسْرُورَاتٍ.

۸۷- عَيْنُ الْجُمْلَةِ الْحَالِيَةِ الَّتِي فِيهَا اسْمُ الْمَكَانِ:

- ۱) تَجَذَّبُ قَرِينَتَا السِّيَاحِ إِلَيْهَا وَ هِيَ مِنَ الْمَنَاطِقِ الْخَلَابَةِ!
۲) أَقْرَأُ أَحَادِيثَ عَن حُسْنِ الْخَلْقِ وَأَنَا أَحَبُّ مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ!
۳) أَدْخَلَ تِلْكَ الْغُرْفَةَ وَ هِيَ مِنْ أَكْبَرِ حَجَرَاتِ الْفَنْدَقِ الْمَشْهُورِ!
۴) شَاهَدَ الْحَجَّاجَ غَارَ حِرَاءَ وَ هُوَ مَحَلُّ نَزُولِ آيَاتِ الْقُرْآنِ!

(متوسط - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۲۷ - ۱۲۰۲

پاسخ: گزینه ۴

«هو محلّ نزول آیات القرآن» جمله حالیه است و درون آن اسم مکان «محلّ» وجود دارد: «حاجیان، غار حرا را دیدند، در حالی که آن، مکان نازل شدن آیات قرآن بود.»

بررسی سایر گزینه ها:

- ۱ «هي من المناطق الخلابة» جمله حالیه است، ولی درون آن اسم مکان وجود ندارد. «المناطق» اسم مکان نیست؛ زیرا مفرد آن «المنطقة» بر وزن اسم مکان نیامده است.
- ۲ «أنا أحب مكارم الأخلاق» جمله حالیه است، ولی درون آن اسم مکان وجود ندارد. «مكارم: صفات برتر اخلاقی» اسم مکان نیست؛ زیرا معنای مکانی ندارد.
- ۳ «هي من أكبر حجرات» جمله حالیه است، ولی درون آن اسم مکان وجود ندارد. «الحجرات» اسم مکان نیست؛ زیرا بر وزن اسم مکان نیامده است.

۸۸- عَيْنُ الْحَالِ جُمْلَةٌ تَدُلُّ عَلَى الْاسْتِمْرَارِ:

- ۱) أَصَرَ الْعَمِيلُ عَلَى الْخَلَفَاتِ حِينَ كُنَّا نُحَاوِلُ لِاتِّحَادِ الْمُوَطِنِينَ!
۲) نَكَرَهُ الْكَذِبَ عَلَى الْآخَرِينَ وَ هُوَ يُدْخِلُ الْمَرْءَ فِي مُصِيبَةٍ كَبِيرَةٍ!
۳) شَارَكَتُ فِي مُبَارَاةٍ عِلْمِيَّةٍ يُحِبُّ التَّلَامِيذُ الْأَذْكَيَاءُ أَخَذَ جَائِزَتَهَا!
۴) حَقَّرَ الْجَهَّالُ ذَلِكَ الْعَالَمَ الْمُجَدِّ وَ هُوَ يُكْرَمُ بَيْنَ أَفْضَلِ الْمَدِينَةِ!

(دشوار - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۲۷ - ۱۲۰۲

پاسخ: گزینه ۴

«يُكْرَمُ» فعل درون جمله حالیه «هو يُكْرَمُ» است و چون قبل از آن فعل ماضی «حَقَّرَ» آمده است، به صورت ماضی استمراری «گرامی می داشت» ترجمه می شود: «نادانان، آن دانای کوشا را خوار کردند، در حالی که میان شایستگان شهر گرامی داشته می شد.»

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) جمله‌ی حالیه وجود ندارد، ولی «كُنَّا نَحْوُلُ» به صورت ماضی استمراری «تلاش می‌کردیم» ترجمه می‌شود.
- ۲) «يُدْخِلُ» فعل درون جمله حالیه «هُوَ يَدْخِلُ» است و چون قبل از آن فعل مضارع «نکره» آمده است، به صورت مضارع اخباری «وارد می‌کند» ترجمه می‌شود: «دروغ گفتن به دیگران را ناپسند می‌داریم، در حالی که آن، انسان را در یک گرفتاری بزرگ وارد می‌کند.»
- ۳) جمله‌ی حالیه وجود ندارد، ولی «يُحِبُّ» به صورت ماضی استمراری «دوست می‌داشتند» ترجمه می‌شود؛ زیرا فعل درون جمله‌ای درباره اسم نکره «مباراة» است و پیش از آن، فعل ماضی «شاركتُ» آمده است: «در یک مسابقه علمی شرکت کردم که دانش آموزان باهوش، گرفتن جایزه‌اش را دوست می‌داشتند.»

استراتژی

هر وقت تستی از شما «حال جمله (جمله حالیه)» را خواست که بر «استمرار» دلالت داشته باشد، باید دنبال ساختار مشهور و پرکاربرد «فعل ماضی... + و + ضمیر منفصل + فعل مضارع» بگردید که در آن فعل مضارع «حال جمله» به کار رفته و قبل از آن «فعل ماضی» آمده، معادل «ماضی استمراری» است و بر «استمرار» دلالت دارد. مثال:

شاهدتُ أخي الفلاحَ وَ هُوَ يَزْرَعُ القَمْحَ: برادر کشاورزم را دیدم، در حالی که گندم می‌کاشت.

۸۹- عَيْنُ الْعِبْرَةِ الَّتِي فِيهَا اسْمُ فَاعِلٍ وَ اسْمُ مَفْعُولٍ مِنْ ثَلَاثِي مَجْرَدٍ:

- ۱) جَاءَ مَسْئُولٌ اسْتِقْبَالَ الْفُنْدُقِ إِلَى عُرْفَتِي مَعَ مُصْلِحٍ لِيُصْلِحَ الْمُكَيَّفَ!
- ۲) أَنْشَدَ بَعْضُ الشُّعْرَاءِ الْإِيرَانِيِّينَ أَيْبَاتاً مَمْرُوجَةً بِالْعَرَبِيَّةِ سَمَّوْهَا بِالْمُلَمَّعِ!
- ۳) سَافِرٌ جَدِّي الْمُعَمَّرُ إِلَى الْعِرَاقِ فِي قَافِلَةِ الرِّوَارِ فَكُنْتُ مُرَافِقَهُ فِي السَّفَرِ!
- ۴) جَادِلُ الْمُنَافِقِينَ بِالْحِكْمَةِ وَ انْتَفَعَ بِمَعْلُومَاتِكَ لِهَدَايَةِ النَّاسِ إِلَى خَيْرِ السَّبِيلِ!

(متوسط - ترکیبی - استاندارد ۲ - صفحه ۲۲ - ۱۱۰۲)

پاسخ: گزینه ۲

«الشُّعْرَاءُ» اسم فاعل از فعل ثلاثی مجرّد است؛ زیرا مفرد آن «الشَّاعِرُ» اسم فاعل است. «مَمْرُوجَةً» نیز اسم مفعول از فعل ثلاثی مجرّد بر وزن «مَفْعُول» و مفرد مؤنث است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) اسم فاعل از فعل ثلاثی مجرّد وجود ندارد، اما «مَسْئُولٌ» اسم مفعول از فعل ثلاثی مجرّد است. «مُصْلِحٌ» اسم فاعل از فعل ثلاثی مزید «يُصْلِحُ» است.
- ۳) «الرِّوَارِ» اسم فاعل از فعل ثلاثی مجرّد است؛ زیرا مفرد آن «الرَّائِرُ» اسم فاعل است، اما اسم مفعول از فعل ثلاثی مجرّد وجود ندارد. «الْمُعَمَّرُ» اسم مفعول از فعل ثلاثی مزید «يُعَمَّرُ» است.
- ۴) «مَعْلُومَاتُ» اسم مفعول از فعل ثلاثی مجرّد و جمع مؤنث سالم است، اما اسم فاعل از فعل ثلاثی مجرّد وجود ندارد و «جَادِلُ» فعل امر مخاطب از «تُجَادِلُ» به معنای «بحث کن» است. «الْمُنَافِقِينَ» اسم فاعل از فعل ثلاثی مزید «يُنَافِقُ» و جمع مذکر سالم است.

نکته ۱

وقتی در تستی می‌پرسند که «اسم فاعل» یا «اسم مفعول» از فعل «ثلاثی مجرّد» را مشخص کنید، دنبال «اسم فاعل» یا «اسم مفعول»‌هایی بگردید که بر وزن «فاعل» یا «مفعول» هستند. موقع بررسی گزینه‌ها مراقب اسم‌های جمعی که مفرد آن‌ها بر وزن «فاعل» یا «مفعول» نیز هست، باشید. مثال:

- اسم فاعل ← عابِد، ناصر، شُعْرَاءُ (شاعِر)، أَصْحَابُ (صاحب)، قَادَةَ (قائد)...
- اسم مفعول ← مَعْرُوف، مَكْتُوب، مَشْهُورَةٌ، مَحَاصِيلُ (محصول)، مَفَاهِيمُ (مفهوم)...

نکته ۲

وقتی در تستی می‌پرسند که «اسم فاعل» یا «اسم مفعول» از فعل «ثلاثی مزید» را مشخص کنید، دنبال «اسم فاعل» یا «اسم مفعول»‌های «مُ» دار بگردید. مراقب وزن «مُفاعَلة» نیز باشید که مصدر است و اسم مفعول نیست. مثال:

- اسم فاعل «مُ» ← مُسَلِّم، مُعَلِّم، مُجَدِّد، مُفْتَرِس، مُشَاهِد...
- اسم مفعول «مُ» ← مُحْتَرَم، مُفَدِّس، مُعَيِّن، مُخَاطَب، مُجَرَّب...

۹۰- عَيْن «فَعَالٍ» لَا يَدُلُّ عَلَى كَثْرَةِ الصِّفَةِ:

- (۱) لَيْتَ ذَلِكَ الشَّابَّ الْكَفَّارَ يَهْتَدِي بِمَوْعِظَتِكَ!
 (۲) لَنْ تَعْمُرَ الْحِكْمَةَ فِي قَلْبِ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ!
 (۳) لَدِي جَوَّالٌ تَفْرَعُ بِطَارِيئَتِهِ خِلَالَ نِصْفِ يَوْمٍ!
 (۴) سَتَّارَ الْعِيُوبِ يَسْتَرِ الْقَبِيحَ وَلَا يَفْضَحُ عَبْدَهُ!

پاسخ: گزینه ۳

(آسان - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۲۴ - ۱۱۰۲

وزن «فَعَالٍ» بر ابزار و دستگاه دلالت دارد: «جَوَّال: تلفظ همراه»؛ اما در سایر گزینه‌ها وزن «فَعَالٍ» بر بسیاری صفت دلالت دارد: «الْكَفَّار: بسیار کافر»، «جَبَّار: بسیار ستمکار»، «سَتَّار: بسیار پوشاننده». پس وزن «فَعَالٍ» در گزینه «۳» از نظر دلالت متفاوت با سایر گزینه‌ها است.

نکته

دو وزن اسم مبالغه که «فَعَالٍ» و «فَعَالَةٌ» هستند، کلاً دارای سه کاربرد و معنی هستند. به جدول زیر دقت کنید:

معانی و کاربردهای اسم مبالغه	مثال
۱. زیاده‌ی صفت «زیادة الوصف، كثرة الصفة»	كَذَّابٌ: بسیار دروغگو، رَزَّاقٌ: بسیار روزی‌دهنده، خَلَّاقٌ: بسیار آفریننده، عَلَامَةٌ: بسیار دانا، فَهَامَةٌ: بسیار فهمیده، ...
۲. شغل «حرفة، مهنة»	خَدَّادٌ: آهنگر، عَطَّارٌ: عطرفروش، رَسَامٌ: نقاش، حَبَّازٌ: نانوا، تَمَّارٌ: خرمافروش، نَبَّارٌ، ...
۳. وسیله و ابزار «آلة، جهاز»	سَيَّارَةٌ: خودرو، جَوَّالٌ: گوشی همراه، نَظَّارَةٌ: عینک، فَتَّاحَةٌ: در بازکن، تَلَّاجَةٌ: یخچال، ...

••• با •••

درس ۵ و ۶ دوازدهم با ۱ الی ۲ تست و درس‌های ۱ تا ۳ یازدهم با ۱ تست، در مجموع ۳ الی ۴ تست از ۱۳ تست کنکور را پوشش داده‌اند.

۹۱- محققى به پژوهش درباره «منابع و مراجع نوشتارى» در ایران دوران اسلامى پرداخته است. کدام مورد از نتایج پژوهش او درست است؟

- ۱) مؤلفان تاریخ‌های سلسله‌ای، نگارش تاریخ اساطیری را از زمان کیومرث آغاز و به پایان دوره ساسانیان ختم کردند.
- ۲) معاهدات سیاسی، اسناد اقتصادی و فرهنگی و منشآت از منابع و مراجع مهم جغرافیایی هستند.
- ۳) انگیزه اصلی نویسندگان تاریخ‌های محلی، بیان ویژگی‌های جغرافیایی و اقتصادی و نگارش زندگی‌نامه مفاخر و مشاهیر محلی بوده است.
- ۴) تک‌نگاری که از قرن سوم هجری به بعد مرسوم شد، به توصیف و ضبط رویدادهای فرمانروایان بزرگ و کوچک می‌پردازد.

پاسخ: گزینه ۳

(متوسط - خط به خط - استاندارد ۶) - صفحه ۵ - ۱۱۰۱

بررسی سریع:

در تاریخ‌های محلی، انگیزه اصلی نویسندگان ثبت و ضبط رویدادهای تاریخی؛ بیان ویژگی‌های جغرافیایی و اقتصادی و زندگی‌نامه مفاخر و مشاهیر محلی بوده است.

تاریخ‌های محلی یکی از مهم‌ترین گونه‌های تاریخ‌نگاری است. انگیزه اصلی نویسندگان این دسته از کتاب‌های تاریخی (تاریخ‌های محلی)، ثبت و ضبط رویدادهای تاریخی، بیان ویژگی‌های جغرافیایی و اقتصادی و نگارش زندگی‌نامه مفاخر و مشاهیر محلی بوده است. از معروف‌ترین آثار محلی می‌توان به تاریخ سیستان از مؤلفی ناشناخته، در موضوع سیستان از ایام قدیم تا سال ۷۲۵ ق اشاره کرد.

مراجع و منابع مکتوب تاریخ اسلام و ایران دوران اسلامی، بسیار متنوع و متعددند

• تاریخ‌های محلی یکی از مهم‌ترین گونه‌های تاریخ‌نگاری و یکی از گنجینه‌های مهم اطلاعات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و نظامی و نیز جغرافیایی شهرها و مناطق ایران است.

راهنمای مسیرت...

گونه‌های منابع نوشتاری از مباحث مهم درس اول است. ممکنه به شکل‌های مختلفی از این مبحث سؤال طرح بشه، مهمه که شما تسلط کافی داشته باشید. البته صورت سؤال به گونه‌ای است که یک مبحث کلی رو بیان می‌کنه، در کنکور اردیبهشت سؤال ۱۰۴ هم سؤالی مشابه صورت این سؤال طرح شده بود، که مبحث «ایران دوران ساسانیان» که یک مبحث کلی است را باید در ذهن تداعی می‌کردین بعد به دنبال پاسخ می‌گشتین.

رد گزینه!

حُب حالا با روش رد گزینه هم می‌تونیم جواب رو پیدا کنیم. چطوری؟

گزینه «۱» وقتی گفته تاریخ اساطیری پس زمانش خیلی قدیمی‌تره یعنی مرتبط می‌شه با تاریخ‌های عمومی و البته موضوعش هم عمومی‌تره. حُب گزینه «۱» حذف شد. گزینه «۲»، معاهدات سیاسی و اسناد اقتصادی و فرهنگی و منشآت (نامه‌ها) جزء دسته‌بندی سایر نوشته‌ها محسوب می‌شوند، حالا گزینه «۲» هم حذف شد. در گزینه «۴»، همین‌طور که از اسمش معلومه تک‌نگاری، به‌صورت متمرکز و ویژه، به اشاره فرمانروا، تاریخ زندگی اون رو ثبت و ضبط می‌کرد و البته از دوره تیموریان به بعد مرسوم شد. حُب این گزینه هم حذف شد. حالا به جواب رسیدید.

۹۲- کدام مورد درباره نوع اعتبارسنجی مفهوم موردنظر درست است؟

- الف - پژوهشگران سعی می‌کنند که علائق و انگیزه‌های راوی را در بیان خبر، بررسی کنند: سنجش اعتبار و نقد راوی
  - ب - مقایسه و مطابقت یک منبع تاریخی با سفرنامه‌ها، متون اخلاقی، دیوان اشعار و ... : اعتبارسنجی به کمک دستاوردهای علوم انسانی
  - ج - یکی از مهم‌ترین و مؤثرترین معیارهای سنجش یک گزارش تاریخی: مطابقت با عقل
  - د - تعیین فاصله زمانی و مکانی بین راوی و خبر: سنجش گزارش بر اساس زمان و مکان
- (۱) «الف» و «ب»   (۲) «ب» و «د»   (۳) «ج» و «د»   (۴) «الف» و «ج»

<p>متوسط - خط به خط - استاندارد (۱) - صفحه ۱۵ - ۱۱۰۲)</p>	<p>پاسخ: گزینه ۴</p>
<p>بررسی سریع:</p> <p>تنها در موارد «الف» و «ج» مفهوم متن با نوع اعتبارسنجی مطابقت دارد؛ پس گزینه «۴» صحیح است.</p>	

بررسی موارد:

- در سنجش اعتبار و نقد راوی، پژوهشگران و مورخان، موضوعاتی نظیر ویژگی‌های هویتی روایت‌کننده خبر، محل تولد و زندگی، گرایش فکری، مذهبی و سیاسی و جایگاه علمی او را بررسی می‌کنند. همچنین پژوهشگران سعی می‌کنند که علائق و انگیزه‌های راوی را در بیان خبر، بررسی و اندیشه و مقصود او را فهم و کشف کنند. (مورد «الف»)
- همچنین یکی از مهم‌ترین و مؤثرترین معیارهای سنجش درستی یا نادرستی یک گزارش تاریخی، مطابقت و یا عدم مطابقت آن با عقل است. (مورد «ج»)

بررسی موارد نادرست:

- پ) مربوط به «مقایسه و تطبیق با سایر منابع و شواهد است.»
- د) در سنجش اعتبار و نقد راوی، فاصله زمانی و مکانی بین راوی و خبر تعیین می‌شود. مورخان وقتی با گزارش تاریخی روبرو می‌شوند، آن را اعتبارسنجی می‌کنند و به اصطلاح به نقد آن می‌پردازند. نقد یک خبر تاریخی که در حقیقت همان اعتبارسنجی و بررسی اصالت خبر است، در دو مرحله انجام می‌شود:

راهنمای مسیرت...

این تیپ سؤالات که از میان موارد «الف» تا «د» باید دو مورد رو انتخاب کنید، به کرات در کنکور می‌آید البته با موضوعات مختلف، نکته‌ای که باید در نظر داشته باشید این است که، موارد رو با دقت بخونید.

رد گزینه!

دقت کنید! وقتی گفته می‌شود علوم انسانی منظور جامعه‌شناسی، اقتصاد، زبان‌شناسی و ... است. پس مورد «ب» اشتباهه و حذف می‌شود، حالا گزینه‌های «۱» و «۲» هم حذف می‌شود. در مورد «د» هم ذکر شده «راوی» پس می‌شود سنجش اعتبار و نقد راوی، حالا مورد «د» و گزینه «۳» هم حذف شد. پاسخ مشخصه!

۹۳- با توجه به نوع تاریخ‌نگاری‌های زیر، کدام گزینه به درستی تدوین شده است؟

- الف - از مهم‌ترین مؤلفان تاریخ‌های عمومی است که از روش تاریخ‌نگاری روایی نیز بهره برده است.
 ب - برای سنجش اخبار سفر می‌کرد و یکی از نمونه‌های تاریخ‌نگاری موضوعی متعلق به اوست.
 ۱) «الف» و «ب» اشاره به محمدبن جریر طبری دارد.
 ۲) «الف» مربوط به محمدبن جریر طبری و «ب» به علی بن حسین مسعودی اشاره دارد.
 ۳) «الف» مربوط به ابوالفضل بیهقی و «ب» درباره ابوالعلی مسکویه است.
 ۴) «الف» و «ب» مربوط به علی بن حسین مسعودی است.

(متوسط - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۴ - ۱۱۰

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

تاریخ‌های عمومی = محمدبن جریر طبری و تاریخ‌نگاری موضوعی = مسعودی؛ پس گزینه «۲» درست است.

بررسی موارد:

- از مهم‌ترین و مشهورترین تاریخ‌های عمومی می‌توان به تاریخ طبری تألیف محمدبن جریر طبری اشاره کرد. همچنین از مشهورترین چهره‌های تاریخ‌نگاری روایی، مورخ و مفسر مشهور، محمدبن جریر طبری است. او برای تألیف کتاب خود اخبار فراوانی را جمع‌آوری کرد و در این راه رنج فراوانی بود.
- همچنین در گذشته، مورخان مانند مسعودی، برای بررسی درستی و یا نادرستی برخی از اخبار و گزارش‌های تاریخی به مسافرت می‌رفتند و مکان رویدادها را از نزدیک بررسی می‌کردند. از طرفی، یکی از نمونه‌های تاریخ‌نگاری بر اساس روش موضوع‌محوری، کتاب مروج الذهب و معادن الجواهر، نوشته علی بن حسین مسعودی است.

راهنمای مسیرت...

حواستون به نام اشخاص، آثار و وقایع مربوط به آن‌ها در کتاب باشه. البته این شکل سؤال در کنکور تیر، سؤال ۱۱۱ هم به گونه‌ای طرح شده. فقط فرقی که هست در کنکور، زمان رویدادها خواسته شده و اینجا، نام مؤلفان، مهم این است که شما مطلب یادتون باشه تا سؤال هرچی از شما خواست و به هر شکلی بود، به راحتی پاسخ بدید.

رد گزینه!

طبری از روش سال‌شماری در بیان حوادث استفاده می‌کرده است؛ پس گزینه «۱» اشتباهه و حذف می‌شود. همچنین بیهقی از مؤلفان تاریخ‌های سلسله‌ای است و از روش تاریخ‌نگاری تحلیلی استفاده می‌کرده و البته برای سنجش اخبار و گزارش‌ها هم، روش مطابقت با عقل را داشته؛ پس گزینه‌های «۳» و «۴» هم حذف شد و ماند گزینه «۲».

۹۴- توالی وقایع قبل از هجرت پیامبر از مکه به مدینه در کدام گزینه به درستی بیان شده است؟

- ۱) ابتدا ابوبکر بن ابی قحافه اسلام آورد و سپس ابوطالب طایفه بنی‌هاشم را به حمایت از آن حضرت فراخواند.
 ۲) مدتی قبل از آن که تحریم اقتصادی و اجتماعی مسلمانان پایان یابد، حضرت خدیجه (س) و حضرت ابوطالب، از دنیا رفتند.
 ۳) بعد از ناکامی در تحریم اقتصادی و اجتماعی بنی‌هاشم مشرکان، ابوطالب را در تنگنا قرار دادند تا از حمایت رسول خدا دست بردارد.
 ۴) قبل از آن که مشرکان تصمیم بگیرند که سران هر طایفه از مسلمان شدن اعضای خود جلوگیری کنند، مسلمانان به شعب ابی‌طالب پناه بردند.

بررسی سریع:

ترتیب وقایع بین گزینه‌ها به این صورت است: ۱) اسلام آوردن ابوبکر (۲) جلوگیری سران هر طایفه از مسلمان شدن اعضای خود (۳) در تنگنا قرار دادن ابوطالب (۴) حمایت ابوطالب از رسول خدا (۵) تحریم اقتصادی و اجتماعی مسلمانان (۶) پناه بردن به شعب ابی‌طالب (۷) رحلت حضرت خدیجه (س) و حضرت ابوطالب؛ پس گزینه «۱» پاسخ درست است.

رسول خدا در آغاز پیامبری، به صورت محدود و تا حدودی پنهانی، افراد را به پرستش خدای یگانه و ایمان به روز رستاخیز دعوت می‌کرد. ابوبکر بن ابی‌قحافه، نخستین فرد از غیر خانواده رسول خدا بود که اسلام آورد. سه سال بعد از بعثت، پیامبر به فرمان خدا دعوت خود را آشکار و عمومی کرد. سران مشرک نیز با گسترش دعوت و گرایش جوانان و مستضعفان به اسلام، درصدد برآمدند که با پیامبر و مسلمانان مقابله کنند. از این رو، ابتدا تصمیم گرفتند که هر طایفه، از مسلمان شدن اعضای خود جلوگیری کند و با افرادی از طایفه خود که اسلام آورده بودند، برخورد کند. مشرکان همچین ابوطالب، رئیس طایفه بنی‌هاشم را در تنگنا قرار دادند که برادرزاده خود را وادار به دست کشیدن از عقایدش کند و یا او را به آنان بسپارد. ابوطالب نه تنها از حمایت پیامبر دست نکشید، بلکه طایفه بنی‌هاشم را به حمایت از آن حضرت فراخواند.

دعوت به اسلام

پیامبر در آغاز به صورت محدود افراد را به اسلام دعوت می‌کرد. طبیعی است که آن حضرت دعوتش را از خانواده خویش آغاز کرده باشد. به تدریج تعدادی از مردم مکه که بیشتر طبقات جوان، فقیر و مستضعف بودند، دعوت پیامبر را پذیرفتند. زمانی که رسول خدا دعوت خود را آشکار و عمومی کرد، سران قریش دعوت ایشان را نپذیرفتند و اعلام کردند که ما از آیین، آداب و سنت‌های پدران و اجداد خویش پیروی می‌کنیم. برخی آیات قرآن بیانگر آن است که مشرکان از متزلزل شدن موقعیت تجاری خود بیم داشتند که در صورت پیروی از اسلام از سود هنگفتی که از این راه کسب می‌کردند محروم بمانند. از طرفی دشمنی و درگیری مشرکان با اشخاصی مانند پیامبر و دیگر مسلمانانی که متعلق به طایفه و قبیله نیرومندی بودند، چندان آسان نبود؛ زیرا ممکن بود تعصبات طایفه‌ای و قبیله‌ای را برانگیزد و باعث جنگ و خونریزی شود.

راهنمای مسیرت...

ترتیب زمانی و ترتیب وقایع همیشه مورد توجه طراحان هست. این تست هم مطابق تست ۱۰۱ کنکور اردیبهشت طراحی شده، در اونجا ترتیب توالی پیامدهای کشاورزی مورد سؤال بود؛ پس مهم ترتیب است که باید بدونید.

رد گزینه!

این متن را خوب یاد بگیرید، می‌تونید ۳ تا گزینه دیگه رو حذف کنید! بعد از ناکامی سران قریش در جلب رضایت ابوطالب برای دست برداشتن از حمایت رسول خدا، مشرکان بنی‌هاشم را تحت محاصره اقتصادی و اجتماعی قرار دادند، مسلمانان هم به شعب ابی‌طالب پناه بردند. مدتی پس از پایان تحریم، حضرت خدیجه (س) و حضرت ابوطالب از دنیا رفتند. حُب حالا مشخص می‌شه که گزینه‌های «۲»، «۳» و «۴» باید حذف شوند. پس پاسخ گزینه «۱» است.

۹۵- کدام موارد درباره «دین در شبه جزیره عربستان در دوران جاهلیت» درست است؟

- الف - بت پرستان سنت حج را مطابق با سنت ابراهیم به جا می‌آوردند.
- ب - برخی از اعراب از جمله مردم شهر مکه «الله» را آفریننده جهان می‌دانستند.
- ج - حنفاء کسانی بودند که از پرستش بت‌ها امتناع می‌کردند اما از گوشت قربانی آن‌ها می‌خوردند.
- د - در یترب آیین یهودی و در نجران نیز مسیحیت وجود داشت.

۱) «الف» و «ب»   ۲) «الف» و «د»   ۳) «ب» و «ج»   ۴) «ب» و «د»

بررسی سریع:

موارد «ب» و «د» اشاره به وضعیت دین و اعتقادات در دوران جاهلیت دارد؛ پس گزینه «۴» درست است.

همزمان با ظهور اسلام، بیشتر ساکنان شبه جزیره عربستان، به‌ویژه اهالی شهر مکه، بت پرست بودند. با این حال، نشانه‌هایی از دین ابراهیمی نزد ساکنان این شبه‌جزیره وجود داشت و برخی از عرب‌ها از جمله مردم شهر مکه «الله» را آفریننده جهان می‌دانستند. (مورد «ب» درست است.)

علاوه بر آن، در آستانه ظهور اسلام، تعدادی از قبیله‌های عرب به آیین یهودیت و مسیحیت گرویده بودند. برخی از یهودیان ساکن یثرب و معدودی از مسیحیان نجران از آن جمله‌اند. (مورد «د» نیز درست است).

بررسی موارد نادرست:

الف) بت پرستان سنت ابراهیمی حج را به جا می‌آوردند، اما آن را با عقاید، آداب و رسوم شرک‌آلود آمیخته بودند.

ج) حنفاء کسانی بودند که به پیروی از حضرت ابراهیم، از پرستش بت‌ها امتناع می‌کردند و از گوشت قربانی آن‌ها نمی‌خوردند.

در دوران جاهلیت، بت پرستان، بت‌های سنگی و چوبی متعددی را می‌پرستیدند و قربانی‌ها و نذرهای فراوانی را به آن‌ها تقدیم می‌کردند. در آن زمان، خانه کعبه مانند بیشتر عبادتگاه‌های این شبه جزیره، به محل نگهداری و نیایش برای بت‌های گوناگون تبدیل شده بود. یکی دیگر از مشخصات آیین بت پرستی، بی‌اعتقادی به جهان پس از مرگ بود. آیات متعددی در قرآن مجید هست که دلالت بر این موضوع دارد.

راهنمای مسیرت...

مبحث دین و اعتقادات، از مباحث مهمی است که باید توجه کنید. در کنکور اردیبهشت مشابه این سؤال در تست ۱۰۲ نیز آمده و «خدایان عهد باستان» مورد سؤال بوده. ممکنه حتی در مواردی که مقایسه بین دو سلسله یا دو زمان متفاوت در تاریخ مدنظر باشه، نیز اشاره‌ای به دین و اعتقادات هم بشه مثل سؤال ۱۰۱ کنکور تیر که مقایسه بین مصر و ایران است و مورد «ب» اعتقادات بیان شده؛ پس این مبحث را حتماً بخونید.

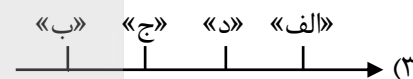
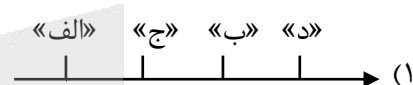
۹۶- در کدام مورد تقدم و تأخر زمانی وقوع رویدادها روی نمودار زمان به درستی ترسیم شده است؟

الف - فتح تهران و تشکیل مجلسی فوق العاده

ب - عزل عین الدوله

ج - سوء قصد به محمدعلی شاه در یکی از خیابان‌های تهران

د - تبعید آیت الله طباطبایی و سید عبدالله بهبهانی

(دشوار - مفهومی - زمانبر) - صفحه ۷۲ - ۱۲۰۵

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

ترتیب زمانی وقایع از قدیم به جدید به این شکل است: «ب» ← «ج» ← «د» ← «الف» پس «ب» متأخر و «الف» جدیدتر است و گزینه «۳» پاسخ می‌باشد.

بررسی موارد:

بهبتر است موارد را جداگانه بررسی کنیم.

پ) با اوج‌گیری نهضت مشروطه، حکومت برای شنیدن خواسته‌های معترضان اعلام آمادگی کرد. مظفرالدین‌شاه نیز تسلیم خواسته‌های مردم شد. او عین‌الدوله را عزل کرد و فرمان تشکیل مجلس شورای ملی را در ۱۴ مرداد ۱۲۸۵ صادر کرد. (مورد «ب» نسبت به موارد دیگر قدیمی‌تر است.)

ج) بعد از مظفرالدین‌شاه، محمدعلی‌شاه به سلطنت رسید. او نمی‌خواست در برابر قانون اساسی و مجلس شورای ملی تمکین کند؛ بنابراین کشمکش بین شاه و مجلس ادامه یافت. محمدعلی‌شاه برای مبارزه با مشروطه‌خواهان، امین‌السلطان را به نخست‌وزیری منصوب کرد که توسط یکی از طرفداران مشروطه ترور شد. چندی بعد نیز محمدعلی‌شاه در یکی از خیابان‌های تهران مورد سوء قصد قرار گرفت ولی آسیبی ندید. (بعد از «ب» مورد «ج» می‌آید.)

محمدعلی شاه، سوء قصد به خود را بهانه کرد تا مجلس را تعطیل کند. به همین دلیل به فرمان او، لیاخوف روسی ساختمان مجلس را به گلوله بست و مشروطه خواهان نیز دستگیر شدند. آیت الله سید محمد طباطبایی و سید عبدالله بهبهانی، توسط قزاقها دستگیر، شکنجه و تبعید شدند. (بعد از «ج»، مورد «د» روی نمودار می آید.)

بعد از تعطیلی مجلس و دستگیری مشروطه خواهان، دوره استبداد صغیر آغاز شد. مقاومت مردم، علما و روشنفکران نیز ادامه یافت. سرانجام نیروهای مردمی هوادار مشروطه از اصفهان و بختیاری و گیلان راهی تهران شدند. پس از فتح تهران و تشکیل مجلسی فوق العاده، محمدعلی شاه از سلطنت خلع و پسرش، احمد میرزا به مقام سلطنت برگزیده شد. (در نهایت مورد «الف» روی نمودار بعد از «د» می آید.)

راهنمای مسیرت...

این سؤال هم چالشی و هم زمان بر است باید بدونید ترتیب وقایع به چه شکلی است بعد آن ها رو روی نمودار قرار بدید. این تست مشابه سؤال ۱۰۲ کنکور تیر ۱۴۰۴ طراحی شده و هدف اینه که شما ترتیب زمانی وقایع رو به خوبی یاد بگیرید.

رد گزینه!

عین الدوله صدراعظم مظفردین شاه بود که شاه او را عزل کرد. و سه مورد دیگر وقایع مربوط به زمان محمدعلی شاه است. پس عزل عین الدوله تقدم زمانی دارد و روی نمودار در ابتدا قرار می گیرد. این طوری تنها گزینه «۳» درست است و گزینه های «۱»، «۲» و «۴» حذف می شه!

۹۷- کدام گزینه درباره نقش «مورگان شوستر آمریکایی» در رویدادهای تاریخ مشروطه درست است؟

- ۱) حمله به مجلس و تخریب بخشی از ساختمان مجلس به دستور محمدعلی شاه
- ۲) انجام اصلاحاتی در امور مالی و گمرکها و منظم شدن دستگاه اقتصادی کشور
- ۳) عکس گرفتن با لباس روحانیون و قلیان به دست در جشن بالماسکه سال ۱۲۸۳
- ۴) دستگیری شیخ فضل الله نوری

(آسان - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۷۶ - ۱۲۰۵

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

مورگان شوستر آمریکایی از جمله کارشناسانی بود که برای اصلاح امور اداری - مالی استخدام شد؛ پس گزینه «۲» درست است.

به دنبال اعدام شیخ فضل الله نوری و تشکیل دومین دوره مجلس شورای ملی، اختلاف میان مشروطه خواهان شدت گرفت. از طرفی دولت و مجلس، ابزارهای لازم برای اداره کشور را در اختیار نداشتند و خزانه نیز تقریباً خالی بود. گردآوری درآمدهای حکومتی هم با مشکل مواجه بود. برای حل این مشکلات، مجلس تصمیم گرفت عدهای کارشناس از کشورهای دیگر استخدام کند؛ چندین کارشناس آمریکایی برای اصلاح امور اداری - مالی و تعدادی کارشناس نظامی سوئدی برای تأسیس نیروی ژاندارمری استخدام شدند.

مورگان شوستر آمریکایی، معروفترین چهره در بین آنان بود که با اختیارات وسیعی که مجلس به او داد، شروع به انجام اصلاحاتی دامنه دار در امور مالی و گمرکها کرد. این اقدام او که سبب منظم شدن دستگاه اقتصادی کشور می شد. روس و انگلیس را سخت عصبانی کرد.

بررسی سایر گزینه ها:

- ۱) مربوط به لیاخوف روسی است.
- ۳) مربوط به نوز بلژیکی است.
- ۴) مربوط به پیرم خان ارمنی است.

راهنمای مسیرت...

حتماً نام اشخاص را به عنوان یک کلیدواژه در کتاب درسی در نظر بگیرید و اقدامات آنان و وقایع مربوط به هر کدام را بخونید. در کنکور تیر سؤال ۱۱۳ هم یک همچین تستی اومده که نقش «ژنرال نورمن شوارتسکف» مورد سؤال هست؛ پس نشون میده که نام اشخاص و نقش آن ها مهمه!

۹۸- هر یک از عبارات زیر، به ترتیب مربوط به کدام واقعه در آغاز نهضت مشروطه است؟

الف - اولین مرحله اتحاد نیروهای ضد استبداد

ب - متحد شدن آیت‌الله بهبهانی و آیت‌الله طباطبایی

ج - بی‌اعتنایی مظفرالدین شاه به خواسته‌های مردم و نامه‌های آیت‌الله طباطبایی

د - واسطه شدن سفیر عثمانی بین معترضان و شاه

۱) ماجرای نوز بلژیکی - مهاجرت صغری - افزایش نرخ قند - مهاجرت کبری

۲) مهاجرت صغری - ماجرای نوز بلژیکی - مهاجرت کبری - مهاجرت صغری

۳) مهاجرت کبری - مهاجرت صغری - مهاجرت کبری - تحسن در سفارت انگلیس

۴) تخریب بانک استقراضی روس - افزایش نرخ قند - ماجرای نوز بلژیکی - تحسن در حرم حضرت معصومه (س)

پاسخ: گزینه ۲

(دشوار - مفهومی - زمانبر) - صفحه ۶۷ - ۱۲۰۵

بررسی سریع:

اولین مرحله اتحاد نیروهای ضد استبداد = مهاجرت صغری / متحد شدن آیت‌الله بهبهانی و آیت‌الله طباطبایی = ماجرای نوز بلژیکی / بی‌اعتنایی شاه به خواسته‌های مردم = مهاجرت کبری / واسطه شدن سفیر عثمانی = مهاجرت صغری؛ پس گزینه «۲» صحیح است.

بررسی موارد:

بهتر است موارد را یکی یکی بررسی کنیم:

الف) مهاجرت روحانیون و مردم به شهر ری و تحسن در صحن حضرت عبدالعظیم که بعد از ماجرای افزایش نرخ قند انجام شد، به مهاجرت صغری مشهور است. این مهاجرت، اولین مرحله اتحاد نیروهای ضد استبداد بود.

ب) عکسی که مسیو نوز بلژیکی با لباس روحانیون و قلیان به دست در جشن بالماسکه گرفت، موجب اعتراض مردم شد. رهبری این حرکت را آیت‌الله سید عبدالله بهبهانی به عهده داشت. در واقع این اولین جرعه نهضت مشروطه بود. بعد از آن، طرفداران نهضت مشروطه تلاش کردند حرکتی را که آیت‌الله بهبهانی آغاز کرده بود، بدون نتیجه رها نشود. بنابراین آیت‌الله بهبهانی با آیت‌الله طباطبایی متحد شد. این اتحاد تا پایان حرکت مذکور، ادامه یافت.

ج) بعد از مهاجرت صغری و اعلام موافقت شاه و عین‌الدوله با خواسته‌های معترضان، معلوم شد که عین‌الدوله به معترضان وعده دروغین داده. آیت‌الله طباطبایی نیز چند بار به مظفرالدین شاه نامه نوشت و خواسته‌های مردم و بی‌اعتنایی عین‌الدوله را به او یادآور شد. اما این نامه‌ها به دست شاه نرسید یا به آنها بی‌اعتنایی کرد. در نتیجه این بی‌اعتنایی بار دیگر شعله‌های قیام افروخته شد که در نهایت به مهاجرت کبری انجامید.

د) به دنبال مهاجرت صغری، عین‌الدوله برای بازگرداندن علما و مهاجران، به هر شیوه که متوسل شد، نتیجه نگرفت. از آنجا که درباریان فاسد، مانع از رسیدن خبرهای صحیح به مظفرالدین شاه بودند، مهاجران مجبور شدند سفیر عثمانی را واسطه قرار دهند و توسط او، خواسته‌های خود را به گوش شاه برسانند.

مظفرالدین‌شاه و جریانات پیش رو

در اواخر دوره سلطنت ناصرالدین شاه مردم رفته‌رفته اعتراض خود نسبت به حکومت قاجار را آشکار کردند. جانشین او، مظفرالدین شاه نیز فردی سست‌عنصر، بی‌اراده و بیمار بود که توانایی سر و سامان دادن به امور کشور را نداشت. مظفرالدین شاه، عین‌الدوله را که فردی مستبد بود، به عنوان صدراعظم انتخاب کرد و اداره مملکت را به او سپرد.

همچنین مظفرالدین شاه نیز مانند پدرش، سه بار به اروپا سفر کرد. پیامد این سفرها، هزینه‌های سنگین بود که دولت با گرفتن وام از بیگانگان، آن را تأمین می‌کرد. درج ماجرای این سفرها در روزنامه‌ها نیز خشم عمومی را برمی‌انگیخت.

خشونت‌های عین‌الدوله و حاکمان ایالت‌ها، همراه با فقر عمومی و رکود شدید اقتصادی نیز، بر این نارضایتی‌ها می‌افزود و کشور را در آستانه یک شورش سراسری قرار می‌داد.

راهنمای مسیرت...

مطابقت دادن مفاهیم و توضیحات همیشه در کنکور مورد سؤال هست. در کنکور اردیبهشت سؤال ۱۱۳ و در کنکور تیر سؤال ۱۰۸ به گونه‌ای مشابه همین تست هستند ولی با موضوعات متفاوت. برای پاسخ به این تست‌ها باید هر واقعه را خوب خوانده باشید چون ممکنه از قسمت‌های مختلف آن سؤال بشه و بخوان که شما با مفهوم مورد نظر تطبیق بدید؛ پس حواستون به کلیدواژه‌ها هم باشه و حتماً زیر آن‌ها خط بکشید.

رد گزینه!

از میان وقایعی که در آغاز نهضت مشروطه رخ داد، ماجرای نوز بلژیکی نسبت به سایر موارد قدیمی‌تر است. در همین زمان بود که آیت‌الله بهبهانی و آیت‌الله طباطبایی هم متحد شدند؛ پس مورد «ب» اشاره به ماجرای نوز بلژیکی دارد و به این ترتیب گزینه‌های «۱»، «۳» و «۴» حذف می‌شه و پاسخ مشخص شد.

۹۹- «تقویت قدرت نظامی روسیه در قرن ۱۹ م» و «قیام مهدویون در سودان به رهبری مهدی سودانی» به ترتیب، مربوط به کدام یک از

زمینه‌های جنگ جهانی اول است؟

- (۱) تداوم و گسترش استعمار - تداوم و گسترش استعمار
 (۲) تداوم و گسترش استعمار - رشد اندیشه ملی‌گرایی
 (۳) ظهور قدرت‌های جدید - رشد اندیشه‌های ملی‌گرایی
 (۴) ظهور قدرت‌های جدید - تداوم و گسترش استعمار

(متوسط - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۷۹ - ۱۲۰۶

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

هر دو مورد مربوط به تداوم و گسترش استعمار از زمینه‌های جنگ جهانی اول است؛ پس گزینه «۱» پاسخ درست می‌باشد.

انقلاب صنعتی و تولید سلاح‌های پیشرفته موجب گسترش استعمار در جهان شد. دولت‌های استعمارگر اروپایی، به‌ویژه انگلستان و فرانسه، با گسترش مستعمرات خود در قاره‌های آسیا، آفریقا، آمریکا و اقیانوسیه با یکدیگر به رقابت و ستیز برخاستند. روسیه نیز با وجود اینکه از نظر علمی و فرهنگی به مراتب از کشورهای اروپای مرکزی و غربی عقب‌مانده‌تر بود، در قرن ۱۹ م قدرت نظامی خود را به‌طور فوق‌العاده‌ای تقویت کرد و نسبت به همسایگان جنوبی خود سیاست توسعه‌طلبانه‌ای در پیش گرفت. از طرفی مردم بسیاری از کشورهای مستعمره در آسیا، آفریقا و آمریکای لاتین (جنوبی) در قرن ۱۹ و نیمه اول قرن ۲۰ م در برابر سلطه استعمارگران بر سرزمینشان مقاومت کرده یا جنبش‌های اعتراضی به راه انداختند. قیام مهدیون در سودان به رهبری مهدی سودانی در مقابل انگلیس در همین راستا بود.

تحولات اروپا در قرن نوزدهم

عمده تحولات تاریخ جهان به‌ویژه اروپا، در قرن ۱۹ م متأثر از تأثیرات و پیامدهای انقلاب کبیر فرانسه و انقلاب صنعتی بود. مهم‌ترین این تحولات عبارتند از: تداوم و گسترش رقابت‌های استعماری، رشد اندیشه ملی‌گرایی (ناسیونالیسم) و ظهور قدرت‌های جدید.

راهنمای مسیرت...

این تست هم نیاز به تطابق مفاهیم به‌ترتیب خواسته شده داره. مشابه این سؤال در سؤال ۱۱۱ کنکور اردیبهشت ۱۴۰۴ نیز اومده بود. البته با موضوع متفاوت!

۱۰۰- در کدام مورد مقایسه درستی میان «اتحاد آلمان» و «اتحاد ایتالیا» در سده ۱۹ م، انجام شده است؟

- (۱) ایتالیا برای اتحاد با کشورهای دانمارک، اتریش، مجارستان و فرانسه جنگید و بیسمارک موفق به اتحاد سرزمین‌های آلمانی شد.
 (۲) فرانسه و دانمارک مخالف وحدت ایتالیا و اتریش - مجارستان مخالف وحدت آلمان بودند.
 (۳) ملی‌گرایان برای اتحاد ایتالیا از رقابت میان اتریش و فرانسه استفاده کردند و در آلمان، ایالت پروس پیشگام وحدت شد.
 (۴) ایتالیا قبل از اتحاد، یک اتحادیه ضعیف و شکننده داشت و در آلمان نیز، قبل از اتحاد، پاپ‌ها بر آن حکومت می‌کردند.

(دشوار - مفهومی - زمانبر) - صفحه ۸۱ - ۱۲۰۶

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

ملی‌گرایان برای اتحاد ایتالیا از رقابت میان اتریش و فرانسه استفاده کردند و در آلمان، ایالت پروس پیشگام وحدت شد.

در نیمه دوم قرن ۱۹ م، ملی‌گرایان ایتالیایی قیام کردند و با استفاده از رقابتی که میان اتریش و فرانسه وجود داشت، موفق شدند ایتالیا را متحد کنند و تحت حاکمیت حکومت ملی و مستقلی درآوردند.

در آلمان نیز، ایالت پروس که یکی از بزرگ‌ترین و قدرتمندترین ایالت‌های اتحادیه آلمانی بود، پیشگام وحدت آلمان شد. ویلهلم یکم فرمانروای پروس به کمک صدراعظم خود بیسمارک، ملقب به مرد آهنین آن ایالت، سرزمین‌های آلمانی را متحد و امپراتوری آلمان را تأسیس کرد.

اروپا در سده نوزدهم

در سده ۱۹ م، دو جریان فکری ملی‌گرایی و آزادی‌خواهی در بسیاری از سرزمین‌ها و جوامع اروپایی پا گرفت و زمینه‌ساز شکل‌گیری کشورها و دولت‌های ملی جدیدی شد. تفکر ملی‌گرایی، مردمان و گروه‌های قومی را که تاریخ و فرهنگ و زبان مشترکی داشتند، برانگیخت تا با هم یکی شوند و زیر پرچم حکومت یکپارچه و مستقل قرار گیرند. ایتالیایی‌ها، آلمانی‌ها، لهستانی‌ها، صرب‌ها و مجارها از جمله این اقوام بودند که تحت تأثیر اندیشه ملی‌گرایی، برای تأسیس حکومت ملی به پا خاستند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ پروس برای رسیدن به اتحاد، با کشورهای دانمارک، اتریش - مجارستان و فرانسه جنگید و آن‌ها را شکست داد.
- ۲ قبل از اتحاد ایتالیا، پاپ‌ها، اتریش و فرانسه بر قسمت‌هایی از آن حکومت می‌کردند.
- ۴ قبل از اتحاد ایتالیا، پاپ‌ها و یا کشورهای همسایه (اتریش و فرانسه) و خاندان‌های مختلف بر هر قسمت آن حکومت می‌کردند و آلمان نیز شامل ۳۹ ایالت بود که در اتحادیه ضعیف و شکننده‌ای موسوم به اتحادیه آلمانی در کنار هم قرار داشتند.

راهنمای مسیرت...

این سؤال شبیه سؤال ۱۰۳ کنکور اردیبهشت و سؤال ۱۰۱ و ۱۱۰ کنکور تیر ۱۴۰۴ طراحی شده است؛ پس نشون‌دهنده اینه که مقایسه بین دو مورد همیشه مورد توجه طراحان هست. سعی کنید مطالب را کامل بخونید در این صورت سؤال به هر شکلی که باشه چه مقایسه، چه ترتیب زمانی و وقایع و حتی مطابقت مفاهیم، بتونید جواب رو پیدا کنید.

۱۰۱- با توجه به موارد زیر، کدام شکل به درستی ترسیم شده است؟

- الف- شرایط مناسب برای دامداری و پرورش گاو
ب- فعالیت‌های مربوط به تجارت و گردشگری
ج- ایجاد ساختمان‌های بلندمرتبه
د- بارندگی زیاد و رطوبت کافی
هـ- ناحیه‌ای با پوشش گیاهی غنی
و- جذب جمعیت زیاد

(۱) «د» ← «و» ← «ج» / «ه» ← «الف» و «ب»

(۲) «ه» ← «الف» ← «ب» / «د» ← «ج» و «و»

(۳) «د» ← «ه» ← «الف» / «و» و «ب» ← «ج»

(۴) «ج» ← «و» ← «ب» / «د» و «ه» ← «الف»

پاسخ: گزینه ۳

(دشوار - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۳ - ۱۱۰۱

بررسی سریع:

بارندگی زیاد و رطوبت کافی ← ناحیه‌ای با پوشش گیاهی غنی ← شرایط مناسب برای دامداری و پرورش گاو
جذب جمعیت زیاد و رونق فعالیت‌های مربوط به تجارت و گردشگری ← وجود ساختمان‌های بلندمرتبه

در یک ناحیه مرطوب با پوشش گیاهی غنی و فعالیت دامداری: به سبب بارندگی زیاد و رطوبت کافی، چمنزارهای وسیعی به وجود آمده و شرایط مناسبی برای دامداری و پرورش گاو فراهم می‌شود. نوع خانه‌ها و شکل سقف ساختمان‌ها نیز با ریزش‌های جوی و نوع فعالیت اقتصادی ساکنان ناحیه، یعنی نگهداری دام و علوفه، تناسب دارد.

در یک ناحیه ساحلی با فعالیت‌های مربوط به تجارت و گردشگری: امکان تجارت دریایی موجب به وجود آمدن شهری با نقش بندری در کنار دریا می‌شود. جذب جمعیت زیاد، رونق فعالیت‌های مربوط به تجارت و گردشگری و حمل‌ونقل بار و مسافر موجب پدید آمدن ساختمان‌های بلندمرتبه می‌شود.

۱۰۲- شکل مقابل، ناحیه‌بندی در یک منطقه جغرافیایی را نشان می‌دهد؛ به طوری که، «الف»، «ب» و «ج» دارای ویژگی‌های طبیعی مشابه

و ویژگی‌های انسانی متفاوت هستند. بر این اساس، کدام گزینه به درستی تنظیم شده است؟

- برای ناحیه‌بندی در این منطقه از دو معیار عوامل طبیعی و انسانی استفاده شده است.
- بر اساس عوامل انسانی و طبیعی به ترتیب یک و سه ناحیه مجزا قابل تشخیص است.
- بر اساس عوامل طبیعی نمی‌توان منطقه جغرافیایی را به واحدهای کوچکتر تقسیم کرد.
- وحدت و همگونی نسبی عناصر انسانی در منطقه بیشتر از عوامل طبیعی است.

پاسخ: گزینه ۳

(متوسط - مفهومی - زمانبر) - صفحه ۴ - ۱۱۰۱

بررسی سریع:

با توجه به ویژگی‌های طبیعی مشابه، بر اساس عوامل طبیعی نمی‌توان این منطقه جغرافیایی را به واحدهای کوچکتر تقسیم کرد.

چون «الف»، «ب» و «ج» در منطقه جغرافیایی داده شده دارای ویژگی‌های طبیعی مشابه و ویژگی‌های انسانی متفاوت هستند، بنابراین وحدت و همگونی نسبی عناصر طبیعی در منطقه بیشتر از انسانی است. از طرفی، به دلیل همگونی (تشابه) عناصر طبیعی، نمی‌توان بر این اساس

ناحیه‌بندی را انجام داد (منطقه جغرافیایی را به واحدهای کوچکتر تقسیم کرد) و یک ناحیه طبیعی بزرگ در منطقه شکل می‌گیرد. اما با توجه به ویژگی‌های انسانی متفاوت در «الف»، «ب» و «ج» می‌توان گفت که سه ناحیه متفاوت بر اساس عوامل انسانی، قابل تشخیص است.

بررسی سایر موارد:

- ۱) به دلیل ویژگی‌های طبیعی مشابه، نمی‌توان منطقه را به واحدهای کوچکتر تقسیم (ناحیه‌بندی) کرد.
- ۲) بر اساس عوامل انسانی و طبیعی به ترتیب سه و یک ناحیه مجزا قابل تشخیص است.
- ۴) وحدت و همگونی نسبی عناصر طبیعی در منطقه بیشتر از عوامل انسانی است.

ناحیه‌بندی

نکات مربوط به ناحیه‌بندی	
بخشی از سطح زمین است که ویژگی‌های جغرافیایی همگون و خاصی دارد؛ به طوری که با بخش‌های مجاور خود متفاوت است.	تعریف ناحیه
تقسیم یک محیط جغرافیایی بر اساس معیارهایی به واحدهای کوچکتر	روش کار ناحیه‌بندی
شناخت بهتر و آسان‌تر مکان‌های مختلف و علمی کردن مطالعات و تحقیقات درباره این مکان‌ها (برنامه‌ریزی صحیح برای مکان‌ها)	هدف از ناحیه‌بندی
استفاده از یک یا چند معیار توسط جغرافی‌دان	روش تعیین حدود یک ناحیه
بر اساس هدف مطالعه و تحقیق جغرافی‌دان	مبنای انتخاب معیارها و ملاک‌ها
طرز تفکر جغرافی‌دان و شیوه کار او	مبنای ناحیه‌بندی

۱۰۳- با بررسی موارد زیر، کدام مورد به موضوع درستی اشاره دارد؟

- الف- نوع خاک، ناحیه‌هایی متمایز از یکدیگر به وجود می‌آورد که بر نوع پوشش گیاهی و کشت اثر می‌گذارد.
- ب- نواحی عمده صنعتی در قاره اروپا بیشتر در بخش‌های شمال و غرب این قاره واقع شده‌اند.
- ۱) «الف» نشان دهنده معیار طبیعی ناحیه‌بندی است و تعیین مرز نواحی در آن آسان‌تر از «ب» است.
  - ۲) «ب» نشان دهنده معیار طبیعی ناحیه‌بندی است و تعیین مرز نواحی در آن دشوارتر از «الف» است.
  - ۳) «الف» نشان دهنده ایجاد نواحی توسط انسان است و تعیین مرز نواحی در آن دشوارتر از «ب» است.
  - ۴) «ب» نشان دهنده ایجاد نواحی توسط انسان است و تعیین مرز نواحی در آن آسان‌تر از «الف» است.

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۱۶ - ۱۱۰۲

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

«الف» اشاره به یک ناحیه طبیعی و «ب» اشاره به یک ناحیه انسانی دارد. در نواحی انسانی تعیین مرز نواحی دشوارتر از نواحی طبیعی است. از طرفی، «الف» اشاره به معیار طبیعی ناحیه‌بندی و «ب» اشاره به ایجاد نواحی توسط انسان دارد.

در نواحی انسانی مانند نواحی صنعتی، تعیین مرز نواحی دشوارتر از نواحی طبیعی مثل نواحی خاک است.

بررسی موارد:

الف) نوع خاک، ناحیه‌هایی متمایز از یکدیگر به وجود می‌آورد که بر نوع پوشش گیاهی و کشت اثر می‌گذارد: نوع خاک اشاره به معیارهای مربوط به عوامل طبیعی در ناحیه‌بندی دارد.

پ) نواحی عمده صنعتی در قاره اروپا بیشتر در بخش‌های شمال و غرب این قاره واقع شده‌اند: نوع فعالیت اقتصادی (صنعت)، در دسته معیارهای مربوط به عوامل انسانی در ناحیه‌بندی قرار می‌گیرد و اشاره به ایجاد نواحی توسط انسان دارد.

انواع ارتباط	مفهوم	مثال
۱- انسان‌ها نواحی را به وجود می‌آورند	پیدایش نواحی توسط انسان یا ایجاد تغییر در آن	۱- ایجاد بازارهای شناور در بانکوک (کشور تایلند) ۲- ایجاد کارخانه‌های بزرگ و کوچک (ناحیه صنعتی) در تهران.
۲- نواحی به فعالیت‌های انسان‌ها شکل می‌دهند	تاثیرگذاری نواحی بر فعالیت‌ها و زندگی انسان	۱- به‌کارگیری ماشین برف‌روب برای پاک‌سازی جاده‌ها ۲- احداث تونل و پل برای عبور قطار در ناحیه‌ای کوهستانی و برف‌گیر ۳- صید ماهی ۴- استفاده از صفحه‌های خورشیدی
۳- نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند.	تاثیرگذاری نواحی بر یکدیگر	۱- تاثیر بالا رفتن قیمت برنج بر تغذیه مردم ۲- تاثیر خشکسالی در استرالیا و یخبندان در آرژانتین بر تولید غله و شورش و تظاهرات در سنگال و بوركینافاسو ۳- تاثیر افت قیمت غله بر ارزش زمین‌های کشاورزی
۴- نواحی تحت تاثیر تصمیم‌گیری‌های سیاسی حکومت‌ها هستند.	تاثیر تصمیم‌گیری‌های سیاسی حکومت‌ها بر نواحی	۱- برنامه‌ریزی یا تصمیم‌های یک دولت برای ایجاد ناحیه گردشگری و پارک‌های ملی یا صنعتی ۲- توسعه کشاورزی در یک ناحیه ۳- انتقال اجباری ساکنان یک ناحیه به ناحیه دیگر ۴- وقوع جنگ بین حکومت‌ها ۵- ساختن جزیره‌های مصنوعی در آب‌های خلیج فارس ۶- پاک‌سازی قومی دولت میانمار و مهاجرت مسلمانان به مرزهای بنگلادش

نکات قابل توجه درباره مرز و قلمروی نواحی

- تعیین مرزهای دقیق نواحی دشوار است. البته در نواحی انسانی مانند نواحی زبانی و قومی، تعیین مرز نواحی دشوارتر از نواحی طبیعی مثل نواحی خاک یا زیست‌بوم‌هاست.
- قلمرو و وسعت نواحی، متفاوت است. گاه یک ناحیه بخشی از یک روستا، یک شهر یا استان یا یک کشور است و گاه چند کشور و قاره را در بر می‌گیرد و مقیاس جهانی دارد.
- مرزهای نواحی قابل تغییرند. در اثر فعالیت‌های انسانی یا عوامل طبیعی ممکن است ویژگی‌های خاص یک ناحیه از بین برود و وسعت آن کم یا زیاد شود؛ برای مثال، مهاجرت روستاییان از یک ناحیه یا وقوع خشکسالی، وسعت یک ناحیه کشاورزی را کاهش می‌دهد یا ممکن است به کلی آن ناحیه را به ناحیه‌ای غیرکشاورزی تبدیل کند.
- مرزهای سیاسی و اداری معمولاً بر مرزهای نواحی طبیعی و انسانی منطبق نیستند. مرزهای سیاسی و اداری بر مبنای انتخاب و تصمیم‌گیری انسان‌ها تعیین می‌شوند. در این مرزبندی، گاهی یک ناحیه آب و هوایی، ناحیه زبانی و قومی و نظایر آن بین چند استان یا حتی چند کشور قرار می‌گیرد.

۱۰۴- با توجه به عبارت «هر ناحیه جغرافیایی دارای کانون یا مرکزی است که بیشترین عوامل وحدت و همگونی در آن وجود دارند»، هر

یک از موارد «الف» تا «ج» در متن زیر به ترتیب با کدام گزینه مطابقت دارد؟

«در نواحی زیست‌بوم‌ها در آفریقا، ساوان بین جنگل‌های بارانی استوایی و صحرای آفریقا واقع شده است.

«ب»

«الف»

در جنگل‌های استوایی، باران در تمام سال و در صحرای آفریقا، خشکی در تمام سال مشاهده می‌شود.»

«ج»

- (۲) عوامل انسانی - کانون ناحیه - مرز ناحیه
(۴) عوامل طبیعی - کانون ناحیه - کانون ناحیه

- (۱) عوامل طبیعی - ناحیه انتقالی - مرز ناحیه
(۳) معیار ناحیه‌بندی - ناحیه انتقالی - کانون ناحیه

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۱۵ - ۱۱۰۲

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

در متن داده شده، نواحی زیست‌بوم‌ها، معیار ناحیه‌بندی است که در دسته عوامل طبیعی جای می‌گیرد. ساوان یک ناحیه انتقالی است و جنگل‌های بارانی استوایی و صحرای آفریقا با توجه به ویژگی‌های ذکر شده، کانون یا مرکز ناحیه هستند.

هر ناحیه جغرافیایی دارای کانون یا مرکزی است که بیشترین عوامل وحدت و همگونی در آن وجود دارند. معمولاً هرچه از کانون یک ناحیه جغرافیایی دور می‌شویم و به طرف مرزهای آن حرکت می‌کنیم، به تدریج از عوامل همگونی آن ناحیه کاسته می‌شود و سرانجام، این عوامل ناپدید می‌گردند.

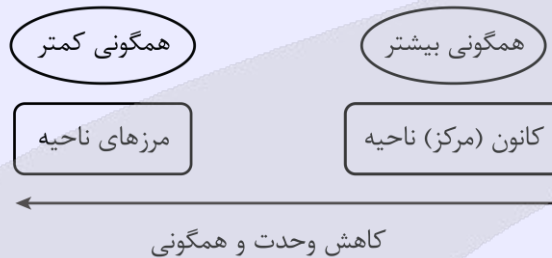
ساوان یک ناحیه انتقالی بین جنگل‌های بارانی استوایی و صحرای بزرگ آفریقا است. در کانون جنگل‌های بارانی استوایی، باران در تمام سال و در کانون صحرای بزرگ آفریقا، خشکی هوا در تمام سال مشاهده می‌شود.

«کانون ناحیه - مرزهای ناحیه»

بیشترین عامل وحدت و همگونی در کانون ناحیه وجود دارد. هرچه از کانون یک ناحیه جغرافیایی دور می‌شویم و به طرف مرزهای آن حرکت می‌کنیم، به تدریج از عوامل همگونی آن ناحیه کاسته می‌شود و سرانجام، این عوامل ناپدید می‌گردند.

مثال ۱: در کانون یک ناحیه صنعتی، تجمع زیاد کارخانه‌ها مشاهده می‌شود. هرچه از این کانون دور و به مرزهای ناحیه مجاور نزدیک‌تر شویم، از تمرکز و تعداد کارگاه‌ها و کارخانه‌ها کاسته می‌شود؛ تا اینکه سرانجام در ناحیه مجاور، دیگر اثری از آنها نمی‌بینیم.

مثال ۲: ساوان یک ناحیه انتقالی بین جنگل‌های بارانی استوایی و صحرای بزرگ آفریقا است. هرچه به سمت بیابان صحرا پیش می‌رویم، بارندگی کمتر و علف‌های ساوان کوتاه‌تر و تنک‌تر می‌شوند و کم کم به مراتع مداری، که از علفزارهای کوتاه قد تشکیل شده است، تبدیل می‌گردند. این مراتع در حاشیه صحرا به علت خشکی هوا به استپ‌های بیابانی تبدیل می‌شوند.

۱۰۵- با توجه به «وجود نواحی طبیعی، انسانی و سیاسی در سطح زمین»، کدام مورد به ترتیب، مطابق با تصاویر (۱) و (۲) بیان شده است؟

- ۱) مرزهای سیاسی و اداری معمولاً بر مرزهای نواحی انسانی منطبق نیستند - «الف» منطبق بر نواحی انسانی است که تحت مدیریت نهادهای سیاسی قرار دارد.
- ۲) مرزهای سیاسی و اداری معمولاً بر مرزهای نواحی طبیعی منطبق نیستند - «ج» منطبق بر نواحی انسانی است که بستر فعالیت‌های انسان محسوب می‌شود.
- ۳) مرزهای سیاسی و اداری معمولاً بر مرزهای نواحی انسانی منطبق نیستند - «الف» منطبق بر نواحی طبیعی است که در بستر نواحی انسانی شکل می‌گیرد.
- ۴) مرزهای سیاسی و اداری معمولاً بر مرزهای نواحی طبیعی منطبق نیستند - «ج» یک ناحیه سیاسی است که یک نهاد آن را اداره و مدیریت می‌کند.

بررسی سریع:

مرزهای سیاسی و اداری بر مرزهای نواحی طبیعی منطبق نیستند و قسمت (ج) در شکل ۲ ناحیه سیاسی است که یک نهاد آن را اداره و مدیریت می‌کند.

در تصویر (۱) بیابان لوت (یک ناحیه طبیعی) نشان داده شده است که در سه استان سیستان و بلوچستان، کرمان و خراسان جنوبی گسترده شده است و نشان می‌دهد که مرزهای سیاسی و اداری بر مرزهای نواحی طبیعی منطبق نیستند. در تصویر (۲)، «الف» نشان دهنده نواحی

طبیعی است که بستر زندگی و فعالیت‌های انسان محسوب می‌شوند. «ب» نشان دهنده نواحی انسانی است که در بستر نواحی طبیعی شکل می‌گیرند و به وجود می‌آیند. «ج» نشان دهنده نواحی سیاسی است. همه نواحی طبیعی یا انسانی جهان تحت مدیریت نهادهای سیاسی یا اداری قرار دارند.

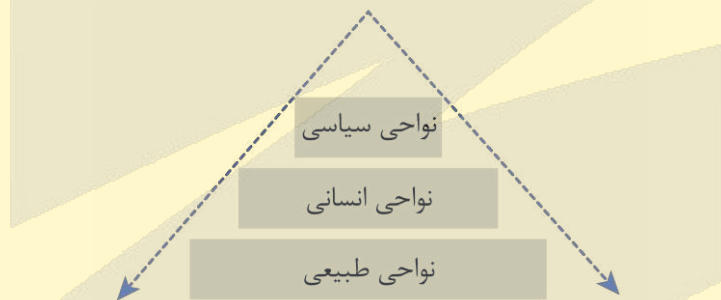
بررسی گزینه‌ها:

- ۱ در تصویر ناحیه طبیعی (بیابان لوت) نشان داده شده است. «الف» در تصویر (۲) نواحی طبیعی است.
- ۲ «ج» در تصویر (۲) نواحی سیاسی است. نواحی طبیعی بستر فعالیت‌های انسان محسوب می‌شوند.
- ۳ در تصویر ناحیه طبیعی (بیابان لوت) نشان داده شده است. نواحی انسانی در بستر نواحی طبیعی شکل می‌گیرند.
- ۴ تصویر (۱) نشان دهنده عدم انطباق مرزهای سیاسی و اداری بر مرزهای نواحی طبیعی است. «ج» در تصویر (۲) منطبق بر نواحی سیاسی است که یک نهاد آن را اداره و مدیریت می‌کند.

کلاس درس

در سطح زمین، نواحی طبیعی، نواحی انسانی و نواحی سیاسی وجود دارند:

- نواحی طبیعی در سراسر کره زمین گسترده شده‌اند. این نواحی دارای ویژگی‌های طبیعی هستند و بستر زندگی و فعالیت‌های انسان محسوب می‌شوند.
- نواحی انسانی همچون نواحی جمعیتی، فرهنگی، اقتصادی و... در بستر نواحی طبیعی شکل می‌گیرند و به وجود می‌آیند.
- امروزه همه نواحی طبیعی یا انسانی جهان تحت مدیریت نهادهای سیاسی یا اداری قرار دارند. نهادهایی مانند شوراها، شهرداری‌ها، بخش‌داری‌ها، استانداری‌ها، سازمان‌ها و بالاخره حکومت‌ها، مدیریت این نواحی را به دست گرفته‌اند و درباره آنها تصمیم‌گیری می‌کنند و سیاست‌ها و خط مشی‌هایی را به کار می‌بندند. شهرها، استان‌ها و کشورها نواحی سیاسی محسوب می‌شوند؛ زیرا یک نهاد آنها را اداره و مدیریت می‌کند. این نواحی با مرزهای قراردادی از نواحی مجاور، متمایز می‌شوند.

۱۰۶- با توجه به عنوان کشورهای زیر، کدام گزینه اطلاعات درستی ارائه داده است؟

الف- فرانسه   ب- ژاپن   ج- آلمان   د- انگلستان

- ۱) نخستین لوکوموتیوهای مجهز به موتور بخار در «الف» ساخته شد و در «ب» و «د» به ترتیب قطار پرسرعت الکتریکی به حرکت درآمد و اولین هواپیمای جت ساخته شد.
- ۲) اولین هواپیمای جت در «د» ساخته شد و «الف» و «ب» از تولیدکنندگان عمده قطارهای پرسرعت هستند.
- ۳) قطار پرسرعت الکتریکی در «ب» به حرکت درآمد و در «د» و «ج» به ترتیب نخستین لوکوموتیوهای مجهز به موتور بخار و اولین هواپیمای جت ساخته شد.
- ۴) «ب» از تولیدکنندگان عمده قطارهای پرسرعت است و در «ج» و «الف» به ترتیب نخستین لوکوموتیوهای مجهز به موتور بخار و اولین هواپیمای جت ساخته شد.

(دشوار - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۴۹ - ۱۲۰۳

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

نخستین لوکوموتیوهای مجهز به موتور بخار در انگلستان ساخته شدند.
اولین هواپیمای جت در آلمان ساخته شد.
قطار پرسرعت الکتریکی از اولین قطارهای پرسرعت جهان که در ژاپن به حرکت درآمد.
کشور فرانسه از تولیدکنندگان عمده قطارهای پرسرعت است.

- ✓ در اوایل قرن نوزدهم، نخستین لوکوموتیوهای مجهز به موتور بخار در انگلستان ساخته شدند. قطارها در بین شهرها به حرکت در آمدند و این کشور را به زادگاه قطار تبدیل کردند.
- ✓ طی جنگ جهانی دوم، اولین هواپیمای جت در آلمان ساخته شد. موتور جت توان بیشتری داشت و موجب شد هواپیماهای مسافری بزرگتری ساخته شود و هواپیماهای جت مسافری در آسمان به پرواز در آیند.
- ✓ قطار پرسرعت الکتریکی که در سال ۱۹۶۴م بین توکیو و ازاکا در ژاپن به حرکت درآمد، از اولین قطارهای پرسرعت جهان است.
- ✓ امروزه کشورهای اروپایی به ویژه فرانسه و آلمان و کشورهای آسیای جنوب شرقی چون ژاپن، کره جنوبی، چین و تایوان تولیدکنندگان عمده قطارهای پرسرعت هستند.

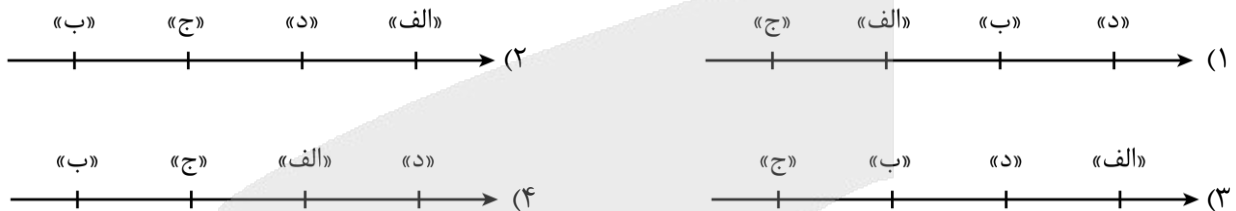
۱۰۷- در کدام مورد، تقدم و تأخر زمانی وقوع رویدادهای مربوط به حمل و نقل به درستی ترسیم شده است؟

الف- با کشف و استخراج نفت، سرعت و کارایی وسایل حمل و نقل بیشتر شد.

ب- جاده‌های سنگ‌فرشی گسترده در روم، همه نقاط را به پایتخت متصل کردند.

ج- ساخت کشتی‌های پیشرفته‌تر موجب کشف سرزمین‌های نو شد.

د- خیابان‌های اصلی و فرعی و تقاطع‌ها در شهرها و روستاها ساخته شدند.

(دشوار - خط به خط - استاندارد) - صفحه ۴۲ - ۱۲۰۳

پاسخ: گزینه ۴

بررسی سریع:

ترتیب رویدادهای مشخص شده در سوال:

- ۱- ب- جاده‌های سنگ‌فرشی گسترده در روم، همه نقاط را به پایتخت متصل کردند.
- ۲- ج- ساخت کشتی‌های پیشرفته‌تر موجب کشف سرزمین‌های نو شد.
- ۳- الف- با کشف و استخراج نفت، سرعت و کارایی وسایل حمل و نقل بیشتر شد.
- ۴- د- خیابان‌های اصلی و فرعی و تقاطع‌ها در شهرها و روستاها ساخته شدند.

کلاس درس

گسترش حمل و نقل از گذشته تا امروز

بیش از چهار هزار سال قبل در زمان نخستین تمدن‌های کهن: استفاده از چارپایان برای حمل بار، حمل و نقل با قایق‌های پارویی در رودخانه‌ها و کانال‌های آبی معمول بود. اختراع چرخ همچون کشف آتش تحول بزرگی در زندگی انسان آن دوره پدید آورد.

در دوره هخامنشیان راه‌ها و چاپارخانه‌هایی ایجاد شد.

جاده‌های سنگ‌فرشی گسترده و طولانی در امپراتوری روم که همه نقاط را به مرکز و پایتخت متصل می‌کردند، جاده ابریشم، که شرق آسیا را از طریق ایران به غرب اروپا پیوند می‌داد، نمونه‌هایی از راه‌ها در طول تاریخ بوده‌اند.

در عصر اکتشافات جغرافیایی:

پیشرفت در دریانوردی و ساختن کشتی‌های پیشرفته‌تر موجب شد که سرزمین‌های نو کشف شوند و تحولات بسیاری در این نواحی جهان پدید آید.

تا پیش از انقلاب صنعتی:

وسایل حمل و نقل زمینی به کندی و با صرف زمان زیاد، مسافت‌های طولانی را طی می‌کردند و فقط میزان کمی بار را می‌توانستند حمل کنند. در خشکی‌ها، نیروی انسان و چارپایان عامل حرکت مسافر و بار و در دریاها نیروی باد، محرک کشتی‌ها بود.

اختراع موتور بخار تحول بزرگی در حمل و نقل آبی و ریلی به وجود آورد.

در اوایل قرن نوزدهم:

نخستین لوکوموتیوهای مجهز به موتور بخار در انگلستان ساخته شدند. قطارها در بین شهرها به حرکت در آمدند و این کشور را به زادگاه قطار تبدیل کردند. به این ترتیب، حمل و نقل ریلی موجب حرکت آسان‌تر بار و حمل بارهای سنگین به نقاط نسبتاً دور شد و به مرور رونق بسیار پیدا کرد.

بعدها با کشف و استخراج نفت و استفاده از آن به جای زغال سنگ، سرعت و کارایی وسایل حمل و نقل بیشتر شد.

در اوایل قرن بیستم:

اختراع و تولید انبوه خودرو، چهره فضاهاى شهری و خارج از شهرها را تغییر داد. خیابان‌های اصلی و فرعی و تقاطع‌ها در شهرها و شبکه‌های جاده‌ای وسیع بین شهرها و روستاها ساخته شدند و به دنبال آن، مکان‌ها و مراکز خدمات راهداری مانند پمپ بنزین‌ها و تعمیرگاه‌های اتومبیل به وجود آمدند.

۱۰۸- بر اساس متن زیر، کدام عبارت درست است؟

«شاخه‌ای از دانش جغرافیاست که جابه‌جایی انسان، بار و اطلاعات را در سطح زمین مطالعه می‌کند.»

- (۱) اشاره به جغرافیای حمل‌ونقل دارد که خود شاخه‌ای از جغرافیای اقتصادی است.
- (۲) اشاره به جغرافیای حمل‌ونقل دارد که خود در شاخه‌ای قرار می‌گیرد که حاصل روابط متقابل علم جغرافیا و شهرسازی است.
- (۳) اشاره به جغرافیای اقتصادی دارد که خود شاخه‌ای از جغرافیای حمل و نقل است.
- (۴) اشاره به جغرافیای اقتصادی دارد که خود در شاخه‌ای قرار می‌گیرد که حاصل روابط متقابل اقتصاد و علم جغرافیا است.

(آسان - خط به خط - سریع ۵ - صفحه ۴۴ - ۱۲۰۳)

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

جغرافیای حمل‌ونقل شاخه‌ای از دانش جغرافیاست که جابه‌جایی انسان، بار و اطلاعات را در سطح زمین مطالعه می‌کند. جغرافیای حمل‌ونقل، شاخه‌ای از جغرافیای اقتصادی محسوب می‌شود.

جغرافیای حمل‌ونقل شاخه‌ای از دانش جغرافیاست که جابه‌جایی انسان، بار و اطلاعات را در سطح زمین مطالعه می‌کند و به بررسی الگوهای پراکندگی و شیوه‌های حمل‌ونقل و تأثیرات آنها بر محیط به منظور برنامه‌ریزی و مدیریت مطلوب منطقه‌ای می‌پردازد. از آنجا که حمل‌ونقل در فعالیت‌های اقتصادی و مکان‌گزینی واحدهای تولیدی، خدماتی و تجاری نقش مهمی دارد، جغرافیای حمل‌ونقل، شاخه‌ای از جغرافیای اقتصادی محسوب می‌شود.

نکته

رابطه بین جغرافیا با سایر علوم دو سویه بوده و در یک جریان دو طرفه از داده‌ها و یافته‌های یکدیگر استفاده می‌نمایند. در اثر ارتباط جغرافیا با علم اقتصاد، شاخه جغرافیای اقتصادی ایجاد می‌شود.

۱۰۹- کدام مورد، عبارت زیر را به‌درستی کامل می‌کند؟

«حمل‌ونقل جاده‌ای در مقایسه با حمل‌ونقل ریلی.....»

- (۱) دارای میزان مصرف سوخت و آلاینده‌گی محیط‌زیست کمتر و هزینه بیشتر حمل بار و مسافر در مسافت‌های طولانی است.
- (۲) دارای قابلیت دسترسی بیشتر به نقاط مختلف واقع در مسیر راه و امنیت و راحتی بیشتر مسافران در سفر است.
- (۳) در نواحی دارای موانع و پستی و بلندی دارای محدودیت کمتر و برای رفتن به مناطق روستایی دارای محدودیت بیشتر است.
- (۴) از نظر توقف در ایستگاه‌های متعدد دارای انعطاف‌پذیری بیشتر و برای رفتن به مکان‌های دورافتاده دارای محدودیت کمتر است.

(آسان - مفهومی - استاندارد ۵ - صفحه ۴۸ - ۱۲۰۳)

پاسخ: گزینه ۴

بررسی سریع:

حمل‌ونقل جاده‌ای از نظر توقف در ایستگاه‌های متعدد دارای انعطاف‌پذیری بیشتر و برای رفتن به مکان‌های دورافتاده دارای محدودیت کمتر نسبت به حمل‌ونقل ریلی است.

حمل‌ونقل جاده‌ای برای مسافت‌های کوتاه مناسب‌تر است. این شیوه حمل‌ونقل از نظر دسترسی به نقاط مختلف در مسیر راه و توقف در ایستگاه‌های متعدد انعطاف بیشتری نسبت به سایر شیوه‌های حمل‌ونقل دارد. برای رفتن به مکان‌های دور افتاده یا مناطق روستایی نیز اغلب از این شیوه استفاده می‌شود. احداث پایانه‌ها (ترمینال‌ها) در این شیوه کم هزینه‌تر است. حمل‌ونقل جاده‌ای نسبت به سایر شیوه‌ها قابلیت جابه‌جایی تعداد کمتری مسافر را دارد. همچنین، ظرفیت کامیون و تریلی برای حمل بار کمتر از وسایل حمل‌ونقل آبی و ریلی است. میزان مصرف سوخت و آلاینده‌گی محیط‌زیست در شیوه حمل‌ونقل جاده‌ای بسیار زیاد است.

بررسی سایر موارد:

- ۱) میزان مصرف سوخت و آلاینده‌گی محیط‌زیست در حمل‌ونقل جاده‌ای بیشتر از ریلی است.
- ۲) در حمل‌ونقل ریلی، امنیت و راحتی مسافران بیشتر است.
- ۳) حمل‌ونقل جاده‌ای برای رفتن به مناطق روستایی دارای محدودیت کمتر از حمل و نقل ریلی است.

مقایسه حمل‌ونقل جاده‌ای و ریلی

ریلی	جاده‌ای	شیوه حمل‌ونقل
متوسط و نسبتاً دور	کوتاه (کمتر از ۴۰۰ کیلومتر)	مناسب بودن در مسافت‌های
از مهم‌ترین شیوه‌ها	از شیوه‌های متداول	رایج بودن حمل‌ونقل در جهان
کم	زیاد	دسترسی به نقاط (ایستگاه‌های متعدد)
x	✓	دسترسی به مناطق دورافتاده (روستایی)
متوسط	کم	هزینه احداث پایانه‌ها (زیرساخت‌ها)
به اندازه ده‌ها کامیون	کم	ظرفیت حمل بار
کمتر از جاده	زیاد	هزینه حمل بار در مسافت زیاد
یک هفتم جاده‌ای	بسیار زیاد	میزان مصرف سوخت
بسیار کمتر از جاده‌ای	بسیار زیاد	آلاینده‌گی محیط‌زیست
زیاد	کم	امنیت سفر
زیاد	کم	راحتی مسافران
زیاد	کم	تاثیرگذاری ناهمواری‌ها بر حمل‌ونقل
متوسط	متوسط	سرعت حمل
بار و مسافر	بار و مسافر	به منظور جابه‌جایی

احداث خطوط ریلی برخلاف جاده‌ها به زمین‌های هموار نیاز دارد و هزینه احداث خطوط آهن، به ویژه در نواحی دارای موانع و پستی و بلندی، و همچنین هزینه تولید یا خرید واگن‌ها و لوکوموتیوها زیاد است.

۱۱۰- در رابطه با تاریخچه حمل‌ونقل جاده‌ای در ایران، کدام مورد به موضوع درستی اشاره دارد؟

- ۱) مسافت و تعداد آزاد راه‌ها و بزرگراه‌های کشور نسبت به یک دهه قبل به ترتیب سه و دو برابر شده و آزاد راه تهران - کرج - قزوین همانند تهران - قم از پرتددترین آزادراه‌های کشورند.
- ۲) مسافت و تعداد آزاد راه‌ها و بزرگراه‌های کشور نسبت به یک دهه قبل به ترتیب دو و سه برابر شده و آزاد راه تهران - کرج - قزوین همانند تهران - قم از پرتددترین آزادراه‌های کشورند.
- ۳) تعداد و مسافت آزاد راه‌ها و بزرگراه‌های کشور نسبت به یک دهه قبل به ترتیب سه و دو برابر شده و آزاد راه تهران - کرج - قزوین برخلاف تهران - قم از پرتددترین آزادراه‌های کشورند.
- ۴) تعداد و مسافت آزاد راه‌ها و بزرگراه‌های کشور نسبت به یک دهه قبل به ترتیب دو و سه برابر شده و آزاد راه تهران - کرج - قزوین برخلاف تهران - قم از پرتددترین آزادراه‌های کشورند.

(آسان - خط به خط - سریع - صفحه ۴۶ - ۱۲۰۳)

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

تعداد و مسافت آزاد راه‌ها و بزرگراه‌های کشور نسبت به یک دهه قبل به ترتیب دو و سه برابر شده است. آزادراه‌های تهران- کرج- قزوین و تهران- قم از پرتددترین آزادراه‌های کشورند.

تا پیش از انقلاب اسلامی مجموع طول راه‌های ایران کمتر از ۵۰ هزار کیلومتر بود. در سال ۱۴۰۱ ایران دارای بیش از ۲۸۸ هزار کیلومتر راه بوده است.

برای دیدن پاسخنامه ویدئویی آزمون
یا روی لینک زیر بزنید!
یا QR Code بالا را اسکن کنید

پاسخنامه ویدئویی آزمون

منطق: درس پنجم (اقسام استدلال استقرایی) درس ششم (قضیه حملی) / صفحه‌های ۳۹ تا ۶۱
فلسفه یازدهم: درس ششم (امکان شناخت) درس هفتم (ابزارهای شناخت) / صفحه‌های ۴۳ تا ۴۹
فلسفه دوازدهم: درس پنجم (خدا در فلسفه - قسمت اول) درس ششم (خدا در فلسفه - قسمت دوم) / صفحه‌های ۲۹ تا ۴۴

بودجه‌بندی
این آزمون

مباحث منطق، فلسفه یازدهم و فلسفه دوازدهم این آزمون، هر کدام با حداکثر ۱ تست
در مجموع ۵ تست از ۲۰ تست کنکور را پوشش داده‌اند.

سهم در
کنکور

۱۱۱- کدام یک از گزاره‌های زیر، نوعی استدلال قیاسی است؟

- ۱) هر بار که آسمان ابری بوده، باران باریده است. امروز آسمان ابری است. پس امروز باران خواهد بارید.
- ۲) همه کتاب‌های این قفسه علمی هستند. این کتاب در این قفسه است؛ بنابراین این کتاب علمی است.
- ۳) دانش همچون درخت است. درخت با آب رشد می‌کند؛ بنابراین دانش با آموزش رشد می‌کند.
- ۴) چون چراغ‌های پاساژ در این موقع از روز همیشه روشن بوده و اکنون خاموش شده‌اند، پس برق قطع شده است.

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۴۱ - ۱۰۰۵

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

گزینه ۲ تنها استدلالی است که ساختار قیاسی دارد و از مقدمه کلی، به نتیجه جزئی رسیده است.

گام اول

در منطق، قیاس اقترانی زمانی شکل می‌گیرد که:

- ۱) یک حکم کلی مطرح شود (درباره همه افراد موضوع).
- ۲) یک حکم دیگر درباره یک فرد یا مصداق آن موضوع بیان شود.
- ۳) نتیجه‌ای ضروری بر اساس اتصال این دو حکم به دست آید.

گام دوم

گزینه ۲ دقیقاً همین ساختار را دارد:

«همه کتاب‌های این قفسه علمی هستند» ← حکم کلی
«این کتاب در این قفسه است» ← حکم جزئی
«پس این کتاب علمی است» ← نتیجه قطعی و ضروری

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) این گزینه یک استقرای تعمیمی می‌باشد؛ زیرا بر مبنای تخمین صادر شده است.

بررسی بیشتر

از موارد جزئی گذشته ← نتیجه‌گیری درباره یک مورد جدید.

۳) این گزینه یک استقرای تمثیلی می‌باشد؛ زیرا بر مبنای شباهت صادر شده است.

بررسی بیشتر

شباهت میان «درخت» و «دانش» منشأ نتیجه‌گیری است، نه ساختار قیاسی.

۴) این گزینه یک استنتاج بهترین تبیین می‌باشد؛ زیرا بر مبنای بررسی فرضیه‌های مختلف صادر شده است.

بررسی بیشتر

مشاهده یک پدیده («خاموشی چراغ‌ها») و انتخاب محتمل‌ترین علت («قطع برق») بنیان استدلال است، نه قیاس منطقی.

۱۱۲- روزی علی از دور، فردی با ریش سفید و لباس قرمز دید و از آنجا که مادرش، قبلاً در یک داستان، بابانوئل را برایش توصیف کرده بود. علی بی‌درنگ فریاد زد: بابانوئل! بابانوئل! علی دچار چه مغالطه‌ای شده است؟
 (۱) تمثیل ناروا (۲) ایهام انعکاس (۳) تعمیم شتاب‌زده (۴) توسل به معنای ظاهری

(متوسط - مفهومی - سریع) - صفحه ۴۳ و ۴۴ - ۱۰۰۵

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

علی به سبب تکیه بر یک شباهت ظاهری ناکافی میان دو مورد جزئی، دچار مغالطه تمثیل ناروا شده است.

گام اول

علی یک شباهت سطحی بین دو امر جزئی پیدا کرده:

- یک فرد ناشناس با ریش سفید و لباس قرمز
- توصیفی که قبلاً از بابانوئل شنیده است

گام دوم

علی بدون بررسی ویژگی‌های مهم‌تر و سایر احتمالات، هویت فرد را بر اساس شباهت ظاهر تعیین کرده است.

این دقیقاً همان الگوی استدلال تمثیلی است:

شباهت میان دو مورد جزئی ← نتیجه‌گیری درباره ماهیت یکی از آنها.

گام سوم

اما چون این شباهت:

- محدود است،
- علائم کافی برای تشخیص هویت نیست،
- و احتمال اشتباه بسیار بالاست،

استدلال تمثیلی او اعتبار منطقی ندارد و خطای رخ داده تمثیل ناروا است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) در صورت سؤال، اصلاً عکس مستوی نداریم که بخواهد مغالطه ایهام انعکاس رخ بدهد.

۳) در استقرای تعمیمی، نتیجه استدلال باید کلی و عام باشد؛ در حالی که در اینجا نتیجه مذکور، جزئی است.

۴) در اینجا هیچ جابه‌جایی میان دلالت‌ها نیست که بخواهد مغالطه توسل به معنای ظاهری رخ بدهد.

پاسخ‌نامه رو جمع و جور کنیم

استدلال تمثیلی بر شباهت میان دو مورد جزئی تکیه دارد.

علی فقط به شباهت ظاهری میان دو مورد جزئی تکیه کرده است.

نتیجه‌گیری او بر اساس استقرای تمثیلی است. نه استقرای تعمیمی یا استنتاج بهترین تبیین.

در چنین وضعی مغالطه تمثیل ناروا رخ می‌دهد.

۱۱۳- کدام گزینه درباره گزاره زیر درست است؟

«هر دوستی‌ای که بر پایه سود بنا شده باشد، با رفتن سود، رنگ می‌بازد».

- (۱) استقرای تمثیلی است؛ زیرا به صرف مشابهت یک رابطه دوستی با رابطه دیگر، حکم یکی را به دیگری تسری داده است.
- (۲) می‌تواند در قیاس مورد استفاده قرار بگیرد؛ زیرا اگر مقدمه اول یک قیاس قرار بگیرد، می‌توان از آن نتیجه جزئی گرفت.
- (۳) استقرای تمثیلی است؛ زیرا مبنای آن تخمین است و شباهت ظاهری میان دو دوستی مختلف، سبب صدور حکم شده است.
- (۴) استقرای تعمیمی است؛ زیرا نتیجه احتمالی دارد و با مشاهده چند نمونه جزئی از روابط دوستی، یک حکم کلی صادر شده است.

(دشوار - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۴۱ - ۱۰۰۵

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

عبارت صورت سؤال می‌تواند در قیاس استفاده شود؛ زیرا هر قیاس حداقل دارای یک مقدمه کلی است و صورت سؤال نیز کلی می‌باشد.

گام اول

آیا در سؤال، «دوستی» به چیز دیگری تشبیه شده یا اینکه به تفاوت دوستی سودمحور و دوستی حقیقی اشاره شده است؟ همان‌طور که پیداست، در جمله فقط گفته شده «هر دوستی که بر پایه سود بنا شده باشد، با رفتن سود، رنگ می‌بازد»؛ یعنی به ویژگی درونی یک نوع دوستی اشاره شده، نه به تشبیه آن با دوستی دیگر یا چیزی دیگر. در واقع در جمله‌ی ما، اصلاً دو مورد جزئی جداگانه وجود ندارد که یکی به دیگری شبیه شود، بلکه یک نوع رابطه توصیف شده است. پس نمی‌تواند استقرای تمثیلی باشد. (رد گزینه‌های ۱ و ۳)

گام دوم

واضح است که با استقرای تعمیمی نیز مواجه نیستیم؛ زیرا.....

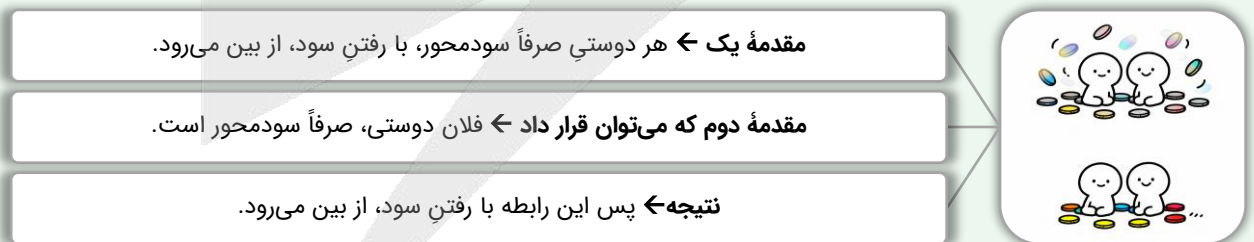
استقرای تعمیمی زمانی است که از چند نمونه‌ی جزئی مشاهده‌شده، حکمی کلی برای «همه‌ی موارد» صادر شود؛ در این جمله، هیچ اشاره‌ای به «چند دوستی خاص که دیده‌ایم» و تعمیم آن به همه نیست، بلکه از ابتدا یک قاعده‌ی کلی بیان می‌شود. بنابراین، استقرای تعمیمی هم در کار نیست. (رد گزینه ۴)

گام سوم

پس فقط قیاس باقی می‌ماند و صورت سؤال، می‌تواند در ساختار یک قیاس منطقی به کار برود؛ زیرا.....

ابتدا یک قاعده‌ی کلی بیان می‌شود («هر دوستی صرفاً سودمحور، با رفتن سود، از بین می‌رود»)، سپس می‌توان برای هر مورد خاص، مقدمه دیگری در نظر گرفت («دوستی الف و ب، سودمحور است») و نتیجه گرفت که «دوستی الف و ب با رفتن سود از بین می‌رود».

بازنویسی عبارت مذکور به صورت قیاس

از

۱۱۴- کدام گزینه در دانش منطق بررسی نمی‌شود؟

- (۱) همه افراد به قوانین احترام بگذارند.
- (۲) شرکت در این دوره آموزشی برای تمامی کارکنان الزامی است.
- (۳) شرط رسیدن به موفقیت، تلاش و کوشش فراوان است.
- (۴) راز موفقیت دوستم، پرسیدن سؤالات درست و به‌جا است.

(آسان - مفهومی - سریع) - صفحه ۵۵ - ۱۰۰۶

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

گزینه ۱ چون یک جمله انشایی دستوری است و ارزش صدق ندارد، در دانش منطق بررسی نمی‌شود.

گام اول

در منطق، فقط جملات خبری که «قابلیت صدق و کذب» دارند، بررسی می‌شوند.

گام دوم

جمله «همه افراد به قوانین احترام بگذارند» یک دستور است، نه خبر از وقوع یا عدم وقوع چیزی؛ بنابراین جمله انشایی است.

نکته

جمله انشایی در خارج «مابه‌ازاء» ندارد تا بتوان آن را با واقع تطبیق داد و درباره‌اش گفت صادق است یا کاذب، پس از حوزه دانش منطق خارج است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) این گزینه، خبر از یک قاعده موجود می‌دهد و می‌توان بررسی کرد چنین الزامی واقعاً برقرار است یا نه، پس جمله خبری و قابل

بررسی منطقی است.

۳) این گزینه یک جمله خبری محسوب می‌شود و در حال خبر دادن از شرط لازم برای رسیدن به موفقیت است.

سوتی‌های پرتکرار!

اگر به‌زور این عبارت را به‌صورت امری بازنویسی کردید، یعنی از «صوری بودن منطق» غافل شدید و در دام طراح افتاده‌اید.

۴) این گزینه گزارشی خبری درباره علت موفقیت یک نفر است و می‌توان بررسی کرد آیا واقعاً چنین رابطه‌ای میان سؤال خوب و موفقیت او وجود داشته است یا نه.

۱۱۵- کدام گزاره یک قضیه شخصی است؟

- ۱) دانش آموزان مدرسه شهید بهشتی کوشا هستند.
- ۲) برخی از دانش آموزان مدرسه به دانشگاه راه نیافتند.
- ۳) تعداد دانش آموزان مدرسه بوستان ۳۴۲ نفر است.
- ۴) دانش آموزان دبیرستان نیکان، باید به مدرسه بیایند.

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۵۸ - ۱۰۰۶

پاسخ: گزینه ۳

پاسخ سریع:

قضیه شخصی قضیه‌ای است که موضوع آن مفهومی جزئی و غیرقابل انطباق بر افراد بی‌شمار باشد؛ تنها گزاره‌ای که چنین موضوعی دارد، گزینه ۳ است.

گام اول

در منطق، قضیه شخصی به گزاره‌ای گفته می‌شود که موضوع آن «یک فرد یا یک مورد مشخص و منحصر به فرد» باشد.

گام دوم

در گزاره «تعداد دانش آموزان مدرسه بوستان ۳۴۲ نفر است»، موضوع در واقع «کل دانش آموزان مدرسه بوستان، به‌عنوان یک مجموعه واحد» است که یک مصداق مشخص دارد.

گام سوم

در اینجا عدد ۳۴۲ به همین مجموعه معین حمل شده و نمی‌توان گفت این حکم جداگانه بر تک‌تک افراد کلاس‌ها حمل می‌شود؛ موضوع، یک «کل شخصی» است نه یک مفهوم کلی مانند «دانش آموز».

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) قضیه «دانش آموزان مدرسه شهید بهشتی کوشا هستند» مفهومی کلی دارد که می‌تواند بر تک‌تک دانش آموزان مدرسه حمل شود؛ پس قضیه محصوره است؛ نه شخصی.

رفع ابهام

یعنی می‌توانید بگویید ← محمد کوشا است - صادق کوشا است - امیر کوشا است و...

۲

محمول این قضیه نیز قابلیت حمل بر تک تک افراد موضوع را دارد؛ یعنی موضوع، یک مفهوم کلی است که افراد متعددی دارد.

رفع ابهام

یعنی می‌توانید بگویید ← رضا به دانشگاه راه نیافته است - حسین به دانشگاه راه نیافته است و...

حواست باشه!

هر جا سور جزئی (برخی و بعضی) در قضیه بود، آن قضیه حتماً محصوره است.

۴

عبارت «دانش‌آموزان دبیرستان نیکان، باید به مدرسه بیایند» اولاً یک جمله دستوری و انشایی است. ثانیاً حتی اگر خبری فرض شود، باز هم موضوع آن مفهوم کلی «دانش‌آموزان دبیرستان نیکان» است، نه یک شخص یا مجموعه مشخص.

۱۱۶- در ساختار ایجابی یک قضیه، اگر از موضوع قضیه «هر روز صبح، دونده‌ای به آرامی از کنار خانه ما می‌گذرد» به عنوان محمول و از

محمول قضیه «او علی است» به عنوان موضوع استفاده کنیم، کدام گزینه را خواهیم داشت؟

(۱) علی می‌دود. (۲) آن دونده علی است.

(۳) علی گذرنده از کنار خانه ما است. (۴) هر روز صبح، علی می‌دود.

(دشوار - مفهومی - زمانبر) - صفحه ۵۶ و ۵۷ - ۱۰۰۶

پاسخ: گزینه ۱

پاسخ سریع:

با جابه‌جایی، «علی» باید موضوع جدید و «دونده» محمول جدید باشد؛ نزدیک‌ترین صورت ایجابی به صورت سؤال، در گزینه ۱ است.

گام اول

استخراج اجزاء دو قضیه

قضیه اول:

«هر روز صبح، دونده‌ای به آرامی از کنار خانه ما می‌گذرد.»

موضوع: دونده محمول: می‌گذرد (گذرنده است)

قضیه دوم:

«او علی است.»

موضوع: او محمول: علی

گام دوم

صورت سؤال چه می‌خواهد؟

سر و ته دو تا قضیه رو باید یکی کنیم 😊 یعنی موضوع قضیه اول، بشه محمول قضیه جدید و محمول قضیه دوم، بشه موضوع قضیه جدید.

گام سوم

ساختن قضیه جدید

انتخاب موضوع جدید ← برداشتن محمول قضیه دوم ← علی

انتخاب محمول جدید ← برداشتن موضوع قضیه اول ← دونده

ساختن قضیه ← علی دونده است.

گام چهارم

پاسخ گزینه ۱ است؛ زیرا...

حالت استاندارد قضیه جدید محسوب می‌شود.

سوتی‌های پرتکرار!

اگر گزینه ۴ را انتخاب کردید، در دام طراح افتاده‌اید؛ زیرا عبارت «هر روز صبح» اصلاً موضوع قضیه نیست و صرفاً قید است.

راهنمای مسیرت...

در کنکور هر سال، حداقل ۳-۴ تست با صورت‌های خلاقانه و متفاوت از تست‌های کتاب‌های کمک آموزشی طرح می‌شود.

۱۱۷- کدام عبارت درست است؟

- (۱) قضیه «خدا هست» یک قضیه حملی می‌باشد که فقط دارای موضوع و نسبت است.
- (۲) سور یک قضیه منطقی، وظیفه تعیین کردن دامنه مصادیق موضوع و محمول آن قضیه را بر عهده دارد.
- (۳) در رابطه عموم و خصوص من وجه، می‌توان قضایایی با سور جزئی ساخت که کیفیت‌شان با یکدیگر یکسان نیست.
- (۴) قضایایی که از رابطه عموم و خصوص مطلق ساخته می‌شوند، شامل همه انواع قضیه حملی با سور و نسبت متفاوت هستند.

(متوسط - ترکیبی - زمانبر) - صفحه ۵۸ تا ۶۱ - ۱۰۰۶

پاسخ: گزینه ۳

پاسخ سریع:

در رابطه عموم و خصوص من وجه می‌شود چهار قضیه با سور جزئی ساخت که دو تا سالبه باشد، پس گزاره ۳ درست است.

در رابطه عموم و خصوص من وجه، می‌توان چهار قضیه جزئی ساخت که دو تا از آنها سالبه باشد؛ پس کیفیت آن‌ها یکسان نیست و تنوع دارد.

یادآوری

تعداد قضایا در نسبت‌های چهارگانه:

- (۱) تساوی: دو قضیه.
مثال: هر مثلثی سه ضلعی است. هر سه ضلعی مثلث است.
- (۲) تباین: دو قضیه.
مثال: هیچ حیوانی سنگ نیست. هیچ سنگی حیوان نیست.
- (۳) عموم و خصوص مطلق: سه قضیه.
مثال: هر اسبی حیوان است. بعضی حیوانات اسب هستند. بعضی حیوانات اسب نیستند.
- (۴) عموم و خصوص من وجه: چهار قضیه.
مثال: بعضی لباس‌ها سبز هستند. بعضی سبزه‌ها لباس هستند. بعضی لباس‌ها سبز نیستند. بعضی سبزه‌ها، لباس نیستند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

قضیه حملی مثل «خدا هست» یا «خدا موجود است» سه جزء دارد: موضوع، محمول و نسبت؛ محدود کردن آن به «موضوع و نسبت» ناشی از استاندارد نکردن قضیه است.

حواس باشه!

گاهی «محمول» و «نسبت» ادغام پیدا می‌کنند؛ دقیقاً مثل گزینه یک.

سور فقط دامنه مصادیق موضوع را مشخص می‌کند (این که درباره همه افراد آن مفهوم سخن می‌گوییم یا برخی از آنها) و هیچ کاری به تعیین مصادیق محمول ندارد.

از نسبت عموم و خصوص مطلق فقط سه قضیه حملی با سور و کیفیت متفاوت استخراج می‌شود (یک سالبه کلی، یک سالبه جزئی و یک سالبه جزئی) و سالبه کلی از این نسبت به دست نمی‌آید؛ پس «همه انواع» را پوشش نمی‌دهد.

۱۱۸- فرض کنید کسی باور دارد شهری بسیار کوچک است، اما با سفر به شهر و مشاهده آن، این باورش دگرگون می‌شود؛ اتفاق مذکور، بیشتر بیانگر کدام گزینه است؟

- ۱) این فرد یک اشتباه شناختی داشته است، زیرا تنها راه برای پی بردن به وسعت یک شهر، مشاهده حسی آن شهر از نزدیک است.
- ۲) متوجه خواهد شد که ادراکات حسی انسان توانایی خطا دارد و نمی‌تواند شناخت‌های حسی را منشأ زندگی روزمره خود قرار دهد.
- ۳) ایشان پس از مشاهده شهر، گمان می‌کند که تفاوت میان شناخت قبلی و جدید، صرفاً به دلیل تفاوت در احساسات شخصی است.
- ۴) این موضوع، نشان‌دهنده نوعی ویژگی در آدمی است که هرگاه شکی در شناخت حسی رخ دهد، راه تصحیح آن نیز وجود دارد.

پاسخ: گزینه ۴

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۴۵ - ۱۱۰۶

بررسی سریع:

ویژگی شناخت انسان این است که هرگاه در ادراک حسی یا فکری خود دچار خطا یا تردید شود، بالقوه راهی برای اصلاح و تصحیح باور خود دارد؛ این توانایی نه فقط اتفاقی و فردی، بلکه جزء ماهیت عمومی و فراگیر انسان است.

این قابلیت تصحیح و بازنگری در باورهای انسانی یک ویژگی فراگیر و مربوط به شناخت انسان است؛ یعنی انسان‌ها همیشه می‌توانند با مشاهده دوباره، تجربه جدید یا استفاده از عقل و حس‌های دیگر شناخت خود را اصلاح کنند. این قابلیت، ارتباط ذاتی با اصل «امکان شناخت» دارد؛ چرا که اگر انسان قابلیت تصحیح نداشت، خطاپذیری شناخت بی‌معنا بود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) این گزینه فقط مشاهده حسی را عامل شناخت معرفی می‌کند، اما انسان علاوه بر حس، ابزارهای دیگری نیز برای شناخت در اختیار دارد.

۲) درست است که ادراکات حسی ممکن است خطا داشته باشند، اما همین شناخت حسی مبنای زندگی بشر است و این خطاپذیری، اعتبار آن را نفی نمی‌کند.

یادآوری

همین که انسان بر پایه شناخت حسی زندگی می‌کند و حس توانایی تشخیص تفاوت‌ها و تمایزها را دارد، عاملی برای اثبات اعتبار شناخت حسی است.

۳) تفاوت میان شناخت قبلی و جدید فرد صرفاً به احساسات شخصی مربوط نیست؛ بلکه نشانه تحول واقعی در شناخت انسان است. وقتی فرد با تجربه جدید (مشاهده شهر) باور خود را اصلاح می‌کند، این تغییر ناشی از دریافت اطلاعات و داده‌های عینی و شناختی تازه است، نه فقط تفاوت در احساسات شخصی.

نکته

تغییر شناخت یک امر معرفتی است و دگرگونی آن نشان‌دهنده تعامل عقل، حس و تجربه برای رسیدن به شناخت درست و تصحیح خطاها است. اگر صرفاً احساسات، علت تفاوت شناخت باشند، هیچگاه شناختی معتبر و قابل اتکا به دست نمی‌آید و فرد امکان بررسی یا اصلاح باورهای خود را نخواهد داشت.

خطاپذیری شناخت

خطاپذیری شناخت، به معنای بی‌اعتباری آن نیست.

هر ابزار شناختی انسان که دچار خطا شود، خود آن ابزار نیز توانایی رفع خطایش را دارد.

رخ دادن خطای شناختی و برطرف کردن آن خطا، خودش دلیلی بر امکان شناخت در انسان است.

۱۱۹- کدام گزینه درباره دیدگاه گرگیاس درست است؟

- ۱) فردی می‌تواند گزاره اول استدلال گرگیاس را بپذیرد؛ اما در عین حال، گزاره دوم آن استدلال را قبول نکند.
- ۲) گزاره اول و دوم دیدگاه گرگیاس، عقلاً دارای تناقض است؛ ولی گزاره سوم منکر هیچ اصل عقلی‌ای نیست.
- ۳) دیدگاه او در مسیر انکار امکان شناخت است؛ اما ناگزیر اصل واقعیت مستقل از ذهن را هم انکار کرده است.
- ۴) پیش فرض مستقیم قبول گزاره دوم از استدلال گرگیاس آن است که بپذیریم انسان، توانایی انتقال شناخت را ندارد.

پاسخ: گزینه ۳

(دشوار - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۴۷ - ۱۱۰۶

بررسی سریع:

استدلال گرگیاس سه مرحله‌ای است: ابتدا انکار واقعیت ← سپس انکار شناخت ← و نهایتاً انکار انتقال شناخت؛ اما عمق مسئله این است که گرگیاس برای انکار امکان شناخت، اول ناگزیر اصل واقعیت مستقل از ذهن را انکار کرده است.

گزینه ۳ ارتباط علی و منطقی میان دو گزاره اول و دوم گرگیاس را به درستی نشان می‌دهد؛ به عبارت دیگر: اگر کسی بگوید «هیچ واقعیتی وجود ندارد»، ناگزیر باید قبول کند که «انسان نمی‌تواند چیزی را بشناسد» چون برای شناخت چیزی باید ابتدا وجود داشته باشد.

به بیان دیگر

اگر کسی واقعیت را انکار کند، دیگر شناخت نیز معنی ندارد؛ چون شناخت از چیزی باید حاصل شود و اگر آن چیز وجود ندارد، شناخت بی‌مورد است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

نمی‌توان گزاره اول را پذیرفت بدون اینکه بلافاصله گزاره دوم را نتیجه گرفت. اگر هیچ چیز وجود ندارد، ناگزیر امکان شناخت هم منتفی می‌شود. این دو منطقاً جداپذیر نیستند.

به نمونه باحال!

تصور کنید کسی می‌گوید «هیچ کتابی در کتابخانه نیست» و بعد می‌گوید «اما من می‌توانم کتاب‌ها را بخوانم»؛ این تناقض است.

هر سه گزاره گرگیاس، نقض‌کننده اصول عقلی است. گزاره اول او انکار اصل واقعیت است، گزاره دوم او انکار اصل امکان شناخت است و گزاره سوم او انکار اصل آموزش است.

عبارت مذکور در گزینه چهارم، پیش فرض پذیرش گزاره دوم گرگیاس نیست؛ زیرا پس از آن بیان شده است؛ نه قبل از آن.

رفع ابهام از واژه «پیش فرض»

پیش فرض هر چیزی، قبل از آن است؛ مثلاً پیش فرض موفقیت، درس خواندن است. در اینجا، پیش فرض مستقیم انکار امکان شناخت، انکار واقعیت است.

استدلال گرگیاس

- گزاره اول ← چیزی وجود ندارد.
- گزاره دوم ← اگر هم چیزی وجود داشته باشد برای انسان قابل شناخت نیست و انسان ابزار شناخت آن را ندارد.
- گزاره سوم ← حتی اگر برای انسان قابل شناخت باشد، نمی‌تواند آن را به دیگران بیاموزد و منتقل نماید.

۱۲۰- کدام عبارت درست است؟

- ۱) چیزی که مبنای شناخت دانشمندان علوم تجربی برای ادراک و فهم پدیده‌های طبیعی قرار می‌گیرد، نتیجه همکاری حس و عقل است.
- ۲) لازمه پی بردن به علت و چرایی حالات درونی نفس انسان آن است که عقل آدمی با رجوع به عالم درون، به شناختی با واسطه دست پیدا کند.
- ۳) اگر فردی بخواهد به شناخت بی‌واسطه دست پیدا کند، باید علاوه بر پاکی دل و جان، به واسطه عقل خود، تلاش کند تا آن شناخت را به دست بیاورد.
- ۴) حس و عقل این توانایی را دارند که هر کدام به صورت جداگانه و مستقل، موضوعات مادی و غیرمادی را در جهان، مورد بررسی قرار دهند و به شناخت دست پیدا کنند.

بررسی سریع:

درون‌نگری (شناخت عقلانی حالات درونی نفس) شناختی با واسطه است نه بی‌واسطه؛ زیرا عقل در این فرآیند ابزار و واسطه برای کشف علل حالات درونی است.

وقتی انسان می‌خواهد به علت و چرایی حالات درونی نفس خود برسد، عقل واسطه و ابزار کشف این موضوع می‌باشد. عقل داده‌های درونی انسان را تحلیل می‌کند و از طریق استدلال و تفکر منطقی، وضعیت آن حالات را استخراج می‌کند و مثلاً می‌فهمیم که چرا خوشحال هستیم یا ناراحت. این بدان معنا است که این شناخت به واسطه عقل حاصل می‌شود.

حواست باشه!

اینجا به خود حالات درونی نفس کاری نداریم؛ بلکه به چرایی و تحلیل آن کار داریم؛ یعنی نمی‌خواهیم بدانیم که «خوشحالیم یا ناراحت» بلکه می‌خواهیم ببینیم «چرا خوشحالیم یا ناراحت؟».

چند لحظه با ماز

درباره اصل درون‌نگری بین دبیران اختلاف نظر وجود دارد؛ برخی معتقدند درون‌نگری شناختی بی‌واسطه است، برخی دیگر بر با واسطه بودن آن تأکید دارند (هرچند که مسئول درس، پیرو نظر دوم است)؛ اما در مورد شناخت چرایی حالات درونی نفس (کشف علل و چرایی احساسات و حالات) اتفاق نظر وجود دارد که این شناخت حتماً با واسطه عقل و تحلیل عقلانی صورت می‌گیرد. البته، این تست کلاً از این اختلاف گذر کرده و بر چیزی دیگری تأکید کرده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) مبنای شناخت دانشمندان علوم تجربی، فقط عقل است؛ نه اینکه همکاری حس و عقل باشد.

توضیح بیشتر

مبنای شناخت تجربی، اصول عقلی محض (علیت، سنخیت، یکسان عمل کردن طبیعت) است، نه همکاری مستقیم حس و عقل. حس تنها داده تهیه می‌کند؛ عقل اصول عام را استخراج و بنابر آن‌ها قوانین را تدوین می‌کند.

نکته

این اصول عقلی که مبنای شناخت تجربی هستند فقط در فلسفه بررسی می‌شوند و ما در علم فلسفه توانسته‌ایم این اصول را توضیح و تبیین کنیم.

۳) این عبارت متناقض است! نمی‌توان شناخت بی‌واسطه را به واسطه عقل کسب کرد. اگر واسطه دخیل باشد، دیگر بی‌واسطه نیست. شناخت شهودی، توسط قلب صورت می‌گیرد؛ نه عقل.

۴) حس تنها موضوعات مادی و محسوس را می‌شناسد و نمی‌تواند موضوعات غیرمادی و معقول را درک کند.

۱۲۱- کدام شناخت صرفاً با استفاده از یک ابزار شناخت حاصل شده است؟

- (۱) معرفت وحیانی (۲) تحلیل خطای حس (۳) شهود وحیانی (۴) شناخت برای استفاده از اشیاء مختلف

بررسی سریع:

شهود وحیانی تنها از طریق قلب به عنوان ابزار شناخت حاصل می‌شود؛ معرفتی که خدا بدون نیاز به عقل یا حس، مستقیماً بر قلب پیامبر نازل می‌کند.

شهود وحیانی یک شناخت بی‌واسطه است که صرفاً به وسیله قلب (ابزار شناخت وحیانی) انجام می‌گیرد.

تعبیر

شهود وحیانی معرفتی است که خدا براساس خواست و انتخاب خود، بدون واسطه عقل یا حس، مستقیماً بر قلب پیامبر فرو می‌فرستد.

راهنمای مسیرت...

دقت بر این نکته که شهود وحیانی و معرفت وحیانی دو مفهوم متفاوت‌اند بسیار ضروری است. اولی فقط دریافت است، دومی فهم و تحلیل.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) معرفت و حیانی دو ابزار را درگیر می‌کند: قلب (که وحی را دریافت می‌کند) و عقل (که آن وحی را برای درک و فهم حقایق تحلیل می‌کند).

توضیح بیشتر

شهود و حیانی: فقط دریافت وحی (یک ابزار) معرفت و حیانی: فهم و تحلیل وحی (دو ابزار)

۲) تحلیل خطای حسی، ممکن است نتیجه همکاری دو ابزار (حس و عقل) باشد.

یه نمونه باحال!

در یک بیابان، چشمه می‌بینید (حس)، ولی فکر می‌کنید و می‌فهمید که امکان ندارد در این بیابان، چشمه وجود داشته باشد و می‌فهمید که سراب است (عقل).

۳) این شناخت هم حس و هم عقل را درگیر می‌کند. حس تفاوت‌های اشیاء را تشخیص می‌کند، سپس عقل بررسی می‌کند که هر شیء

برای چه کاری مناسب است.

ویژگی‌های شهود و حیانی

تک‌ابزاری ← فقط قلب در این فرآیند دخیل است، نه عقل یا حس

بی‌واسطه ← بدون نیاز به تفکر یا تحلیل عقلی، حاصل می‌شود

اختصاصی ← صرفاً برای پیامبران و افراد برگزیده الهی است.

ویژگی‌های معرفت و حیانی

دخالت عقل ← عقل مردم، به فهم وحی نازل شده به سمت پیامبر می‌پردازد.

تدریجی و با واسطه ← نیازمند تحلیل عقلانی است و فهم آن فوری نیست.

عمومی ← همه مردم می‌توانند به درکی از وحی الهی برسند.

۱۲- کدام گزینه تفاوت شهود عارفانه و شهود و حیانی را بهتر بیان کرده است؟

۱) شهود، نوعی مشاهده قلبی و غیر و حیانی از سوی عارف است.

۲) شهود عارفانه، نمی‌تواند اشتباه باشد؛ زیرا ابزار آن قلب است.

۳) هدف شهود و حیانی، شناخت ویژگی‌ها و اوصاف خداوند است.

۴) وقوع خطا در شهود و حیانی، به دلیل بی‌دقتی عارف رخ می‌دهد.

(متوسط - ترکیبی - استاندارد) - صفحه ۵۵ - ۱۱۰۷

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

شهود عارفانه (غیر و حیانی) نوعی مشاهده و درک قلبی است که خود عارف با تهذیب نفس و پاکی دل به آن دست می‌یابد، بدون آنکه از سوی خداوند انتخاب و به او نازل شود.

گام اول

تفاوت در منشأ:

شهود عارفانه: مشاهده‌ای است که عارف خودش با تلاش، تهذیب نفس و پاکی دل به آن دست می‌یابد.

شهود و حیانی: خداوند پیامبر را انتخاب و حقایق را به قلب او نازل می‌کند.

کلم دوم

تفاوت در ماهیت:

شهود عارفانه: غیر وحیانی است؛ یعنی از طریق وحی حاصل نمی‌شود.
شهود وحیانی: از طریق وحی و اراده الهی نازل می‌شود.

نکته

شهود عارفانه یک تلاش و کسب فردی است، اما معرفت وحیانی یک انتخاب و عطا الهی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) شهود عارفانه می‌تواند دارای خطا و اشتباه باشد، زیرا عارف یک فرد عادی است و ویژگی عصمت و نبوت ندارد. صرف اینکه ابزار آن قلب است، تضمینی برای عدم خطا نیست.

توضیح بیشتر

قلب ابزار قوی و ارزشمند برای شناخت است، اما اگر توسط پیامبر معصوم استفاده نشود، امکان خطا وجود دارد. عارف انسان عادی است و ممکن است در مشاهدات قلبی خود دچار اشتباه شود.

۳) اولاً، هدف اصلی معرفت وحیانی هدایت انسان است، نه صرفاً شناخت اوصاف خداوند. ثانیاً، هدف شهود عارفانه نیز می‌تواند شناخت اوصاف خداوند باشد.

به نمونه باحال!

قرآن کریم از رحمت، قدرت و علم خدا سخن می‌گوید، اما هدف نهایی هدایت انسان به سوی خدا و زندگی بهتر است، نه صرف توصیف خدا.

۴) شهود وحیانی توسط پیامبران دریافت می‌شود و هیچ‌گاه نمی‌تواند خطا داشته باشد.

مقایسه شهود وحیانی و شهود عارفانه

شهود عارفانه	شهود وحیانی
شهود عارفانه مشاهده قلبی خود عارف است.	شهود وحیانی از جانب خدا نازل شده است.
شاید عارف در بیان شهودش اشتباه کند.	در انتقال وحی به مردم، اشتباهی رخ نمی‌دهد.
لزوماً هدف شهود عارفانه، هدایت مردم نیست.	هدف وحی هدایت مردم است.
هر فردی که تهذیب نفس کند، می‌تواند به آن برسد.	مخصوص انبیاء است.

ما

۱۲۲- نتیجه پاسخ افلاطون به فیلبوس درباره «کل جهان» به کدام گزینه نزدیک‌تر است؟

- ۱) استفاده از واژه «مثال خیر» برای خداوندی که همه چیز را آفریده است.
- ۲) کاربرد واژه «دمیورژ» یا صانع برای یادآوری نظم موجود در جهان.
- ۳) طرح اولیه‌ای از برهان نظم برای اثبات وجود یک خالق عاقل در جهان.
- ۴) استفاده از عبارت «مثال خیر» برای جدا شدن از جامعه شرک‌آلود روزگار خودش.

(متوسط - مفهومی - زمانبر) - صفحه ۳۲ - ۱۲۰۵

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

پاسخ افلاطون به سؤال فیلبوس درباره نظم جهان، عبارتی بود که به‌عنوان طرح اولیه‌ای از برهان نظم دانسته شده است.

کلم اول

پرسش فیلبوس از افلاطون این بود که:

«آیا می‌توان پذیرفت کل جهان به صورت تصادفی اداره می‌شود، یا اینکه زیر تدبیر عقل و شعور است؟»

گام دوم

افلاطون در پاسخ می‌گوید:

«یگانه سخنی که درباره نظم جهان، گردش آفتاب، ماه و ستارگان می‌توان گفت این است که جهان زیر فرمان عقل است.»

گام سوم

نتیجه این جمله، بیان اولیه برای برهان نظم بود:

این جمله یک حکم کلی درباره کل نظام عالم است که تصادف را کنار می‌زند و وجود «عقلی مدبّر» را بهترین توضیح برای نظم جهان معرفی می‌کند. همین ایده، در تاریخ فلسفه بعدها به صورت برهان نظم صورت‌بندی و توسط ارسطو ارائه شد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ و ۴ عبارت «مثال خیر» در مکالمه افلاطون و فیلبوس استفاده نشده بود.
 ۲ هرچند این عبارت درست است؛ ولی نتیجه نهایی پاسخ افلاطون به فیلبوس نیست.

چند لحظه با ما...

آگاهی که برخی داوطلبان و دبیران، طرح سؤال از پاورقی را مناسب نمی‌دانند؛ با این حال، اولاً در سوابق آزمون‌های سراسری، نمونه‌هایی از طرح سؤال از پاورقی‌ها وجود داشته است. ثانیاً بخشی از پاورقی‌های کتاب، در حکم تکمیل‌کننده متن اصلی هستند و برای فهم درست درس، لازم است مطالعه شوند. بر همین اساس، این سؤال به صورت کاملاً آگاهانه و با تکیه بر همین نوع پاورقی طرح شده است و به هیچ وجه ناشی از بی‌اطلاعی از حذفیات پاورقی‌ها نیست.

۱۲۴ - کدام یک از صفات زیر را می‌توان نتیجه برهان مشهور ارسطو دانست؟

- ۱) محرک غیرمحرک   ۲) ضرورتاً موجود   ۳) والاترین موجود   ۴) متحرک اول

آسان - مفهومی - استاندارد - صفحه ۳۴ - ۱۲۰۵

پاسخ: گزینه ۱

بررسی سریع:

برهان مشهور ارسطو، همان برهان حرکت است که به اثبات «محرک غیرمحرک» می‌رسد، نه به صفات دیگر.

گام اول

ارسطو برهان‌های مختلفی داشت؛ منظور از برهان مشهور او کدام برهان است؟

برهان حرکت

گام دوم

نتیجه برهان حرکت چیست؟

اثبات محرک غیرمحرک

رد پای کتاب: بخشی از صفحه ۳۴ کتاب درسی فلسفه دوازدهم

برهان مشهور ارسطو بر اثبات وجود خدا، برهان حرکت نام دارد. او معتقد است که وجود حرکت در عالم نیازمند محرکی است که خود آن محرک، حرکت نداشته باشد، زیرا اگر آن نیز حرکت داشته باشد، نیازمند یک محرک دیگر است و آن محرک دوم نیز به همین ترتیب نیازمند محرک دیگری است و سلسله محرک‌ها تا بی‌نهایت جلو خواهد رفت و چنین تسلسلی عقلاً محال است.^۱

۱۲۵- کدام گزینه درباره استدلال دکارت برای اثبات خداوند درست است؟

- (۱) پذیرش استدلال خدانشناسی دکارت، مشروط به پذیرش جامعه و زندگی جمعی انسان است.
- (۲) این برهان بیان‌کننده آن است که چون خداوند در جهان ذهنی موجود است، پس در جهان خارج هم هست.
- (۳) استدلال دکارت ناظر بر امری واقعی است و از وجود آثار واقعی، به وجود ذهنی خداوند که علیم و قدیر است، می‌رسد.
- (۴) در این استدلال برخلاف استدلال‌های دیگر، ابتدائاً وجود خداوند فرض گرفته شده و بر اساس این فرض، استدلال ارائه شده است.

پاسخ: گزینه ۲

(دشوار - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۳۴ و ۳۵ - ۱۴۰۵

بررسی سریع:

دکارت تلاش می‌کند تا از طریق درک وجود ذهنی خداوند، وجود واقعی او را اثبات کند.

گام اول

دکارت تصورات ذهنی را بررسی کرده و می‌گوید من تصویری روشن از حقیقتی نامتناهی، دانا و توانا دارم که خالق خود من و همه چیز است.

گام دوم

به نظر او، موجود متناهی نمی‌تواند علت تصور یک موجود نامتناهی باشد، چون علت باید دست‌کم به اندازه معلول کمال داشته باشد؛ پس من متناهی نمی‌توانم سازنده این مفهوم نامتناهی باشم.

گام سوم

دکارت نتیجه می‌گیرد که علت این تصور، خود موجود نامتناهی است؛ یعنی خداوند واقعی این مفهوم را به‌عنوان یک «وجود ذهنی» در ذهن من قرار داده است.

گام چهارم

بنابراین خط اصلی استدلال این است: از وجود ذهنی مفهوم خدا در ذهن من، به وجود واقعی او در خارج از ذهن می‌رسیم؛ همین مضمون در گزینه ۲ به‌درستی بیان شده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) این عبارت مربوط به استدلال کانت است.

۳) استدلال دکارت، بر مبنای «امر ذهنی» ایجاد شده، نه امر واقعی.

۴) استدلال دکارت، وجود خدا را فرض نگرفته و آن را اثبات می‌کند.

همه نکات این تست

دکارت استدلالش را از «وجود ذهنی تصور نامتناهی» شروع می‌کند، نه از مشاهده آثار خارجی.

فرض او این است که معلول نمی‌تواند از علت خود کامل‌تر باشد.

استدلال او، متکی بر اصل سنخیت است.

نتیجه می‌گیرد که خداوند واقعی، علت این تصور ذهنی است.

۱۲۶- کدام گزینه درباره دیدگاه دیوید هیوم نسبت به برهان نظم درست است؟

- (۱) او برهان نظم را مهم‌ترین برهان فیلسوفان الهی می‌داند چون ناظم را اثبات عقلی می‌کند.
- (۲) برهان دکارت و کانت را مردود می‌داند؛ چون با برهان تجربی نظم در تعارض هستند.
- (۳) او برهان نظم را از این جهت که در نهایت، ناظم را اثبات می‌کند، مردود می‌داند.
- (۴) او برهان نظم را در اثبات وجود ناظم و خالق جهان، مقبول دانسته و آن را می‌پذیرد.

بررسی سریع:

هیوم برهان نظم را برهانی تجربی و مهم برای فیلسوفان الهی می‌داند و آن را برای اثبات یک ناظم و خالق جهان «کافی» می‌شمارد، اما معتقد است این برهان نمی‌تواند صفات خدای واجب‌الوجود نامتناهی را اثبات کند.

دیوید هیوم می‌گوید برهان نظم که مهم‌ترین برهان فیلسوفان الهی است، بر پایه تجربه بنا شده است. او معتقد است این برهان حداکثر می‌تواند ثابت کند که جهان دارای یک ناظم و خالق است؛ ولی نمی‌تواند اثبات کند که این ناظم خالق، همان خدای واجب‌الوجود، بی‌نهایت و ازلی و ابدی است؛ بنابراین، هیوم برهان نظم را «در حد اثبات ناظم جهان» می‌پذیرد، نه این که آن را به کلی مردود بداند؛ این همان چیزی است که گزینه ۴ بیان می‌کند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) دلیل هیوم برای اینکه برهان نظم را مهم‌ترین برهان فیلسوفان می‌داند، اثبات عقلی ناظم نیست. در واقع هیوم، اصلاً به دنبال اثبات عقلی چیزی نیست و تجربه را معیار درک حقیقت می‌داند.

۲) هیوم برهان دکارت را به خاطر تکیه بر عقل محض، مردود می‌داند؛ نه به دلیل تعارض با برهان تجربی نظم.

۳) هیوم برهان نظم را به طور کلی رد نمی‌کند؛ بلکه آن را در حد اثبات ناظم معتبر می‌داند.

راهنمای مسیرت...

در برخی سؤال‌ها، ظاهر گزینه‌ها و آغاز جمله درست به نظر می‌رسد، اما دلیل یا نتیجه‌گیری پایانی آن نادرست است. هنگام پاسخگویی، فقط به شروع آشنا یا بخش اول گزینه اکتفا نکنید؛ حتماً کل جمله را تا انتها بخوانید و مطابقت دلیل و نتیجه آن را با متن کتاب دقیقاً بررسی کنید.

۱۲۷- علت گرایش فیلسوفان قرن بیستم و بیست و یکم به مسئله خدا و معناداری زندگی از نظر کانتینگهام کدام است؟

۱) عدم اعتقاد عمومی به خداوند

۲) وجود برهان‌های عقلی درباره خداوند در اروپا

۳) احساس پوچی گسترده در میان فیلسوفان جهان

۴) سیر نزولی استدلال‌های عقلی بر اثبات خداوند در اروپا

کانتینگهام از نویسندگان حوزه «معنای زندگی» در اروپا می‌نویسد که: پس از سیر نزولی استدلال‌های عقلی و فلسفی در اروپا بر اثبات وجود خدا، برخی از فیلسوفان به این سمت حرکت کردند که خدا را عامل معنابخشی به زندگی معرفی نمایند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) این مسئله، ریشه مسئله پوچی و بحران هویت در اروپا بود.

۲) این مسئله، دلیل پررنگ شدن مسئله معنای زندگی نبود.

۳) در قرن بیستم و بیست و یکم احساس پوچی گسترده میان فیلسوفان، به وجود نیامده بود. در واقع برخی از همین فیلسوفان، به خدا باور داشته و زندگی‌شان معنادار بوده است.

رد پای کتاب: بخشی از صفحه ۳۹ کتاب درسی فلسفه دوازدهم

این فیلسوف در کتاب خود به این مسئله اشاره می‌کند که پس از سیر نزولی استدلال‌های عقلی و فلسفی در اروپا بر اثبات وجود خدا، برخی از فیلسوفان به این سمت حرکت کردند که خدا را عامل اصلی معنابخشی به زندگی معرفی نمایند.

۱۲۸- کدام گزینه درباره خدانشناسی ایران پیش از باستان نادرست است؟

- ۱) سهروردی از حکیمان دوره ایران باستان معتقد بود که ایرانیان پیش از باستان به فلسفه و عرفان می پرداختند.
- ۲) ایرانیان پیش از باستان معتقد بوده اند که خداوند، جهان را بر اساس حکمت و عدل آفریده است.
- ۳) از نظر ایرانیان پیش از باستان اشیاء و موجودات جهان، همگی پرتویی از نور خداوند هستند.
- ۴) از نظر ایرانیان پیش از باستان، خداوند نورالانوار است و جهان را خلق نموده است.

پاسخ: گزینه ۱

(آسان - خط به خط - سریع - صفحه ۴۱ - ۱۲۰۶)

بررسی سریع:

سهروردی فیلسوف بزرگ دوره اسلامی است.

سهروردی یا همان شیخ اشراق، فیلسوف دوره اسلامی است که در قرن ششم هجری می زیسته و درباره عقاید ایرانیان پیش از باستان، گزارش هایی ارائه نموده است.

بررسی سایر گزینه ها:

- ۲) ایرانیان پیش از باستان خدا را خالق می دانستند که جهان را بر اساس حکمت و عدل آفریده است.
- ۳) مطابق گزارش ها، موجودات و اشیاء جهان در نگاه ایرانیان کهن جلوه ها و پرتوهایی از نور الهی به شمار می آیند.
- ۴) در خدانشناسی ایرانیان پیش از باستان، خداوند به عنوان نورالانوار معرفی می شود که همه جهان را از روی نور خود خلق کرده است.

۱۲۹- اگر بر اساس قاعده علیت، بپذیریم که «هر چیزی علتی دارد» کدام نتیجه قطعی است؟

- ۱) ردّ برهان فارابی توسط برتراند راسل، کاملاً منطقی خواهد بود.
- ۲) برهان فارابی در اثبات وجود خداوند، بدون اشکال خواهد بود.
- ۳) تسلسل علل متناهی از نظر فلسفی محال نخواهد بود.
- ۴) اشیاء جهان همگی معلول یک چیز خواهند بود.

پاسخ: گزینه ۱

(دشوار - مفهومی - زمانبر - صفحه ۴۲ تا ۴۴ - ۱۲۰۶)

بررسی سریع:

اگر اصل علیت را به اشتباه و به صورت «هر چیزی علت دارد» در نظر بگیریم، دقیقاً همان برداشتی می شود که راسل بر اساس آن برهان فارابی را رد می کند؛ پس با این فرض نادرست، ردّ راسل «کاملاً منطقی» جلوه می کند.

گام اول

تقریر درست اصل علیت در فلسفه و در کتاب، این است که «هر معلولی علت دارد» یا «هر پدیده ای علت می خواهد»، نه این که «هر چیزی» بدون قید و شرط نیازمند علت باشد.

گام دوم

برتراند راسل، برهان علیت فیلسوفان الهی (مثل فارابی) را این طور بازسازی کرد که «اگر هر چیزی باید علتی داشته باشد، پس خدا هم باید علت داشته باشد» و بر همین اساس، نتیجه گرفت برهان فارابی نامعتبر است.

گام سوم

اگر کسی این اصل را واقعاً به صورت «هر چیزی علت دارد» بپذیرد، نقد راسل کاملاً سازگار و «منطقی» به نظر می رسد؛ چون در این صورت خدا هم مشمول قانون می شود و برهان فارابی فرو می پاشد.

بررسی سایر گزینه ها:

- ۲) با قبول فرض سؤال، برهان فارابی مردود خواهد بود.
- ۳) تسلسل علل نامتناهی محال است و تسلسل علل متناهی محال نیست.

۴ اگر «هر چیز علت دارد» صحیح باشد، چیزی به وجود نمی‌آید؛ زیرا در آن صورت تسلسل علل نامتناهی رخ می‌داد.

۱۳۰- کدام توضیح دربارهٔ مبنای برهان فارابی در اثبات وجود خداوند، دقیق‌تر است؟

- ۱) سلسلهٔ نامتناهی از معلول‌ها محال است که در جهان خارج رخ بدهد.
- ۲) زنجیرهٔ علل و همچنین زنجیرهٔ معلول‌ها نمی‌توانند تا بی‌نهایت ادامه داشته باشند.
- ۳) اگر زنجیرهٔ علت‌ها تا بی‌نهایت به عقب برمی‌گشت، هیچ‌گاه ابتدایی برای موجودات وجود نمی‌داشت.
- ۴) اگر زنجیرهٔ معلول‌ها بخواند تا بی‌نهایت به عقب برگردد، هرگز به علت نخستین یا علت‌العلل نخواهد رسید.

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحهٔ ۴۲ تا ۴۴ - ۱۲۰۶

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سریع:

مبنای برهان فارابی «محال بودن تسلسل علل است» یعنی زنجیرهٔ علت‌ها نمی‌تواند تا بی‌نهایت به عقب برگردد.

گام اول

فارابی برای اثبات وجود خداوند بر این اصل تکیه می‌کند که تسلسل علل نامتناهی محال است؛ یعنی علت‌ها نمی‌توانند تا بی‌نهایت به عقب بروند.

گام دوم

زیرا در این صورت هر علت، وابسته به علت قبلی خواهد بود و اگر هیچ «آغازی» در کار نباشد، هیچ معلولی هرگز پدید نمی‌آید.

گام سوم

به بیان دیگر، اگر سلسلهٔ علت‌ها تا بی‌نهایت به عقب برمی‌گشت، جهان موجود نمی‌شد؛ چون برای تحقق هر پدیده باید سلسله در نقطه‌ای به یک علت مستقل و بی‌نیاز برسد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) برهان فارابی روی «تسلسل نامتناهی علل» متمرکز است، نه روی «سلسلهٔ نامتناهی معلول‌ها»؛ عبارت گزینه مبهم است و تأکید را روی معلول‌ها می‌گذارد، در حالی که محل بحث، علل هستند.

۲) این گزینه «زنجیرهٔ علل و همچنین زنجیرهٔ معلول‌ها» را هر دو ناممکن می‌داند؛ در حالی که بحث تسلسل نامتناهی، فقط دربارهٔ علت‌ها است، نه معلول‌ها.

۴) محال بودن «تسلسل» دربارهٔ معلول‌ها صادق نیست، بلکه مربوط به علت‌ها است.

برای دیدن پاسخنامه ویدئویی آزمون
QR Code بالا را اسکن کنید
یا روی لینک زیر بزنید!

پاسخنامه ویدئویی آزمون

درس هفتم: تجارت بین الملل / درس هشتم: رکود، بیکاری، فقر
صفحه‌های ۶۹ تا ۹۱

بودجه‌بندی
این آزمون

درس‌های هفتم و هشتم اقتصاد هر کدام با ۱ تست، در مجموع ۲ تست از ۱۵ تست
کنکور را پوشش داده‌اند.

سهم در
کنکور

۱۳۱- کدام گزینه جاهای خالی عبارات زیر را به درستی پر می‌کند؟

- الف - هرچند زندگی عموم انسان‌ها در جامعه شهری به خاطر تخصص‌گرایی و تولید بر اساس مزیت، اقتصاد ..... است، اما در فضای جهانی، اقتصادی ..... است.
- ب - کشور ..... در سال ۱۷۰۱ قانونی را در مجلس خود تصویب کرد که بر اساس آن واردات هر نوع پوشاک با ابریشم ایرانی، هندی یا چینی به کشور را ممنوع اعلام کرد.
- ج - در سال ۱۹۴۷ ..... برای جلوگیری از اقدامات حمایت‌گرایانه کشورها علیه یکدیگر و حفظ روابط تجاری بین خودشان، قراردادی ..... را امضا کردند.

- ۱) الف) چندمحصولی - مقاوم و آسیب‌ناپذیر (ب) آلمان (ج) ۲۳ کشور - غیررسمی
۲) الف) تک‌محصولی - شکننده و آسیب‌پذیر (ب) انگلستان (ج) ۲۳ کشور - غیررسمی
۳) الف) تک‌محصولی - شکننده و آسیب‌پذیر (ب) انگلستان (ج) ۳۲ کشور - رسمی
۴) الف) چندمحصولی - مقاوم و آسیب‌ناپذیر (ب) آلمان (ج) ۳۲ کشور - رسمی

(متوسط - خط به خط - سریع) - صفحه ۷۷ - ۱۰۰۷

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

در مورد الف، تولید بر اساس مزیت، اقتصاد تک‌محصولی است. پس بنابراین گزینه‌های ۱ و ۴ حذف می‌شوند. همچنین در مورد ج، ۲۳ کشور یک قرارداد غیررسمی را امضاء کردند. پس گزینه ۳ هم حذف می‌شود و پاسخ درست گزینه ۲ خواهد بود.

بررسی موارد:

- الف) هرچند زندگی عموم انسان‌ها در جامعه شهری به خاطر تخصص‌گرایی و تولید بر اساس مزیت، اقتصادی تک‌محصولی است اما در فضای جهانی، اقتصاد تک‌محصولی، اقتصادی شکننده و آسیب‌پذیر است.
- ب) کشور انگلستان در سال ۱۷۰۱ قانونی را در مجلس خود تصویب کرد که بر اساس آن واردات هر نوع پوشاک با ابریشم ایرانی یا هندی یا چینی به کشور را ممنوع اعلام می‌کرد. این قانون در حمایت از صنعت منسوجات داخلی انگلستان صورت گرفته بود.
- ج) در سال ۱۹۴۷، ۲۳ کشور برای جلوگیری از اقدامات حمایت‌گرایانه کشورها علیه یکدیگر و حفظ روابط تجاری بین خودشان قراردادی غیررسمی را امضا کردند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) موارد «الف» و «ب» به درستی اشاره نشده‌اند.
- ۳) مورد «ج» به درستی اشاره نشده است.
- ۴) موارد «الف»، «ب» و «ج» به درستی اشاره نشده‌اند.

۱۳۲- با توجه به جدول مقابل، با فرض اینکه هر سه کشور به یک اندازه از عوامل تولید برخوردارند و قیمت هر سه کالا در کشورهای زیر یکسان است.

الف - کدام کشور در تولید نقره مزیت مطلق دارد؟

ب - مصر در تولید چه کالایی مزیت نسبی دارد؟

ج - «مصر در تولید نقره، پسته و پنبه نسبت به ایران و اروگوئه مزیت اقتصادی ندارد» این جمله به چه معناست؟

کشور	میزان تولید کالا	پسته	نقره	پنبه
ایران	۱۲۰ واحد	۶۰ واحد	۱۰۰ واحد	
اروگوئه	۴۰ واحد	۱۲۰ واحد	۸۰ واحد	
مصر	۲۰ واحد	۴۰ واحد	۲۴ واحد	

۱) الف) ایران ب) پنبه ج) مصر در تولید پنبه مزیت دارد، پس باید پنبه را به اروگوئه صادر کند و نقره و پسته را از این دو کشور وارد کند.

۲) الف) اروگوئه ب) پسته ج) چون مصر در تولید هر سه کالا مزیت نسبی دارد ولی نسبت به اروگوئه و ایران مزیت مطلق ندارد. باید هر سه نوع کالا را از ایران و اروگوئه وارد کند.

۳) الف) ایران ب) نقره ج) مصر باید نقره را که در تولید آن مزیت مطلق دارد، تولید و صادر کند و در مقابل پسته و پنبه موردنیاز خود را از دو کشور دیگر وارد کند.

۴) الف) اروگوئه ب) نقره ج) چون مصر نسبت به دو کشور دیگر مزیت مطلق ندارد، باید در تولید نقره متمرکز شده و پسته و پنبه موردنیاز خود را از دیگر کشورها وارد کند.

پاسخ: گزینه ۴

(متوسط - مفهومی - استاندارد) - صفحه ۷۲ - ۱۰۷

بررسی سریع:

در مورد الف تولید نقره به شرایط مزیت مطلق اشاره شده است. با توجه به جدول کشور اروگوئه بیشترین مقدار تولید را به خود اختصاص داده است. پس بنابراین گزینه‌های ۱ و ۳ حذف می‌شوند. همچنین در قسمت ب کشور مصر در تولید نقره مزیت نسبی دارد. پس بنابراین گزینه ۲ هم حذف می‌شود و پاسخ درست گزینه ۴ خواهد بود.

بررسی موارد:

الف) با بررسی جدول کشورها، ایران ۶۰، اروگوئه ۱۲۰ و مصر ۴۰ واحد تولید کرده‌اند که مقدار تولید اروگوئه از سایر کشورها بیشتر است، پس این کشور در تولید نقره دارای مزیت مطلق خواهد بود.

ب) در تولید مزیت نسبی در کشور مصر، کافی است مقدار تولیدات این کشور را با هم مقایسه کنیم و هر کدام بیشترین تعداد را داشته باشد، مصر در آن مزیت نسبی خواهد داشت. بر همین اساس مقدار تولید نقره در مقایسه با پسته و پنبه در مصر بیشتر است، پس این کشور در تولید نقره دارای مزیت نسبی است.

ج) وقتی گفته می‌شود کشوری در تولید کالایی نسبت به سایر کشورها مزیت اقتصادی ندارد، بدین معناست که هیچ‌یک از آن کالاها را به صرفه تولید نمی‌کند، یعنی قیمت تمام شده هزینه‌های تولید هر سه کالا در کشور مصر از دو کشور دیگر بیشتر است و مقدار کمتری از هر کالا نسبت به سایر کشورها می‌تواند تولید کند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) موارد «الف»، «ب» و «ج» به درستی اشاره نشده‌اند.

۲) موارد «ب» و «ج» به درستی اشاره نشده‌اند.

۳) موارد «الف» و «ج» به درستی اشاره نشده‌اند.

۱۳۳- با توجه به داده‌های جدول زیر که مربوط به یک جامعه فرضی است؛ به ترتیب:

- الف - جمعیت شاغلین جامعه چند نفر است؟
 ب - جمعیت افراد ۱۵ سال به بالا چند نفر است؟
 ج - نرخ اشتغال در این جامعه چند درصد است؟

جمعیت کل کشور	۸۸ میلیون نفر
جمعیت افراد ۱۵ سال به بالا	سه برابر جمعیت افراد زیر ۱۵ سال
جمعیت افراد غیرفعال	۶ میلیون نفر
جمعیت شاغلین جامعه	۱۲ میلیون نفر بیشتر از جمعیت بیکار

- (۱) الف) ۲۴ میلیون نفر ب) ۴۴ میلیون نفر ج) ۶۰ درصد
 (۲) الف) ۳۶ میلیون نفر ب) ۶۶ میلیون نفر ج) ۶۰ درصد
 (۳) الف) ۲۴ میلیون نفر ب) ۴۴ میلیون نفر ج) ۵۰ درصد
 (۴) الف) ۳۶ میلیون نفر ب) ۶۶ میلیون نفر ج) ۵۰ درصد

(دشوار - محاسباتی - زمانبر) - صفحه ۸۶ - ۱۰۰۸

پاسخ: گزینه ۲

$$x + 3x = 88 \Rightarrow 4x = 88 \Rightarrow x = 22$$

$$جمعیت ۱۵ سال م.ن \uparrow = 3 \times 22 = 66 \quad جمعیت ۱۵ سال م.ن \downarrow = 22$$

$$جمعیت فعال م.ن = 66 - 6 = 60 \Rightarrow جمعیت غیرفعال - جمعیت ۱۵ سال \uparrow = جمعیت فعال$$

$$جمعیت بیکار + جمعیت شاغل = 60 \Rightarrow x + x + 12 = 60 \Rightarrow 2x = 60 - 12 \Rightarrow 2x = 48$$

$$جمعیت بیکار = 24$$

$$جمعیت شاغل = 24 + 12 = 36$$

$$نرخ اشتغال = \frac{جمعیت شاغل}{جمعیت فعال} \times 100 = \frac{36}{60} \times 100 = 60\%$$

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) موارد «الف» و «ب» به درستی اشاره نشده‌اند.
 ۳) موارد «الف»، «ب» و «ج» به درستی اشاره نشده‌اند.
 ۴) مورد «ج» به درستی اشاره نشده‌اند.

۱۳۴- پاسخ صحیح پرسش‌های زیر در کدام گزینه آمده است؟

الف - کدام یک از موارد زیر جزء عوامل روی آوردن کشورها به تجارت بین‌الملل است؟

ب - کدام گزینه بیانگر معنا و مفهوم «مزیت نسبی» نیست؟

ج - شرایط و امکانات موجود طبیعی یا فناوری سبب می‌شود که .....

- (۱) الف) تفاوت اقلیمی و آب و هوایی (ب) برای رسیدن به «خودکفایی» باید تا حد امکان از واردات کالا به داخل کشور جلوگیری کرد.
 (ج) کشورهای مختلف نیازهای متقابل یکدیگر را از طریق «تجارت بین‌الملل» رفع کنند.
 (۲) الف) تفاوت‌های جمعیتی و تنوع فرهنگی در کشورها (ب) هر منطقه یا کشور باید همه نوع کالایی را تولید کند تا «خودکفا» شود.
 (ج) افراد آن کشور با توجه به شرایط «زمانی و مکانی» کار تشخیص نیازها و تولید «کالاها و خدمات» را به درستی انجام می‌دهند.
 (۳) الف) یکسان نبودن منابع و عوامل تولید در کشورها (ب) هر منطقه یا کشور باید کالایی را «تولید» کند که هزینه آن حداقل برابر با سایر نقاط یا مناطق همان کشور باشد. (ج) ساکنان آن کشور به تولید کالای «خاصی» بپردازند.
 (۴) الف) یکسان نبودن کشورها از نظر دسترسی به فناوری (ب) هر منطقه یا کشور باید کالایی را «تولید» کند که هزینه تولید آن در مقایسه با سایر نقاط همان کشور «کمتر» است. (ج) اعتبار «تخصص بین‌المللی» در «تولید» کالاها، کاهش یابد.

پاسخ: گزینه ۳

متوسط - خط به خط - سریع (صفحه ۷۳ - ۱۰۰۷)

بررسی سریع:

در مورد «الف» عوامل روی آوردن کشورها به تجارت بین‌الملل مورد توجه است. بر همین اساس گزینه ۲ حذف می‌شود.

بررسی موارد:

الف) یکسان نبودن منابع و عوامل تولید، یکسان نبودن دسترسی به فناوری و شرایط اقلیمی متفاوت جزء عوامل روی آوردن کشورها به تجارت بین‌الملل است.

پ) بر اساس اصل مزیت نسبی، هر منطقه یا کشور باید کالایی را تولید کند که هزینه تولید آن نسبت به سایر نقاط کمتر باشد.

ج) شرایط و امکانات موجود طبیعی یا فناوری سبب می‌شود که هر سرزمین، زمینه تولید محصولات خاصی را داشته باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) مورد «ج» به درستی اشاره نشده است.

۲) موارد «الف» و «ج» به درستی اشاره نشده‌اند.

۴) «ب» و «ج» به درستی اشاره نشده‌اند.

۱۳۵- میزان تولید کالاهای چای و شکر در سه کشور فرضی الف، ب، ج در جدول زیر آورده شده است. کدام گزینه در خصوص مراودات تجاری میان کشورها درست است؟ (هر سه کشور به یک اندازه از نیروی کار، سرمایه و دانش فنی برخوردارند و همه عوامل تولید با اشتغال کامل را برای تولید کالاها به کار می‌گیرند.)

نام کشور	نام کالا	قهوه	گندم
«الف»		۳۰۰ واحد	۸۵۰ واحد
«ب»		۶۰۰ واحد	۷۰۰ واحد
«ج»		۴۵۰ واحد	۲۵۰ واحد

- (۱) بر اساس اصل مزیت مطلق، کشور ب باید به تولید قهوه بپردازد و گندم موردنیاز خود را از کشور «ج» وارد کند.
 (۲) بر اساس اصل مزیت نسبی، کشور ج باید به تولید قهوه بپردازد و گندم موردنیاز خود را از کشور «الف» وارد کند.
 (۳) بر اساس اصل مزیت مطلق، کشور ج باید به تولید قهوه بپردازد و گندم موردنیاز خود را از کشور «ب» وارد کند.
 (۴) بر اساس اصل مزیت نسبی، کشور الف باید به تولید قهوه بپردازد و گندم مورد نیاز خود را از کشور «ج» وارد کند.

بررسی موارد:

کشور «الف» در تولید گندم مزیت مطلق دارد، پس باید به تولید گندم بپردازد و قهوه موردنیاز خود را از کشور «ب» وارد کند. کشور «ب» نیز در تولید قهوه مزیت مطلق دارد، پس باید به تولید قهوه بپردازد و گندم موردنیاز خود را از کشور «الف» وارد کند. کشور «ج» در تولید هیچ‌یک از محصولات مزیت مطلق ندارد اما در کشور خود در تولید قهوه نسبت به گندم مزیت نسبی دارد؛ بنابراین باید در تولید قهوه متمرکز شود و گندم موردنیاز خود را از کشور «الف» وارد کند.

۱۳۶- کدام گزینه جدول زیر را به درستی کامل می‌کند؟

«الف»	در شرایطی رخ می‌دهد که نیروی کار ساده در اقتصاد وجود دارد، ولی نیروی کار متخصص موردنیاز است.
«ب»	این نوع بیکاری کوتاه‌مدت است و در همه کشورها وجود دارد.
«ج»	این نوع بیکاری شامل کسانی می‌شود که شغل قبلی خود را به دلایلی رها کرده و در جست‌وجوی یافتن شغلی بهتر هستند.
«د»	بیکاری‌ای ناشی از عدم تطبیق بین افراد جویای کار و انواع شغل‌های موجود به دلایل مختلف.
«و»	کسانی که تازه وارد بازار کار شده‌اند.
«ه»	بیکاری که هنگام رکود اقتصادی اتفاق می‌افتد.

- ۱) الف) ساختاری ب) اصطکاک‌ی ج) اصطکاک‌ی د) ساختاری و) دوره‌ای ه) دوره‌ای
- ۲) الف) ساختاری ب) اصطکاک‌ی ج) ساختاری د) اصطکاک‌ی و) اصطکاک‌ی ه) ساختاری
- ۳) الف) ساختاری ب) اصطکاک‌ی ج) اصطکاک‌ی د) ساختاری و) اصطکاک‌ی ه) دوره‌ای
- ۴) الف) دوره‌ای ب) ساختاری ج) اصطکاک‌ی د) اصطکاک‌ی و) دوره‌ای ه) ساختاری

بررسی سریع:

مورد «الف» با توجه به تعریف ارائه شده مربوط به بیکاری ساختاری است، پس گزینه ۴ حذف می‌شود. همچنین قسمت «ه» هم در بردارنده مفهوم بیکاری دوره‌ای است. بر همین اساس گزینه ۲ هم حذف می‌شود.

بررسی موارد:

- الف) و د): بیکاری ساختاری: بیکاری است که ناشی از عدم تطبیق بین افراد جویای کار و انواع شغل‌های موجود به دلایلی از جمله عدم تطابق مهارت‌هاست، مثلاً نیروی کار ساده در اقتصاد وجود دارد؛ ولی نیروی کار متخصص مورد نیاز است.
- پ)، ج) و و): بیکاری اصطکاک‌ی: این نوع بیکاری شامل کسانی می‌شود که شغل قبلی خود را به دلایلی رها کرده و به امید یافتن شغل بهتر در جست‌وجو هستند. همچنین شامل کسانی است که به تازگی در حال ورود به بازار کار هستند. این نوع بیکاری کوتاه‌مدت است و در همه کشورها وجود دارد.
- ه): بیکاری دوره‌ای: بیکاری‌ای که هنگام رکود اقتصادی رخ می‌دهد. در دوره رکود، تولید کاهش می‌یابد و به همین دلیل شرکت‌ها استخدام خود را متوقف می‌کنند یا بخشی از نیروهای خود را بیکار می‌کنند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) مورد «و» به درستی اشاره نشده است.
- ۲) موارد «ج»، «د» و «ه» به درستی اشاره نشده‌اند.
- ۴) موارد «الف»، «ب»، «د»، «و» و «ه» به درستی اشاره نشده‌اند.

تعریف	نوع بیکاری
این نوع بیکاری شامل کسانی می‌شود که شغل قبلی خود را به دلایلی رها کرده و به امید یافتن شغلی بهتر در جست‌وجو هستند. همچنین شامل کسانی است که به تازگی در حال ورود به بازار کار هستند. این نوع بیکاری کوتاه‌مدت است و در همه کشورهای وجود دارد.	بیکاری اصطکاکی
زمانی اتفاق می‌افتد که کارگران به دلیل تغییرات فصلی شغل خود را از دست می‌دهند، مانند برخی کارگران ساختمانی و کشاورزان در فصل زمستان.	بیکاری فصلی
بیکاری‌ای که ناشی از عدم تطبیق بین افراد جویای کار و انواع شغل‌های موجود به دلایلی از جمله عدم تطابق مهارت‌هاست، مثلاً نیروی کار ساده در اقتصاد وجود دارد؛ ولی نیروی کار متخصص موردنیاز است.	بیکاری ساختاری
بیکاری‌ای که هنگام رکود اقتصادی رخ می‌دهد. در دوره رکود، تولید کاهش می‌یابد و به همین دلیل شرکت‌ها استخدام خود را متوقف می‌کنند یا بخشی از نیروهای خود را بیکار می‌کنند.	بیکاری دوره‌ای

۱۳۷- کدام گزینه پاسخ صحیح پرسش‌های زیر است؟

الف - کدام گزینه مسئولیت اجتماعی مردم در مقابل فقر را نشان می‌دهد؟

ب - دولت‌ها چگونه می‌توانند با فقر و بیکاری مبارزه کنند؟

ج - کدام گزینه بیانگر اقداماتی است که مردم با انجام آن‌ها می‌توانند به دولت در مبارزه با فقر کمک کنند؟

- ۱) الف) حفاظت از درآمدزایی دولت و مالیات‌ها ب) با اعطای بخشودگی‌ها و معافیت‌های مالیاتی ج) اعطای وام قرض‌الحسنه به نیازمندان - ایجاد پایگاه‌های کمک رسانی - انجام فعالیت‌های جهادی - پرداخت به موقع عوارض و مالیات‌های وضع شده از طرف دولت
- ۲) الف) حفاظت از یکدیگر در برابر فقر ب) با حمایت از شرکت‌های تولیدی و مبارزه با فساد ج) ایجاد نهادهای توانمندسازی - خیریه و کمک‌های مردمی - تأسیس صندوق‌های قرض‌الحسنه - فعالیت‌های جهادی
- ۳) الف) حفاظت از یکدیگر در برابر نابرابری‌ها ب) با اعطای بخشودگی‌ها و معافیت‌های مالیاتی ج) خیریه و کمک‌های مردمی - حمایت از تولیدات داخلی - مالیات‌دهی به موقع - شرکت در فعالیت‌های عام‌المنفعه
- ۴) الف) حفاظت از پیشرفت اقتصادی ب) با حمایت از شرکت‌های تولیدی و مبارزه با فساد ج) فعالیت‌های جهادی و اقتصادی - تأسیس صندوق‌های قرض‌الحسنه - شرکت در فعالیت‌های مختلف

(متوسط - خط به خط - سریع ۵ - صفحه ۹۰ - ۱۰۰۸)

پاسخ: گزینه ۲

بررسی سریع:

دولت‌ها با حمایت از شرکت‌های تولیدی مبارزه با فساد می‌توانند با فقر و بیکاری مبارزه کنند پس در مورد ب، گزینه‌های ۱ و ۳ اشاره درستی نداشتند پس حذف می‌شوند.

بررسی موارد:

- الف) حفاظت از پیشرفت‌های اقتصادی، حفاظت از یکدیگر در برابر خط فقر و نابرابری بیانگر مسئولیت اجتماعی مردم در مقابل فقر است؛ بنابراین گزینه ۱ رد می‌شود؛ زیرا بخش «الف» و «ب» نادرست هستند.
- ب) دولت‌ها موظف‌اند از طریق حمایت از شرکت‌های تولیدی و مبارزه با فساد، با فقر و بیکاری مبارزه کنند. گزینه ۳ نیز رد می‌شود؛ زیرا بخش «ب» آن نادرست است؛ ولی بخش «ب» سایر گزینه‌ها صحیح می‌باشد.
- ج) مردم می‌توانند از طریق ایجاد نهادهای توانمندسازی، خیریه و کمک‌های مردمی و نیز تأسیس صندوق‌های قرض‌الحسنه و فعالیت‌های جهادی از یکدیگر در برابر خطر فقر و نابرابری محافظت کنند. گزینه ۴ نیز رد می‌شود؛ زیرا بخش «ج» آن نادرست است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) موارد «الف»، «ب» و «ج» به درستی اشاره نشده‌اند.

۳) مورد «ب» و «ج» به درستی اشاره نشده است.

۴) مورد «ج» به درستی اشاره نشده است.

۱۳۸- کدام گزینه مبین پاسخ صحیح پرسش‌های زیر است؟

الف - کدام عبارت در رابطه با سنجش تعداد بیکاران درست است؟

ب - کدام گزینه در رابطه با فقر مطلق نادرست است؟

ج - کدام گزینه بیانگر روش کلی در تعیین میزان فقر است؟

۱) الف) همه کسانی را که به صورت پاره‌وقت مشغول به کارند شاغل به حساب می‌آورند، در حالی که ممکن است آن‌ها در جست‌وجوی شغل تمام‌وقت باشند و خود را شاغل ندانند. (ب) در کل جهان ۱/۴ میلیون نفر در فقر مطلق به سر می‌برند. (ج) در نظر گرفتن میزانی برای خط فقر و فقیر مطلق به حساب آوردن افرادی که از امکانات نسبی برخوردار نیستند.

۲) الف) کسانی که از جست‌وجوی شغل دلسرد شده‌اند، بیکار محسوب می‌کنند. (ب) مطابق با معیار بانک جهانی، افرادی که زیر ۹/۱ دلار در روز درآمد دارند زیر خط فقر مطلق اند. (ج) سنجش و محاسبه با توجه به درآمد افراد و توانایی آنها در تأمین نیازهای اولیه

۳) الف) برخی افراد به دلیل اشتغال در بخش غیر رسمی یا به امید بهره‌مندی از بیمه بیکاری اطلاعات دقیقی به مأمور آمارگیری نمی‌دهند. (ب) محاسبه تعداد افراد فقیر بسیار پیچیده و سخت و شاید ناممکن است از این رو از مفهوم فقر مطلق استفاده می‌کنیم. (ج) دسته‌بندی کردن افراد با توجه به محل زندگی و سنجیدن هر کدام، مطابق با شرایط زمانی و مکانی در تعیین فقر

۴) الف) همه کسانی را که در غیر از زمینه تخصصی‌شان مشغول به کار و فعالیت باشند، شاغل محسوب می‌کنند. (ب) در فقر مطلق همیشه تعریف فقر نسبت به وضعیتی که فرد در آن است صورت می‌گیرد. (ج) مقایسه کردن نیازمندی‌های افراد و یا خانوارها با توانمندی‌های آنان برای دستیابی به آن نیازها

(متوسط - خط به خط - سریع) - صفحه ۸۹ - ۱۰۰۸

پاسخ: گزینه ۴

بررسی موارد:

الف) طبق تعریف، کسانی را که از جست‌وجوی شغل دلسرد شده‌اند بیکار محسوب نمی‌کنند:

✓ همه کسانی را که به صورت پاره‌وقت مشغول به کارند شاغل به حساب می‌آورند، در حالی که آن‌ها در جست‌وجوی شغل تمام‌وقت هستند و خود را شاغل به حساب نمی‌آورند.

✓ همه کسانی را که در غیر از زمینه تخصصی‌شان مشغول به کار و فعالیت باشند، شاغل محسوب می‌کنند.

✓ برخی افراد نیز ممکن است به دلایلی مانند اشتغال در بخش غیررسمی یا به امید بهره‌مندی از بیمه بیکاری و... با مأموران آمارگیری درباره وضعیت شغلی خود با صداقت برخورد نکنند.

پ) در خصوص فقر مطلق می‌بایست به موارد زیر توجه کرد:

✓ در کل جهان ۱/۴ میلیارد نفر در فقر مطلق به سر می‌برند. بسیاری از کشورهای جهان درگیر مسائل مرتبط با فقر و نابرابری‌اند. حتی کشورهای با درآمد بالا نیز دست‌به‌گریبان نابرابری‌های اقتصادی‌اند.

✓ افرادی که زیر ۱/۹ دلار در روز درآمد دارند، زیر خط فقر مطلق اند و از تأمین احتیاجات اولیه زندگی خود عاجزند.

ج) روش کلی در تعیین میزان فقر آن است که نیازمندی‌های افراد و یا خانوار را با توانمندی‌های آنان برای دستیابی به آن نیازها مقایسه کنیم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) موارد «ب» و «ج» به درستی اشاره نشده‌اند.

۲) موارد «الف»، «ب» و «ج» به درستی اشاره نشده‌اند.

۳) مورد «ب» به درستی اشاره نشده است.

۱۳۹- جمعیت یک جامعه فرضی ۱۱۲,۰۰۰,۰۰۰ نفر است، اگر مجموع افرادی که در جست‌وجوی کار بوده و کار مناسبی پیدا کرده‌اند و افرادی که همچنان به دنبال کار هستند برابر ۸۰,۰۰۰,۰۰۰ نفر باشد و همچنین جمعیت کودکانی که هنوز به سن ۱۵ سال نرسیده‌اند، برابر با ۱۲,۰۰۰,۰۰۰ نفر باشد؛ با فرض اینکه نرخ بیکاری ۲۰ درصد باشد، در این صورت به ترتیب:

الف - جمعیت افراد غیرفعال جامعه چند نفر است؟

ب - جمعیت افراد شاغل جامعه چند نفر است؟

- (۱) الف (۱۰ میلیون نفر ب) ۴۸ میلیون نفر
 (۲) الف (۲۰ میلیون نفر ب) ۴۸ میلیون نفر
 (۳) الف (۱۰ میلیون نفر ب) ۶۴ میلیون نفر
 (۴) الف (۲۰ میلیون نفر ب) ۶۴ میلیون نفر

(دشوار - محاسباتی - استاندارد) - صفحه ۸۶ - ۱۰۰۸

پاسخ: گزینه ۴

بررسی موارد:

الف

افرادی که هنوز به سن کار نرسیده‌اند، همان افراد زیر ۱۵ سال هستند و چون جمعیت آن‌ها ۱۲ میلیون نفر است، پس:

$$۱۱۲,۰۰۰,۰۰۰ - ۱۲,۰۰۰,۰۰۰ = ۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰ = \text{جمعیت ۱۵ سال به بالا}$$

$$۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰ - ۸۰,۰۰۰,۰۰۰ = ۲۰,۰۰۰,۰۰۰ = \text{جمعیت فعال} - \text{جمعیت ۱۵ به بالا: جمعیت غیرفعال}$$

پ حالا با استفاده از فرمول نرخ بیکاری، جمعیت بیکار و سپس جمعیت شاغل را حساب می‌کنیم:

$$\text{نرخ بیکاری} = \frac{\text{جمعیت بیکار}}{\text{جمعیت فعال}} \Rightarrow \frac{X}{۸۰,۰۰۰,۰۰۰} = \frac{۲۰\%}{۱۰۰\%} = ۵X = ۸۰,۰۰۰,۰۰۰$$

$$X = ۱۶,۰۰۰,۰۰۰ \text{ جمعیت بیکار}$$

$$\text{جمعیت شاغل} = \text{جمعیت فعال} - \text{جمعیت بیکار}$$

$$۸۰,۰۰۰,۰۰۰ - ۱۶,۰۰۰,۰۰۰ = ۶۴,۰۰۰,۰۰۰ = \text{جمعیت شاغل}$$

بنابراین گزینه ۴، پاسخ صحیح است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ موارد «الف» و «ب» به درستی اشاره نشده‌اند.

۲ مورد «ب» به درستی اشاره نشده است.

۳ مورد «الف» به درستی اشاره نشده است.

ib

۱۴۰- کدام یک از موارد زیر بهترین جمع‌بندی از مهم‌ترین موانع رشد تولید داخلی در فضای اقتصادی کشور است؛ به گونه‌ای که همسو با الزامات استقلال اقتصادی و کاهش وابستگی خارجی نیز باشد؟

(۱) تمرکز بر کاهش هزینه‌های نیروی کار، گرفتن وام‌های کلان بانکی و تلاش برای افزایش سرعت اخذ مجوزهای دولتی

(۲) ترکیبی از بی‌ثباتی قانون‌گذاری، اخلاص ناشی از قاچاق و واردات مشابه، نارسایی فضای کسب‌وکار و فرایندهای فرسایشی صدور مجوزها

(۳) تنوع‌بخشی به بازارهای صادراتی، فاصله گرفتن از اقتصاد تک‌محصولی، ارتقای دانش‌بنیان شدن اقتصاد و گسترش همکاری‌های تجاری بین‌المللی مانند پیمان‌های منطقه‌ای

(۴) افزایش نقش دولت در قیمت‌گذاری کالاها، محدود کردن واردات رسمی و اتکا به دریافت وام‌های خارجی از نهادهای بین‌المللی مانند بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول

بررسی موارد:

در گزینه ۲ به طور دقیق مجموعه‌ای از مشکلات واقعی تولیدکنندگان را بیان می‌کند؛ همان‌هایی که در کتاب ارائه شده‌اند:

- ✓ قاچاق و واردات بی‌رویه کالاهای مشابه؛ ضربه مستقیم به تولیدکننده داخلی
- ✓ بی‌ثباتی و تناقض قوانین؛ هزینه‌زا، غیرقابل پیش‌بینی، ضد سرمایه‌گذاری
- ✓ فضای نامناسب کسب‌وکار؛ موانع رشد، دشواری تأمین مالی
- ✓ فرایندهای اداری طولانی و فرسایشی برای صدور مجوز؛ اتلاف زمان و فرصت
- ✓ فشارهای مالی و بانکی؛ مانعی جدی در مسیر توسعه خطوط تولید

این ترکیب، دقیقاً قلب مسئله تولید داخلی را نشانه می‌رود؛ یعنی همان عواملی که باعث کاهش بهره‌وری، افزایش هزینه‌ها، تعطیلی واحدها و تضعیف رقابت‌پذیری می‌شود؛ بنابراین می‌توان گفت جامع‌ترین و دقیق‌ترین بیان از ریشه‌های اختلال در تولید است. به درستی روی عواملی دست می‌گذارد که بیشترین اثر مخرب را در محیط واقعی تولید دارند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) نادرست است؛ این گزینه فقط سه بخش محدود از مشکلات را پوشش می‌دهد (هزینه نیروی کار، وام، مجوزها)؛ اما مهم‌ترین عامل یعنی قاچاق و واردات مشابه را حذف کرده و بی‌ثباتی قوانین را هم نادیده گرفته است، پس تصویر ناقصی از مسئله ارائه می‌دهد.

۲) نادرست است؛ این گزینه به راه‌حل‌ها و الزامات استقلال اقتصادی کشور اشاره می‌کند؛ نه به مشکلات تولیدکنندگان، پس با ماهیت سؤال هم‌خوان نیست، هر چند محتوای مطرح‌شده صحیح است.

۳) نادرست است؛ این گزینه راهکارهایی ارائه می‌دهد که بسیاری از آن‌ها پرمخاطره، ناکارآمد یا حتی ضدتولید هستند:

- ✓ افزایش نقش دولت در قیمت‌گذاری؛ معمولاً نتیجه‌اش کاهش انگیزه تولید است.
- ✓ محدود کردن واردات رسمی؛ قاچاق را بیشتر می‌کند.
- ✓ تکیه بر وام خارجی؛ وابستگی را افزایش می‌دهد، برخلاف استقلال اقتصادی.

بنابراین هم از نظر محتوا و هم از نظر هماهنگی گزینه مناسبی نیست.

بیست شو

جامع ترین بسته آمادگی امتحان نهایی

- ✓ درسنامه کامل و مفهومی
- ✓ دوپینگ فوری شب امتحان (جزوه خلاصه نکات مهم)
- ✓ سوالات تشریحی تألیفی میکرو طبقه بندی شده
- ✓ ۵ آزمون جامع شبیه ساز امتحان نهایی
- ✓ آزمون ویژه پیش بینی امتحان خرداد ۱۴۰۵

اسکن کن!

برای دریافت
روی لینک بزن!

digimaze.org

آزمون

کارنامه رتبه‌های بهرتر

رتبه‌های ا تا ۳۰۰۰

جزوه

فیلم

مشاوره

www.
arefonline.ir

مرکز مشاوره عارف

